APPARATUS

ET DELECTUS SIMPLICIUM MEDICAMENTORUM.

*

DE COMPOSITIONE *Medicamentorum ſecundum Genera,*
EX PAULO *Aegineta.*

DE COMPOSITIONE Medicamentorum ſecundum Genera vniuerſalis methodus, ex GALENO.

*

OMNIA nunc primùm ædita, cùm Medicis, tum Pharmacopolis omnib. apprimè neceſſaria, Auctore CONRADO GESSNERO Tigurino.

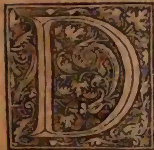
Lugduni,

Sub ſcuto COLONIENSI, *apud Ioannem & Franciſcum Frellonios, fratres.*

1542

CLARISS. MEDICO, D. CHRISTOPHORO CLAVSERO

CONRADVS GESSNERVS S. P. D.

OLENDA *profectò res, multáq; reprehensione digna, Christophore uir doctißime, cùm nostro seculo artes ac disciplinæ omnes, barbaram quæque suam exuerint leberidem, & tanquam uere nouo eruditorum ceu fauoniorum afflatu fœlici reuirescere cœperint: solam adhuc Medicinam nondum undiq; uetus illud exuuium exuisse. Haud secus quàm cùm puerpera fœliciter quidem enixa partum est, secundis uerò hærentibus adhuc affligitur: Ita Pæonia disciplina in lucem nuper ædita est satis integrè, nisi aliqua eius pars lateret adhuc in tenebris condita. Quæ'nam uerò ea est? Illa omniũ prima, quæ iuuenescere primùm de-*

bebat: illa in primis necessaria, quod ad frequentem usum attinet, ac instrumenti rationem: illa cuius auctores in utraque lingua nitidißimos & eloquẽtißimos habemus. Nempe quæ Medicamenta simplicia rectè cognita, suo in genere præstantißima quæque seligit, usui lecta probè parat, siue simplici, siue cum alijs iuncto. Minimè te fugit hucusque è fæculentis barbarorũ lacunis, quicquid huiusmodi Apparatum attinet, præteritis antiquiorũ doctiorumq́; fontibus, haustum esse. Hanc ego tandem fortunam misertus Medicinæ nobilißimæ, tanquam alicuius heroinæ in fœdam miseramq́; seruitutem indignis modis redactæ, quantiscunque possem hoc tempore copijs succurrere uolui, inq́; pristinum ingenuitatis statum asserere. Tolerandum quidem utcunque existimassem, si dictis tantum barbaris ueluti conuitijs inclyta herois fuisset affecta, nisi purißimo etiam eius integerrimoq́; corpori iniurias inferri animaduertissem. Itaque uirium mearum non ignarus,

rus,

rus, periclitari tamen egomet malui, quàm ſciens uidensq; ipſam in periculo ſolam deſerere. Mox ſuppetias ad hoc ex antiquis collegi, Dioſcoride cumprimis, eáque Meſuæi parte, quæ iam antea eruditiſsimi uiri Tagautij opera politius exculta fuerat. Hoc enim enixè cupio, hoc unicum inſtituo, ut pharmacorũ officinæ rectè ſint conſtitutæ. Proinde ſimplicia primũ medicamina, tum quæ Dioſcorides, tum quæ alij Græci Latiníque inſignia tradiderant, in enchiridion redegi, hiſtoria quidem fuſè explicata, uiribus autem breuiſsimè iuxta Pauli Aeginetæ ferè præſcriptum. Eorundem alio opere ſolas nomenclaturas uarijs linguis expoſui, uidelicet Latina, Græca, Germanica atque Gallica. Rurſus alio libello ſuccidanea, quæ mutuos & æquales uſus ſui exhibent, conſcripſi: omnibus in Pharmacopoliorũ utilitatem elaboratis, ut ſimplicium nomina, hiſtoriam, reciprocationem, delectum, apparatumíque haberent. Quæ ſi non perfeci, ſaltem cona-

tus ſum. Interim hoc labore fruantur Seplaſiarij, hinc interim proficiant, donec uel ipſe colophonem impoſuero, uel alius quiſpiam, cui hæc rudimenta ſint abſoluendi à ſe operis. Habebunt ex hoc libro pharmacorum inſtitores ea ſigna quibus in ſuo quodque genere præſtantiſsimum deprehendant, coquendi, lauandi, urendi, eliciendique ſuccos rationem, & alia huiuſcemodi neceſſaria cognitu. Quòd ſi adhuc compoſita medicamenta illuſtrentur, quomodo apud ueteres ſint appellata, qua ratione parata, haud uideo quid aliud à pharmacopolis deſyderari debeat, aut poſsit. Sunt ſanè permulta quæ uulgo barbaris nominibus iactantur, antiquitus à Græcis deducta, multa à recentioribus quidem Græcis, politius tamen integriusque multo, quàm uſurpentur hodie, tradita: ſed in tanta nominum barbarie, corruptaque rerum confuſione pleroſq; latent.

Ea quoque breui enucleata, Latinè deſcripta ex ueteribus, ueráque methodo compo-

sita studiosis impertiar, si hæc illis placuisse animaduertero. Visum est autem huc adiungere uniuersalia Aeginetæ de medicamētorum secundum genera compositione præcepta, eiusdemque argumenti generalē Galeni doctrinam, particularibus ferè cunctis reiectis: partim ut liber magnitudine nō excederet, sed breuitate sua legentium animos inuitaret, alliceretque: partim quòd multa inutilia, non ab ipso Galeno, sed alijs passim doctis atque indoctis composita uiderentur. Facile autem fuerit simplicium materiam, ac uniuersalem methodum callenti, particularia ad quoscunque affectus medicamina constituere. Item in alio opere quod iam breui ædendum pollicitus sum, seorsim omnes saltem insignes particulares cōpositiones memorabo. His omnibus de causis generalē solum tanquam epitomen Galeni librorum de compositione τῶν γένη, hoc loco tradere operæpretium iudicaui: paucis exceptis ex quorum descriptione reliquorū etiā apparatum

Seplasiarij conijcerent, exemplaremq́ue aliquam exercitationē haberent. E cæteris Galeni scriptis nullum scio pharmacopolis necessarium lectu, nisi qui Theriacam mixturam præparāt, ut primus de antidotis, quem diligenter iterum atq; iterū euoluant omnes adhortor. Tibi uerò in primis hoc quicquid est, eruditissime uir Christophore, mihiq́; colendissime, uolui dedicatū, idq́; iure optimo, cùm inclyta urbs Tigurū cōmunis utriq; patria te fœlicissimum sui ἀρχιάτρου habuerit. Præterea D. Albertus Belfortis Rhœus uir in omni disciplinarum genere absolutus, medicinæ iuxta & philosophiæ peritiss. cuius hic aliquot diebus, quæ eius est humanitas, summa familiaritate sum usus: hic inquam cum quotidie in honorificā tui mētionē simul incideremus, effecit quò minus tui obliuisci potuerim. Accipies igitur bono animo, & pro eruditione tua si quid mutādū, demēdū, adijciendum'ue uidebitur, facies. Vale. Lugduni in peregrinatione, 1541. Idib. Ian.

Index in Apparatum

Simplicium & Generalium Medicamentorum.

F

Gaga

Lycium

Mel

Panis

Scam

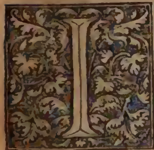
FINIS.

Apparatus, & delectus SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

*

Quo tempore, quibus locis stirpes legere conueniat.

EX PRAEFAT. DIOSCORIDIS.

N PRIMIS *curam impendere oportet, ut suis temporibus singula & demetantur & recondantur. certè pro horum ratione aut ualēt uiribus, aut euanido nulloq; munere funguntur. Serena igitur cœli constitutione demetenda sunt. Magni siquidem refert inter colligendum, si uel squalores uel imbres infesti sint: quemadmodum si loca, in quibus prodeūt, cliuosa, & uentus exposita sint & perflata, frigidaq; & aquis carentia. in his enim locis uires eorum longè ualidiores intelliguntur. Contrà, quæ in campestribus, riguis, & opacis, cæterisq; locis à uento silentibus enascuntur, plerunq; degenerant, & minus uiribus ualent: multoq; magis, si nō suo tempore, nec opportunè colligantur, aut si per imbecillitatē intabuerint. Neque ignorandum, sæpe pro peculiari loci natura, aut anni clementia, maturius aut serius adolescere. Nonnulla propria ui, hyeme florent & folia pariūt: quædam*

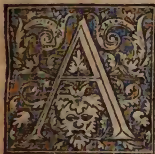
bis anno florifera. Quare cui in animo est horum peritiam assequi, necesse est eum prima germinatione solo emergentibus, adultis, & senescentibus adesse. Nam qui pullullanti herbæ duntaxat astiterit, adultam cognoscere non potest: neque qui adultam tantum inspexerit, nuper erumpentem noscet. Quó fit ut propter mutatam foliorum faciem, caulium proceritates, florum seminisq; magnitudinem, & id genus alias peculiares notas, nonnulli qui olim has rerum uarietates non perspexerunt, magno in errore uersentur. Quæ causa etiam nonnullis scriptoribus imposuit, qui herbas quasdã, uerbi gratia gramen, quinquefolium, & tußilaginẽ, emittere florem, fructum & caulem negant. Ergo qui sæpius ad uisendas herbas & earum natales se contulerit, earum cognitionem maximè consequetur. Scire etiamnum cõuenit, sola ex herbaceis medicaminibus ueratri genera, nigrum, inquam, & candidum, multis edurare annis: reliqua à trimatu inutilia. Quæ uerò fruticosa sunt, sicut stœchas, trixago, polium, abrotonum, seriphum, absinthium, hyssopum, & alia id genus semine prægnantia demetantur.

Flores quoq; antea, quàm spõte sua decidant. Fructus autem, ut maturi decerpantur necesse est. Semina, ubi siccari cœperint, priusquàm defluant. Herbarum succus, & foliorum elici debet, germinantibus tum primum cauliculis. Lac & lachrymæ excipiantur, inciso per summum adolescentiæ uigorem caule. Radices, & liquamenta, corticésue ut recondantur eximere conuenit, cum herbæ suis folijs exuuntur. Siccantur etiã expurgatæ inibi, locis asperginem non redolentibus: sed

quæ luto aut puluere sunt obsitæ, aqua elui debēt. Flores & omnia quæ iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis, nullo situ obductis reponantur. Nonnunquam chartis aut folijs semina, ut perennent, aptè inuoluuntur.

Liquidis medicaminibus densior materia argentea, uitrea, aut cornea cōuenit. Fictilis etiam, si modò rara non sit, accōmodatur: & lignea, præsertim è buxo: sed ænea uasa ocularijs medicamentis liquidisq́;, & omnibus ijs, quæ aceto, pice liquida, aut cedria cōponuntur. Adipem autem & medullas stagneis uasis recondi conuenit.

A

ABSINTHII existimatur liquamentum herbæ eosdem præstare effectus. Attamen potionibus improbatur, quoniam stomachum malè habet, & capitis ciet dolorem. Sunt qui cocta amurca liquamentum adulterant. Diosc. Absinthium.

Dosis. Eius decoctum, aut madefacti dilutum, seu, ut dicitur, infusio sumitur Mesuæ ab uncijs quinq; usq; ad octo. Puluis à drachmis duabus usq; ad drachmas tres. Et succus à drachmis tribus usq; ad quatuor. Sed hic, ut diximus, inutilis stomacho capitiq́; est. Dosis absinthij. Eligendum est uulgare, quod generis appellatione Absinthium nuncupatur. Reliquæ enim species stomacho aduersantur. Atque illud folia candida, læuia & plana habeat, & longè à mari sit semotum, atq; in solo libero crescat. Mesue. Delectus.

Acacia. ACACIA *in Aegypto nascens, habet semen lupino simile in folliculis. ex quo succus expressus siccatur in*
Delectus. *umbra, niger ex maturo semine, subrufus ex uiridi. Eligatur modicè rufus & odoratus, ut in hac arbore esse potest. Aliqui exprimunt ex folijs & semine succum. Manat & gummi ex ea spina. Lauatur oculorũ medicamentis, trito in aqua, mox effuso quod concreuerat, donec pura extet aqua. & ita cogitur in pastillos. Vritur etiam in cruda fidelia, donec fictile fornacibus percoquatur: torreturq́; in carbonum halitu perflata. Praefertur eius spinae gummi, quod in uermiculorũ speciem contrahatur, & uitri modo perluceat, ligni expers. proximum est candidum. sordidum uerò ac resinosum, inutile. Alterum* ACACIAE *genus in Cappadocia Pontoq́; prouenit, Aegyptiae spinae similitudine, uiribus iam dicto inferius.* Diosc.

Acorum. ACORVM *optimum est densum, candidum, plenum carie, non exesum, odoratum, cuiusmodi Colchidicum & Galaticum, quod aspletion dicunt.* Diosc.

Adeps. ADEPS *anserinus aut gallinaceus recens & sine sale conditus, ad uuluae uitia proficit. sale inueteratus, & qui temporis spatio acrimoniam concepit, uuluae inimicus est. Recens exemptus membranis in fictilem ollam demissus, quae altero tantopere capacior sit, quantus sit modus adipis, quem curare institueris, obstructo diligenter uase, flagrantissimo soli exponitur. eliquescens inde humor in fictile alterum excolatur, donec adeps omnis absumatur. mox loco uehemẽter frigido reconditur. & ad usus digeritur. Alij fictile fulciunt super aquam calidam,*

dam, aut tenuem & elanguidam prunã, quæ solis uicem penset. Est & alia curandi ratio: Exemptis membranis teritur, coniectusq́; in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento. mox lineo colo transfusus reponitur. Vtiliter in medicamenta additur, quæ laßitudines & fatigationes leuant. Suillus adeps & ursinus hoc curantur modo: Recens, præpinguis, renibus potißimum detractus, in largiore aqua cœlesti & quàm frigidißima, exemptis tunicis, diligentißimè manibus confricatur, & exprimendo fermè siccatur, subindeq́; noua aqua abluitur. cæterum fictili capacitatis duplæ inditus, in aquam demergitur, & subditis leuibus prunis spatha mouetur: eliquatusq́;, colo transfunditur in aquam. ubi uerò refrixit, & guttatim aquam omnem exclusit, in prælotum fictile demittitur, & infusa aqua leniter eliquari debet, & manu deprimi, quò facilius fæculentum uirus pessum eat. postea in pilam spongia madefactam transfunditur. ubi coire cœpit, residens in imo sordes eximitur. tertiò citra aquam eliquatur, repurgatusq́;, fictili bene operculato, perquàm frigidis locis reponitur. Hircinũ seuum, ouillum, ceruinumq́; ita curato: Elotum ex his quodcunque, tunicis, ut in suilli mentione dictum est, exemptis, pilæ emolliendum tradito, ac manibus fricato, affusa paulatim aqua, donec ne amplius quidem cruentũ uirus excernatur, aut pingue aliquod innatet, sed nitida spectetur. deinde in ollam fictilem conijcito, & adiecta aqua ut supereminceat, leui pruna liquefacito, & moueto; atque in aquam colato. cumq́; refrixerit, iterũ in loto fictili eliquato, & quæ antè diximus facito. tertiò sine aqua

liquefactum, in perfusam liquore pilam colato, refrigeratumq;, ut in suilli ratione diximus, recõdito. Bubulum autem seuum, renibus maximè detractum, exemptis membranis, aqua marina ex alto petita eluendum est: mox in pila tundendum diligenter, affusa maris aqua. cum uerò dissolutum fuerit, in fictilem ollam coniciendum, & marina aqua, quæ non minus dodrante superemineat, proluendum. decoquendum donec omnis aboleatur odor, additis ad singulas seui Atticas minas, quaternis Tyrrhenicæ ceræ drachmis. excolatumq;, detractis quæ pessum ierant sordibus, in nouo fictili reponendum. opertumq; soli interdiu credendum, ut ad candorem reducatur, & odoris uirus euanescat. Priuatim taurorum pingue sic curari debet: Renibus euulsum pingue profluente amnis aqua abluito, detractisq; tunicis, fictili nouo, postquam exiguum salem insperseris, liquefacito. dein in nitentem aquam excolato: & ubi concrescere cœpit, manibus iterum confricando uehementer lauato, aqua sæpius infusa refusáq;, donec quam optimè elotum uideatur. rursus in olla cum pari modo uini odorati decoquito. & cùm iterum efferbuerit, dempto ab igni uase, ibidem finito pernoctare. postridie si grauiter adhuc oleat, noua olla repetitum, uino odorato perfundatur. eadem quæ prius fiant, dum omne uirus euanescat. Colliquatur & sine sale, præsertim affectionum earum causa, quibus sal aduersari solet. sed ita paratum non magnopere albescit. Eodem modo pardorum ac leonum pinguia curari oportet. Taurinum autem & uitulinum pingue, necnon ceruinum, atq; etiam huius animalis medulla, odoramentis im

tis im

tis imbuitur, hac ratione: Pingue quod odoratum reddi debet, demptis, quo diximus modo, membranis, elotum & uino quamodoratißimo nulla maris aqua diluto feruefactum, pernoctare sinitur, alterum id genus uinū eadem mensura infunditur, colliquatur, & exquisitè colatur. nouemq; eius heminis, iunci Arabici septē drachmæ adijciuntur. Quòd si ipsum odoris fragrantioris fieri uoles, quadraginta floris eiusdem drachmæ, cum paribus palmæ, calami, & casiæ modis adduntur, & xylobalsami, aspalathi singulæ drachmæ, cinnamomi, cardamomi, & nardi, singulæ unciæ. omnia exactius tunduntur, & affuso uino odorato, in uase operto, quod supra carbones firmiter collocatum sit, ter efferuescunt, & semoto ab igni uase inibi pernoctant. postridie uinum effunditur, aliudq; generis eiusdem adijcitur. ter simili modo bene conferuescat, deinde matutinis exempto adipe uinum effundatur: & abluto uase, si quid imo subsidens hæsit, detergatur. postremò eliquatum pingue & excolatum, ad usus reconditur. Hoc autem modo odoramentis imbuitur, quod antea curatum est. uerùm antè dicta prius inspissari solent, quò facilius sibi odoramentorum uires adsciscant. Itaq; assumens quodcunq; horū uoles, cum uino feruefacito, impositis unà myrti ramulis, serpillo, cypero, item aspalatho plènius tuso. aliqui tamen ad hunc usum, uno duntaxat horum contenti sunt. cum autem ter efferbuit, exemptum leniter, & linteo colatū, aromatis, uti expositum est, imbuitur. Adipibus spissamenta sic fiunt (quemcunq; acceperis, oportet ut recens tundatur) Syncerus & sanguinis expers adeps, reliquas

habens notas quas ſæpe retulimus, in ollam nouā demittitur, infuſo uino albo, uetere, odorato, quod ſemipedis altitudinem ſuperet. lento igni ferueſcat, dum uernaculus odor aboleatur, planeq́; uinum redoleat. at ubi depoſito uaſe refrixit, duæ adipis minæ in ollam mittuntur, & duo uini eiuſdem ſextarij, & ſeminis loti, eius inquā cuius è ligno ludicræ tibiæ factitantur, tuſi minæ quatuor adijciuntur. lento igni ſubinde miſcendo decoquuntur. cumq́; odoris uirus euanuerit, excolatusq́; adeps refrixerit, una contuſi aſpalathi mina, cum amaracini floris minis quatuor, & uetere uino ſubigitur. nocte una hæc odorem rapiunt, combibúntue. poſtridie in fictilem ollam tricongialem ea omnia cum adipe iniecta, additus ſextarijs tribus uini, unà ferueſcunt, quouſq; & uim & odorem ſpiſſamentorum adeps ipſe contraxerit. qui eliqueſcens colatur, & reponitur. Quòd ſi maiorem odoris fragrantiam efflagites, drachmas octo quampinguiſſimæ myrrhæ uino maceratæ, quod multos in annos aſſeruatum eſt, miſceto. Gallinaceus anſerinusq́; ſic odoribus imbui ſolent: Cuiuſuis eorum percurati ſextarij duo fictili olla excipiuntur. eryſiſceptri, xylobalſami, palmæ elatæ, & calami planè contuſi, ſingulorum ſeſcuncia admiſcetur. uini Leſbij ueteris cyathus unus adijcitur. ea ter efferueſcunt prunis. mox uaſe ſublato ab igne die noctuq́; refrigerantur. poſtridie liquata per linteum craſſum mundum in uas excolātur. ubi uerò adeps coierit, concha excipitur, fictiliq́; nouo denſius operto perfrigidis locis reponitur. Hyberno tempore id inſtituere oportet. æſtate ſiquidem pinguia non coguntur.

Nec

Nec desunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò facilius in unum corpus omnia coalescant. Eadem ratione suillus adeps & ursinus cæteriq; id genus, odoramentis imbuuntur. Verum sampsuchi odorem adeps ipse repræsentabit hoc modo: Curati quamoptimè adipis, præsertim taurini, mina una, tempestiuiq; sampsuchi exquisitè confracti sesquimina miscentur, & insuper so largiore uino diguruntur in offas, quæ in uase cooperto nocte quiescũt. matutinis in fictili olla leuiusculo igni, affusa aqua leuiter coquuntur. dumq; suum adeps odorem exuerit, defæcatus ac bene opertus, nocte tota permanet. postero die detersa sorde quæ pessum ierat, sampsuchi, ut dictum est, contusi iterum sesquimina priori pastillo adijcitur, eodemq; modo in offas cogitur. alijs quæ diximus peractis, decoquitur & colatur. & siqua fundo hæsit spurcitia, deraditur, & frigido loco reconditur. Si quis tamen incuratum adipem anserinum, gallinaceum, aut uitulinum, à putredine tueri uelit, ita faciundum est: Quemuis adipem diligẽter elotum & siccatum in umbra super cribrum per lintea munda manibus uehementer exprimat, linoq; consutum umbroso in loco suspendat.. & post multos dies noua charta inuolutum, frigido loco recondat. Pinguia autem indito melle uindicantur à putredinis uitio. Diosc.

AERIS FLOS, quem nonnulli clauorum ueterum psegma, quasi resegmen aut segmentũ, nominarunt, optimus est friabilis, in attritu fuluescens, milij effigie, & numero, breuis, põderosus, modicè splendens, atq; constringens, qui delimatam æris scobem non recepit, qua sæpe Aeris flos.

adulteratur. Sed id facile deprehẽditur, cùm dentiũ illisu, dilatantur ramenta. Fit autem, cùm æs fornacibus fusum, in receptacula delabitur, per cola fistularum ad ea pertinentium. tum huic negotio addicti ministri, sordes expurgantes, aquam clarißimam infundunt, refrigerandi proposito. Itaq; repentino concretu, ac addensatione, uelut expuitur, & erumpit antedictus flos. Diosc.

Aeris squamma. AERIS SQVAMMA excussa ex Cyprijs officinarum clauis, crassa quidem ipsa præstãtior quæ helitis, id est clauaris, nominatur. sed ex uili promiscuoq; ære, aut candido, uitiosa intelligitur. Quam, utpote tenuẽ & inualidam, dãnamus, maximè approbãtes crassam, rufam, præsertim si aceti respersu æruginem cõtrahat. Lauatur hoc modo: Siccæ æris squammæ expurgatæ selibra, cum nitida aqua in mortario manu diligenter conturbatur quousq; pessum ierit. abijcitur quod subsidit, & effusa aqua, hemina cœlestis imbris adijcitur, & distenta manu, squamma, quasi destringenda sit, uehementer confricatur. dumq; lentorem emittere cœperit, aqua sensim ad sex heminas usq; superinfunditur, terendo ualidè. squamma ad latus mortarij colligitur, ibiq; apprimitur. quo facto, expressus humor pyxide ex ære rubro facta, excipitur. hoc est enim uelut flos squammæ, ualens uiribus, & ad ocularia medicamenta cum primis efficax. Inutile imbecillumq; quod superest, lauatur donec nullã prorsus lentitiam excernat, & linteo opertũ biduo conquiescere sinitur, effusáque extante aqua, ubi siccatum erit, reconditur pyxidicula. Alij ut cadmiam lauant, & reponunt.

Squammæ ex acie. SQVAMMAE ex acie, aut mucronibus decussæ,

cussæ, quam uocant stomoma, eadem uis. Lauatur modo simili, & reconditur. Sed ad moliendam alui deiectionem inefficacior est. Diosc.

AES VSTVM probatur rubrum, & quod contritu colore cinnabarim imitetur. nigrum uerò, plus quàm deceat, exustum est. Fit autem è clauis solutarum nauium, fictili crudo cōpositis, subsperso sulphure cum sale pari, omnibus uicißim insparsis, fictile, circumlito figulari creta spiramento, fornacibus inditur, donec figlinum percoquatur. Quidam pro sulphure & sale alumen inspargunt. Alij sine sulphure ac sale, fictili multos dies urūt. Alij sulphure solo utuntur, fuliginem tamen excutiunt. Alij oblitos scißili alumine clauos, cū sulphure & aceto, fictili crudo cremant. Alij in ænea olla aceto respersos, urunt, & iterum ac tertio idem efficiūt, postea recondunt. Principem locum tenet in Memphide combustum, proximū in Cypro. Lauatur ut Cadmia, mutata quater die aqua, donec nulla prorsus sordes emergat. Aes vstum.

AERIS SCORIA, id est, recrementū eodem modo lauatur, & eandem uim sed imbecilliorem habet. Diosc. Aeris scoria.

AERVGO rasa fit ijs modis: In cadum aut aliud consimile uas acetum quamacerrimum infunditur. superponitur inde inuersum æneum uas, præsertim concameratum: sin minus, planum. sitq; obstructum, nullumq; habeat spiramentum. exempto, quo doliolum obturaueris, operculo decimum post diem, insidens ærugo deraditur. Aut æris lamina in cadis super acetum ita suspenditur, ne ipsum attingat, & totidem post dies raditur. Aut massula æris, aut lamina una plures ue, uinaceis non recentibus, Aerugo rasa.

tibus, sed iam acescentibus cōduntur, & simili modo uer santur. Quinetiam ex delimata æris scobe æruginem fa cere licet. nec non è laminis, quibus bracteæ auri conclu sæ malleo ducuntur: si quis eas aceto respargat, & ter aut quater uerset, donec æruginem contrahant. Tradunt æruginem in Cyprijs metallis gigni, lapidibus quibusdam nonnihil æris habentibus, quibus ærugo efflorescit. adduntq; per caniculæ æstus, e quodam specu manare: sed illam paucam & optimam esse: hanc speluncis effluentem, copiosam quidem, & boni coloris, sed uitiosam, quòd lapides multos collegerit. Pluribus autem mo dis adulterant. aliqui pumice admisto, alij marmore, alij atramento sutorio. Sed deprehēdemus pumicem aut mar mor, dum pollice sinistræ manus madefacto, æruginis portiunculam altero atterimus. siquidem eam diffundi constat. marmoris autem pumicisq; partes, coëunt non dißipatæ, demumq; tractatione crebra & humoris com plexu dealbescunt. quin & dentium appressu. siquidem syncera cedit, læuis, & sine asperitate. Atramentum ue ró sutorium igne coarguitur. nanq; si fictile, aut lamina, adulterata ærugine illinatur, & feruenti cinere aut carbonibus incalescat alterutrum, mutabitur, rubescetq; id quod atramentum sutorium acceperit: quòd id ustum suapte natura talem sortitur colorē. Aeruginis quam uocant scoleciam, duo sunt genera. quædam fößilis est. altera factitia ad hunc modum: In mortario Cyprij æris dimidiam heminam aceti albi acrisq;, pistillo cupreo con terito, donec strigmenti craßitudinem imitetur. deinde aluminis rotundi drachmam unam, cum salis fößitij,

translu

translucentis, aut marini quàm albißimi, solidiq́; aut certè cum nitri pari pōdere terito in sole, æstuosißimis diebus, sub sydus caniculæ, donec colorem æruginis cōtrahat, & concretu strigmentosum fiat. ubi autem se in uermiculorum Rhodiacis similium speciem coëgerit, recondito. Efficax & ualde boni coloris redditur, si duas partes urinæ ueteris, cum una aceti adieceris, & alia, quæ dicta sunt, peregeris. Sunt qui æruginem rasilem, quæ in apparatu non respondit, gummi misto digerant in formas, & ita uendant. quod genus, ut uitiosum, improbatur. Fit & quædam ærugo ab aurificibus, mortario & pistillo Cyprij æris, cum urina pueri impubis, qua aurū ferruminant. Antedicta æruginum genera, usto æri omnino respōdent, sed magis effectu ualent. Sciendum fossilem scoleciā præstantißimā esse: derasam sequi: postremo loco factitiā. mordacißima tamen est hæc, & magis adstringens. aurificū autē ærugo rasæ respondet. Diosc.

AGARICI *duo genera. fœmina, quæ præfertur, rectis intus uenarum discursibus constat. mas rotundus est, & undiq; compactior. Vtriq; gustus in initio dulcis, mox in amaritudinem transit. Gignitur in Sarmatiæ regione, quæ Agaria dicitur. Diosc. Agarico fœminæ quinq; has præcipuè dotes ex sapientum opinione tribuit Mesue, nempe ut sit albus, læuis, friabilis, admodū rarus. Paulus eligendum consulit albißimum, quod facillimè frangatur, nec sit ualde lignosum, aut perforatum. Nostri quoq; pharmacopolæ unum bonitatis indicium esse affirmant in Agarico, cùm est friabile. Dioscorides tamē infirmum illud Agaricum esse dicit, quod* Agaricum. Delectus. Dioscorides.

friabile est. Cuiusmodi esse adfirmat, quod in Galatia & Cilicia in cedris gignitur. Leuißimum, optimum: densum, graue & lignosum, deterrimum lib. de Antidotis Gal. Mari pariter & fœminæ commune est, ut in primo gustu dulce appareat. Contriti Agarici potio est Mesue à drachma una usq; ad duas. Eiusdē uero decocti seu infusionis (ut loquitur) dosis est eidem à drachmis duabus usq; ad quatuor. Datur obolis quatuor contritū, Plinio, ex aceto mulso. Aëtius drachmas duas ex oxymelite uel melicrato propinat. Dioscor. modò obolos duos, modò tres: modò drachmā unā, modò duas exhibet, pro uiribus, ætate, & morbi ratione: nunc ex aqua, nunc ex uino: his ex aceto mulso, alijs ex aqua mulsa. Mesue.

Mali agarici notæ.

Dosis.

Alcyonium.

ALCYONII quinque esse genera compertum est. unum enim spissum, acerbi saporis, spongiosa facie, item tetri odoris, ponderosum, & piscem olens, quod plurimum in litoribus inuenitur. alterum pinnulæ oculorum aut spongiæ simile, fistulosum, & leue, odorem algæ referens. tertium uermiculi forma, & colore magis purpureum, quod Milesium quidam uocant. quartum succidis uelleribus non dißimile, multis inanitatibus hians, leue. quintum figura fungi, sine odore, asperum, parte interna quodam modo punicosum, foris læue, acre. quod plurimum in propontide iuxta insulam Besbicon appellatā gignitur, patrio nomine halos achnen uocant. Si quisquā alcyonium cremare uelit, cum sale in crudum fictile mittat, & oblinens uasis spiraculum luto, ita fornaci mandet, & cùm figlinū percoctum fuerit, extrahens ad usus recondat. Lauatur, ut Cadmia. Diosc.

ALOE *plurima præpinguisq; in India gignitur, ex qua coactus ſuccus adfertur. Naſcitur etiam in Aſia & Arabia, in locis quibuſdam maritimis: & in inſulis, ut in Andro, non ualde ſucco extrahendo idonea, ſed ad glutinanda uulnera ſanè quàm utilis, ſi detrita illinatur. Duo ſucci genera. quoddam arenoſum, quod ſedimentũ puriſſimæ eſſe uidetur. alterum ad iocineris imaginem uergit. Eligi debet boni odoris, ſyncera, quæ nihil doli ſenſit, nitida, calculorum expers, rufi coloris, friabilis, ac iocineris modo coacta, facilè liqueſcens, eximiæ amaritudinis. improbatur nigra & fractu contumax. Gummi eam adulterant. quod deprehenditur guſtu, amaritudine, & ualido odore. eoq́; argumento, quòd digitis friata non ad minima uſq; fruſta reſoluitur. Nec deſunt qui acaciam immiſceant. Oculorum medicamentis torretur, in munda & candenti teſta, pennaq́; ſubinde uerſatur, ut poßit æqualiter torreri. Lauatur, ut quod ſit arenoſißimum, tanquam inutile ſubſidat, & leue ac pinguißimum aſſumatur. Dioſc.* Aloë. Delectus.

Optima Aloë cenſetur, Optimę aloes notæ.
- Pinguis.
- Nitida, ſplendida ac ſyncera.
- Calculorum expers, Dioſc. & Aëtio. hoc eſt non lapidoſa aut arenoſa.
- Iocineris modo coacta. Dioſc. denſa Aëtio.
- Iocineris colore & ſubfulua, Aëtio.
- Ruffi coloris, Dioſco. aliàs ſubflaua.
- Facile liqueſcens, ſeu humeſcens.
- Friabilis.
- Odorata.
- Eximiæ amaritudinis. id eſt, amariſsima.

Saporis etiam parum astringentis, Galeno.
Nigram duram, fractu contumacem, tanquam improbam atque inutilem reijcito.

Dosis. *Dosis Aloës in substantia Mesuæ est ab aureo uno ad drachmas duas. Maceratæ uerò Aloës portio eidem est ab aureo uno usque ad drachmas tres. Aëtius drachmas duas Aloës exhibet cum melicrato, uel tres aut quinque pilulas, citrij uel braßicæ succo exceptas, magnitudine ciceris, his qui ea opus habent. Aliqui à drachmis duabus ad quatuor exhibent. Mesue.*

Alumen. *Omne* ALVMINIS *genus ferè in Aegypto, & in eisdem metallis inuenitur. etenim scißile quoddam, quasi flos glebosi intelligitur. Gignitur & in alijs quibusdam locis, in Melo, in Macedonia, in Liparis, Sardinia, Hierapoli Phrygiæ, Aphrica, Armenia, & plerisq; alijs regionibus, sicut & rubrica. Plurimæ eius species. uerùm ad medendi usum, scißile, rotundum, & liquidum expetuntur. Optimum est scißile, præsertim recens; candidißimum, gustu perquàm adstringens, graue olens, calculorũ expers, nec glebulose aut assulose compactum, sed sigillatim in capillamenta quædam canescẽtia dehiscens, quale est quod trichites, quasi capillare nominatur, in Aegypto natum. Reperitur quoq; lapis huic alumini persimilis, qui gustus iudicio dignoscitur, quòd non adstringat. Damnatur in rotundi genere, quod manu confictum est. sed ex figura deprehenditur. Assumendum autẽ sua pte natura rotundum, bullis turgens, albo propius, atq; ualidius adstringens, præterea nonnihil palloris cũ quadam pinguitudine præ se ferens, sine arenis, friabile, natione*

tione Aegyptium, aut ex insula Melo. Liquidi probatio, ut sit lympidum, lacteum, aequale, & semper succo madens, sine lapidibus, atq; quendam coloris igniculum expirans. Diosc.

AMMONIACVM ferulae succus est, quam iuxta Cyrenen Aphrica gignit. cuius fruticem cum radice agasyllim uocant. Probatur bene coloratum, ligni & calculorum expers, thuris similitudine, minutis glebis, densum, syncerum, nulla sorde spurcatum, castoreum odore imitans, gustu amarum. hoc genus thrausma, id est friaturam, appellant: quod uero terram & calculos collegit, phyrama. gignitur in Aphrica iuxta Ammonis oraculum, succum stillante ferulacea arbore. Diosc. Ammoniacũ

AMOMVM exigue fruticat, ex ligno se conuoluens in racemi modum: flore, ceu candidae uiolae, paruo: folijs uitis albae similibus. Laudatur quammaxime Armeniacum, fuluo auri colore, ligno subrufo, ualde odorato. Medicum, quoniam in campestribus & aquosis enascitur, infirmius esse constat. Est autem magnum, subuiride, tactu tenerum, frutice uenoso, odore origani. Ponticum uero subrufum, paruum, fragile, racemosum, fructu turgens, & odore nares feriens. Deligito recens, candidum uel subrubrum, quod nec astrictum cohaereat, nec conuoluatur, sed solutum diffundatur, seminis plenum, uuis paruis simile, graue, odoratum, modo cariem non cõtraxerit, acre, gustu mordens, simplici colore non euariante. Adulteratur herba amomo simili, quae Amomis uocatur, sed sine odore, sine fructu. Nascitur in Armenia, flore origani. Quare in huiuscemodi probatio- Amomum. electio. Amomis.

nibus fragmenta fugienda sunt: eligenda autem, quæ ab una radice integros surculos emittunt. Diosc.

Amurca. AMVRCA *expressæ oliuæ recrementum est. decocta in cupreo uase ad crassitudinem mellis adstringit, cæteros præbens lycij effectus, insuperq; alios.* Diosc.

Amygdalæ dulces. AMYGDALAE *dulces cibo idoneæ: sed multo minus ualent in remedijs quàm amaræ.* Diosc.

Amylum. AMYLVM *ex eo appellatũ est, quòd sine mola fiat. Optimum ex trimestri, natione Creticum aut Aegyptiũ. Ratio faciundi amyli hæc est: Purgatum trimestre triticum madescit quinquies die, & si fieri potest, nocte. cum emollitũ fuerit, effunditur sensim, sine agitatione, aqua: quò minus cremor utilis unà excludatur. ubi mollissimũ esse uidetur, mutata aqua pedibus calcari oportet. rursus infusa, teri. tum demum enatantes ibi furfures in cerniculo eximendi. reliquumq; quallo sportisq; siccatũ tegulis nouis confestim torreatur flagrantissimo in sole. nanq; si paulisper udum maneat, acorẽ concipit. Fit etiã amylũ ex zea, quæ maceratur, ac eluitur uno aut altero die, & subactæ farinæ modo manibus subigitur. pressaq; feruentissimo in sole, ut antè retulimus, exiccatur, nullius in medicina usus. ad alia tamen cõueniens.* Diosc.

Anisum. ANISVM *melius semper recens, plenum, non furfurosum, odore præstans. inter prima laudatum est Creticum, proximo loco Aegyptium.* Diosc.

Aqua. De AQVIS *in uniuersum decernere, propter locorum proprietates, & peculiares naturas, cœlum, & alia pleraque, difficile est. Magna tamen ex parte optima est dulcis, syncera, nullius omnino qualitatis particeps. &*

quæ

quæ ne minimo quidem tempore in præcordijs cõmoratur. ad hæc, quæ & facili uia fertur, & citra molestiã, nec inflationes creat, & minimè computrescit. Diosc.

ARGENTI *spuma quædã gignitur ex arena, quam molybditin uocant, in fornacibus conflata, donec perfectè igni incandescat. altera ex argẽto. tertia ex plumbo.* Probatissima est Attica. *secunda* Hispaniensis. *has sequitur quæ fit* Dicæarchiæ, *id est* Puteolis, Baijs, *in* Campania, & Siciliæ. *plurima enim hisce locis è flagrantibus laminis plumbeis gignitur. Quæ flauo colore splendet, chrysitis appellatur omnium optima: quæ in Sicilia, argyritis: quæ ex argento, calabritis. Vritur argenti spuma, confractis partibus ad magnitudinem iuglandiũ, prunæ superpositis: ita accensa follibus, ut conflagret, abstergitur insidens spurcitia, & reconditur. Aliqui ter aceto aut uino restinguẽtes, rursus urunt, & eadem prosequuti, reponunt. Lauatur ut cadmia. Vt argyritidi nominatæ, aut, si desideretur, alteri candor detur, ea in parteis magnitudine fabarum confracta, chœnicis atticæ mensura, fictili nouo superfusa aqua, addito candidi tritici pari põdere, priuatimq; pugillo hordei, linteolo puro, raro, ansulis uasis alligato, coquitur, donec hordeum fractum dissiliat. deinde omnia in nouũ craterem oris ampli trãsfunduntur. triticum abijcitur. spuma argenti uehemẽter manibus affricando infusa aqua lauatur, aßiccatáque in* Thebaico *mortario teritur, affusa feruente aqua, donec soluta fatiscat. excolata aqua, iterum tota die teritur, & uesperi infusa calida aqua finitur. mane colis excernitur, alia infunditur, atque ter die excolatur. id septem diebus*

Argenti spuma.

fieri solet. postea additis ad singulas minas spumæ argenti, quinis salis foßilis drachmis, infusaq; calida aqua, ter die teritur, & addita aqua excolatur. cumq; inalbuerit, calida infusa, idem facito, dum nullam prorsus salsedinẽ resipiat. demum ardẽtißimo sole siccata: eiecto prius humore, reconditur. Sin minus, mina spumæ argyritidis diligenter teritur, addito sale foßili trito, triplicato pondere, in fictile nouum conijcitur, aqua infunditur, ita ut superemineat. mouetur quotidie mane & uesperi, aquáque superinfunditur, priore nequaquam effusa. hoc fit triginta diebus. nanq; nisi moueatur, crassescit, usq; in duritiẽ testæ. Post hæc effusa leniter muria, in Thebaico mortario spuma argenti teritur, coniectaq; in fictile aquã continens, manibus diligẽter agitatur, mutata subinde aqua, donec nullum salsuginis indicium præbeat. deinde quod ex argenti spuma candidum apparet, in uas aliud transfertur, & redactum in pastillos, plumbea pyxide conditur. Alij spumam argenti in fabarum magnitudines confractam, in uentre suillo crudo ex aqua coquunt, dum ui scus eliquescens contabescat, exemptamq; cum sale pari terunt, & ut suprà dictum est lauant. Sunt qui salis libram unam, & spumæ argenti tantundem, in sole terãt, aqua continuè mutata, dum candor ei detur. Alia ratio: Sumito quantã uis argenti spumam: ubi lana candida inuolueris, fictili nouo indita aqua, cum pugillo fabarum recentium repurgatarumq; decoquito. Cumq; fabæ disruptæ dehiscent, lanaq; non denigretur, exemptã argenti spumam, & altera lana inuolutã, iterum coquito, cyathum aquæ & parem fabarum modum adijciens. eadem

tertio,

tertio, quae suprà, facito. in summa, tantisper, dum lana iam non inficiatur. Insuper transfundens in mortarium, ad singulas salis fossitij libras, adijcito octogenas spumae argenti drachmas Atticas, & terito: intermittensq;, nitri quàm albissimi cum aqua diluti drachmas quadraginta septem indito. iterum terito, donec satis candoris contraxisse uideatur. ita autem fundens eam ex alto in fictile oris ampli, adiecta largiore aqua, ubi considere desierit, colato. tum nouam superadijciens aquam, manibus probè uersatam, sinito ut considat, ac rursus per colum traijcito. alternis eadem prosequere, dum pura aqua dulcisq; effluat, & nullam salsedinem prae se ferat. postremò in fictile nouum translatam, colato sensim omni humore, soli quadraginta diebus, sub caniculae sydus exponito, & siccata utitor. Elotam *autem constat ad oculorum collyria prodesse, & ad cicatricum foeditates tollendas, ad rugosas facies, et cicatricosas, laceratasq;, & macularum plenas.* Diosc.

ARGENTVM *uiuum fit ex minio, quod abusiuè cinnabaris dicitur, patinis fictilibus, imposita ferrea concha cinnabarin cõtinente, & calice cooperta, argilla superlita, carbonibus succendunt. siquidem detersa fuligo, quae calici insidet, refrigerata in argentum uiuum coit. Quinetiam inuenitur in argenti fodinarum tectis, stillatum concretum. Alij per sese in metallis inueniri tradũt. Seruatur in uitreis, aut plumbeis, aut stagneis, aut argenteis uasis. siquidem aliam materiam omnem exedit, & defluere facit.* Diosc. Argentum uiuum.

ARISTOLOCHIARVM *radices effodere messi-* Aristolochia

bus est tempestiuum, ita desquammato terreno seruantur. Delectus. *Quinque aut sex annos durant.* Maxime cōmendatur Pontica, & in uno quoq; genere ponderosissima. Quæ oblonga radice, tenuiorîq; est, gratior habetur: carnosi enim est corticis, unguentis quoq; nardinis conuenientissime dicata. Dosis. Dosis Aristolochiæ Mesuæ est, à drachma una usq; ad aureum unum. Aetius seminis Aristolochiæ surculosæ exiccati drachmam unam propinat, ad bilem pituitamq; expurgandam. Mes.

Armenius lapis. ARMENIVM optimum esse Plinius dicit, quod maximè uiret, communicato colore cum cæruleo. Dioscorid. laudat Armenium, qui sit læuis, colore cæruleo, perquàm æquabilis, calculo carens, & friabilis. Eadem quæ Chrysocolla præstat, sed inefficacius. Dosis Armenici lapidis. Aetius scrupulos quatuor eiusmodi lapidis offert. Alexander illoti scrupulos tres uel quatuor: loti uero quinque uel sex exhibet. Vult autem ut quinquagesies abluatur. Verum enim uero tutius iuxta Galeni sententiam fuerit, Galeni documentũ de lapidibus abluendis. toties ipsum lauare, aquamq; tandiu mutare, donec pura ab omni sorde uideatur, omniq; sapore medicamenti careat. Quod Galeni documentum non tantum peculiariter de hoc lapide à Pharmacopola accipiendum est, sed in uniuersum de quauis re lapidosa quæ sit abluenda. Cæterum nō loti potio est Mesuæ à drachma semis, usq; ad sesquidrachmam, loti uero à drachma una usque ad drachmas duas. Mesue.

Asarum. ASARVM aluum instar albi Ellebori deijcit senis drachmis pota ex aqua mulsa. Eius autem infusionis po- Dosis. tio est Mesuæ ab aureis duobus, usq; ad drachmas quatuor:

tuor: & pulueris à drachma una usque ad aureos duos. Si autem ad exactum læuorem ac curiose teratur, magis per urinas purgat, quàm per aluum. Idem auctor radicem hanc Asaron Græcis nuncupatã, præfert quæ crassa & densa sit, iucundo odore, & sapore acri cum modica stypticitate. Optimum autem Asarum, nasci ait Plinius in Ponto. proximum in Phrygia. tertium in Illyrico. Mesue. Electio.

ASIVS lapis assumi debet pumicis colore, leuis, fungosus, item friabilis, scissiles uenas lutei coloris ad imum actas habens. Eius flos, salsugo subflaua est, summo lapide insidens, compage tenui, colore in aliquibus albo, in alijs pumici simili, ad luteum uergente. admotus linguæ aliquantũ mordet. Lõgè ualidior est lapide. Diosc. Asius lapis.

ASPALATHVS spinosus frutex nascitur in Istro, Nisyro, Syria, & Rhodiorum insula. quo ad unguentorum spissaméta unguentarij utuntur. Optimus est grauis, detracto cortice rubens, aut in purpuram uergens, densus, odoratus, gustatu amarus. Est & alterum genus candidum, lignosum, sine odore, quod deterius habetur. Dioscorides. Aspalathus. Delectus.

ATRAMENTVM quo scribimus, fuligine è tedis coacta colligitur. in singulas libras gũmis, ternæ fuliginis unciæ adijciuntur. Fit etiam è resinarum & pictoria fuligine, de qua paulo antè diximus. Assumitur autem fuliginis mina, gummis sesquilibra, glutinis taurini, atramenti sutorij, singulorum sescuncia. Dioscorides. Atramentũ librarium.

ATRAMENTVM sutorium genere quidem unum & idem est, molle & concretum: sed in specie differen Atramentũ sutorium.

tias treis habet. unum nanque humoribus stillatim in cuniculos quosdam colatus, concrescit. quare ab ijs qui Cypria metalla perficiunt, stillatitium appellatur. Peteesius ipsum pinarion uocat, alij stalacticon, id est stillatitium, alterum simplici ratione fit in speluncis: postea transfusum in excauatos scrobes, concrementum capeßit. quod pecton, id est concretitium, propriè nominatur. tertium dicitur coctile, & in Hispania fieri solet. sed inutile, ac inualidißimum esse constat. Ratio parandi hæc est: Aqua madefactum decoquunt, mox in piscinas transfundunt, & residere patiuntur. hoc certis diebus coalescit, in compluresis formulas digestum, tesserarum speciem reddentes, quæ racematim inter se cohærescunt. Optimum esse creditur, cæruleum, graue, concretum, translucens. cuiusmodi stillatitium est, ab alijs loncboton nominatum. proximum, concretitium. coctile uerò ad infectus & denigrationes, aptius cæteris esse cōpertum est. sed ad medicinæ usum inualidius esse, experimenta docent. Vritur, ut paulo post in mentione chalcitis ostendemus. Dioscorides.

Auripigmentum.

AVRIPIGMENTVM in eisdem metallis, quibus sandaracha, gignitur. Optimum existimatur crustosum, aureo colore micans, nulli materiæ permistum, in squammas fißile, quale in Mysia Hellesponti nascitur. Huius duo genera fluxerunt. unum suprà dictum est. alterum glandis effigie, pallidum, & colore sandarachā imitans, glebosum, ex Ponto & Cappadocia defertur. quod etiā secundum locum tenet. Torretur in testa noua uiuis carbonibus subiectis: aßiduoq; uersatur, donec igne flagret,

gret, & mutet colorem. deinde refrigeratum, tritumq́; reconditur.

B

ALANVS *myrepsice, hoc est glans unguẽtaria, præfertur* Dioscoridi, *recens, & farcta, item cãdida, & quæ facile à putaminibus soluitur, id est, quæ suo cortice facile spoliatur.* Plinius Petream, *id est ex oppido quod* Petram *uocant, optimam esse dicit, nigro cortice, & candido nucleo.* Errat Mesue *qui* Ben *antiquum dicit melius esse recenti.* Glans *unguentaria aluum soluit ex hydromelite,* Dioscoridi, *sed stomacho aduersatur. Drachmæ pondere pota eidem auctori lienem absumit. Dosis eius est* Mesuæ *à drachma semis usq; ad drachmam unam & semis.* Oleum *quoque quod ex ea exprimitur, uentrem potu ciet.* — Balanus myrepsice. Delectus Ben. Glans vnguẽtaria. Dosis.

BALSAMVM *in* Iudæa *solum quadã ualle & Aegypto nascitur. his differens modis, scabritia, proceritate, gracilitate. Quod igitur tenui & capillacea coma est, theristrum uocant, quasi demeßile. fortaßis quoniã ob gracilitatem facilè demetatur.* Aestiuis *sub ortu* Canis *ardoribus, arbos unguibus ferreis inciditur, manatq́; è plaga succus, quem opobalsamum uocant: sed tam exiguo stillatu, ut annis singulis, ne plures quidem quàm semi septeniue cõgij cogantur. imbiq; pondus, duplo rependitur argento. Succi probatio est, ut sit recens, ualidi odoris, syncerus, non ad acorem uergens, dilui faci-* — Balsamum.

lis, læuis, aſtringens, ac modicè mordens guſtu. Sed uarie uitiatur, muſto ab aliquibus terebinthi, cypri, lentiſci, balani unguento: item ſuſino, metopio, melle, aut Cypria cera liquida. quod maleficium facilè deprehenditur. Nanque merus in laneam ueſtem fuſus, neque maculam facit, neque ſi eluatur notam relinquit: uitiatus autem inhæret. & lac inſtillatus coagulat, quod adulteratus non efficit. Quinetiam ſyncerus in aqua aut lacte celerrime liquatur, coloreq́; lacteſcit: uitiatus uerò olei modo innatat, ſe conuoluens, aut in ſtellæ modum diffundens. Syncerus ſeneſcens craſſeſcit, deteriorq́; redditur. Hallucinantur, qui aqua concretum peſſum ire, & ad ima ſidere arbitrantur, poſtea diſſipatum ſupernatare. E ligni genere, quod xylobalſamum uocant, probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, quadam tenus opobalſamum ſpirans. Neceſſarius etiam ſeminis erumpit uſus. quare eligatur flauum, plenum, grande, ponderoſum, mordens guſtu, feruens in ore, modicè opobalſamum olens. Adulteratur ſemine hyperico ſimili, quod à Petra oppido defertur. Sed coarguitur magnitudine, inanitate, uirium ignauia, ſapore piperis. Dioſc.

Bdellium. BDELLIVM alij bolchon appellant, alij madelcon. lachryma eſt Saracenitæ arboris. probatur guſtu amarum, translucidum, taurini glutinis in morem, intus pingue, liqueſcens facile, ligni ac ſordis expers, ſuffitu odoratum, ungui ſimile. Eſt etiamnum bdellij genus ſordidum, nigrum, uberioribus glebulis in offas cõuolutum, aſpalathi odore, ex India aduectum. defertur etiam à Petra oppido ſiccum, reſinoſum, liueſcens, ſed facultate ſecundum,

cundum. Adulteratur gummi. sed ita uitiatum non perinde gustui amaritudinem repræsentat, nec usque adeò suffitionibus odoratum. Diosc.

BITVMEN Iudaicum cæteris anteponitur. Cuius probatio est, ut purpuræ modo splendeat, sitq; ponderosum, ac ualidum odorem uibret. nigrum autem & sordidum, uitiosum est. Adulteratur pice. Gignitur in Phœnice, Babylone, Zacyntho, & Sydone. Liquidum inuenitur in Agragantino Siciliæ, fontibus innatans. quo utuntur ad lucernarum lumina, olei uice. Hallucinantur qui id Sicilicum oleum nominant. nanque liquidi bituminis genus esse constat. Dioscorides. Bitumen. Delectus.

BRYONIAE radicis succus exprimitur Vere. Bryonia.

Dosis radicis Fescere seu Alfescere, hoc est uitis albæ, præscribitur Mesue ab aureo uno usque ad aureos duos: & succi eiusdem, à drachma una, usque ad drachmas duas. similiter & Fesceresin, quæ eidem factionis Arabicæ auctori species est Alfescere. Mesue. Dosis Alfescere, id est Bryoniæ.

BRITANICAE folijs exprimitur succus, qui igni aut sole cogitur. Dioscorides. Britanica.

Simili modo ut cantharides, reconduntur BVPRESTES, genera quædam cantharidum: & PINORVM erucæ. quæ supra cribrum suspensum feruenti cinere paulisper intostæ, reponuntur. Dioscorides. Buprestes: & Pinorum erucæ.

BVTYRI fuligo. Colligendæ ex eo fuliginis ratio hæc est: Butyrum in lucernam nouam ingestum accenditur, fictiliq; operculato quod supernè in siphunculi speciem desinat, & infima parte cuniculos clibani modo habeat, crematur. & subinde aliud in absumpti locum Butyri fuligo

suffi-

sufficitur, dum coaceruetur fuliginis modus, quem facere institueris. penna pòst deraditur ad usus. Diosc.

C

Cadmia.

ADMIAE *ex generibus optima est Cypria, botryitis nomine, densa, modicè grauis, & in leuitatem magis declinans, racemosa facie, colore spodij, quæ fracta cinerulenta est, & æruginosa. Proxima habetur foris cœrulea, intus candidior, internatis uenarum discursibus, onychitæ lapidi similis. cuiusmodi sunt, quæ è ueteribus metallis effodiuntur. Quædam etiam placodes, id est crustosa, dicitur, segmentis quibusdam perinde quasi zonis cincta, ob quod eam zonitin appellauere. Alia ostracitis nominatur, gracilis, & magna ex parte nigra. sed quæ testaceam faciem habet, terram amplexa est. Improbatur candida. Oculorum medicamentis botryitis nomine, & onychitis, utiles: reliquæ ad emplastra, & farinas quæ cicatricibus inducendis insparguntur. ad eadem Cypria prodest. ex Macedonia uerò, Thracia, & Hispania delatæ improbantur. Gignitur cadmia ex ære in fornacibus candente, fuligine egesta flatu, & lateribus camerisq; fornacum inhærente. Prægrandes autem ac ferreæ sunt rudes, ab officinis appellatæ acestides, per summa fastigia cõnexæ & concameratæ, ut quæ ab ære iactantur sursum corpuscula cohæreant, & imbi detineantur. quæ cùm spissius insident, in corpus cõcrescunt, & modò ge*

dò genus unum eius, modò duo, modò omnia perficiunt. Extrahitur & cadmia in Cypro è monte qui Solis incũbit, cremato lapide cui pyritæ cognomen est. in quo etiã monte quædam quasi uenæ chalcitis, misyos, soreos, melanteriæ, cœrulei, chrysocollæ, atramenti sutorij, diphrygisq; inueniuntur. Nec desunt qui cadmiam in lapidum fodinis inueniri tradãt, falsi quadam lapidum cognatione. qualis inuenitur & apud Cumas lapis, nullã sui u:m ostendens. Ii eo deprehenduntur, quòd sunt cadmia leuiores, nullumq; alienum mandentibus saporẽ exhibent. commanducatus item lapis, dentes offendit. cadmia, utpote cum cedat, esum non respuit. Alio autem discerni possunt argumento: Cadmia in farinam detrita, & aceto subacta, atque in sole siccata, coit. quod in lapide non accidit. Item tritus & igni appositus lapis, prosilit, & fumum igni similem eiaculatur. cadmia uerò quieta manet, fuliginemq; luteo colore aut æreo splendentem expuit, uario zonarum discursu. Insuper lapis ignem expertus, atque refrigeratus, colorem mutabit, ac leuior multo fiet. sed cadmia nihil euariat, nisi quis eam multis diebus cremauerit. Fit & in argenti fornacibus candidior, ac minus ponderosa, sed uiribus nequaquam comparanda ærariæ. Vritur cadmia superior carbonibus obruta, donec translucida spectetur, & ferrei stercoris modo bullet. mox extinguitur uino Aminæo, quæ ad emplastra præparatur: sed quæ ad psorarum medicamenta præparatur, aceto. Alij hoc modo exustam conterunt in uino, rursumq; fictili crudo torrent, donec pumicosa uideatur. iterumq; tritam ex uino, tertiò urunt,

donec

donec prorsus in cinerem redigatur, nihil scabritiæ reti nēs. hoc spodij uice utuntur. Lauatur autem in mortario trita, effusa subinde aqua, dum sordidum nihil emergat. dein coacta in pastillos, reponitur. Diosc.

Calam' odoratus. CALAMVS *odoratus in* India *nascitur. melior est fuluus, dense geniculatus, & qui assulose frangitur, plena araneorum fistula, albicans, lentus in mandendo, & astringens, ac cum aliquanta acrimonia amarus.* Diosc.

Calx uiua. CALX *uiua hoc modo fit:* Marinorum *buccinorum testas igni condito, aut feruenti clibano, nocte dimittito: postera die, si candidißimæ fuerint, extrahito: sin aliter, iterum urito, usque dum penitus albescant.* Frigida *deinde restinctas nouo fictili indito, diligenterq́; uetere lacinia operculatas, integram noctem finito.* Postridie *si omnino in calcem mutatæ uidebuntur, reponito.* Fit etiā *coctis fluuiatilibus calculis: item ex uulgari albo lapide, reliquis laudatior.* Efficacißima *recens, & aquis nondum aspersa.* Diosc.

Cantharides. E *frumentis congestæ* CANTARIDES *ad recondendum idoneæ sunt. quæ fictili uase non picato cōduntur, & raro linteo obligato ore, & deorsum conuerso suspenduntur super aceti feruentis quàm acerrimi halitum, donec æstu exanimentur. postea lino transfixæ reponuntur.* Potentißimæ *omnes uariæ, luteis lineis, quas in pennis transuersas habent. promissoq́; corpore, crassæ ac blattarum modo perpingues. sed inertes ac imbecillæ, quæ unius sunt coloris.* Dioscorides. Aliqui *pennas pedesq́; contra potarum ueneficia, remedio esse tradiderunt.*

Cardu

CARDAMOMVM *optimum est, quod ex Comagene, Armenia, Bosphoroq́; deuehitur. In India quoque & Arabia prouenit. Eligi debet plenum, frangenti contumax, occlusum, farctumq́;. Quod enim huiusmodi non est, exoletum iudicatur, & gustu acre, subamarum, & odore caput tentans.* Diosc. Cardamomum.

CASIA, *cuius complura sunt genera, iuxta odoriferam Arabiam gignitur, crassi corticis sarmento, folijs piperis. Eligenda est fuluescens, pulchri coloris, coralij ăcmula, perquàm angusta, longa, crassa, & fistulosa, gustu mordens, & cum aliquanto feruore astringens, aromatica, uinoso odore. cuiusmodi est quæ ab incolis, achy appellatur: ab Alexandriæ negotiatoribus, daphnitis. Huic præfertur crassa, purpurea, & nigricans, zigir cognomine, quæ rosam odore imitatur præcipui in medicina usus. Secundum locũ tenet antedicta. Tertia, cui mosyletico blasto, id est germini cognomen est. Reliquæ uiles, ut quæ asymphemon dicitur, nigra, insuauis, cortice tenui ac rimoso: & quæ darca, & kittò uocitantur barbaro nomine. Simulior huic est* PSEVDOCASIA, *quàm ut explicari possit, quæ gustu coarguitur, cum nec acris, nec odorata sit, hærentemq́; medullæ corticem habeat. Inuenitur etiam lata quædam fistula, mollis, leuis, surculosa, quæ antedictæ præfertur. Dannatur candicans, scabra, hircinum uirus redolens, & quæ tenui fistula & scabra cute sit.* Diosc. Casia. Pseudocasia.

CASIA fistularis, quam Græci veteres ignorarunt. Casia fistularis.

Siliquas CASIAE *deligere oportet ponderosas,*

collu-

collucentes, perplenas: quas si concusseris, inclusa intus grana non obstrepant. Dosis medullæ Casiæ, est à semuncia ad sescunciam, id est unciam unam & semis. Mesue.

Dosis.

Castorium. CASTORIS eligi debent testes qui ex uno ortu connexi sunt (fieri enim non potest, ut gemini folliculi in una membrana coniuncti reperiantur) liquore intus ueluti ceroso, odore graui, & uirus redolente, gustu acri, mordente, ac friabili, naturalibus tunicis circundato. Quem fraude aliqui corrũpunt, conijciẽtes in follem gummi, aut ammoniacũ cum sanguine & castorio subactum, & ita exiccantes. Vanum est quod traditur, testes ab ipsis euelli, & à sese abijci, quum uenatu urgentur. siquidem tangi nequeunt, ita, ut in sue, substricti. Operæ autem precium est, diuisa pelle melleum liquorem cum euestiẽte tunica assumere, & siccatũ potui dare. Diosc.

Cedrus, &c. Cedria. CEDRVS arbor magna est, ex qua picem colligũt, quæ CEDRIA uocatur. Cedria optima est crassa, perlucida, grauis odoris. quæ dum effunditur, guttatim non dißipata coit. Fuliginem, quomodo ex pice, congeri oportet. quæ eandem quam picea fuligo uim præbet. Fit & oleum, à cedria separatum, dum coquitur, uelleribus supra halitum eius expansis, ut in pice. Eiusdem ad omnia usus. Diosc.

Centaurium magnum. CENTAVRII magni succum in Lycia exprimunt, quo pro lycio utuntur. Diosc.

Centaurium minus. CENTAVRII minoris succi extrahẽdi ratio: Legitur herba semine prægnans, & diebus quinque madefacta, decoquitur donec superemineat aquæ. mox ubi

refri-

refrixit, linteolo exprimitur. & eiecta herba, iterũ decoquitur, usque dum mellis craßitudinem habeat. Nonnulli eam recentem grauidamq; contundunt, atque succum fictili non picato exprimunt, & in sole, lignea rude aßiduè mouentes, inspissant. quòd si quid concretum faucibus uasis adhærescat, deradunt, reliquoq; humori permiscent, noctu diligenter operiũt. namq; ros nocturnus, liquores coalescere non sinit. Quæ autem siccis radicibus aut herbis liquamenta exprimuntur, decocta, ut in gentianæ mentione retulimus, præparantur. sed quæ ex corticibus humidis, aut contusis herbis factitantur, in sole, uti antè dictum est, coguntur. sic è thapsia, sic è mandragora, reliquisq; similibus succus, sic ex acerbis uuis melligo elicitur. lycium tamen & absinthium, hypocistis & consimilia, decocta, eo quo diximus modo, coguntur. Dioscorid. Purgat aluũ drachmæ pondere sumptum in hemina aquæ, cum exiguo salis, & aceti: bilemq; & crassos humores per aluum exigit. Maioris uero Centaurij radix duabus drachmis, & interdum drachma una bibitur Dioscoridi & Galeno. si febris sit, in aqua trita: cæteris, in uino. Medetur & morbis plurimis decoctæ succus. Mesue. Quod ad electionem attinet, falsum est quod scribit Mesue: Nempe minorem Centauream meliorem esse in omni re. Alia enim in re utraque præstantior est. Tagautius.

Dosis vtriusque cẽtaurij.

Electio.

CERA optima est subfulua, suppinguis, pura, odorata, & halitum quadam tenus melleum referens, natione Pontica, aut Cretica. secundum locum obtinet candicans, & suapte natura pinguis. Candida fit hoc modo: Cera.

Ex ea radunt album ſyncerumq́;, atque transfundunt in uas, quod ſatis habeat marinæ ex alto petitæ, inſperſoq́; nitri momento, decoquunt. cumq́; iterum tertióue infer- buit, ſeparatum uas refrigerant, ac ceræ paſtillum exi- munt, deterſa ſorde, ſi qua fortè adhæſit. tum denuò in- dita noua maris aqua feruet, uti retulimus. & uaſe dem- pto ex igne, fundum ollulæ nouæ aqua frigida madefa- ctum, in ceram ſummam ſuſpenſa manu intingunt, quò celerius concreſcat, & quamminima portio extrahatur. ſuſcepto primo ceræ orbiculo, iterum uaſis imum aqua refrigeratum, tantiſper in ceram immitti debet, dum tota excipiatur. orbiculi lino conſuti, interuacante ſpatio ſu- ſpenduntur. & interdiu, continuò ſub ſole, noctu ſub luna aſperguntur, uſque dum perfectè albeſcant. uerùm ſi eximius ille candor deſideretur, eadem factitari, & identidem recoqui operæpreciũ eſt. Nec deſunt qui pro marina, in muria quamacerrima ſemel aut iterum exco- quant. dein laguncula tenui, rotunda, anſam habẽte, ex- trahunt. poſtea orbiculos, ſubſtrato affatim ceſpite her- boſo, inſolant, donec candorem ſummum contraxerit. Præcipiunt hoc obeundum munus uere, cum ſol remiſ- ſa uehementia humorem pariat, ut non facilè liquetur. Dioſcorides.

Ceruicornu. CERVI *cornu conciſum, crudo fictili, luto circum- lito, & in furnum indito, uritur donec albeſcat. id cadē- muæ modo elotum, ulceribus oculorum & defluxioni- bus ſalutare eſt.* Dioſc.

Ceruſa. CERVSA *fit hoc modo:* Infuſo *in urceum oris la- ti, aut fictile labellum quàm acerrimo aceto, laminam plũ- bea*

bean supra fictilis spiraculum, subiecta prius arundinea tegete, firmato: superiectisq; uelaminibus, ne halitum expiret acetum, ubi resoluta fuerit, defluensq; deciderit, humorem purum ad summa delatum colato, crassamentumq; transfundito. debet quoque siccari in sole, mox trusatili mola teri, aut aliâs tritum cribrari. postea quod superest duri in tenues partes redigendum, cribrandumq;. uicissim eadem tertio quartoq; facienda. Melior, quæ primò cribrata est, & medicamentis oculorum assumenda: secundum locum tenet, sequens: & reliquæ suo ordine. Nec desunt qui ligneas rudes, in medio uase appendant, & deraso ceu situ imposito, ita ut acetum non contingat, inditoq; operculo circumlinentes dimittunt. post dies decem laxato obturamẽto uisunt. cumq; resoluta materia fuerit, reliqua, ut suprà diximus, exequuntur. Si autem quis in pastillos uelit digerere, aceto acri subacta, diuiditur in pastillos, qui in sole siccantur. Aestate tamen supradictum opus obeundum est. ita enim candida atque efficax redditur. Quinetiam hyeme paratur, urceis supra furnos, balnea, aut fornaces impositus, ascendens enim calor, idem quod sol præstat. Laudatissimam fieri putant Rhodi, & Corinthi, aut, Lacedæmone, proximam Puteolis. Torretur hoc modo: Flagrantibus igni carbonibus, fictili nouo, maximè Attico, tritam cerusam imponito, & assiduè uersato. cumq; cinereum colorem traxit, eximens refrigerato, & utitor. Est & aliud urendi genus: Trita patinis nouis supra prunas imponitur, & ferulacea rude mouetur, donec colore similis sandarachæ fiat. Extractaq; ad usus muni- Delectus.

ſtratur. quæ uerò ita parata eſt, ſandyx à quibuſdam dicitur. Lauatur ceruſa cadmiæ modo. Dioſc.

Chalcitis. CHALCITIS *præfertur ſimilis æri, friabilis, nec lapidoſa, nec inueterata, intercurſantibus oblōgis uenis,*

Pſoricon. *ſplendentibusq́;.* Dioſc. PSORICON *appellatum è Chalcite fit medicamentum, duabus eius partibus, cum una cadmiæ additis, & ex aceto tritis. oportet autem in fictili, obruere fimo, diebus quadraginta, per Caniculæ ardores, ſic enim fit acrius. Idem quod Chalcitis poteſt. Alij pares utriuſque portiones in uino terunt, & eadem proſequuntur. Vritur Chalcitis fictili nouo, uiuis carbonibus ſuperpoſito. modus autem uſtionis in humidioribus eſt, dum ipſa Chalcitis bullas excitare deſierit, & perfectè inaruerit: in reliquis uero dum mutata in roſeum colorem fuerit, & ſanguineū aut miniatum colorem contraxerit, tum demum eximenda eſt: inſidens autem ſpurcitia flatu expellenda, mox reponenda. Torretur etiamnum perflatis carbonibus, uſque dum luteo colore palleſcat: aut fictili ſubditis candentibus prunis, ſubinde uerſata, donec igni conflagret & colorem mutet.* Dioſc.

Chelidoniū maius. CHELIDONII *maioris folijs, caule, radice, ſuccus exprimitur ineunte æſtate, & ſiccatus in umbra digeritur in paſtillos.* Dioſc.

Chryſocolla. CHRYSOCOLLA *laudatiſſima Armeniaca, colorem porri quàm ſimillimè reddens, ſecundum locum ſibi uendicat Macedonica: & proximum Cypria. quo in genere præfertur pura. damnatur, quæ terram aut calculos collegerit. Ratio lauandi hæc eſt: Tuſam infuſa*

aqua,

aqua, mortario expassa manu ad pilam uehementer fricato, & statim quàm consederit, colato. alteram infundens aquam, rursum terito. Diosc.

CICVTAE succus exprimitur contusis cacuminibus, priusquam semina & comæ siccescant. qui sole densatur in pastillos. Efficacissima uis Creticæ, Megarensi, mox Atticæ, & in Chio & Cilicia nascenti. Diosc. Cicuta.

Hallucinantur qui CINNABARIN minio eandem esse existimant. Miniũ enim in Hispanijs ex lapide quodam argenteæ arenæ permisto, temperari solet. alioqui non dignoscitur. fornacibus autem in florentissimum flagrantissimumq; colorem permutatur. in metallis uerò strangulantem halitum eructat. itaque facies incolæ uesicis obuelant, ut per illas spectent, nec respirando noxium aërem attrahant. eo pictores ad sumptuosa parietum ornamenta utuntur. Cinnabaris uerò ex Aphrica defertur, & magno constat. hactenus inuenitur, ut uix uersicoloribus pictorum lineis satisfaciat. intento colore nec diluto præditam. quare quidam sanguinem esse draconis existimauerunt. Vim habet cinnabaris hæmatitæ lapillo eandem. Diosc. Cinnabaris.

CINNAMOMI genera plura, patrium sibi nomen uendicantia. Præfertur tamen Mosyliticum, quod casiæ, cui Mosyliti nomen est, aliquam referat effigiem. Sed in eo genere recens, nigrum, ex uinoso in cinereum uergens, læue, tenuibus ramulis, ac frequentibus nodis cinctum, perquàm iucunde olens. Optimi ferè indicium, iucundi odoris proprietate constat. Inuenitur enim cum optimo, eoq; quod peculiare est, odor rutæ aut cardamo Cinnamomum.

mo proximus. Insuper, acre, mordens, & cũ calfactione quadam tenus salsum, quod non citò confricanti asperum, aut frianti lanuginosum, lęuibus tamen internodijs appareat. Si certior fieri uoles, uellito ab radice surculum. facilis est huiuscemodi probatio: namque fragmenta miscellanea quędam esse uidentur. Quę autem melius spirant, suo halitu cum nares primum consuluntur, olfactum explentia, deterioris dignotionem impediunt. Est etiamnum montanum, crassum, pumilum, fuluescens admodum. Tertiũ à Mosylitico, perquàm suauiter olet, nigrum, fruticosum, paucis intercedẽtibus geniculis. Quartum, fungosum, candicans, aspectu tuberosum, uile, ac friabile, magnam habens radicem, quę casiam planè repręsentat. Quintum genus, odore nares feriens, subrufum, & cortice fuluę casię simile, tangenti firmum, minus neruosum, densa radice firmatum. Iis quę thuris, casię, myrti, aut amomi odorem spirant, minus suauitatis inest. Deligito scabrum, album, rugosum: at lęue, & lignosum circa radicem, ut inutile reijcito.

Est etiamnum simile aliud, cui pseudocinnamo cognomen est, inualidi odoris, solutarumq; uirium. Vocatur etiam zingiber, cum tamen sit xylocinnamomum, pręhabens quandam cinnamomi faciem. Est autem lignosum cinnamomum, sarmenta longa robustaq; ferens, odore longè cinnamomo inferiore. Sunt qui xylocinnamomũ à cinnamomo genere differre dicant, quod a natura eius abhorreat. Tritum uino excipitur, umbraq; siccatum, quò diutius duret, reconditur. Est & quoddam cinnamomum, quod aliqui pseudocinnamomum appellant, perquàm

perquàm denso atque crasso sarmento, longe tamen inualidius cinnamomo, & odore & gustu. Dioscorides.

CNICVS redigitur in offulas, quas placentulas uocant, adiectis succo amygdalis, nitro, aniso, & melle decocto, quæ aluum emolliunt. Hæ in partes quatuor finduntur, quæ nucis iuglandis magnitudinem impleant, è quibus ante cœnam duas uel tres sumpsisse satis est. Ratio temperãdi hæc est: Cnici candidi sextarius, amygdalorum tostorum & delibratorũ cyathi tres, anisi sextarius unus, aphronitri drachma una, cum carnibus triginta caricarum. Cnici semen tunditur, & succus exprimitur. Diosc. Semen Cartami ex sententia Mesuæ eligendum est, candidum, planũ, hoc est læue, grandiusculum, & plenum, cuius medulla est unctuosa & pinguis, cortice tenui. Paulus coquit drachmas quinque medullæ Cartami, cum Ptisana, & paucis salibus, ut educat aquam. Seminis tusi succus adiectis amygdalis, nitro, anetho, & melle decocto, cogitur in placentulas Dioscoridi, quæ aluum emolliunt. Hæ in frusta seu globulos quatuor finduntur, qui nucis iuglandis magnitudinẽ impleant, è quibus duas uel tres ante cœnam sumpsisse satis est. Cnicus. Cartami delectus. Dosis.

COCCVM optimum gignitur in Galatia & Armenia. deinde Asia & Cilicia. ultimum ex omnibus Hispanicum. Nascitur quoque in Cilicia, è quercubus, cochlearum exilium similitudine, quod illius regionis mulieres ore legunt, & coccum uocitant. Diosc. Coccum.

COERVLEVS lapis præcessit in Cyaneo. Cœruleus lapis.

Colocynthidis duplex genus apud Mesuen.

Mesue duplex genus COLOCYNTHIDIS *constituit. Nempe marem & fœminam. Mas grauis, durus, asper, nigricans, & lanuginosus est. Fœmina eidem auctori præfertur mari, præsertim magna, siue ut dicunt grossa, læuis, laxa, candida, lenis, & perfecte matura: & cuius pars interior, siue medulla, pulposa, laxa, læuis, hoc est nō aspera, & insigniter alba est.*

Aëtius.

Colocynthidis medulla Aëtio eligenda est, alba & mollis. Siccior uero & nigricans, tanquam mala reijcienda. Optima Venetijs emitur Colocynthis, & quæ ex orientalibus regionibus, utpote calidioribus, ad nos aduehitur. Quæ apud nos nascitur, inefficacior est, & ægre aluum soluit. Cæterum probatißima syluestris huius Cucurbitæ medulla, siue, ut loquuntur pulpa antequam in usum assumatur, primum incidenda est. Deinde terenda diligenter, & sæpius cribranda. At usus tempore rursus cum mulsa in mortario exquisitißime subigenda. Id enim illi, inquit Aëtius, peculiare est, ut trita antequam madefiat, subtilißima appareat: sed post mulsæ infusionem ita intumescat, ut qui uideat cribratam, minime putet. Quoddā igitur frustulum eorum quæ intumuerint, sæpe uentri aut stomacho inhæret, sæpius tamen intestinorum anfractibus implicatur. Cumq; sit naturaliter acris & mordax, ulcerat intestina, & ob cōsensum neruis affectum inducit, torminaq; parit & contractiones. Propterea exquisitißima diligentia ad ultimam minutiem redigenda est. Sed mulso prius aut rutæ decocto infunditur, tum exiccata in puluerem redigitur. Paulus & Auicenna, quem est Mesue secutus, ipsam Colocynthida

Modus preparandæ medullæ Colocynthidis.

Cucurbitula syluatica diligentißime terenda.

thida etiam plurimum teri iubent. Quoniam (ut inquit Paulus)nisi exactè teratur, asperæ eius partes interioribus hærentes, ulcera excitant, quibus nerui compatiuntur. Serapion autem contrarium, sed male, asserit, eam uidelicet non esse multū terendam. Serapionis error. *Dosis pulpæ Colocynthidis ad summum est decem ceratia Mesuæ.* Dosis. Mesue. *Paulus drachmam integram dare non ueretur, quæ eiusdem sententia, pendet ceratia decem & octo.* Paulus. *Datur Aetio* Aetius. *Colocynthidis medulla scrupulorum duorum pondere, ex duobus mulsæ cyathis. Imbecillibus tamen, inquit, scrupulus sufficit. Quatuor obolis sumpta purgat Dioscoridi melle cocto, myrrha & nitro excepta, atque in catapotium coacta.*

CONYZAE *genus tertium reliquis infirmius est. Dioscorides.* Conyza.

CORALLIVM *laudatißimum, rubens, colore antherici aut sandycis saturatæ, nec secus terenti facilè cedens, æquabili usquequaq; concremento, rursus algæ aut fuci marini odore, quam ramosißimum, forma fruticis, cinnamomi æmulum. Quod autem in lapidis duritiam coit, scrupulosum, inane, & lacunosum, uitiosum existimatur.* Corallium. *Quod Antipathes uocant, corallium esse arbitrantur, specie tantum distans. est autem colore nigro, arboris figura, ramosum magis. Vires supradicti habet. Dioscorides.* Antipathes.

COSTVS *præcellit Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris suauitate. Secundum locum sibi uendicat indicus, leuis, uber, ut ferula niger. Tertius est Syriacus, grauis, colore buxeus, & odore feriens. Optimus est re-* Costus.

cens, albus, abundè plenus, densus, aridus, à teredinibus non erosus, sine grauecolētia, gustu calidus, & mordens. Sunt qui admustus helenij comageni præduris radicibus, adulterent. quod deprehensu facile est. Siquidem neque gustu feruet helenium, neque ualidum odorem uibrat, ut caput tentare posit. Diosc.

Cotonea mala. COTONEA *eligi oportet uera, quæ sanè sunt rotunda, parua & odorata. quæ uerò struthia dicuntur, magna quidem sunt, sed minus utilia.* Diosc.

Crocodili fimum. CROCODILI *terrestris fimum crocodileam uocant, quæ mulieribus colorem nutrit in facie, nitoremq́; seruat. Optima est candidißima & friabilis, amyli modo, minimè ponderosa, in humore statim eliquescens: quæ cum teritur, fermenti acorem quadam tenus refert. Adulterant eam sturnorū fimo, quos captos oryza pascunt. ipsumq́; non dißimile uendunt. Alij amylum aut cimoliam miscent, & adscito anchusæ colore per rarum cribrum paulatim exprimunt, ut se contrahat in uermiculorum speciem. qui siccati pro crocodilea ueneunt.* Diosc.

Crocomagma. CROCOMAGMA *fit expreßis unguenti crocini odoramentis, & in formas digestus. Optimum est odoratum, modicè myrrham olens, graue, nigrum, ligni expers, leue, subamarum, quod madefactum croci colorē reddit, gustatumq́; uehemēter dentes ac linguam inficit, multis durans annis. quale est, quod à Syria defertur.* Dioscorides.

Crocum. CROCVM, *optimum in medendi usu Coryceum, recens, & boni coloris, paulū candidi gerens in capreolo, oblongum, omnibus suis partibus constans, non fragile,*

gile, plenum, à quo detractum est nihil, quod madefactũ manus inficit, nec situm redolet, aut cariem sentit, subacre. sin huius generis non est, aut uetus, aut humore perfusum creditur. Secundus locus datur Coryceo, è tractu Lyciæ contermino. Tertius Lycio, è monte Olympo. dein ex Aegibus Aetoliæ. Cyrenaicum & Centuripinũ inter Sicilica omnia uiribus infirmius est. Omnium natura oleracea. Itali tamen ob succi copiam, & coloris uenustatem, tingendis mortarijs dicauerunt. quibus de causis magno uenditur. Vtilißimum in medicina quod antè descripsimus. Adulteratur immisto crocomagmate tuso, atque etiam sapæ sublitu: contrita, quò pondus adijciatur simul argenti spuma, aut plumbagine. sed maleficium deprehenditur puluerulento aspectu, & defruti odore. Dioscorides.

CYANEVS, id est COERVLEVS. Cœrulei origo ex ærarijs metallis in Cypro. copiosior ex arena litorali, secundum quosdam sub cauatos specus maris inuenitur: qui magis probatur. Eligi debet inebriatus. Vritur ut chalcitis. Lauatur ut cadmia. Diosc. Serapio præfert, qui perfectißimum colorem cyaneum habet, & guttas aureas admixtas, quiq; alterum lapidem mixtum non habet, nec facile frangitur. Nostri pharmacopolæ lapidem hunc imperfectißimum ostendunt: quippe cui eius color desit perfectus.

Cyaneus, id est, Cœruleus lapis.

Animaduertendum est communi lapidis stellati nomenclatura Cyaneum simul, & Marchasitam, hoc est pyriten esse complexos Arabes. Dosis lapidis stellati Mesuæ est à drachma una usq; ad drachmas duas & semis.

Lapis stellat⁹ & Marchasita.

Dosis lapidis Stellati, id est Pyritis & Cyanei.

mis. Reperio *apud* Galenū, *&* Paulū, *ac reliquos alios scriptores medicos*, Cyanon *siue lapidem* Lazuli, *acri facultate esse præditum*, *&* *purgatoriā ac discussoriam uim habere*. Pyriten *uero quem* Marchasitam *uocant*, *nullus unquam* (*quod saltem nouerim*) *inter purgatoria medicamenta reposuit*. *Hic autem ualde discutit tumores*, *sanguinemq; in grumos concretum*: *cuius loco*, *cum eius copia non est*, *molari utuntur medici*.

Pyrites lapis purgatorius non est.

Cyclamen.

CYCLAMINI *succus exprimitur tusa radice*, *& ad mellis craßitudinem decoquitur*. Diosc. *Cyclamini radix cum hydromelite pota*, *pituitam per inferna detrahit*. *Eadem cum passo aut diluto mulso trium drachmarum pōdere epota*, *arquatum morbum*, *id est icteritiam discutit*, *siccata & scyllæ modo concisa reponitur*. *De altera* Cyclamino (*quam* Sigillum Mariæ *uocant*) *scribit* Dioscorides, *quòd huius acini drachmæ unius pondere*, *in uini albi cyathis duobus*, *per quadraginta dies epoti*, *lienem per urinam & aluum paulatim absumunt*. Dosis Arthanitæ Mesuæ *est*, *ab aureis duobus usque ad drachmas quatuor*, *& propriè succi eius*.

Dosis radicis Cyclamini.i. Panis porcini.

Dosis alterius Cyclamini.i. Sigilli Mariæ.

Aëtius. Aëtius *radicis cyclamini minutißime tritæ drachmas tres uel quatuor*, *pro uirtutis ratione è mulsa propinat*, *ad bilem & pituitam ducendam*. *Sed huic per sudorem præcipuè purgat*, *seu potius euacuat*.

Cypirus.

CYPIRVS *optima est grauißima*, *densa*, *fractu contumax*, *plena & aspera*, *odoris cum quadam acrimonia iucundi*, *qualis est* Cilicia, Syriaca, *& quæ à* Cycladibus *insulis petitur*. *Aliud* Cypiri *genus tradunt in* India *nasci*, *gingiberis effigie*, *quod manducatum croci uim*

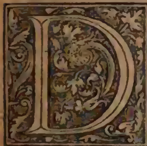
reddit,

reddit, gustu amaro, illitum psilothrum est. Diosc.

CYPHI *thymiamatis compositio est, dicata dijs, qua abunde Aegyptij sacerdotes utuntur. In antidota misceri solet. suspiriosis datur in potu. Permultæ componendi rationes, quarum una hæc est: Sumito cyperi dimidium sextarium, cum pari baccarum iuniperi adultæ modo: uuæ passæ pinguis, exemptis uinaceis, minas duodecim: resinæ repurgatæ minas quinque: calami & iunci odoratorum, & aspalathi, singulorum minam: myrrhæ duodecim: uini ueteris sextarios nouem, cum duabus mellis minis. uuam passam detractis uinaceis tusam, cum uino & myrrha subigito: cætera tusa & cribrata adijcito. die uno humorem combibere finito: dein mel coquito, dum sibi glutinis asciscat crassitudinem. eliquatam resinam accuratè permisceto cum reliquis diligenter contritis, & in fictile uas recondito. Diosc.* Cyphi thymiama.

CYPRVS *optima nascitur in Canope, & Ascalone. Diosc.* Cyprus.

D

IPHRYGIS *tria genera esse creduntur. Quoddã enim metallicum est, quod in Cypro sola gignitur. lutosum nanque extrahitur, ex luto cuiusdã ibi specus: extractum, sole siccatur, mox circumpositis sarmentis uritur. diphryges ideo uocatum est, quod & à sole & à sarmentis uratur, arescat, & fermè torreatur. Alterum perfecti æris, quasi subsidens fæx est. siquidem post frigidæ* Diphryges.

gidæ aquæ offusionem, ut suprà retulimus, cùm de flore æris differeremus, sublato ære, fornacū ima parte cohærens id genus inuenitur, & adstrictionē & gustum æris habens. Tertium sic fit: Lapidē pyriten, ut calcem multos dies cremāt in camino: cumq; colorem rubricæ contraxerit, eximētes recondunt. Quidā tradunt, hoc ex sola materia quæ lapidē æris gignit, fieri: quādo in dictis areis assata & in scrobes translata peruritur. tunc enim ambientem scrobis locum cōprehendit, & exemptis lapidibus nihilominus inuenitur. præfertur quod saporē æris reddit, æruginisq;, adstringēs, & uehementer exiccans linguam. quod sibi exusta ochra nō uendicat: quæ cremata, diphrygis uice uænit. Diosc.

Dipsacum. DIPSACI radix tusa & decocta in uino, usq; dū sit crassitudo ceræ, sanat rimas sedis & fistulas. Medicamentum ærea pyxide recondendum. Diosc.

Dracūculus. DRACVNCVLI radix messibus effoditur, lotaq; frustatim cōciditur, & lino traiecta, siccatur in umbra, & ita reconditur. Diosc.

Dulcis radix DVLCIS radicis succus exprimitur è radicibus, qui densatur lycij exemplo. Diosc.

E

Ebenus. BENVS optima habetur æthiopica & nigra, nullos habens uenarum discursus, factitij cornus læuore. cum frangitur densa apparet, mordens gustu, atque astringens. suffitur iucundo odore supra carbones, sine fumi tædio.

tædio. recens autem ad ignem prolata, ob pinguitudinẽ accenditur, & trita ad cotem flauescit. Altera est Indica, internatis segmentis candicantibus, & modice fuluus, item frequentibus maculis. cæterùm prior, bonitate antecedit. Apud quosdam sesamina, aut spinea ligna consimilia pro ebeno ueneunt. quod discernitur ex eo, quòd fungosa sunt, & in purpureas assulas resoluuntur, nihil mordacitatis in gustu, nec redolentiæ in suffitu præferentia. Diosc. Ebenus uritur in fictili nouo donec in carbones redigatur. Lauatur plumbi usti modo, & ita siccis scabrisq; lippitudinibus conducit. Diosc.

E fructu syluestris cucumeris, fit medicamentum quod ELATERIVM uocatur, ad hunc modum: Decerpti cucumeres, qui tacti protinus exiliunt, seruantur nocte una. postridie imposito supra craterẽ rariore cribro, utrisque manibus prehensi, sigillatim supino cultro, sursum uersus aciem habente, finduntur, atque per cribrum humor in subiectum uas exprimitur: simulq; carnosum quod hæsit cribro, quò facilius excidat, eliditur. quod ita pressum est, residere sinitur, atque in uicinam peluim demittitur. coaceruata autem in cribro segmina, dulci aqua perfunduntur, & denuò pressa abijciuntur, humor in pelui agitatur, & linteo opertus, soli exponitur. dumq; steterit, tota supernatans aqua cum humore concreto, effunditur. hoc uerò identidem fieri solet, donec existens aqua liquescat: qua stillatim exhausta, sedimentum mortario suscipitur, & conterendo cogitur in pastillos. Sunt qui ad hauriendam protinus succi abundantiam, cribratos cineres humi inspargant, & medium Elaterium.

cauum

cauantes, triplicatum linteum obtendant, per quod cla-terium cum sua humiditate diffundunt, siccatumq́;, in pila, ut dictum est, conterunt. Aliqui pro dulci aqua marinam perfundentes, ita eluunt. Alij in nouißima lotione, mulsam aquam respergunt.

Delectus. ELATERIVM optimum esse constat, læue, non ponderosum, cum candore leniter humectum, gustu amarißimum, quodq́; lucernarum luminibus obiectum, facilè flagret. Porraceum tamen scabrumq́;, si turbidum spectetur, atque erui cinerisq́; plenum sit, graue & uitiosum esse solet. Nec desunt qui cucumis succo, amylum immisceant, ut candorem ipsum & leuitatem imitētur.

Tempus durationis Elaterij. Elaterium usu purgationum à bimatu incipit esse tempestiuum Dioscoridi, duratq́; decennio. Mesuæ conseruatur solum triennio, & post sex menses administratur. Theophrastus ducētos annos uim eius pollere adfirmat. Quo uetustius, eo esse melius dixit Plinius.

Dosis. Maxima potio Elaterij est solidus obolus, Dioscoridi: minima mensura, semiobolus. Pueris sufficit dichalcon, id est calci duo, hoc est pondus granorum quatuor. Si maiore copia sumatur, periculosum est. Bilem pituitamq́; alterutra parte extrahit. Vetandi autem sunt dormire, qui potant.

Epithymū. EPITHYMVM nasci plurimum in Creta & Syria Mesue scribit. Cui etiam auctori præfertur Cretense, subrufum, & acuti, ut loquitur, odoris. Diosc.

Dosis Epithymi. Mesue pulueris Epithymi drachmas septem exhiberi posse statuit. Cum tamen ueteres multo minorem quantitatem præscripserint. Dioscorides nanq́; quatuor

Dioscor. 4

tantum

tantum drachmas concedit cum melle ac sale & aceti exiguo. Idē pondus exhibet Galenus *in sero lactis uel mulsa, libro decimoquarto methodi medendi. Oribasius in suo compendio uix drachmas tres transcendit. Aetius tantum scrupulos duos triti & cribrati, ætate uigentibus offert.* Paulus *tamen Aegineta libro septimo dandas esse drachmas quinque cum lactis hemina contritas permittit.* Plinius *uero lib. 26. cap. 8. ad sex usque drachmas progreditur.* Auicēna *potionem Epithymi quatuor esse aureos præcipit: adeò ut nemo sit præter unum Mesuē, qui ad septem usque drachmas progredi ausus sit. Proinde consultum erit, ut quinque tantum uel summum sex drachmas, idq; paucißimis concedamus.* Potio uerò *ipsius Epithymi infusi seu macerati offerri potest, ab uncia una, usque ad uncias duas.*

Galen. 4

Oribaſ. 3

Paulo. 5

Plinio. 6

Auicen. aurei 4

Legitima dosis drachmæ. 5

Dosis infusi epithymi.

ERVINAE *parandæ farinæ ratio hæc est: Vberiora grana candidaq; deliguntur, permuscendoq;, aqua resperguntur, donec sufficienter combibant. postea torrentur, usque dum hians cortex disrumpatur. molitaq;, farinario cribro incernuntur. postremò farina reconditur.* Diosc.

Eruina farina.

EVPHORBIVM *libyca arbor est, ferulæ speciem habens, quæ in monte Atlante, iuxta Mauritaniam inuenitur. ea acerrimo succo turget. cuius eximium feruorē expauescentes incolæ, ouillos uentres elutos, arbori circumligant, & eminus caulē contus incidunt. confestimq; è plaga, perinde atq; uase quodam, in uentriculos copiosius lactis humor effluit, præter id quod humi sparsum, ulnus eiaculatur. Duo succi genera. unum orobi ma-*

Euphorbiū.

gnitudine, sarcocollæ modo emicat. alterum in uentriculis concrescit, atque uitreum spectatur. Eligendum est translucens, & acre. Euphorbium adulteratur sarcocollæ & glutini mistione. sed difficile quidem experimentum. quippe cum leui gustu, os accensum diu detineat, adeò ut quicquid ori obijciatur, planè euphorbium resipiat. Eius inuentio tempore Iubæ regis Libyæ cognita extitit. Diosc. Paulus drachmam unam exhibet euphorbij, cum melle cocto, ad pituitam & aquam educendam. Plinius tres obolos ex aqua aut mulso. Rasis, Serapion & Auicenna, dicunt tres drachmas interficere. Quadriennio conseruatur. Mesuæ annuum perniciosum est.

Dosis Euphorbij.

F

Fæx.

AEX eligenda maximè à uino uetere, Italico: sin minus, ab alio consimili. Fæx aceti uiribus longè acrior est. Crematur ut alcyonium, antè diligenter siccata. Sunt qui noua testa igni largo urãt, usque dum penitus incendatur. Alij uiuis carbonibus fæcis glebam obruunt, & idem opus prosequuntur. Experimentum est legitimæ ustionis, ut aërio nitore inalbescat, linguamq; tactu urere uideatur. Eadem urendæ fæcis aceti ratio. Sed recenti utendum est, quoniam celeriter exanimatur. proinde non nisi in recõditorio, & uase aliquo reponi debet. Lauatur, ut pompholyx: & oculorũ medicamentis elota, ut spodos, adijcitur. Diosc.

FEL omne curatur hoc modo: Recens præligato ore folliculi lino tandiu demissum in feruentem aquam, dum quis spatium trium stadiorum percursaret, mox exemptum siccatur umbroso loco, aspergine non redolente. Sed quod ad oculorum medicamenta adijci solet, ligatum lino in uitreũ uas, quod mel habeat, immittitur, circumuoluto ad os uasis lini principio: & operto uase reconditur. Efficacius fel marini scorpionis esse uidetur, & piscis callionymi, marinæ testudinis, hyænæq;: itẽ perdicis, aquilæ, gallinæ cãdidæ, & syluestris capræ. quod priuatim prodest contra suffusiones incipientes, & oculorum caligines, argemas, & genarum scabritias. ouillo, suillo, hircino, atque ursino, taurinum multo efficacius. Diosc. Fel.

FICVS ex cinere tam syluestris quàm satiuæ lixiuium fit crematis ramorum cauliculis: quod subinde macerari opus est & inueterascere. siquidem inter caustica intelligitur. Diosc. Fici lixiuiũ.

FICI syluestris & satiui lacteo succo idem præstat succus è teneris ramis syluestris fici. qui lacte prægnantes, silente adhuc oculo tusi exprimuntur: & siccatus in umbra reponitur. Diosc. Fici syluestris & satiuæ succus.

FOENICVLI succus caule & folijs exprimitur, & in sole siccatus, in medicamenta adijcitur, quæ ad excitandam oculorum aciem commodè temperãtur. Extrahitur succus ad eadem ualens, etiam semine uiridi ramulisq; & radicibus prima germinatione incisis. In Iberia quæ ad occidentem spectat succum reddit gummi similem. Caulem medium, dum herba floret rustici demetunt, Fœniculi succus.

igniq; admouent, quò facilius ui caloris exudans, gummi remittat. quod efficacius succo est, ad medicamenta oculorum. Dioscorides.

Confectio succi fœnogræci ex Aëtii libro septimo, capite 15.

Fœnum græcum. FOENOGRAECVM *diligentißimè purgari oportet, deinde plurimum ablui, postea in aqua dulci purißima die ac nocte madefactum in fictili exactè decoqui, uitariq; in decoctione uas æneum. Postridie effusa priori aqua, & alia pura coniecta ad ignem splendidum fumo carentem decoquito. ideo uero primam & secundam aquam abijcimus, ut omnis inde amaritudo eximatur. tertio igitur purißima aqua adiecta, et exquisitißimè operta ad liquidioris mellis consistentiam decoquito, inde per linteum excolabis, fœnogræcum nequaquā exprimens, sed eo tantum succo contentus, qui sponte defluet, quem ad prædictos usus seruabis. Seruari autem in alteram diem, uel quàm longißimè in tertiam potest, ulterius enim moratus acescit. Sed ubi ulcera satis purgata sint, à succo fœnogræci abstinebis. Cum hoc succo collyria dissoluuntur, ubi ulcera oculorum sordida sunt: & si abundent sordes, mel addetur. Lentorem habet, & relaxandi uirtute pollet. Hæc Aëtius.*

Fucus marinus. FVCI *marini generibus uti humidis conuenit, prius quàm exarescant.* Diosc.

Fuligo. FVLIGO *qua pictores utuntur, ex uitrarijs officinis colligi solet. siquidem ei palma tribuitur.* Diosc.

Fumaria. electio. *Meliorem* FVMARIAM *existimat Mesue, cuius herba*

herba uiridis & tenera est, folia quoq; tenera & plana, & flos subuiolaceus. Et melius(inquit) *tempus collectionis herbæ eius & operationis succi ipsius est principiũ ueris: & seminis eius, finis ipsius ueris.* Potio *succi fumi terræ, est Mesuæ, ab uncia media ad duas.* Ego au*tem uix puto esse cuiquam tam mollem uentrem, qui ea quantitate leniatur.* Auicenna *usque ad octo uncias* exhibet. Multi *sunt qui* Auicennæ *etiam modum excedũt.* Decoctum *eius exhibetur ab uncijs decem usque ad quindecim.* Et *puluis à drachmis tribus usque ad quinque.* Modus exhibitionis.

G

AGATES *præferendus, qui celeriter accenditur, & odorem bituminis reddit.* Niger *est plerunq;, & squallidus, crustosus, perquàm leuis.* Vocatur *locus in* Cilicia *& amnis* Gagas, *in cuius faucibus ij lapides inueniuntur, proximè oppidum* Plagiopolin. Diosc. Gagates lapis.

GALBANVM *succus est nascentis in Syria ferulæ, quod nonnulli metopium uocãt.* Maximè *laudatur cartilaginosum, merum, thuris effigiem præbens, pingue, minimè lignosum, retinens nonnihil adiecti seminis, & ferulæ, graui odore, neque ualde humidum, neque nimis aridum.* Adulteratur *faba fresa, resina, & ammoniaco.* Galbanum.

Si purgare galbanum uoles, in feruentem aquam demittito. nanque cum liquefactum fuerit, eius sordes fluitabunt. quas hoc modo facilè separabis: mundo lin

teo raroq́; alligatum in fictili aut ærea pyxide ita pendeat, ut imum uasis ne tangat: opertoq́; uase in feruidam aquam demittito. sic enim syncerum, ueluti per colum eliquescet, & lignosum in linteo remanebit. Dioscorides.

Galla. GALLA fructus est quercus. Aliqua omphacitis appellatur, parua quidem sed tuberosa, solida, nullo foramine peruia. altera plana, leuis, perforata. Eligi debet omphacitis, quæ efficacior est. Diosc.

Gallinacei ueteris ius. IVS è uetere GALLINACEO aluum deijcit. Abiectis itaque interaneis salem conijci oportet, & consuto uetre decoqui in uiginti sextarijs aquæ, donec ad treis heminas redigantur. totum id refrigeratum sub diuo, datur. Aliqui incoquunt olus marinum, mercurialem, cnicum, aut filiculam. Diosc.

Galli gallinacei delectus. Gallus in hunc usum eligendus est rufus & antiquißimus (quo enim antiquior eo melior censetur) salax & in coitum pronus, pugnax, & animosus, mediocris habitus inter pinguem & macrum. Talem igitur Alectryona, id est gallinaceum gallum, diebus aliquot furfure cibato, uel ut consulunt alij, melle & modico sale, deinde ipsum cursu & uerberibus usque ad laßitudinem fatigato: nisi malis eundem, contra alterum gallinaceum etiam pugnacem & animosum, dimicando defatigari. Mox abscisso capite exenterandus est, & ut loquuntur, euiscerandus, & modo quo supra ex Dioscoride annotauimus in aqua decoquendus. Mesue aquæ mensuram non præscribit, sed ex ea quantum satis est assumit, & coquit, ut eius uerbis utar, usque ad consumptionem duarum partium.

partium. Eius autem iuris siue decocti Dosis eidem est circiter libras duas. Quæ certe quantitas nimium excedit. Plinius decoquit gallinaceum hunc gallum decrepitum in tribus congijs aquæ, donec reducatur usque ad tres cotylas. Dosis iuris gallinacei.

GENTIANAE *succi extrahendi ratio hæc est: Contusa radix quinque diebus aqua maceratur. postea in eadem tantisper decoquitur, dum extent radices. & ubi refrixit aqua, linteo excolatur. mox discoquitur, dum mellis craßitudo fiat: fictiliq; reconditur. Dioscorides.* Gentianæ succus.

GINGIBERIS *radices eligi debent, quæ teredines non nouerunt. A multis tamen ob id conduntur, quod celeriter cariem sentiant. Diosc.* Gingiberis.

GLANS *unguentaria nascitur in Aethiopia, Aegypto, Arabia, & Petra oppido secus Iudæam. Præfertur plena, recens, candida, quæ facilè delibretur. Dioscorides.* Glans vnguẽtaria.

GLAVCIVM *aliqui ex corniculati papaueris genere factitari existimârunt, falsi quadam foliorum cognatione. Diosc.* Glaucium.

GLVTINVM, *quod xylocollam, alij taurocollam uocant, præstantißimum Rhodiacum, quod ex bubulis corijs conficitur. id candidum est & translucens. Nigrum uerò minus probatur. Diosc.* Glutinum.

ICTHYOCOLLA, *gluten piscium, uenter est piscis cetacei. Præstat candicans, natione Ponticum, subasperum, minimè scabrum, & quod celerrimè liquescit. Dioscorides.* Glutinum piscium.

Gramen. GRAMINIS *quod in Parnaso monte gignitur succus, si in uino cum melle pari, & myrrhæ dimidio decoquatur, adijcianturq; piperis & thuris tertiæ portiones, probatissimum erit oculorum medicamentum. id in ærea pyxide reconditur.* Diosc.

H

Hæmatites. AEMATITES *optimus habetur friabilis, saturato colore niger, durus & suopte ingenio æqualis, nulla sorde admusta, nulloq; zonarum discursu. Vritur ut Phrygius, sine uino duntaxat. Modus ustionis est, ut modice leuis fiat, & bullis quibusdam intumescat. Sunt qui hæmatiten ita adulterant: Densam glebã rotundamq; schisti lapidis, cuiusmodi sunt quæ eius radices uocantur, in urceum figlini operis, qui feruentem cinerem contineat, condũt, paucaq; interiecta mora eximũt, experiunturq; si trita ad cotem hæmatitæ colorẽ reddat. quòd si ita res se habet, reponunt: sin minus, iterũ obruunt, & subinde conspicientes, periculũ faciunt. siquidẽ in cinere diu dimissus, colore mutato diffunditur. Coarguitur male confictus, primùm scissilibus uenis. quippe in rectos uenarũ discursus resi ingitur. at hæmatites longè secus se in colore habet. nanq; hic floridũ reddit: hæmatites uero saturatiorẽ, atq; cinnabarin imitantẽ. Inuenitur in Sinopica rubrica. Fit & è magnete lapide, uehementer ambusto. in Aegypto sponte naturæ cum metallis enascitur.* Diosc.

Helenij

HELENII *radix æstate foditur, particulatimq́; dis-secta siccatur. Idem stomacho utile in passo conditum. siquidem salgamarij paululum siccatam radicem, mox decoctam, & frigida aqua madefactam, in sapam con-ijciunt, & ad usus recondunt.* Diosc. Helenius.

HERMODACTYLVS *ille melior censetur Me-sue, qui & foris & intus ualde cādicat: qui crassius est, & moderatam habet duritiem: quique iuxta Scyllam aut Raphanum crescit. Rarus uerò, laxus, & leuis, im-becillus est uirtutis. At rubri & nigri mali eidem existi-mantur. Item qui in locis pinguibus, aut humidis nascun tur. hi enim superflua ac flatuosa humiditate scatent. Tempus autem legendis Hermodactylis magis accom-modum est uer. Itaque hoc tempore collecti Hermoda-ctyli, in usum ante annum dimidium non ueniunt assu-mendi, ut Arabicæ familiæ scriptores consuluerunt.* Hermodacty lus. Electio. Tempus legē dis Hermoda ctylis accom modum.

Cæterum cum dicit Mesue de rotundo Hermodacty lo tanquam de meliore se sermonem habiturum, id sanè intelligendum est. Nempe Hermodactylum rotundum, qui Colchicon est Ephemeron, meliorem ac perfectio-rem esse, quod ad ea ad quæ ualet pertinet, ut puta ad ar ticularios dolores. Dosis Hermodactyli ipsi Mesuæ ab aureo uno usque ad duos. Interius autem uellicat, & grauem stomacho exæstuationē adfert, mistamq́; cruo-rem strigmentis in aluum depellit. Hermodacty lus rotundus Mesuæ. Dosis.

HORMINVM *syluestre magis uiribus pollet.* Dioscorides. Horminum.

HYOSCYAMI *tres differentiæ sunt. una semine ni gro: floribus penè purpureis: smilacis folijs: cytinis* Hyoscyamus

prææduris, & spinosis. alterius semē subflauum, ut irionis: flores lutei. folia, & siliquæ simpliciores. ambo insaniam gignunt, & soporem. ideo in communi usu damnantur. tertium genus, ut quod tutißimum esset, medici recepere, pingue, lanuginosum, molle, candidi floris seminisq́;, in maritimis ruderibusq́; nascens. cuius occasio si non adsit, rufum usurpari oportet. niger, ut deterrimus, improbatur. Recenti *semine, caulibus folijsq́; tusis, succus in sole exprimitur, & exiccato humore, usus ad annum usque prorogatur. nam facile corruptionem sentit.* Extrahitur *etiam ex sicco semine separatim in aqua calida tuso, & expresso. liquamentum autem succo lacteo præstantius est, & magis dolores finit.* Contu*sa herba recens, addita trimestri farina, digeritur in pastillos, & reconditur.* Diosc.

Hypocisthis. HYPOCISTHIS, *erythranon, aut cytinus à nõnullis cognominata, iuxta cisthi radices nascitur, floris punici similitudine. quædam flaua. altera uirens. tertia candida.* Liquatur *acaciæ modo.* Aliqui *tamen exiccant, fractamq́; macerant, & incoquunt, reliquaq́; ut in lycio prosequuntur.* Vires *acaciæ habet. uerum aliquantò magis siccat, & astringit.* Diosc.

Hyssopum. HYSSOPVM *præfertur* Hippocrati Cilicium, *sed è Tauro monte. dein Pamphyliũ, & Smyrneum.* Ea

Delectus. *hyssopus melior est* Mesuæ, *cuius odor & sapor acutiores sunt. ex utroque genere (scilicet hortensi & montano) magna eidem præfertur.* Tempus *autem hyssopo colligendo accommodum est, dum incipit florere.*

Decoctus *ad tertias hyssopi manipulus cum sale, uel con-*

contritus cum oxymelite & sale, pituitas trahit, Plinio. Decoctum uero cum aceto mulso, crassum humorē per aluum extrahit, Dioscoridi. Ad aluum quoq; subducendam cum ficis uiridibus detritus, eidem manditur. Decocti eius potio Mesuæ est, a drachmis sex usque ad Dosis. *decem, & pulueris eiusdem quantitas, a tribus drachmis usque ad septem. Manardus maiorem longe quantitatem posse tuto dari arbitratur.*

I

NDICI *duo genera. Vnum* Indicum. *sua sponte nascitur, tanquam spuma, germinatione Indicis arundinibus exiens. alterum infectoriæ dant officinæ: & est spuma purpurea innatans cortinis, quā detractam artifices siccant.*

Optimum existimatur, quod cœrulei speciem præ- Delectus. *bet, succum suum sorbet, & læue est. Diosc.*

IRIDI *radices subiacent geniculatæ, duræ, odora-* Iris. *tæ: quæ frustatim dissectæ, in umbra siccantur, & traiectæ lino reconduntur. Teredines in uetustate sentiunt, tunc tamen odoratiores reddi solent. Diosc. Iris laudatißima apud Illyrios exit, non tamen maritimis, sed parte mediterranea, septentrionalibus obuersa, ubi radicis color subrufus, ut in Libyca candidus apparet.*

Præfertur Mesuæ Iridis radix cādida, ruboris quo- Iris Mesuæ. *dammodo particeps, grandiuscula, dura, spissa, Violam odore referens, sapore acuto & mordicante, & (ut inter-*

ter-

terpretis uocibus utar) habens nodos breues collectos.

In Gallia *funiculo traiectas* Iridis (*quam* Flammam *uocant) radices, lixiuo macerant, ad exhauriendam suc-ci uim, quo tinearum iniurijs, quibus sunt opportunæ, minus pateant: dein siccatas recondunt.* Plerique *sic cu ratas armarijs indunt, ut suo perquàm iucundo odore*

Dosis. *uestes commendent.* Dosis radicum Iridis Mesuæ *est à drachmis duabus usque ad sex.* Dioscorides *drachmas septem exhibet ex hydromelite.* Paulus *uero obolos o-cto dicit purgare, ut Agaricum, modo non sit antiqua aut perforata. Alijs, duabus tantum drachmis cum melle sumptæ aluum soluunt.* Pro *Illyrica aut Macedoni-*

Iris Florētiæ vulgo. *ca,* Florentina *hodie assumitur.* Inter *Illyricas & Ma-cedonicas quæ meliores sunt, laudatißima putatur* Dio-*scoridi quæ pumili ferè & densa constat radice, fran-genti contumax, subrufa colore, gustu amaro, odore perquàm suaui ac syncero, ita ut nullum prorsus situm redoleat: quæ dum tunditur sternutamenta mouet.* Se-*cundum locum habet eidem auctori* Africana, *candicās, gustuq; amara.*

Iuncus odoratus. IVNCVS *odoratus, in* Africa & Arabia *nascitur.* Laudatißimus *ex* Nabathæa *: proximus* Arabicus, *quē aliqui* Babylonium *cognominant, alij teuchitin: peßi-*

Delectus. *mus ex* Africa. *Eligendus est rufus, recens, floribus re-fertus, tenuis, rubentibus fragmentis, qui manibus con-fricando rosæ odorem eructit. igneæ mordacitatis ad linguam. Floris, culmorum, radicisq; est usus.* Diosco-*rides.*

L

AC probatur candidum, æquali crassitudine, quod ungui instillatum cogitur. Ex omni lacte fit, quod schistum, id est scissile, appellant. Lac autem fictili nouo feruet, ramoq; ficulneo recenti mouetur, insparsis, postquam bis aut ter efferbuerit, totidem aceti mulsi cyathis, quot sunt heminæ lactis. ita enim serescens liquidum ab eo diuiditur, quod in caseum concreuit. sed cum feruet, ne superfundatur, conueniet spongia ex frigida continuò fictilis labrum detergere, sextariumq; argēteum frigidæ aquæ plenum demittere. Bibitur heminis per interualla singulis, usque ad quinas, ita ut intercedentibus spatijs, potantes ambulent. Diosc. Lac.

LACTVCAE syluestris succus ad eadem ualet, sed uiribus infirmior. Reponitur in fictili nouo lac eius, antea, ut in alijs liquaminibus moris est, insolatum. Lactuca syluestris.

LADANVM fit ex altero genere cisthi, quod ledon aliqui uocant. Siquidem cum cisthi frondes pascūtur capræ, hirciq;, pinguitudinem conspicuè barba carpunt, & suo lentore uillosis cruribus adhærescentem reportant. quam depectentes incolæ, colantesq;, cogunt in offas, & ita recondunt. Alij uero attractis funiculis, insidentem fruticibus lentorem abstergunt, conglomerantq; in ladanum. Maxime probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, quod arenas non collegit, nec squallore obsitum est, resinosum. quale in Cypro gignitur. Ladanum.

tur. Arabicum uerò Lybicumq; uilius. Diosc.

Lana, & lanarũ medicina. Succidæ LANAE molles è collo, feminibusq; laudatissimæ habentur. Crematarum lanarum cinis medicamentis exquiritur. Vruntur autem mundæ, & carptæ, in fictili crudo, cæterorum more. Nec secus fimbriati marinarum purpurarum flocculi cremari solent. Aliqui cum sordibus lanas carpunt, & melle irrigant, eo denique modo urunt. Alij in fictili oris patuli, ueruculis inter se distantia componunt, & concerptas carminatasq; lanas oleo ita suffusas, ut ne stillare quidem possint, assulis tedæ subiectis, & eisdem lanisq; permutatim interstratis, leuiter succedunt, & ustas tollunt. Quod si è teda pix, pinguitudóue ulla profluxit, collecta reconditur. Lauatur ad oculorum medicamenta. Cinerem in labellis, aqua addita, manibus confricant, & considere patiuntur: idq; sæpius, mutantes aquam, donec linguam astringat, nec mordeat. Diosc.

Laserpitium. LASERPITIVM in Syria, Armenia, Media, & Libya nascitur, caule ferulaceo, quem maspetum uocãt. Laser è radice atque caule scarificatis colligitur. præfertur autem rufum, translucens, myrrhæ æmulum, non porraceum, odore ualens, suaui gustu. quod dilutum facilè albescit. Cyrenaicum si quis degustarit, humorem toto corpore ciet, blandissimo odore, adeò ut ne os quidem gustãti nisi paululum spiret. Medicum & Syriacum minus uiribus ualent, & magis uirosum reddunt odorem. Laser omne antè quàm siccescat, adulteratur sagapeno, aut fabæ lomento. quod maleficiũ deprehenditur gustu, odore, uisu, & dilutione. Caulẽ aliqui silphion, radicem

magu-

ma gudarin, & folia maspeton uocauere. Efficacißimum *laser, mox folia, postremò caulis.* Diosc.

LATHYRIDIS *succus tithymalli modo exceptus, eundem effectum præbet.* Diosc. *Grana huius septem aut octo deuorata, aut pota, aluum purgant. Hæc cum ficu sicca, uel palmulis sumuntur* Dioscoridi. *Sed aqua frigida postea sorbenda. Multis abundè grana tria uel quatuor uentrem deijciunt, ut quotidiana rusticorum experientia discitur. Quòd si hæc uera sunt, subit admirari quomodo Lathyris grana uicena in aqua pura, aut mulsa semel pota, hydropicos sanare quidam memoriæ prodiderunt.* Nimis enim excellere mihi hæc *dosis uidetur.* Folia *cum gallinacco iure, aut oleribus decocta, eandem habent seminibus operationem, ut nobis auctor fuit* Diosc. Lathyris. Dosis granorum catapotiæ minoris, id est lathyridis. Huius sententię fuit Plini⁹.

E LENTISCO *liquamentum ita fieri solet:* Folia, *cortex & radix in aqua coquuntur, & ubi abundè cocta refrigerataq; sunt, folia abijciuntur. aqua denuo coquitur, donec mellis habeat craßitudinem.* Diosc. Lentiscus.

LIGVSTICO *pro pipere utuntur indigenæ, ad obsonia. Adulteratur semine quodam simili. quod facilè gustu discernitur: amarum enim est. Alij semen fœniculi aut seselis admiscentes, ligusticum dolo uitiant.* Diosc. Ligusticum.

LILII *foliorum succus adiecto melle aut aceto in æreo uase coquitur, ad ulcera uetusta, & recentia uulnera.* Diosc. Lilium.

LORA, *quam deuteriam, alij potimon appellant, fieri solet, adiectis metretis tribus aquæ, in uinacea, quibus triginta uini metretæ extractæ fuerint: calcatis uinaceis,* Lora.

expres-

expreſſoq́; decocto ad tertias parteis, & additis in ſingulos congios modi eius qui remanſit, binis ſalis ſextarijs. poſt hyemem transfunditur in uaſa. Lora intra annum utendum. etenim celeriter exoleſcit. Cõuenit ægris quibus timemus noxam uini, coacti ſæpe deſiderijs eorum obtemperare. item à longa ualetudine ſe recolligentibus. Fit & uinum quod adynamon uocant, loræ uires habens, hoc modo: Pares aquæ & muſti menſura coquuntur molli igne, donec abſumatur aqua. quod, ubi refrixerit, elutriatum, picato uaſe reconditur. Alij marinæ & cœleſtis aquæ, mellis & muſti pares miſcent portiones, decapulant, & quadraginta diebus inſolant. quo ad annum utuntur ad omnia eadem. Dioſc.

Lycium. LYCIVM *naſcitur plurimum in Cappadocia, Lycia, & pleriſque alijs locis. aſpera loca amat. Succi extrahendi ratio hæc eſt: Rami cum radiculis tuſi & antè per multos dies macerati coquuntur, tum abiectis lignis itidem liquor, donec mellis craßitudo fiat. Adulteratur id lycium, adiecta decoctioni amurca, aut abſinthij ſucco, aut felle bubulo. Innatans ſpuma inter coquẽdum exempta, oculorum medicamentis additur. reliquo ad alia utuntur. Simili modo fit lycium, ſemine expreſſo & inſolato. Optimum quod uri poteſt, reſtinctumq́; rubentem ſpumam oſtendit, glebis extrinſecus nigris, intus, cum fregeris, rufis, odore minimè uiroſo, cum amaritudine adſtringens, crocino colore, cuiuſmodi Indicũ eſt, cæteris præſtantius.* Dioſc.

Lyncis vrina. LYNCIS *urinam, quam lyncurium appellant, ſimulac excernitur, glaciari coiréue in calculi duritiam,*

uulgo

uulgo creditum est. quare quod de ea proditum est, uanum esse conuincitur. est enim quod à nonnullis uocatur succinũ pterygophoron, quòd pēnas alliciat. Diosc.

M

AGNES *lapis optimus, qui ferrum facile trahit, colore ad cœruleum uergente, densus, nec admodum grauis.* Diosc. Magnes.

MALABATHRVM *arbitrantur aliqui esse Indici nardi folium, falsi quadam odoris cognatione. permulta enim nardum olent, quemadmodum phu, asarum, niris. secus autem res se habet.* Nanque *malabathrum folium sui generis est, quod* Indicæ *gignunt paludes, lentis palustris modo innatans aquis, sine radice.* Id *collectum statim lino transsuitur, & siccatum reconditur.* Tradunt *siccatis æstiuo feruore aquis, humum aridis fruticibus uri: quod ubi non euenerit, ne amplius quidem renasci.* Laudatur *recens, ex candido nigricans, integrum, nec fragile, odore caput feriens, quod diu insuaui odore permaneat, & nardum sapore imitetur, nullo salis gustu.* Infirmum *uerò & minutim contusum, præsertim si cariosum uirus olet, uitiosum est.* Easdem *nardo sortitur uires, sed efficacius omnia præstat.* Vrinam *uehementius ciet, ac stomacho magis prodest malabathri usus.* Diosc. Malabathrũ. Delectus.

MANDRAGORAE *succus fit è cortice recentis radicis tuso, & prælis subiecto: qui insolatus ubi concre-* Mãdragoras

uerit, fictili reconditur. Malis quoque succus depromitur, sed aliquanto ignauior. Delibratur radix, & traiectus lino cortex, ad usum suspenditur. Scarificata punctisq; multifariam aperta radice, erumpens lachryma, cauo uase recipitur. liquamentũ autem succo lacteo præstantius est. sed non ubique, ut experientia docet, radices lacteum succum delachrymant. Diosc.

Manna. Δροσόμελι. ἀερόμελι. Delectus. MANNA illa optima censetur, quæ recens est, splendens & candicans, gustu melleam dulcedinem repræsentans, nullos surculos aut foliola implicans. huic proxima est subcitrina. pessima est fusca, cœnosa, antiqua.

Adulteratio. Impostores Mannam adulterant cum saccharo & folliculis senæ. Sed fraus detegitur, quòd procedente tempore mollescit, & liquescit. Itaque tametsi Manna ijs quibus insederit ita pertinaciter aliquando hæreat, ut non nisi cum fragminibus eorum decerpatur, ad dolum tamē euitandum, præstat eam eligere quæ nullis lignorum aut

Dosis. foliorum fragmentis admixta est. Dosis Mannæ Serapioni est à drachmis decem ad uiginti: Mesuæ à drachmis sex usque ad quindecim: Alijs ab uncia una dari potest ad uncias tres.

Marrubium. MARRVBII succus folijs tusis exprimitur, & sole cogitur. Diosc.

Lentiscina resina. Mastiche. Lentiscus resinam gignit, quæ LENTISCINA cognominatur, & ab aliquibus MASTICHE. Optima & copiosissima in insula Chio prouenit. Præfertur nitedulæ modo resplendescens, & candore Tyrrhenicæ ceræ similis, adulta, retorrida, friabilis, odorata, stridorem ædens. Viridis autem inferior est. Adulteratur thuris

resi-

resinæq; pineæ nucis mistura. Diosc.

MEDVLLA *laudatißima est ceruina. mox uitulina. post hanc taurina, dein caprina, & ouilla. Colliguntur æstatis exitu, cum appetit autumnus. quippe cùm alijs anni temporibus concrementum sanguinis, & ueluti caro friabilis, in oßibus inueniatur. nec facile cognosci potest, ni quis eam oßibus extrahat & recondat. Curantur recentes, adipis modo, aquæ resperſu subactæ, selectisq; oßibus tantisper elotæ, & in linteum expressæ, donec aqua syncera emanet: & detersa sorde pinna, siqua innatet, liquatæ in duplicato uase in pilam exprimuntur. & ubi coiere, omni fæce, quæ ad ima sidit, derasa, fictili nouo reponuntur. quòd si libet incuratas reponere, facito omnia quæ de anserum & gallinarum adipe demonstrauimus.* Diosc. Medulla.

Principem locum obtinet MEL, *quod Atticæ regionis est, præcipuè ex Hymetto, mox Cycladibus insulis, & è Sicilia, cognomine hyblæum. Magis probatur dulcius & acre, odoratius, subflauum, nec humectum, graue, & minimè fluxum, quod ob sequacem lentitiam non facilè abrumpitur, tractumq; resilit in digitos. Primatum tenet in mellis genere uernum. deinde æstiuum. hybernum uerò, utpote quod craßius constet, deterrimum reputatur. ceraginis halitum expirat.* Diosc. Mel.

MELANTERIA *gemina est originis, quædam in faucibus cuniculorum quibus æs eruitur, salis modo, concrescit. alia uerò in summa facie supradictorũ locorum coit, quæ terrena est. quinctiam inuenitur in Cilicia, & alijs quibusdam regionibus, foßilis quædam. Præstat,* Melanteria.

quæ sulphuris colorem trahit, læuis, pura, æquabilis, & quæ contactu aquæ confestim nigrescit. Vim causticam eam obtinet, quam & misy. Diosc.

Melilotos, siue Sertula cãpana. MELILOTOS, *siue* SERTVLA *Campana laudatißima in Attica & Cyzico & Chalcedone nata, cuius color uicinus est croco, boni odoris. Nascitur & in Campania circa Nolam, colore in luteum languescente, odore infirmo.* Diosc.

Misy. MISY *assumendum natione Cyprium, auri simile, durum, quod friando auri colorẽ imitatur, & stellæ modo splendet. Vim habet & ustionem cum chalcitide eandẽ, præter quàm quòd psoricũ ex eo non conficitur, excessus defectusq; ratione tantũ differens. Aegyptiũ autẽ cæteris præstat, utpote quod efficacius habeatur. sed ad ocularia medicamenta multo supradicto inferius.* Diosc.

Molybdæna. MOLYBDAENA *optima est flaua, argẽteæ spumæ æmula, modicè splendẽs, cum teritur rufa, cocta cũ oleo iocineris colorem trahit. Vitiosa est quæ aërem, aut colorem plumbeũ refert. Gignitur ex auro, & argento. Est etiam quædã foßilis ad Sebastiã, & Corycũ inuẽta, quo in genere probatur, quæ lapidosa nõ sit, aut recrementosa, sed nitens, & flaua. Vim habet spumæ argenti, aut recremento plũbi similẽ. Vritur, lauaturq; eodẽ modo.*

Mori succus. MORI *succus. decoctus autem æreo uase atq; insolatus, adstringẽtior redditur.* Diosc. *Sed inolescit uis eius, adiecto scißili alumine, galla, croco, & myrrha. itẽ myricæ semine, iri, & thure. Immatura mori poma siccantur, tusaq; acinorũ rhois uice obsonijs miscentur, ut cœliacos iuuent.*

Mori radix. MORI *radix circiter meßẽ incisa, facto in*

cto in anbitu scrobe, succum emittit, qui postridie concretus inueniri solet. Diosc.

BRYON, id est MVSCVS, à quibusdam splachnon appellatur. in cedro arbore, populo alba, & quercu inuenitur. Optimum est cedrinum: proximum populneũ. in quo genere candidum & odoratius præstat, nigricans improbatur. Diosc. Bryon. Muscus.

MYROBALANI lutei seu flaui, quos citrinos uocant, ex herbaceo colore flauescentes, eligendi sunt spissi, graues, seu ponderosi, exili nucleo, cute crassa, & gummosi. Cepuli, deligendi sunt, ampliores, grauioresq;, ex fusco rufescentes, hoc est subnigri, uergentes ad ruborem, carnosi, spisso cortice. Empelitici, siue emblici eligi debent, cute oßibus hærente, lapillorũ penè figura, carne ampliore, minutis oßibus, densi & graues. Belethzici, eadem quasi forma spectãtur qua empelitici. eligendi ergo sunt maiores, craßiores, cortice densi, & põderosi. Nigri, quos à colore cœruleo uulgus Indos nominat, eligendi sunt solidi, sine nucleis, oliuæ forma, ponderosi. hi à recẽtiore Græcia Damasonij uocitantur. Ea omnia Myrobalanorũ genera seu differentiæ, ab officinis ostendũtur. Quibusdã genere neutro efferuntur, & hoc ordine digeruntur, Lutea seu flaua, Inda, Cepula, Empelitica, Belethzica. Dosis Myrobalanorum est à drachmis duabus ad semunciam, uel drachmas sex in infusione: & à drachma una ad duas in substantia, ut uoluit Mesue. Myrobalani Actio, binũm, aut ternũm denariorũ pondere triti peculiariter superuacuũ capitis humorẽ exhauriunt: sed flaua, bilẽ fla

Myrobalani vel myrobalana secundũ Arabes. Μυροβάλανοι. Cepuli.2. Empelitici.3 Belethzici.4. Nigri.5. Dosis.

uam: atrã, nigra detrahunt: queadmodũ pituitã cepuli.

Myrrha. MYRRHA *lachryma est arboris, quæ in Arabia gignitur, Aegyptiæ spinæ non dißimulis. è cuius uulnere defluit lachryma in subiectas tegetes. alia circum caudicem concrescit. Dicitur ex his aliqua pediasimos, prępinguis, qua expressa, stacte emittitur. alia gabirea, pinguißima, læto & pingui solo nascens. ea copiosam sudat stacten.*

Myrrha troglodytica. *Omniũ prima est, quæ troglodytica appellatur, accepto cognomine ab loco, in quo prouenit, splendens, subuiridis, ac mordẽs. quinetiã legitur tenuis quædam, quæ à troglodytica secunda est, bdellij modo mollis, uerum odore grauiuscula, apricis nascens. Alia caucalis cognominatur, præter modum exoleta, nigra, & retorrida. Omnium deterrima, quæ ergasima dicitur: pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummis imaginem uergens, & uiribus eius proxima. improbatur aminnea cognomine. ex ijs pastilli fiunt, sed è pinguibus pingues, & odorati: è siccioribus haudquaquam pingues, & inodorati. minus odore pollet, quæ oleum non admisit, cum in pastillos digerebatur. Adulteratur macerato gummi aqua, in qua myrrha maduerit. Eligenda est recens, squallore obsita, leuis, undique concolor, quæ confracta uenas unguiũ modo candidas & leues ostendat, minutis glebis, amara, acris, odorata, calfaciens. superuacua & inutilis est põderosa, coloris picei. Diosc.*

Fit è *myrrha, perinde atque thure, fuligo, &, ut postea ostendemus, ad eadem conueniens.* Diosc.

Myrrha Bæotica. *Bæotica* MYRRHA, *dissecta radix est arboris cuiusdam in Bæotia nascentis. Melior est quæ myrrham*

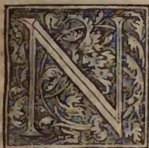
odore

odore repræſentat. Dioſc.

MYRTI *baccis uirentibus ſuccus exprimitur, item ſolijs adfuſo uetere uino aut aqua cœleſti. Cuius recentis uſus eſt. Nam exiccatus planè cariem ſentit, & uires amittit.* Dioſc. Myrtus.

MYRTIDANVM *dicitur adnatum inæquabile, uerrucoſum intumeſcensq́; & concolor. quod perinde quaſi manus myrti caudicem amplectitur. magis quàm myrtus adſtringit. tuſum addito auſtero uino reponitur, coactumq́; in paſtillos ſiccatur in umbra: multo efficacius & folio & ſemine, cerato, peßis, inſeßionibus, cataplaſmatis admiſtum, ubi adſtringendum aliquid eſt.* Dioſc. Myrtidanũ.

N

ARDI *duo genera: unum Indicum, alterũ Syriacum appellatur, nõ quòd in Syria proueniat, ſed quòd montis in quo oritur, pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur. Ex hoc ſyriaci genere præcipuum eſt recens & leue, largã gerens comam, flauum colore, perquàm odoratum, ac cyperũ redolens, breui ſpica, amaro ſapore, linguã ſiccante, quod diu in ſua odoris gratia permaneat. Ex Indicis autẽ nardum quoddam Gangitis uocatur, à fluuio Gange, apud quem enaſcitur, montem præterfluente. quod genus ob multã loci, in quo prodit, uliginem, uiribus infirmius eſt, atq́; procerius adoleſcit, plures ferẽs ſpicas ab unica radice, comoſas, unaq́; conuolutas, ac grauiter olentes. Montanum autẽ odoratius, ſpica* Nardi genera.

breui ac mutila, odore cypero uicino, cæteras habens Syriaci dotes. Est & genus quoddam cui Sampharitico nomen locus indidit, frutice breui, in magnas se spargens spicas, candidiore interim medio caule, hircorum uirus supra modum redolēte, quod improbatur. Madefactum uendi solet. quod uitium ex eo deprehenditur, quòd candida sit spica & squallida, nulloq́; puluere obsita. Adulteratur stilbio cum aqua aut palmeo uino, inspissationis ponderisq́; causa inspirato. Intueri autem oportet si lutum radicibus insideat, & incerniculo puluerem excutere, eluendis manibus utilem. Diosc.

Nardum Celticum. NARDI *Celtici cauliculorum & radicũ duntaxat usus est, & odoris suauitas. unde pridie fasciculos aqua abluere expedit, & exempta terra pauito solo atq; humenti subiecta charta reponere, postridie repurgare. siquidē utile, cũ aceroso, alienoq́; propter humoris uim, non excutitur. Adulteratur imposita herba simuli, quæ hirculus uocatur, ab odoris grauitate: sed facilis cognitio. nanque herba cādidior est, sine cauliculo, minoribus folijs, radice neq; amara, neq; odorata, uti uerũ nardum est. Itaq; radices atq; cauliculi, abiectis folijs triti secernuntur, uino excipiuntur, digeruntur q́; in pastillos, & ita fictili nouo diligēter operto, asseruari debent. Laudatur maximè recēs, iucũdi odoris, radice numerosa cohærens, plenũ, nec fragile. Ad eadem quæ Syriacũ pollet: sed uehemētius urinā cit, & stomacho utilius est.* Diosc.

Nitrum. *Præfertur* NITRVM *leue, roseo colore, aut candido, in foramina dehiscens, perinde quasi spongiosum quiddam. quale ex Bunis affertur.* Diosc.

NITRI *spuma optima esse putatur, leuißima, glebosa, friabilis, colore penè purpureo, aut spumosa, & mordens. qualis ex Philadelphia Lydiæ defertur. secūda est Aegyptia. quin & in Magnesia Cariæ gignitur. Vim & ustionem salis habet, tam nitrum quam spuma eius. Aliqui supradicta carbonibus urunt, subiecta prius testa noua, donec incandescant.* Diosc. Nitri spuma.

O

ENANTHE *uocatur uitis syluestris fructus, cùm floret.* Recondi *debet fictili non picato, collectáque, substrato linteo, in umbra siccatur.* Laudatißima *in* Syria & Cilicia & Phœnice. Diosc. Oenanthe.

OESYPVM *uocant* Græci, *succidarum lanarum pinguitudinem.* Cuius *parandi ratio hæc est: Succidæ moles, radicula non curatæ, calida aqua lauantur, & quibuscunque sordibus expreßis, & in labellum oris ampli coniectis, aqua infunditur, magnoq́; impetu ligula, uti respumet, agitatur, aut lignea rude ualidiusculè conturbatur, quò largius sordida spuma colligi poßit, deinde marina respergitur. & cōsidente pingui quod supernatabat, collectoq́; in altero fictili uase, denuo aqua in labellum fusa agitatur. spuma iterum mari perfunditur, & demum eximitur. hoc tantisper fieri solet, dum consumpta pinguitudine nihil prorsus spumæ extet. collectum œsypum manibus emollitur. & si qua insedit spurcitia,* Oesypum.

confestim demitur. exclusaq; sensim omni aqua, recentiq; affusa, manibus misceatur, donec admotum linguæ œsypum, adstringat leuiter, nec mordeat: atque pingue candidumq; spectetur. tum in fictili uase conditur. Verùm omnia feruido sole fiant. Nonnulli *excolatum pingue frigida aqua eluunt, & manibus, non secus atque ceratum mulieres, confricant. ita enim candidius redditur. Alij elotis lanis & sordibus quibuscunque exemptis, ac lento igni in æneo uase ex aqua decoctis, pingue quod supernatat collectum, aqua, ut diximus, lauant: colatumq; in fictilem patellam, quæ calidam aquam contineat, linteo operiunt, atque soli mundant, donec candidum fiat, & satis crassum. Alij bidui spatio aqua effundunt, nouamq; adijciunt. Melius est læue, radicula non curatũ, quod succidarum uirus oleat, & si manu in concha fricetur cum aqua frigida, albescat, nihil in se duri aut concreti habens. ueluti quod cerato aut adipe adulteratur.*

Oesypum in testa noua torretur, donec redactum in cinerem, pinguitudinem amittat. Ex *eo etiam fuligo colligitur, uti demonstrauimus. quæ in oculorum medicamenta commode addi solet.* Diosc.

Oleæ æthiopicæ lachryma.

OLEAE *Aethiopicæ lachryma scammoniæ similis est, fulua, stillis exilibus constans, mordax. quæ autem ammoniaci, aut gummi similitudinem refert, colore nigricans, nec gustu mordens, superuacua est.* Nostrates *oleæ, oleastriq;, similem lachrymam sudant.* Appellatur *autem* Aethiopica, *& agrestis olea.* Diosc.

Oleum candidum.

OLEVM *candidum fit hoc modo: Album colore nec anniculo uetustius, in nouum fictile oris patuli funditur,*

centum

tentũ heminarum mensura, & sub solẽ media quaq; die cõcha refunditur: ex altoq; demittitur, ut aßidua deuolutione, ictuq; agitatũ respumet: octaua die fœnumgræcũ mundum quinquaginta denariorum pondere, calida aqua madefactũ donec emollescat, in supradictum oleum deijcitur, ita ne extillet aqua. postea tedæ præpinguis piceæ, assulatim cæsæ æquale põdus adijcitur, & transactis octo diebus, oleum concha mouetur. Vbi candorem contraxerit, in uas nouum uetere uino affusum recondi debet, substratis sertulæ Cãpanæ corollis drachmas undecim pendentibus, cum pari iridis pondere. sin minus, rursus soli mandandum, & idem munus obeundum, usque dum inalbescat. Diosc.

OLEAE *syluestris exprimitur succus tusis folijs, affuso uino aut aqua, siccatusq; sole in pastillos digeritur. sed longè ualidior ad recondendum succus habetur, qui cum uino quàm cum aqua expressus est. uruntur cum floribus folia, ut spodij uicem cinis præstet, in cruda olla, oblito ore luto, usque dum figlinum percoquatur. restinctaq; uino & rursus subacta, eodem modo uruntur. postremo cerusæ modo elota coguntur in pastillos. Huiuscemodi cinerem in medicamentis oculorum constat spodio non cedere, sed eisdem uiribus præditum esse putandum est.* Foliorum *satiuæ oleæ eadem uis intelligitur, sed aliquanto inferior. unde ocularibus medicamentis ob suam mitiorem uim conuenientior est. Sudor ligno urenti accenso manans, illitu sanat lichenas, furfures, & scabiem.* Diosc. Oleæ syluestris succus.

OLEI *sicyonij componendi ratio hæc est: In lebetem* Oleum Sicyonium.

oris

oris lati ſtamno inductum, funditur olei albi quod crudæ oliuæ reddiderũt, congius unus, aquæ ſemicongius. leui id igne coquitur, leniter mouendo. at ubi bis efferbuit, & ſubſtracto igne refrixit, innatans oleum concha decapulatur, & adiecta noua aqua conferueſcit, & reliquis ut diximus peractis reponitur. In Sicyonia maximè fieri *conſueuit, Sicyonij inde accepto cognomine. Calfactoriam ad quendam uſque modum uim habet. Febri ac neruorum uitijs prodeſt. fœminæ ad commendandum faciei nitorem eo utuntur.* Dioſc.

Oleum omphacinum. *Omphacinum appellatur* OLEVM, *quod ex immaturis oliuis exprimutur. Præſtat recens, odoratum, quod non mordeat. Tale unguentorum compoſitionibus idoneum intelligitur.* Dioſc.

Omphacium OMPHACION, *ſuccus eſt acerbæ uuæ, nondum matureſcentis è Thaſia uite, aut Amınæa. Oportet autem ante canis ortum, expreſſam melliginem in rubro ære, linteo cooperto, inſolare, uſque dum cogatur: ſemperq́; quod ceruici uaſis cõcretum hæſit, reliquo humori permiſcere. noctu à ſubdialibus locis in tectũ referri. quandoquidem nocturni rores ipſum concreſcere non ſinunt. Eligendum eſt flauum, friabile, uehementer adſtringens, & linguam mordens. Sunt qui coquendo melliginem cogant.* Dioſc.

Opium. OPIVM *optimum habetur graue, & denſum, guſtu amarum, odoratu ſoporiferum, quod facile aqua diluitur, læue, candidum, neque aſperum, neque grumoſum, quod inter colandum non ut cera coeat, & in ſole diffundatur. dein admotum lucernis, non atra luceat flamma,*

extin

extinctum deniq; odoris uim conseruet. Sed opion glaucio, gummi, aut syluestris lactucæ succo, adulterant. Verùm glaucio fucatum, in dilutione croci colorem reddit: lactucaceo succo fictum, exiliter spirat, & asperius spectatur: gummi uitiatum, splendescit, & infirmũ est. Nec *desunt qui eò dementiæ deuenerint, ut adipem ei admisce rent. Fictili nouo torretur ad oculorũ medicamenta, dum mollius, atque rufius appareat.* Diosc. V*ide plura in* PAPAVERE.

P

ALMA, *quam aliqui* Elaten *aut* Spatham *appellant, fructus palmarum adhuc florẽtium, inuolucrũ est calyxq́; quo in spissamenta unguentarij utuntur.* Optima *habetur odorata, astringens, ponderosa, præclusa, intus pinguis. Inuolutusq́; in ea elate fructus, quem suo amplexu fouet, elate etiam uocari solet, & ab aliquibus borassus.* Adstringit, *& spathæ effectus præstat, non sic unguentis expetitus. Alba medulla caudicis recens in cibo, aut decocta eadem facit quæ borassus.* Diosc. Palma elate. Spatha.

Nuclei PALMARVM, *cæterorum more cremati in crudo fictili, & uino restincti, cinere loto, spodij uicem efficiunt. miscenturq́; in calliblephara. quòd si non iustam ustionem acceperint, denuo cremandi.* Diosc. Palmarum nuclei.

PANACES *nascitur in Cyrene Libyæ, & Macedonia.* Excipitur *succus incisa radice, recenti cauliũ pullulatu. ea candidũ succũ emittit, qui siccatus in summa cute* Panaces.

crocenm

croceum colorem contrahit. Effluentem autem succum excipiunt, folijs excauato solo stratis, quæ siccata tollun tur. Simuli modo caule meßibus inciso, profluentem succum eximunt. Meliores ex radicibus, albæ, rigentes, distentæq́; siccæ, quæ cariem non sentiant, aromaticæ, feruentes gustu. Fructus ex media ferula cibo idoneus est. sed ex agnatis stolonibus, ab usu cibario abhorret. Maximè in hoc succi genere probatur, quamamarißimus, interne albus, aut subfuluus, foris ad croci colorem inclinans, læuis, pinguis, friabilis, tener, statim in aqua eliquescens, graui odore. niger improbatur, ac mollis. Adulteratur ammoniaco aut cera. Sed synceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resoluatur, & lactescat. Dioscorides.

Pancratium. PANCRATIVM *scillæ uires & præparationem habet. eodemq́; pondere in morbis efficaciter assumitur. cui tamen mitior quàm scyllæ facultas inest. Radicis succus cum erui farina digeritur in pastillos, qui hydropicis splenicisq́; cum hydromelite, commodißimè dantur.* Dioscorides.

Papaueris calyces. PAPAVERIS *calyces tunduntur uirides, & digeruntur in pastillos, qui siccati ad usum reconduntur. Capita quoque per se in aqua coquuntur ad dimidias, iterumq́; adiecto melle, dum humor coëat in eclegmatis lentorem. id medicamẽtum in tußi, arteriæ fluxionibus, & cœliacorum affectu, doloris leuamentum præbet. efficacius tamen redditur, addito hypocisthidis succo, & acacia.* Dioscorides.

Papaueris nigri capita & folia. DE MECONIO & OPIO. *Aliqui capita ipsa, nigri*

nigri PAPAVERIS & folia tundunt, & praelo exprimunt, terentesq; in mortario, digerunt in pastillos. id Meconium uocatur, multum opio ignauius. Porrò opij faciundi ratio haec est: Cùm ros in eo exaruerit, cultro decussatim in stellas, ne penitus adigatur, ex obliquo in rectum summa cute incidere oportet, lachrymam excuntem, digito in concham abstergere: nec multo post redire, ut concreta inueniatur. etenim quae tum, aut postero die etiam offenditur, in uetere pila teri debet, & in pastillos cogi. cum tamen inciditur, retrocedendum est, ne uestibus succus deradatur. Diosc. Meconiū & Opium.

PEPLI fructus tusus & feruefactus reconditur. Peplis.
Pepli semine poto, aluus soluitur. Media potio est Dosis.
acetabuli mensura in aquae heminis tribus: & cibis inspergitur, obsonijsq;, ad molliendam aluum. Peplis colligi, & reponi ac dari, uti peplos, & sale condiri solet. Easdem habet uires. Diosc.

PEPONIS succus cum semine, adiecta farina, siccatus in sole cogitur in smegmata, quae faciem repurgāt, & nitorem afferunt. Diosc. Pepo.

PEVCEDANI tenera radix cultello conciditur, profluensq; è plaga succus umbrae mandatur. in sole siquidem confestim euanescit. Colligitur capite prius & naribus rosaceo perfusis, ne capitis dolor premat, & uertigo sentiatur. assatione radix inutilis fit. Tam lac quàm succus radice & caulibus extrahi solet, sicuti è mandragora. uerùm inefficacior succo lachryma habetur, & uelocius expirat. Interdum etiam concreta inuenitur lachryma, thuris similitudine, caulibus radicibusq; Peucedanū.

adhærens. Præfertur ſuccus è Sardinia & Samothrace, colore ruffo, odore graui, feruens guſtu. Dioſc.

Phrygius lapis. PHRYGIVS *lapis, quo infectores in Phrygia utuntur, à qua nomen accepit, naſcitur in Cappadocia. Optimus habetur pallidus, modicè grauis, non ſolida corporis compage, intercedentibus albis ſegmentis, ut in cadmia. Vritur autem uino optimo perfuſus, uiuisq; carbonibus obrutus, perflatur aßiduè follibus, donec mutato colore rufeſcat. rurſus extractus eodem uino reſtinguitur. hoc iterum & trinis uicibus faciendum. attendendū tamen, ne minutim confringatur, & in fuliginem euaneſcat. Lauatur ut cadmia. Dioſc.*

Phu. PHV *adulteratur radice ruſci anmuſta: ſed maleficium deprehenditur: quoniam hæc dura eſt, & frangenti contumax, ſine ulla odoris gratia. Dioſc.*

Piceæ & Pini fuligo. PICEAE & PINI *fuligo ad calliblephara, & librarij atramenti confectionem excipitur. Dioſc.*

Picis liquidæ fuligo. PICIS *fuligo liquidæ fit hoc modo: In lucerna noua quæ ellychnium habeat, nonnihil picis incendito, lucernamq; fictili uaſe in clibani ſpeciem conformato, ſuperius in anguſtum fornicato, inferius perforato, ut clibani eſſe ſolent, operito, & adoleri ſinito: conſumptoq; liquore nouum infundito, quoad ſufficientem uſui fuliginem collegeris. Dioſc.*

Picinū oleū. *E pice fit quod* PISSELAEON *appellant, ſeparato liquore aquoſo, qui ſupernatat pici, ſicut ſerum lacti. Nam expanſa, quādiu pix coquitur, ſupra cortinam uellera pura madeſcunt, acceptoq; halitu eius exprimuntur in uas. Quas pix liquida, præbet utilitates. Dioſc.*

Piper

PIPER *nigrum, utpote quod tempestiua maturitate collectum sit, odoratum esse constat, candido suauius, acrius, & ori gratius, necnon ad condimenta utilius. sed candidum, & adhuc in acerbum uergens, albo & longo infirmius est.* Eligi oportet *grauißimum, plenum, nigrum, sine multis rugis, recens, minimè furfurosum.* In*ueniuntur etiamnum in genere nigri semina nutrimento defecta, cassa, inania, minimúq; ponderis, quod uocant brasma.* Diosc. Piper nigrũ.

PISCIVM *fluuiatilium pinguia perunctis oculis claritatẽ adferunt, si in sole liquescant, & melli admisceantur.* Diosc. Pisciũ fluuiatiliũ pinguia.

Nascitur in Apolloniatarum agro circa Epidaurum *quæ* PISSASPHALTOS *appellatur.* Ea *Ceraunijs montibus deuoluta, impetu fluminis rapitur, æstuq; in litus expuitur, illic coacta in glebas. mistum bitumini picem redolet.* Diosc. Pissasphaltũ.

PITYVSAE (*alsebram uocat* Mesue, *nostri esulam*)*corticis radicis dosis est, à ceratijs duobus usque ad septem, & lactis ab uno ad tres.* Quæ *nimis est exigua quantitas.* Dioscorides *nanq; radicis pityusæ drachmas duas, fructus unam, succi cochlearium, foliorum ternas drachmas exhibet.* Pityusa. Dosis.

PIX *arida. liquida pix decocta in spissam coit, quam uocant aliqui palimpissam. quo in genere quædam uisci modo lentescit, boscas cognominata. altera sicca est.* Pro*batur pura, pinguis, odorata, subrufa, resinosa.* Talis Brutia & Lycia, *picis resinæq; simul naturam habentes.* Diosc. Pix arida.

Plumbum elotum. *Lotura* PLVMBI *sic fit: In mortarium plumbeum aquam inijciens, pistillo plumbeo terito, donec nigrescat aqua, & limi modo crassescat, aut lutulēta reddatur. linteolo deinde colato, aquam superinfundens, quo facilius quicquid est resolutum incerni poßit. hoc iterum facito, usque dum satis tibi habuisse uideatur. ubi consederit, priore aqua effusa, nouam adijciens, ut cadmiam lauato, donec nulla extet nigritia. postea in pastillos cogens reponito. Quidā scobem mundi plūbi lima quæsitam, mortario pistilloq; lapideis terunt, aut manibus cū aqua paulatim adiecta fricāt, donec nigrescat. mox ubi id pessum ierit, effusa aqua, colligunt in pastillos. nam tritum uehementer, cerusæ simile redditur. Alij elimatæ scobi modicam plumbaginem adijciunt: affirmantes ita elotū plumbum præstantius esse. Diosc.*

Plumbum vstum. *Vritur* PLVMBVM *sic: Super quàmtenuißimas plumbi laminas, fictili nouo inditas, sulphur inspargito, additisq; alijs rursus laminis, interiecto semper sulphure, usque dum uas expleueris, succendito. flagrante autem plumbo, ferrea rude uersato, donec perfectè redigatur in cinerem, nihilq; è plumbo non ustum hæserit. tum demū, obstructis naribus, eximito. alioquin halitus plumbi noxius sentitur. Aut elimatam plumbi scobem in olla cum sulphure urito. Alij laminas in fictili crudo, ut dictum est, imponunt fornaci, aut foco, & circunlinentes operculum, dato exili spiramento, urunt. Alij pro sulphure cerusam aut hordeum inspargunt. Alij integras laminas imponentes, acri igne utuntur, & rudicula ferrea cōtinuè mouent, dum in cinerem soluantur. sed difficilis*

cilis

cilis huiusmodi ustio, & si uehementius uratur, contrahit spumæ argenti colorẽ. magis tamen nobis placet prima urendi ratio. Plumbum ustum lauatur ut cadmia, & reconditur. Eosdem effectus habet, quos plumbum elotum, sed multo acriores.

PLVMBI *recrementum, quod scoriam uocant, optimum est, densum, fractu cõtumax, cerusam planè repræsentans, nihil plũbosi habẽs, quod ad luteũ colorem accedit, & uitri splendorem imitatur. Eadem quæ plumbũ exustum potest, sed magis adstringit. Lauatur in mortarijs infusa aqua, & refusa summa aquæ parte, quæ luteũ colorem duxit. idq; sæpius, dum recrementum absumatur. dein ubi consederit crassamentum, aqua effusa, digeritur in pastillos.* MOLYBDOIDES *lapis à plumbi similitudine dictus, respondentem recremento uim habet, & eodem modo lauatur. Diosc.* Plumbi recrementum. Molybdoides lapis.

POLIVM *melius est montanum. Diosc.* Polium.

Melius & efficacius est POLYPODIVM *quod in uetustis arborum, & maxime montanarum quercuum nascitur, quàm quod in petris inuenitur. Hoc enim superfluam habet humiditatem, & (ut inquit Mesue) indigestam, quæ flatus, nauseam & stomachi subuersionẽ excitat. Illi autem querno Polypodio bonitatis notas octo Mesue attribuit, sed obscurè multum, & non conformiter bonis auctoribus. Deligendum itaque censemus Polypodium illud, quod eas habeat proprietates, quas illi suprà ex Dioscoride & Plinio aßignauimus. Dosis Polypodij est Mesuæ à drachmis duabus usque ad aureos quatuor. Aëtius expurgatæ radicis scrupulos sex,* Polypodiũ. Delectus. Boni polypodij notæ obscurè traduntur à Mesue. Dosis polypodij.

qui in aqua mulsa præferbuerint, exhibet. Orib. drachmas duas coquit in ptisanæ succo, datq́; bibēdū succum. Sunt qui unciam integram sine noxa dederunt.

Pompholyx. POMPHOLYX specie sola, non genere, à spodio distat. Siquidem SPODOS nigricat, & plerunque ponderosior est, palearum pilorumq́; plena, quasi purgamentum quoddam, quod ab ærariarum officinarum pauimentis & fornacibus euerritur. Pompholyx uerò pinguis est, & candida, usque adeò leuis, ut in auras euolare poßit. Cuius duo fluxerunt genera. unum ad aëris colorem uergens, subpingue: alterum magnopere candidum, summamq́; leuitatem nactum. Candida fit pompholyx, quoties in perficiundo ære, fabri præstantiorem facere uolētes, detritam cadmiam cumulatius insparserint. Nanq; tenuißima fauilla, quæ effertur, in pompholygē coit. Cæterum pompholyx non ex æris modò materia & fabrili industria factitatur, sed ex cadmia quoque, ad gignendam ipsam, eximiè follibus proflata. Cuius faciundæ ratio hæc est: In domo gemina contignatione operta, fornax extruitur, iuxta quam mediocris fenestra ad tabulatum à supernis partibus pateat. domicilij paries fornaci proximus, tenui foramine ad fornacem usque perforetur, ad excipiendam follis narem. ostiū mediocre habeat, pro exitu ingressuq́; artificis fabricatum. domuncula altera huic coniuncta sit, in qua & folles & flator suo munere fungantur. deinde carbonibus in camino succensis, aßidens artifex cadmiam particulatim fractam inspargit, à locis supra infurnibulum extructis. idē negotium obit infernè artificis minister, simulq́; carbo-

nes

nes adijcit, usque dum indita cadmiæ copia prorsus absu matur. itaque egesta suffitu tenuis pars & leuis materiæ in summam domum euolat, & parietibus, tectis, fornicíq; adhæreſcit: conflatum autem inde corpus, inter initia erumpentibus aquarum bullis simile prodit, postea maius incrementum capessens, glomusculis uellerum simile redditur. ponderosius autem in ima loca se recipit. sed hoc fornacibus effunditur, illud domus pauimento cohæret. quod tenuiore deterius existimandum est, ideo quòd multum terræ collegerit, & spurcitia in aceruatione refrciatur. Sunt qui hoc modo tantùm fieri spodium arbitrantur, de qua antè dictum est. Optima creditur Cypria, quæ accepto aceto halitum æris præstat, colore aliquantum piceo, sapore cœni horrido: & si fraudem non experta flagranti carbone infruescit, aëreum colorem contrahit. Antedictis autem notis, diligenter attendendum est. Siquidem à nonnullis adulteratur taurino glutine, ouillo pulmone, aut marino, aut crematis grossis, & quibusdam consimulibus. Quod facile cognitu fuerit. quippe nihil in ijs probãdis inuenietur eorum, quæ antè dicta sunt. Pompholygem in commune ita lauari oportet: Ligatam linteo mundo modicéq; raro, aut siccam, aut aqua respersam, in labellum demittito, quod imbrem contineat, & huc atque illuc fasciculum deferens, immergito. ita enim limosa pars eius ac utilis effluet, & omne sedimentum in linteolo remanebit. postea residere sinens, aquam cum cinere colis incernito, & nouam infundens, agitato, & effundito: mutata tantisper aqua, & colata, dum arenosi nihil sidat. demum aquam

exprimito, & siccatum cinerem recondito. Alij, quantum maximè fieri potest, siccant, & manibus in aqua conterunt, dum mellis crassamentum imitetur. deinde linteo faucibus excepturi uasis obtento, aut laxius illigato, colant: & quò facilius transeat, infusa per linteum largiore aqua, cinerem conturbant. mox spumosum, quod traiectum est, & supernatat uasi, concha excipiunt, & fictili nouo ad usus recondunt. quod uerò resedit, sensim cribratũ, in aliud uas transfundunt, relicto arenoso quod pessum ierat. rursus lapidosa sidere patiuntur, & in uas aliud excolant. hoc identidem faciunt, donec cinis merus & arenæ expers inueniatur. Alij paulatim integram in aqua respergunt, arbitrati arenas lapillosq; suo ponduſculo degrauatos, pessum ire: pilos autem & paleas leuitate sua in sublime attolli. cæterùm cinerẽ medium separant, & in pilam coniectũ, ut cadmiam, eluunt. Quin etiam lauatur uino Chio marina aqua diluto, modis quos suprà diximus. & ita redditur adstringentior, quàm aquis elota.

Spodium. *Quòd si spodon torrere libet, diligenter tritam & irrigatam aqua, colliges in pastillos, fictilique nouo, subiectis leuibus prunis, orbiculos continuò uersabis, dum asiccati fuluescant. Neque ignorandum, ex auro, argento, plumboq; fieri spodion. uerùm post Cyprium, plumbeum maximè commendatur.*

De spodij succidaneis. *Quoniam spodos sæpenumero desideratur, necesse est ostendere, quæ simili uirtute polleant, ut in spodij locum suffici possint, antispoda uocant: quoq; modo sumi debeant. Folia itaque myrti, cum floribus & baccis immaturis, in fictile crudum coniecta, indito operculo continua foramina*

haben

habente, uruntur fornacibus, donec figlinum percoquatur. iterum in fictile aliud crudum transferuntur: quod ubi perassatum fuerit, exempta lauantur ad usus. Idem quoque fit è termite syluestris oliuæ, si habeatur: sin secus, satiuæ cum suis floribus, aut mâlis cotoneis dissectis, & detractis ossibus, aut gallis, aut laceratis linteolis, itē ex moris immaturis, id est candidis, in sole prius arefactis, aut terebintho, aut lentisco, œnanthe, aut mollibus rubi folijs, uel è buxi coma, uel pseudocypero cum flore. Alij *ficulneas frondes in sole antea siccatas, eodē modo parant. alij taurinum gluten. alij succidas lanas asperas, pice aut melle irrigatas. Quæ omnia in spodij uicem usurpantur.* Diosc.

POPVLVS *resinam fundit, quæ in malagmata additur.* L*achrymam populorum commemorant quæ in* Padum *amnem defluat, durari, ac coire in succinum, quod electrum uocāt, alij chrysophorum. id attritu iucundum odorem spirat, & aurum colore imitatur.* Diosc. Populus. Propolis.

PROPOLIS *eligi debet flaua, odorata, styracē referēs, in uehemēti ariditate mollis, et mastiches more ductilis. In aluearioru̅ foribus, cerosæ naturæ inuenitur.* Dio. Delectus.

PRVNIS *prima laus à* Damasco Syriæ *monte cognominatis, tribuitur, nigra cute, carne suaui, rotundo ligno, exili nucleo. Hæc iampridem, ut* Plinius *inquit, in* Italia *nascuntur. Proxima datur* (Ibericis) *quæ ab* Iberia *&* Hispania *deuehuntur.* Inter Damascena *optima censentur* Galeno, *quæ sint mediocriter adstringentia, magna & laxa.* Decocta *in melicrato, plus mellis habente, uentrem molliunt, magisq́; si melicratu̅ superbibatur:* Pruna. κοκκύμηλα. Electio.

dehinc uinum dulce, & prandium differatur. Aluũ etiã cient si sola manduntur: sed prandiũ inchoare debẽt. Satis autẽ est decocti prunorũ tam satiuorum quàm syluestrium singulos cyathos sumi. Sed syluestria aluum & tormina sistunt, præsertim in uino austero decocta. Mesue decoctum prunorum exhibet, usq; ad libram unam. Porrò quo dulciora sunt pruna, eo magis uentrem emolliunt. Ea Græcis (coccymella) nominantur.

Pruna prandium inchoare debent.
Modus decocti prunorũ.

Psoricum. PSORICVM. uide CHALCITIS.

Psyllij genera duo apud recentiores. PSYLLIVM. Recẽtiores duo eius genera statuerũt. unum calamo exili & longo, in cuius spica cõtinetur semẽ, pulicis colore, et magnitudine. Alterũ sarmẽtosum, floribus canino capiti similibus, fabaceis capitellis, semine pulicis effigie, radice tenui & superuacua. Psyllium maxime cõmendatur semine, in medicina: Plurimo enim, inquit Aëtius, usui est. Psylliũ ueteres neq; Græci, neq; Latini, per os exhibuerunt, sed extrinsecus tantũ ad molliẽdũ refrigerãdumq; imposuerũt. Modus parãdæ mucillaginis Psyllij, ex Tralliano & Aëtio est requirẽdus.

Psyllium maxime cõmendatur semine.

Pumex. PVMICIS probatio, ut magnopere leuis, spongiosus, scißilis, nec arenosus, item teri facilis, & candidus. Crematur flagrãtißimis carbonibus obrutus, & ubi canduerit, extractus, uino restinguitur odorato: iterumq; incensus extinguitur: & tertia ustione exemptus, & per se refrigeratus, ad usus conditur. Diosc.

Punicum mâlum domesticum & syluestre. PVNICI mâli domestici & syluestris flores, id est, cytini & balaustia exprimuntur, ut succũ remittant, instar hypocisthidis, cuius etiam uires referunt. Diosc.

Pycnocomon. PYCNOCOMI succum si libet eximere, tusa radix in fictili

in fictili mergitur, & agitata aqua, quod supernatat pinna selectum, exiccatur. Diosc.

PYRITES *lapidis genus est, à quo æs conflatur. Eligi debet æris similitudine, facilè scintillas ædens.* Pyrites. Delectus.

Vritur sic: Melle irrigatus molli pruna, continuò flatur follibus, donec rufescat. Alij in multos carbones igni candentes, lapidem copioso melle perfusum deyciunt, & ubi ad fuluum colorem uergere cœperit, extrahunt: efflatoq; cinere, rursus madefactum cremant, donec æquabiliter aßiccatus, friabilis reddatur. Siquidem sæpe facies summa solum uritur. Ita crematus, siccatusq; recōditur. Si eloto opus sit, lauari debet ut Cadmia. Diosc.

R

ESINA *liquida è pinu & picea, à Gallia & Hetruria conuehi solet. atque olim à Colophone petebatur: hinc Colophoniæ sibi cognomentum uendicauit. A Gallia quoque subalpina: quam uernaculo nomine Laricem appellant incolæ. Ea in linctu, & per se, magnopere prodest tußi ueteri. Colore inter se distant. siquidem alia candida est, alia oleosa, alia mellei liquoris similitudine: ut larigna. Cupressus etiam liquidam fundit resinam, quæ ad eadem pollet. Quæ uerò aridarum generi ascribuntur, quædam ex pineis nucibus, aliæ abiete, aliæ picea & pinu exierunt. Eligi debet longè omnium odoratißima, translucens, non retorrida, neque diluta, quandam* Resina liquida è pinu & picea. Electio.

ceræ faciem præbēs, & friabilis. E *picea & abiete resinæ, cæteras antecedunt. odoratæ enim sunt, atque thus odore imitantur. Præstantiores à* Pytiusa *insula deferuntur, quæ secundum* Hispaniam *sita est. Sed quæ è picea, nucibus pineis & cupresso manarunt, nihil ad illas, nec tantis uiribus potiuntur. Veruntamen eorundem gratia quorum & illæ sumi solent.* Lentiscina *terebinthinæ respondet.* Vritur *resina omnis liquida in uase quadruplæ capacitatis ad humorem, qui infunditur. itaque resinæ congius, in duobus aquæ pluuiæ coquitur, subiectis leuibus prunis, resina assiduè mouetur, donec omnis odor aboleatur, & friabilis & retorrida reddatur, ac digitis cedat. Cæterum ubi refrixit, in fictile non picatum, quod aconitum uocant, id est non illitum, reconditur.*

Fiet *etiam eximij candoris, si resina omnis cliquata præcoletur, quò fæculenta sordes excernatur.* Vruntur *quoque sine aqua, primùm lento igne: & ubi coire cœperunt, maior carbonum strues supponitur, & triduo citra intermissionem discoquuntur, usque dum antedictas naturæ suæ notas exuerint. mox, ut dictum est reponuntur. Aridas unius diei spatio decoxisse satis est.* Fuligo *è resina perinde atque thure excipitur.* Diosc.

Rha barbari apud Mesuen tria genera.

RHABARBARVM. *Tria eius genera fecit* Mesue: *Indicum, quod rauedsceni appellat, omnium optimum. Barbarum, quod secundum in bonitate locum obtinet. & Turchium (ita enim uocat) multo alijs inferius & inefficacius.*

Boni Rhabarbari notæ.

Laudatur Rhabarbarum Mesuæ,

1 Subnigrum vergens in ruborem.

Graue

2 Graue cum sua raritate.
3 In quo dum frangitur, inuenitur disgregatio, ex rufo & glauco.
4 Quod colorem reddit ad crocũ inclinantem.

Non eget correctione, quæ fit per spicam Rheon hoc nostrum barbaricum: tum quòd commuxtas habeat uires, tum quòd uera spica caremus: & ea quæ hodie utitur, horribilis ualde saporis est. Dosis seu quantitas *communis, nostri Rheubarbari in infusione, ut loquuntur, est à drachma una ad drachmas duas uel tres ad summum. In substantia à drachma una ad drachmam unam & semis. Itaque modus Mesuæ in dando Rheubarbaro, pernitiosus est. ipsum enim exhibet à drachmis duabus & semis, usque ad drachmas decem: quæ quantitas non potest sine discrimine semel dari.* Non eget correctore. Spica vera caremus. Modus exhibitionis.

RHAPONTICVM *optimum habetur quod teredines non sensit, si gustatu cum remissa adstrictione lentescat, manducatumq; colorem reddat pallidum, aut ad crocum inclinantem. Diosc.* Rhaponticũ.

RHV *liquamentum fit ex aridis folijs, ad crassitudinem mellis in aqua decoctis, ad eadem, ut lycium conueniens. Semen eosdem effectus exhibet. aqua in quo semen maduit decocta, cogitur coitq;, efficacior ipso semine. Gummi defert, quod dentium canis imprimitur ad dolores finiendos. Diosc.* Rhu.

RICINVS. κρότων. *Grana eius triginta numero, putaminibus purgata, potu pituitas, bilem & aquas per aluum deijciunt Dioscoridi. Sed iniucunda admodum est & molesta purgatio. Siquidem stomachum uehementer subuertit. Hinc fere semper accidit, ut qui hæc grana* Dosis granorum palmæ christi, id est Ricini.

sump

ſumpſerint, per ſuperna & inferna purgentur. Sunt tamen qui huius effectus (uomitionis inquam & purgationis per aluum) cauſam aliam aßignãt, nempe quòd dum hæc grana euelluntur, alia ſurſum, alia deorſum ducta

Superſtitioſum.

ſint. Dicunt enim ruſticas mulierculas pro comperto habere, ſi quis ſemina deorſum trahens, euulſerit, & ea comederit, per inferna purgari: ſi uerò ſurſum, per ſuperna. Quod an uerum ſit, uiderint huius commenti aſſertores. Atque hæc de catapotia maiore dicta ſufficiant.

Roſarum ſuccus.

ROSARVM *recẽtibus folijs ſuccus exprimitur, deſectis forfice unguibus (ſic appellãtur candidæ foliorum partes) reliquum in pila premi & teri debet in umbra donec cogatur: & ita ad oculorum circumlitiones recondi. Siccantur etiamnum folia roſarum, continuò uerſata, ne mucceant, néue ſitus inſideat.* Dioſc.

Roſei paſtilli.

ROSEI *paſtilli, rhodides* Græcis, *hac ratione conficiuntur: Roſarum uiridium, quæ nullo antea humore madefactæ extabuerint, drachmæ quadraginta, Indicæ nardi drachmæ decem, myrrhæ drachmæ ſex, tritæ digeruntur in paſtillos, qui trium obolorũ pondus æquẽt. ſiccatiq; in umbra, in fictili non picato, atque obturato reconduntur. Alij adijciunt coſti drachmas duas, iridis Illyricæ totidem, & uinum Chium cum melle miſcent. Mulieribus monilium uice collo circundato uſui ſunt.* Dioſcorides.

Roſarũ quæ præferenda.

ROSAE. *Inter roſas ea præferenda eſt quæ colorem habet exactè rubrum. Tam alba quàm rubra præſtantior habetur, quæ folia habet pauca, & læuia, ſeu, ut loquuntur, plana.*

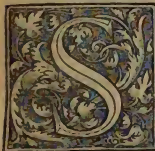
Succus.

Succus roſæ melior eſt qui ex com-

pleta atque omnino absoluta rosa exprimitur, aut educitur. Sicca rosa magis est adstrictionum particeps. uitanda autẽ omnino quæ corruptionẽ sensit. Rosæ *præsertim recentes, decoctionem non sustinent, per hanc enim facultas earum detersoria ac purgatoria tota expirat, & deperit. Succus uero earũdem, modice decoctus, subtilior euadit, & magis absterforius, ut auctor est* Me*sue.* Dosis *potionis succi rosarum ipsi* Mesuæ, *est ab* uncia *una usque ad uncias duas cum saccharo. Si cũ sero lactis sumatur, satis est uncia una.* Potio *uero syropi, ex succo rosarum, aut infusione earum facti, eidem est, ab uncijs duabus usque ad quinque.* Dioscorides *&* Ga*lenus, succum rosarum non ad alium quàm ad oculorum usum reponunt.* Folia *decem recẽtia, aluum cuidam decies duxerunt, ut refert* Razis. *Sicca autem folia, quia ab eis recessit amaror, laxatiua non sunt, sed styptica, & adstringentia.* Apertus *error est apud* Mesuem, *qui per albas rosas solutionem fieri nullam scripsit.* Ro*sæ nanq; desceni uocatæ, & uulgò apud quosdam* Da*mascenæ, cùm albissimæ sint, cæteras in purgando excellunt.* Tagautius.

Dosis. Mesuæ error. Rosæ Damascenæ.

S

AGAPENIVM *ferulaceæ herbæ succus est, quæ in* Media *nascitur.* Optimum *est translucens, fuluo forinsecus colore, & intus albo, nescio quid inter laser & galbanum redolens, gustu acri.* Diosc.

Sagapeniũ.

Neque

Neque autem mirum uideri debet de SAGAPENO si Chalbanem seu Galbanũ odore referat, cùm hæc duo naturæ adeò propinquæ sint, ut Chalbane mutetur in Sagapenum, ut Galenus scribit, libro de Antidotis. Porrò omnes Dioscoridis Sagapeni notæ in nostro uocato Sagapeno reperiuntur. Nascitur etiam in Italia Plinio, & nunc etiam in Apulia. Medum tamẽ cæteris est præstantius, & efficacius. hoc Venetias per Alexandriæ nauigationem ad nos adfertur: quod certe allij odorem habet uerius quàm porrorum. Veri Sagapeni probatio est Galeno, si aqua infusum aut uino, statim dissoluatur.

Sagapenum optimum.

Græci Sagapeno uim purgatoriam non adscribunt. Scripsit quidem Dioscorides ipsum crassam ex pulmonibus pituitam expurgare. Verùm nemo est inter Græcos aut Latinos, qui per uentrem inferiorem purgare unquam dixerit. hoc igitur & inuentum sit Arabum. Tagautius.

Sagapenum purgatoriũ non esse.

Sal. SAL fossilis efficacior est. communiter, si est candidus, calculis uacans, & perspicuus, densus, æquali compage: peculiariter ammoniacus natione laudatur, si modo findi facilè possit, & in recta segmenta diduci. In marino sale eligendus est, cãdidus, æqualis, densus. Probatissimus in Cypro fit, & Salamine Cypri, & Megaris, in Sicilia & Aphrica. Sed inter dicta salis genera lacustris præfertur. sed multo ualidissimus est Phrygius, nunc tapeus, aut tritæus, aut gautæus. Vritur fictili, diligenter opertus ne exiliat, conditusq; prunis, usque dum efferuescat. Aliqui fossilem subacto polline obliniunt, & carbonibus subijciunt, usque dum eius crusta exiccetur.

tur. Solet & sal communis hoc modo uri: Aqua semel abluitur, & siccatus in ollam coopertam mittitur, subdito igne, mouetur q́;, donec iã non exiliat. Spuma SALIS, spumosi maris lanugo siue ramentũ est, in exilibus petris inuentum, cui uis eadem quæ sali. Diosc. Spuma salis.

SALIS flos flumine Nilo defluit. lacubus tamẽ quibusdam innatat. Assumendus, qui crocei coloris est, odore ingrato, ceu gari. interdum longè magis uirus olet, gustuq́; mordacior, & pinguiter lentus. Fucatus autem rubrica, aut scrupulosus, improbatur. Præterea syncerus non nisi oleo resoluitur: adulteratus nõnulla ex parte, etiam aqua, diluente factitium colorem. Diosc. Salis flos.

SALICIS excipitur succus qui manat ex ea, cum floret, exciso cortice. in plaga enim concretus humor inuenitur, qui ad purgãda quæ obstãt oculis, suam uim præbet. Diosc. Salix.

SAMIA præfertur candida, leuis, tangenti linguæ glutinis modo adhærescens, mollis, succosa, friabilis, cuiusmodi est quam aliqui collyrion uocant. Duæ enim species eius. unam antè diximus. altera aster appellatur, crustacea, & cotis modo prædensa. Vritur ac lauatur ut cretria. Vimq́; consimilem habet. Diosc. Samia terra.

SAMIVS lapis, in Samia terra inuenitur, quo aurifices utuntur poliendo auro, ut resplendeat. Probatur candore, & duritia. Diosc. Samius lapis.

SAMPSVCHVM in Cypro & Cyziceno laudatissimum. secundum sibi locum uendicauit Aegyptium. Amaracum gens Sicula & Cyzicena appellat. Diosc. Sampsuchũ.

SANDARACHA probatur rufa & saturatior, & aliena Sandaracha.

aliena materia uacans, friabilis, cinnabaris colore, sulphuris uirus redolens. Dos eadem & ustio, quæ auripigmento. Diosc.

Sarcocolla. SARCOCOLLA *lachryma est arboris in Persia de nascentis, pollini thuris similis, rufa, gustu amara. Adulteratur admisto gummi.* Diosc.

Scammonia. SCAMMONIAE *legitur ad hunc modū succus: Capite exempto, radix in testudinis speciem cultro excauatur, quo fit ut in cauum confluat succus, qui conchis deinum excipitur. Alij scrobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos, subiectis iuglandium folijs, profundunt succum, siccatumq; extrahunt. Laudatur autem scammonium leue, nitidum, rarum, & colore quamsimillimum taurino glutini, fungosum, tenuibus fistulis, quale ex Mysia regione Asiæ deportatur. Nec attendere solum par est, si linguæ tactu albescat (hoc enim euenit adulterato, quod admisto fit tithymali lacte) sed longè magis antea narratis. item si non uehementer linguam exurat. id quod musti tithymali argumentum est. natione autem Syriacum, & Iudaicum deterrima habētur, grauia, densa, erui farina & tithymalo uitiata.* Diosc.

Scammonium quoniam cæteris præstat, quod in Colophone (quæ Insula est Ioniæ, Appollinis oraculo nobilis) gignitur, ideo & Colophonium nominatur. Itaq; eiusmodi succus, qui in quotidiano medicinæ usu ad purgationes præstantem & maximam uim habet, ad hunc modum colligitur Dioscoridi: Capite radicis exempto detractióne, radix ipsa in modum testudinis inuersa, cultro excauatur. Quo fit ut in cauum, seu cauernulam ipsam,

Modi 2. colligendi scāmonium, ex Dioscoride.

ipsam, lachryma siue succus cõfluat, qui deinde conchis excipitur. Alij fornicem seu scrobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos subiectis nucum iuglandum folijs, succum effundi patiūtur, quem inibi resiccatum demum tollunt. Quatuor modos colligendi eiusmodi succi posuit Mesue, secundum autem modum hunc Dioscorides omisit. Primus est, radice in terra adhuc manente, incisa, & excauata, ut modo ex Dioscoride dictum est. Secundus, radice euulsa, & incisa. Tertius, contritis radicibus & expreßis. Quartus stipite & folijs simul contritis. qui autem hoc ultimo modo exprimitur, ac colligitur succus, ad uirorem spectat, & grauis est odoris. Quod tertio modo legitur ac seruatur, scammonium nigrum est, crassum & ponderosum siue graue ipsi Mesuæ. Sed qui secundo modo ex radice Scammoniæ profluit succus, colore subalbido aut uario conspicitur. Cæterum quæ modis his omnibus profunditur lachryma, uel lento atq; moderato igne eidem Mesuæ decoquitur, uel in sole exiccatur, & in trochiscos seu pastillos, quos impresso sigillo obsignare solebant, digeritur, atque sic usui reseruatur. Nunc uerò quod in officinis ostēditur Scammonium, neque in pastillos conformatur, neque sigillo ullo obsignatur. Porrò radix ipsa circa canis ortum excauatur Plinio, libro 26. cap. 8. ut in ipsam, sic ut modò dictum est, confluat succus, qui sole siccatus digeritur in pastillos. Vis bimo nec ante nec postea. Medicinas omnes exacuit, & stomacho (ut Galenus scribit) inimicum est, atque eius dissolutionem facit. Recentior autem Græcia, & officinæ nostræ, lachrymã hanc,

Modi 4. ex Mesue.

1

2

3

4

Tempus colligendo scammonio accõmodum.

Tempus durationis.

quo minus stomachum offendat, in cotoneo malo decoquunt: atque tum illa Dacrydion, *quasi dicas lachrymulam, uocat: hæ uerò corrupto uocabulo diagredion appellant.* Tagautius. *Plinio uero commendatur natione* Colophonium, *Mysium,* Priennense, *specie nitidum, & quàm simillimum taurino glutini, fungosum tenuissimis fistulis, citò liquescens, uirus redolens, gummosum, linguæ tactu lactescens, quàm læuissimum, cum diluitur albescens. Verum enimuero non solum hoc experimento niti conuenit, ut linguæ tactu aut cũ diluitur albescat: hoc enim etiam euenit adulterino, quod ammisto fit* Tithymali *lacte: sed fidelior probatio* Dioscoridi *&* Plinio *fit, à gustu, ne ualde linguam accendat, ac uehementer deurat, id quod permisti tithymali (inquit* Dioscorides*) est argumentum.* Tithymalus *nanque linguam excalfacit* Bulbi *more. Deterrimum uero habetur* Scammonium Dioscoridi*, natione* Syriacum *&* Iudaicum, *graue, densum,* Erui, *id est,* Orobi *farina, &* Tithymali *succo uitiatum.* Quinque *conditiones desiderantur* Mesuæ *in bono scammonio. Nempe ut sit splendens uel subalbida, aut uaria: linguæ attactu, & cum diluitur, lactescens, siue albescens (sed hoc experimentum ut diximus, fallax est) tenera ac friabilis: læuis: boni odoris, cum tamen* Plinio *illud laudetur, quòd uirus redolet.* Aëtio *inodora est & insuauis* Scammonia. Dosis *ultima scamnonij per se,* Mesuæ *sunt grana duodecim.* Aëtio *scrupuli duo, uel, ut inquit, pro uirtutis ratione maior aut minor.* Galeno *&* Oribasio *exhibetur põdere drachmæ unius.* Dioscorides *quoque integram drachmam*

[Margin notes:] Dacrydion. — Plinius. — Fidelis probatio boni scãmonij. — Deterrimum scammoniũ. — Notæ boni scãmonij. — Dosis scammonij. — Drachma vna

chman non ueretur offerre: sufficere tamen ad soluendam aluum dicit duos obolos. Quòd si efficacius purgare uelis, quaterni oboli, cum duobus ueratri nigri, & Aloës drachma una, si ipsum Dioscoridem sequamur, dari possunt. Ego, inquit Manardus, licet nunquam sim ausus tantum dare, duodecim tamen grana transcendere non sum ueritus, scióq; quosdam scrupulum integrum hausisse sine noxa. scāmonij exhibetur Dioscoridi.

SCHISTOS lapis in Iberia Hispaniæ gignitur. Probatur maximè, qui croci colorem æmulatur, friabilis, suapte natura fißilis, concremento & alterno cohærentium uenarum, discursu, pectinum modo, ammoniaco sali similis. Vim exhibet hæmatitæ, sed ad omnia infirmiorem. Diosc. Schistus lapis

SCILLA uim acrem atque feruentem habet. assatam ad multa utiliorem esse constat. Polline ad crustam subacto, aut luto oblita, in clibanum cōijcitur, aut carbonibus obruitur, donec obducens crusta sufficienter intosta fuerit. qua exempta, si non emollescat, altero polline simili, aut luto circumlinitur, & eadem quæ prius fiunt. nam quæ ita non assatur, interaneis maximè noxia est. Torretur item in olla, indito operculo, quæ in furnū demittatur. Sumi etiam solet quod maximè est medium, direptis uiuo tenus tunicis. quod frustatim confectum coquitur, mutata sæpius aqua, donec ipsa nec amaritudinē nec acrimoniam habeat. Traiectáq; lino frusta siccantur in umbra, ita ut ne ulla quidem parte se contingant. his scillæ segminibus ad oleum, uinum, aut acetum scillinum utimur. Diosc. Scilla.

SQVILLA. Ea squilla melior censetur, quæ & dulcoris, & amaroris, atq; acrimoniæ particeps est: quæq; candidissima est, & in locis liberis nascitur. Addit Mesue & quæ parē habet. Sola enim (inquit) uenenosa est. Quòd si id uerum est, nemo unquam tuto Scylla utetur,
Dosis. nisi qui præsens fuerit dum effoderetur. Dosis aceti squillitici Mesuæ est à drachmis quinque usque ad duodecim. Oxymelitis uerò potio est ab aureis sex usque ad tres uncias. & trochiscorum scylliticorum à drachmis duabus usque ad quatuor. Ex Dioscoridis uerò sententia datur Squilla cochlearis unius uel duorum mensura, ad aluum leniendam. Idem tribus obolis in eclegmate coctam exhibet ad uarios affectus.

Scordium. SCORDIVM efficacius Ponticū, Creticumq;. Exprimitur eo etiam succus. Diosc.

Sene. SENE. Actuario fir uefacti ius potius, quàm triti fa-
Dosis Senæ. rina propinatur. Pulueris modus, eidem auctori, drachma: in decocto, semuncia: macerati, seu, ut dicunt, infusi potio communiter exhibetur à drachmis tribus ad semunciam. Mesuæ ab aureis tribus ad unciam unā. Decocti ex Sene uncia mediocriter purgat Manardo. Serapio, ut Actuarius, dat tritæ Senæ drachmam unam, decoctæ quinque. Ceterum cum Sene nostrum Gallicum purgandis corporibus ualere, multa iam experiētia comprobatum sit, non erit certe officinis tanquam inutile interdicendum: sed cum inefficacius sit altero quod orientale uocant, & in communi est usu, maiore paulo mensura erit exhibendum, ne sua expectatione & qui sumunt, & qui instituunt, frustrentur. Purgant autem efficacius

ficacius senæ siliquæ (quos folliculos uocāt) quàm φύλλα, id est folia: quod ipsum præter Mesuæ auctoritatē, & experientia comprobat, & ratio etiam dictat, ob contentorum scilicet in eis seminum potentiam.

SERVM optimum habetur, quod ex lacte caprarum iuuenum, nigrarum, recenter fœtarum, & bono pastu utentium, assumitur. Secundum locum obtinet, quod ex ouillo lacte separatur. & tertio loco habetur bubulum. Quamuis temperatißimum lac muliebre sit, mox caprillum, hinc asininum, ouillumq́; postremo uaccinum. In se uerò consideratum probatur magis, recens, non corruptum, boni odoris atque saporis. Dosis seri Mesuæ est ab uncijs sex usque ad libram unam. Paulus Aegineta dari uiris iubet sextarios duos, pueris unum. Serum. Seri lactis optimæ notæ. Dosis Seri.

SINAPIS recenti semine expressus succus in sole siccatur. Diosc. Sinapi.

SOLANO hortensi, & halicaccabo succus extrahitur, qui siccatus in umbra reconditur, ad eadem ualens. Dioscorides. Solanū hortense.

SORI existimarunt aliqui melanteriam esse, aberrantes. siquidem sui generis est sori, ei non absimile. uerum sorei uirus inest graue, & nauseam mouens. Inuenitur etiam in Aegypto, & alijs quibusdam regionibus, ut in Libya, Hispania, & Cypro. Præfertur Aegyptium, quodq́; frianti nigrius apparet, in multa foramina dehiscens, suppingue, insuper adstringens, & olfactu deuorationeq́; magnum uirus olens, ita ut stomachus in uomitiones effundatur. Quod autem friatum scintillas misyos modo non emittit, & alterius generis esse, & inua- Sori.

lidum censendum est. Vim & ustionem supradictis simi-lem habet, scilicet ut musy & chalcitis. Hæc autem ferè omnia, & alia quæ ustionem experta non sunt, perustis ualidiora esse existimantur, præter salem & uini fecē, nitrum, calcē, & consimilia, quæ cruda remißiora sunt. Combusta enim uiribus efficaciora redduntur.

Spartion & Genista.

DE SPARTIO & GENISTA. *Genistæ semen in folliculis Phasiolorum modo nascens, purgat sesqui-drachma in aquæ mulsæ quatuor cyathis potu matutino, Plinio. De Spartio scribit Dioscorides, quòd flores & semina eius purgant per superna, ellebori uice, citra periculum, quinis obolis in aqua mulsa siue melicrato pota. Semen quoque ipsum exinanit aluum trahendo. Sed & ramis eius cum folijs in* * *aqua maceratis pluribus diebus & tusis, succus elicitur, Ischiadicis & angina laborātibus utilis, unius cyathi potu ieiunis. Quidam salsilagine, uel marina aqua macerare malunt, & subter Ischiadicis in aluum dare. Detrahit cruenta, strigmentaq; intestinorum. Sed super ijs nihil attentet Pharmacopola, medico inconsulto. Dosis Albrabin Mesuæ, & proprie florum (inquit) est à drachmis duabus usque ad quinq;: & seminis à duabus drachmis usque ad quatuor. Dioscorides, ut diximus, ex semine & floribus spartij dat quinque obolos, Plinius sesquidrachmam, id est drachman & dimidiam genistæ exhibet.*

Seminis genistæ dosis.
Dosis spartij.
* aliàs, in aceto. Plin.

Spongiæ.

E SPONGIIS *alias mares appellauere, tenui fistula, spissas: quarum duriores tragos nomunārunt. fœminas autem, quæ contrarias dotes habent. Vruntur ea, ut alcyonium. Cinerem in oculorum medicamentis lauare util*

re utilius. Candidæ cura fiunt, è mollißimis recētes, per æstus tinctæ salis spuma, quæ petris cohæret, insolantur inuersæ, hoc est parte caua sursum spectante: & qua abscissæ fuerunt, deorsum. si uerò æstiua serenitate ad lunam sternantur, perfusæ salis spuma, aut maris aqua, maximum candorem referent. Diosc.

STYRAX lachryma est arboris malo cotoneæ simi- Styrax. lis. Præfertur sordescens, flauus, resinosus, albicantibus grumis, quàmplurimum in sua odoris gratia permanēs. qui dum mollitur, melleum liquorem reddit. qualis è Catabalus, Pißidia, & Cilicia deuehitur. Deterior niger, furfurosus, friabilis, canoq; situ obductus. Cæterum lachryma inuenitur gummium similitudine, perlucida, & myrrhæ æmula. uerum perpauca manat. Adulteratur ligni scobe, quam uermiculi erodentes excusserunt, melle, & iridis sedimento, & quibusdam alijs. Alij ceram aut adipem odoribus imbutum, flagrantißimis solibus cum styrace subigunt, & per laxa cribri foramina in frigida aqua uermiculos exprimunt, uænundantq;. Styracē hunc quoniam in uermiculorū speciem contrahatur, scoleciten cognominant. quem tanquam syncerum imperiti approbant, non animaduertentes ad præcipuam odoris fragrantiam. siquidem acer admodum est, qui adulterationis uitio caret. Styrax adoletur, & igni torretur, ut fiat ex eo, ueluti ex thure fuligo: ad eadem cōueniens, ad quæ thuris fuligo. Diosc.

SVLPHVR optimum existimatur uiuū, quod apy- Sulphur. ron uocant, nitedulæ modo splendidum, perlucens, minimè lapidosum. Probatur in genere sulphuris ignem

experti, quod uiret, ac præpingue spectatur. Plurimum in Melo & Lipara gignitur. Diosc.

Sycomori succus. SYCOMORI *succus primo uere tenera arbore, antequam fructum ferat, eximitur, lapidis ictu summo cortice desquammato. si enim altiore plaga uioletur cortex, nihil effluet. Spongia aut uellere lachryma excipitur: quæ siccata & in pastillos coacta fictili uase reponitur. Dioscorides.*

T

Tamarindi. Delectus.

AMARINDI *Mesueo præstantiores sunt nigri, non tamen exacte lucidi siue splendentes, teneri, mixti cum uillis, recentes quoque & pingues non aridi, dulcacidi, saporis uinosi.*

Adulteratio tamarindorum. *Adulterantur admixtione carnium prunorum, sed fraus detegitur nigredine non splendente in ipsis apparente, humore luxuriante, & prunorum tum odore tum sapore.*

Conseruatio. *Si incalescant, aut humectentur, putrescunt. optime conseruantur in uase uitreo, exacte obturato, & in loco sicciore.*

Dosis. *Imbecillam uim habent purgatoriam, proinde eorum decoctum exhiberi potest ab uncijs duabus usque ad quinque.*

Terebinthina. TEREBINTHI *resina ex Arabia petræa defertur. Prouenit etiam in Iudæa, Syria, Cypro, Aphrica & Cycladibus insulis. Sed præualet candida, perlucida, uitreo colore & in cœruleum uergente, odorata, terebinthum olens. Terebinthina resinas omnes antecedit. proxima lentiscina, & è pinu, & abiete. has sequitur è*

picea

picea & pineis nucibus resina. Diosc.

Terebinthina quomodo vratur. Ex Aëtio lib. 13. Cap. 99.

TEREBINTHINAM *ustam cyphi recipit. Vritur autem hoc modo: Terebinthinam conijce in ollam, & triplum, aut etiam amplius aquæ infunde, & ad ignẽ adhibe, nihilq; omnino mouẽdo coque: ubi uero consumpta fuerit aqua, & terebinthina attenuata ac inualida reddita, ut digitis confringi poßit, eam tolle atque in antidoti confectionem assume. Si uero insumpta aqua, adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam superfunde, rursusq; ad ignẽ adhibe, donec friabilis reddatur.*

Ex Ampelitide TERRA, *quæ pharmacitis nomine, in Seleucia Syriæ nascitur, laudatur in primis nigra, piceæ longos carbones referens, modicè assulosa, æquabili splendore, quæ detrita, accepto oleo, statim eliquescit. Vitiosa censetur candida, & cinerea, quæ in liquorem non resoluitur.* Diosc. Terra Ampelitis.

CHIA *eligi debet candida, uergens ad cinereum, Samiæ similis. est autem crustosa, albaq;, sed fictitijs formis differens. Vis eadem quæ & Samiæ.* Diosc. Terra Chia.

CIMOLIAE *duo genera: candida, & ad purpureum inclinans. Optima existimatur quæ innatam habet pinguitudinem, tactuq; frigida sentitur.* Diosc. Terra Cimolia.

ERETRIADES *duæ sunt, una uehementer alba est, altera cinericia. Optima habetur ad cinereum colorem uergens, perquàm mollis, quæ si per æramenta tractim ducatur, lineam uiolaceam refert. Lauatur ut cerussa, aut hunc in modum: Teritur seorsum, & cum aqua,* Terra Eretrias.

& ubi pessum ierit, humor leuiter excolatur. siccata solibus, iterũ teritur interdiu, adiecta aqua, ut uespere considat. antelucanis colo excernitur, & demum in sole trita, si fieri potest, digeritur in pastillos. Quòd si tosta desideretur, pastilli magnitudine ciceris in fictile perforatum conijciuntur, oreq; uasis diligenter obturato, supra carbones candentes continenter follibus perflantur. ubi uerò cinis in fauillas se conuertit, aut aëreum colorem contraxit, exempti reconduntur. Diosc.

Terra Lemnia. *Lemnia* TERRA *cuniculoso in specu nata è* L*emno insula, palustri loco defertur, inibi electa, & caprino sanguini permista. quam incolæ cogunt in pastillos, & imagine capræ signant. unde & sphragida ægos, hoc est sigillum capræ appellauere.* Diosc.

Terra melia. Terræ omnis electio. *Ex omni* MELIA TERRA *& omni alia in uniuersum, eligi debet, recens, mollis, non lapidosa, friabilis, quæ cùm humorem attigerit, facilè resoluatur.* Diosc.

Terra Selinusia. SELINVSIA *eadem quæ* C*hia præstat, maximè laudatur, quæ uehementer resplendet, candida, friabilis, & humore dilui celerrima.* Diosc.

Tithymalus Characias. E C*haracia* TITHYMALO *appetente uindemiarum tempore, succus congestis ramulis, mox dissectis, & uase conclusis, excipitur.* A*liqui adijciunt farinam erui, & in pastillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant.* A*lij in aridas ficos, ternas quaternásue guttas instillant, ut cum his inarescant, quas ad usus recondunt.* P*er se etiam tusus in pila, & in pastillos coactus reponitur.* P*orrò cum extrahit lac, neque quo uentus aspiret, stare quenquam, neque manus oculis admouere conuenit,*

uenit, sed antè quàm colligas, corpus, præsertim faciem, collũ, scrotumq; genitalis, adipe, aut oleo cũ uino perungere. Fauces autem exasperat. quapropter catapotia cera aut decocto melle, oblini par est, & hoc modo dari. binas tamen ternásue ficos, purgationis gratia sumpsisse, satis est. Characiæ tithymali legitur semẽ autumno, & siccatũ sole leuiter tunditur, furuefactumq; loco mundo reponitur. Folia item siccantur. Diosc.

TITHYMALI fœminæ succus ut maris colligitur.

TITHYMALVS paralius similiter, & similes ad usus, ut mas, reconditur. Tithymalus Paralius.

TITHYMALI helioscopij colligitur succus, semẽq; ut aliorum. Tithymalus Helioscopi⁹.

TITHYMALIS cyparißiæ & dendroidi, eadem uis quæ reliquis, similiterq; reconduntur. Diosc. Tithymalus Cyparissius.

THAPSIAE lactis extrahendi ratio hæc est: Facto in ambitũ scrobe, cortices inciduntur: aut radix in fornicis speciem in se excauata, cooperitur, quò merus succus confluat. oportet illuc sequenti die se conferre, & congestum succum extrahere. Tunditur etiam radix in pila, & succus organo per quallum expressus, fictili crasso insolatur. Aliqui folium una terunt. sed inualidior huiuscemodi succus. Hoc autem interest. quoniam qui ab radice manauit, grauius olet, & humidus permanet: è folijs autem extractus, exiccatur, atq; teredinum iniuriam sentit. Qui succum colligit, stare debet non obuersus uento: aut potius, cum dies apricus est, & à flatu silet. quoniam ob halitus acrimoniam facies uehementer intumescit, nudaq; corpora inuadunt pustulæ. ob id prius liquido Thapsia.

quido cerato & adstringente, nudas partes illinunt, & ita muniti accedunt. Diosc.

Thus. THVS *in ea gignitur Arabia, quæ thurifera cognominatur. Primatum tenet in eo genere masculum, stagonias appellatum, suapte natura rotundum. tale autem indiuiduum est, candidum, cùm frangitur, intus pingue, in suffitu statim ardens.* Indicum *uerò fuluescit, & colore liuet. sed rotundum industria factitant. nam in quadrangulares formas dissectum fictilibus uersant, donec rotunditatem contrahat. uerùm huiusmodi thus tempore flauescit, quod atomum aut syagrum appellant.* Secundum *locum habet* Arabicum, *& in* Smilo *nascens, quod aliqui copiscum uocant, minus multo & fuluius.* Est *& genus aliud, cui anomitæ cognomen est, alioqui candidum: quod dum mollitur, mastiches more digitis cedit.* Adulteratur *in itinere, pini resina & gummi. quod facile deprehendi potest. siquidem suffitum gummi flammam non eiaculatur, & resina in fumum euanescit. thus uerò statim ardet. idem maleficium odor prodit.* Diosc. *In fictili nudo thus crematur, flagrante glebula succensum à lucerna, donec exuratur. post perfectam ustionem operire oportet, usque dum restinguatur. sic enim in cineres non redigitur.* Aliqui *ollulam æneo uase cauo circa medium perforato cingunt ad excipiendam fuliginem, ut in eius mẽtione mox ostendemus. alij crudo fictili luto oblito, & in fornacem indito cremant.* Fictili *etiam nouo uiuacibus prunis torretur, dum non amplius bullet, aut pinguitudinem uaporémue emittat. facile enim comminuitur, quod perustum non est.* Diosc.

Fulig

Fuliginem THVRIS sic facito: Forcipicula lucernis accensas singulatim thuris glebas in nouam fictilem ollam concauam imponito: & æreo uase in medio perforato, detersa diligenter sorde, obtegito. alteram admouet o, ex altera eius parte aut utraque, subiectis quaternûm digitorum altitudine lapillis, quò facilius perspici queat, si urantur. & qua locus capax fuerit, glebulas alias supponito. & antea quàm prorsus prior gleba restinguatur, aliam imponito: donec sufficientem fuliginem uidearis coëgisse. Continuo tamen externæ æramenti partes spongia, aqua frigida madefacta, abstergantur. ita enim temperato æris feruore, fuligo omnis inhærebit. quæ alioqui per leuitatem decidua, thuris cineribus admiscetur. Derasa itaque fuligine, cinis cremati thuris seorsum subtrahendus est. idem opus, quoad satisfactũ tibi uidebitur, obeundum. Simili modo è myrrha, resina, styrace, reliquisq; lachrymis, fuligo excipitur, ad eadem conueniens. Diosc. Thuris fuligo.

Præfertur THVRIS cortex crassus, pinguis, odoratus, recẽs, læuis, minime scaber, sine mẽbranis. Adulteratur admisto pini aut nucis eius cortice. sed horum index ignis est. siquidem reliqui cortices suffiti nequaquam incenduntur, sed sine odore fumum eructant. thuris uerò cortex ardet, & cum odoris fragrantia uaporem eiaculatur. thuris modo uritur. & uis eadem quæ thuri, sed ualidior astringentiorq;. Diosc. Thuris cortex.

Manna THVRIS probatur candore, micarum frequentia, & puritate. Vim habet eandem, quam & thus, sed inualidiusculam. Sunt qui cribrata pini resina, ac polline, Thuris mãna

polline, aut cortice thuris contusi adulterant. sed hæc igne deprehenduntur. Neque enim æquè suffitu acrium uaporem, sed fuliginosum & impurum expuit, & peramustum suaueolentiæ halitus uirus habet. Diosc.

Thymelæa. THYMELAEAE folia, quæ peculiariter cneorum appellantur, per messes colligi debent, & siccata in umbra recondi. Quibus dare libeat: antea tundere, & neruos eximere conuenit. Thymelææ farina uuæ acerbæ succo excipitur, & in pastillos diuiditur. Hallucinantur, qui coccon gnidium fructum esse chamelææ existimant, decepti quadam foliorum similitudine. Diosc.

De Thymelæa iterum, & chamelæa, quæ Arabum est mezereon.

Cnidij granum. Granum CNIDIVM ob nimiam acrimoniam cum deuorandum datur, pane aut adipe sepultum infunditur, alioqui gulā & fauces accendit. Aluum purgat CHAMELAEA, pituitam enim bilemq; detrahit, folijs in duabus partibus absinthij decoctis, succoq; eo cum melle poto. Dioscoridi eosdem humores per aluum exigit, folijs præsertim cum duabus partibus absinthij, hydromelite exceptis, & in catapotio deuoratis. Sed catapotia eiusmodi, quotquot fuere deuorata, eadē forma qua fuerint ingesta, redduntur. Omnino enim in uentre non uincuntur, nec à calido natiuo liquescunt. Dantur etiam Dioscoridi rami Thymelææ cum suis folijs, & baccis, leui igne decoctis ad deijcienda aquosa corporis recrementa: ad extenuandū quoq; lienē, incremēti uitio laborantē. Sed hæc medicorū sunt, non pharmacopolarū.

Dosis chamelææ. (margin)

Nota. (margin)

Thymelææ modus, siue dosis. (margin)

Dosis

Dosis MEZEREI in decoctione datur Mesuæ à drachma media, ad drachmam unam: in puluere à duobus ceratijs ad quinque. Paulus dat quatuor drachmas Chamelææ in aqua mulsa coctas, purgareq; dicit ut Elleborus. Cnidia uero grana à uiginti usque ad triginta. Dosis Mezerei. Granorũ Cnidiorũ dosis.

THYMVS. Decocti dosis est Mesuæ à drachmis quinq; usq; ad decẽ, & pulueris ipsius à drachmis duabus usque ad quatuor. Mediocrem sustinet decoctionem. si diu ac curiose teratur, magis urinas ciet, & minus aluum exinanit. Colligi in flore thymum oportet, & in umbra siccari. Thymus. Dosis thymi.

TRAGACANTHA præstat pellucens, gracilis, læuis, syncera, & subdulcis. Diosc. Tragacãtha.

TRAGI herbæ racemorum acini tunduntur à plerisque, & in pastillos digesti asseruantur: quibus utuntur, cum opus est. Diosc. Tragos.

TRAGORIGANVM optimum est Cilicium, & Cretense, & Smyrneum, & in Chio Cooq; proueniẽs. Dioscorides. Tragoriganum.

TVRPET. τούρπετον. Si de re tam ambigua, ac tam controuersa semel statuendũ est, quatuor uel fortè quinque res erunt, nomen Turbit suscipientes: Radix uidelicet Tripolij, de qua tractat Serapion sub nomine Turbit, quod & Caricamon uocat. Radix Pityusæ, quam Actuarius Turpeton, & quidam Dioscoridis interpretes Turpet uel Turbet appellarunt. Radix itẽ Alypiæ, quod cãdidum Tourpeton idem Græcus auctor Actuarius cognominat. Radix præterea Tithymali fœminæ Myrthites nuncupatæ, quòd myrthi folium ferat, qua Turpet. 1 2 3 4

nunc

nunc paßim sub Turbit nomenclatura utuntur medici, & eorum seplasiarij. Et quintum demum, (nisi penitus somnium est,) quòd radix est arboris, quam folio ferulæ

Mesuæ somnium. constare dixit Mesue. Cæterum tametsi Arabes inter se, & cum Græcis in descriptione Turbit dissentiant, omnes tamen easdem ferè uires illi attribuunt, ut ex eorum scriptis licet deprehendere. pariq; mensura ferè

Dosis Turbit. ipsum exhibent. Serapion & Mesue contritum bibendum offerunt à drachma una usque ad drachmas duas, in decoctionibus uerò usque ad drachmas quatuor.

Dosis tripolij Radix Tripolij duabus drachmis in uino potāda da-

Pityusæ modus. tur, Dioscoridi. Pityusæ radix alui deiectionem molitur duobus denarijs in uino etiam pota, Plinio. datur Dioscoridi in aqua mulsa drachmis duabus. Alypion uel Alypia aluum soluit, in aqua mulsa, Plinio, addito sa-

Dosis Alypię. le modico. Minima potio est duarum drachmarum: media quatuor: maxima sex, ea purgatione, quibus datur è gallinaceo iure. Depellitur atra bilis semune, Dioscoridi, si mensura Epithymo pari, cum sale & aceto sumatur. Verùm interanea leniter exulcerat. Datur autē Epithymum ipsi Dioscoridi acetabuli mensura ad quatuor

Alypia vnde dicta. drachmas, cum melle, sale, & aceti exiguo. Purgat autem maximè bilem atram, qua purgata animi tristitia in melancholicis pellitur: à qua ui seu facultate potuit illi nomen fieri. Est enim Græcis Alypon, quod tristitia dolore q; caret aut liberat. Si nostrum Turbit, quo passim hodie utimur, radix sit Tithymali fœminæ, ut putatur, drachmæ pondere iuxta præscriptam à Dioscoride quantitatem siue mensuram, in hydromelite potanda d-

da dabitur, ut per inferna trahat.

V

ERATRI *albi radices messibus colligendæ. Optimum habetur candidum, friabile, carnosum, modicè extentum, nec tamē iunci modo mucronatum, quod frangendo puluerem emittit, & tenuem habet medullam, gustu non admodum feruens, neque saliuam subinde ciens. huiuscemodi autem strangulat. Primatum Cyrenaicum tenet. Galaticum autem & Cappadocicum, candidiora, & puluere quodam obsita, celerius strangulatus mouēt. Dioscorides.* Veratrū albū.

Cæterum, modum unum præparandi ELLEBORVM *inuenerunt longè facillimum. Raphanis dissectis inserere iubent Elleborum, rursusq; comprimere raphanos, ut uis pertranseat, atque eo lenimento dare. Hoc autem uomitione magis purgat, præsertim non præparatum. Apparent autem res uisu terribiles in uarijs ipsarū uomitionum coloribus. Sed & subditæ quoque ex eo balani (suppositoria uocant) cum aceto uomitiones concitant, atque eliciunt. Herophilus Elleborum fortißimo duci æquabat: concitatis enim intus omnibus, ipsum in primis exire affirmabat. Ideo & errauisse antiquos, parcius id præbendo, cùm celerius erumperet quod largius daretur. Reddi post quatuor quoque horas incipit, totum opus septenis peragitur horis. Themison bi-*

Modus præparandi Elleborum album.

Elleborus albus vomitione purgat.

Herophil' alleborum fortisimo duci æquabat.

Dosis veratri albi.

nas non amplius drachmas offerebat, sequentes quaternas dedere. Atque hæc de ueratro albo dicta sufficiant.

Radices non uere, ut uoluit Mesue, sed messibus colligendæ sunt: quæ solæ in usum ueniunt Dioscoridi. Itaque ipsi tenuissimæ radices breuesq; leguntur, sicuti & Plinio, ac uelut decurtatæ etiam hæ. Quod & Mesue innuit cum ait, Et melior pars radicis sunt fustes. Nam summa quæ est crassissima, cepis similis, canibus tantum datur purgationis causa, Plinio. Veteres radicem corticemq; carnosissimum, ut Barbarus annotauit, eligebant, quo tenuior eximeretur medulla. Hanc humidis spongijs opertam, turgescentemq; in longitudinem findebant: deinde fila in umbra siccabant, ijs utentes. Nūc ramulos à radice sua quàm grauissimi corticis, ita dantes. Inciditur & nunc Elleborum, & cribratur: cortex remanet, hoc summoto medulla cadit.

Veratrum nigrum. VERATRVM *nigrum radicibus cohæret nigris, tenuibus, à capitulo cepæ simuli confibratis. quarum est usus. in collibus, asperis, & sitientibus locis enascitur. Optimū est quod ex huiusmodi petitur terris, ut ex Anticyra. Nigrum inibi probatissimum gignitur. Eligi debet corpulentum & plenum, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensq;. cuiusmodi est in Helicone, Parnasso, & Aetolia natum. attamen Heliconium præcellit. Emedullantur radices eius ueratri albi modo. Diosc.*

Delectus. *Elleborum nigrum maximè probatur Dioscoridi, quod in Anticyra, quæ in Locride siue Phocide sita est, prouenit. Eligitur carnosissimum, habitissimumq;, hoc est maximè corpulentum & plenum, medulla tenui, acre gustu,*

gustu, feruensq́;. Cuiusmodi est (inquit Dioscorides) Helicone, Parnaso, & Aetolia natum. Quanquam bonitas prima Heliconio tribuitur. Hoc perinde atque album emedullatur.

VIOLAE succus, & syropus ex ea confectus, eodem, quo & flores & folia, modo aluum leniunt. Ea assumi debet quæ prima se ostendit, cuius uirtus, nec à calore resoluta est, nec à pluuia diluta, dißipatáue. Potio decocti uiolarum est Mesuæ, ab uncijs quatuor usque ad octo. Succi uerò ab uncia una usque ad duas, & syropi ab duabus uncijs usque ad quatuor. Condiuntur etiam uiolæ cum saccharo & melle: ex ea autem conditura dari potest ab uncia una usque ad tres uncias. Mixta autem saccharo minus, melli uero magis absterforia est. Proinde & minori quantitate assumenda. Violæ succ. Electio. Dosis.

VIPERINAE carnes, esui sic præparantur: Detractæ cute, caput caudaq́;, quoniam carne uacant, amputari debent. quippe commentitium est quod præcipitur, certam utrinque mensuram præcidi oportere. reliquum uerò corpus exemptis interaneis elotum dissectumq́; discoquitur cum oleo, uino, salis exiguo, & anetho. Sal ex eis ad eadem conficitur, sed inefficacior est. uiua autem uipera in fictile nouum demittitur. adijciuntur salis cæricarumq́; tritarum, singulatim quinque sextarij, mellis cyathi sex. mox fictilis operculum luto oblinitur, & fornacibus inaffatur, donec sal in carbones redigatur. qui postea tritus in pulueris faciem, reconditur. Plerunque, ut ori gratior fiat, immiscetur nardi spica, aut folium, aut malabathri momentum. Diosc. Vipera.

Viscum. VISCVM optimum est recens, intus porraceum, extrà fuluum quod asperi nihil, aut furfurosi conceperit. Fit acinis in robore nascentibus, buxeo fruticis folio. contusum acinum lauant, & postea in aqua decoquunt. sunt qui commanducando ipsum efficiant. gignitur quoque in mâlo, pyro, & plerisque alijs arboribus. quinetiam inuenitur in quorundam fruticum radicibus. Dioscorides.

Vnguis odoratus. VNGVIS odoratus laudatißimus, qui à rubro mari defertur, candicans, pinguis. Babylonicus nigrescit, atque minor conspicitur. Diosc.

APPARATVS SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM FINIS.

De compoſitione medicaminvm generalivm, ex Pavlo Aegineta.

De Paſtillis.

ASTILLI *Græcè trochiſci à figura nominantur. Tres ſunt eorum ſpecies. alij nanque ſunt potabiles, alij in aluum dantur, alij delinuntur. Ex his igitur qui potantur, alij comprimunt aluum, aut ſanguinem, aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando, aut aſtringendo, aut opplendo, aut deſiccando eam cohibentes: quemadmodum qui conſtat ſpina Aegyptia, & qui ſeminibus, conſimilesq́;: Alij dolorem ſopiunt, uel quòd ſenſum obſtupefaciant, uti crocodes dictus, uel quòd humores diffundant, ueluti ex aromatis confecti: alij lienem, aut renes, aut iecur obſtructione liberant, ut qui ex amaris amygdalis conficitur. Eorum uerò qui in aluum induntur, nonnulli acrimoniam obtundunt. ut in torminibus inteſtinorum, quemadmodũ ex pompholyge, amylo, terra ſamia, ex cremore ptiſanæ aut eiuſmodi aliquo præparati. nonnulli alui aut ſanguinis profluuiũ aſtringunt, ſicuti qui alumine, acacia, & omphacio conſtant, qualis eſt Philippi, quiq́; ex ſpina cõſtituitur Aegyptia,*

cum rosarum aut plataginis infusi succo: nonnulli adurentes, dysenteriæ, quam ulcera depascentia exercent, idonei: ex sandaracha, auripigmento, calce, charta combusta, cōfecti. Inferentur autem cum succo lenticulæ aut oryzæ, sic ut intestinum prius muria elotum sit, æger q; cibum & potū antea assumpserit, ne aliquid medicamenti uirtutis reliquum, ad stomachum rapiatur. Cæterum utiles sunt pastilli qui ab inferioribus partibus inijciuntur, ad affectus potißimū, qui infra umbilicum insistant. Nam superius uis ipsorum peruenire non potest. At qui delinuntur similes illis uireis obtinent, uerùm astringentes, in herpete, papulis, quæ dicuntur exanthemata, intertriginibus, sanguinis eruptionibus, & fluidis ulceribus proficiūt: cuiusmodi est Andronius & Polyidæ. qui uerò obtundunt, carbunculis & maleficis ulceribus expediunt: utpote leucus dictus, & dialotarion. urētes, sicut iam comprehensi, cuius generis habētur & Faustiani, serpentibus naturalium & sedis ulceribus, pterygijs, & carnosis narium uitijs accommodantur.

De medicamentis quibus aridis utimur, xeria dicuntur, & Smegmatis.

Aridorum medicamentorum, quæ sanè & catapasmata ab inspergendo uocantur, alia ulceribus congruunt, alia cuti applicantur: ex his quæ ulceribus fiunt, quædam cauis carnem inducunt, quædam excrescentia reprimunt, quædam cicatricem generant, quædā urunt exeduntq;, nonnulla sanguinem coërcent. Quæ igitur carni generandæ sunt, uel repurgando sordida,

carnem creant, ut quæ constant ex eruo, aristolochia, iride, panace, myrrha, thure, aloë, uel humiditatem superfluam desiccando, ueluti quæ fiunt ex ære, diphryge, squama, charta cōbusta, piceæ cortice, & spina, quæ & ipsa cicatricem obducunt: uel acrimoniā rosionemq; obtundendo, qualia sunt ex pompholyge, amylo, cerussa, speculario, ostreis crematis, terra samia, & consimilibus, & quæ compositorum ex his uireis habēt. Ex reprimentibus lenia quidem sunt, quæ constant squama æris, quæ misy, chalcitide combustis, & galla: ualentiora uerò sunt, quæ atramēto sutorio, ærugine, misy, chalcitide, ignem non expertis. Vrentia uerò exedentiáq; fiunt ex calce, auripigmento, sandaracha, & fæce uini combusta, quam uocant sphεclen, hoc est fæculam: atque hæc omnia componuntur. cæterum in tenuißimum redacta pollinem, si ulceribus inspergantur minus rodunt: si spißiora, magis. Sanguinem reprimentia aut astringendo, aut refrigerando, aut siccando, aut opplendo, aut urendo faciendóq; crustam, illum coërcent, quorum materiam capite de Pastillis sumus exequuti. At eorū quæ cuti admouentur, alia abstergunt, exteruntq́;, ut ex cimolia, pumice, lomento, fermento hordei, peponum carne, & salis flore confecta: alia extenuant & discutiunt, qualia fiunt ex ueratro, alcyonio, sulfure, herba pediculari, sinapi, pyrethro, cachry, terra lemnia, sepiæ testa: atque hæc, assumpta calce & auripigmento cum liquore aliquo, pilis abolendis idonea & smegmata fiunt. Quædam capiti admouentur, ut fluxum ex eo ruentem desiccent, cuiusmodi sunt ex nitro, sale, galla, malicorio,

& id genus alijs præparata. omnia uero smegmata cuti non inunctæ accommodari debent.

De medicamentis liquidis quæ illinuntur, ad oris uitia, unde stomatica dicuntur, ac guttur accommodatis.

QVanto rarior molliorq́; est cutis, quæ corpus totum obtegit, quàm oris tunica, tanto etiam magis stomaticorum medicaminum usus euariat. Quum igitur inflammatio incipit, ea requiruntur medicamenta, quæ humoris influxum repellant, cuiusmodi sunt, arida quidem, omphacium, galla omphacitis, succus rhu, & hypocisthidis, alumen, cortex piceæ & thuris, balaustia, & generatim omnia quæ astringunt, ita ut insuauem ingratamq́; & lethalem uim non repræsentēt. liquida uerò, succus mororum, tum quæ batina, tum quæ sycamina dicuntur, item nucum uiridium corticis, & mali punici, præsertim acidi, & malorum cotoneorum, mustum, aminæumq́;. mel autem per initia solum ut medicamenta adhæreant temperatur. At quum humor substiterit, misceri debent quæ concoquant & mediocriter dißipent, cuius generis est crocus, myrrha, & dulcis radiculæ succus. Ac per totum id temporis quod inter principium & declinationem intercedit, rectè miscetur utrunque & repellens & discutiens: & primum quidem superabunt repellentia, deinde digerentia: in morbi declinatione solis uti digerentibus absq; astrictione oportet, qualia sunt nitrum, aphronitrum, origanum, hyssopum, thymus,

nepita,

nepita, iris, besasa, consimiliaq́; . liquor autem tunc sapa esto, tum quæ ex musto decocto, tum quæ ex caricis & palmulis conficitur, ipsumq́; dulce mustum cum melle: ubi uero ueluti reliquiæ quædam inflammationis remanserint, etiam sulfur ignem non expertum miscebimus: succos autem primum cum melle incoquemus, dum liquidioris mellis spißitudo fiat, inde sic arida in tenuißimum pollinem pertrita inspergemus, postea modicè coquemus, quoad omnia exactè in unitatem cogantur, quo facto in uitreum uas medicamentum transfundemus.

De collyrijs & agglutinamentis.

VAria ocularium medicamentorum materies existit, etenim liquores, succi, semina, fructus, particulæ stirpium, & metallica his inseruntur: ex quibus alia acrimoniam leniunt & ueluti opplent obstruuntq́;, utpote pompholyx, spodium, amylum, plumbum, terra samia, cadmia, eaq́; omnia lota, & candidus oui liquor. Quibus ita utendum est, ut caput prius uacuationem experiatur: Nam si repletum fuerit, metus est ne oculorum tunicæ humoribus distentæ perrumpantur. Alia contrariam his naturam obtinent, nempe acrem, recludendis uacuandisq́; ijs quæ diu impacta fuerunt accommodata, quemadmodum liquores Cyrenaicus, Medicus, sagapenum, euphorbium & consimilia. Nonnulla sordidis ulceribus abstergendis conueniunt, qualis est squama æris, ipsumq́; æs, chalcitis, misy, sori, flos æris, stimmi, concremata omnia. Quædam his uicina sunt, smectica ab exterendis sordibus appellata, cuiusmodi est auri-

pigmentum, sandaracha, & lapidis asij flos. Sunt & astringentia, atq; ex his quæ mediocriter id faciunt uehementer lippitudini, ulceribus, & defluctionibus conducunt, nempe rosarum folia, & flores, & fructus, spica nardi, phyllum, crocus, glaucium & hypocisthis.

Quæ uehementiorem astringendi uim repræsentant, oculorum claritati conducentibus potißimùm medicinis miscentur, cuius generis est omphacium, acacia, balaustium, satiuæ punicæ flos, & galla. Alia concoquunt, discutiuntq;, ut myrrha, crocus, castoriũ, lachryma thuris, fœnugræci succus. Porrò ex cõpositis oculorum remedijs, alia delinuntur, simplicemq; appellationem habent, alia xerocollyria, alia hygrocollyria uocantur.

Quæ igitur deliuuntur omnem comprehensam materiã recipiunt, omnibusq; conferunt affectibus: cæterum uere præsertim præparari debent, æstate siquidẽ uirtus ipsorum perspirat euanescitq;, hyeme species gelu rigidæ temperari nequeunt. Conterere autem ea oportet liquore non copiose affuso, ne metallica subsidant, aromata supernatent, uerùm modicè, ut sordium modo conterãtur. Aqua uerò pluuialis erit, tum quòd tenuis sit, tum quòd modicè astringat. Sin uino aut succo aliquo læuigentur, teranturq; eadem, metallica sanè longo tempore, quæ autem succo constant, exiguo læuigabuntur. demum ubi satis læuia euaserint, gummi adijcietur, in formamq; redacta, uasis maximè æreis aut uitreis reponentur. . Cæterum ijs quæ è succo conficiuntur, protinus uti licet: metallica uetustate redduntur meliora. Porrò inter collyria arida quædam consumunt exteruntq; callos,

los, ficos, ungues, scabiosáq; uitia, è chalcitide, ærugine & misy composita. Quædam lachrymas mouent, obstructionibus & hebetudini accommodata. quæ tum ex his tum ex pipere & spica nardi fiũt. Sunt quæ præseruent tueanturq; oculos ab humorum influxu, cuiusmodi ex lapide phrygio, sarcocolla, glaucio, aloë, cadmia, stimmi, croco: omnia in tenuißimum pollinem coacta oculis applicantur. At liquida collyria fiunt ex melle Attico, opobalsamo, oleo ob uetustatem tenui, fœniculi succo, diuersorum animalium felle, liquore cyrenaico, alijsq; compluribus. Conferunt hebetudini, suffusioniq; incipienti, cum extenuent, calefaciãt, purgentq;. Vtendũ his est, & omnibus acribus, ubi caput repletione caret, sub dio, aëre puro, aquilonio, non nimis frigido, neque item calido nimium. At agglutinamẽta quæ anacollemata Græcè dicuntur, ex medicamẽtis præparãtur quæ obstruunt, opplentq;, glutinant, compingũt, aut refrigerant, aut astringunt, siccántue, qualis est farinæ pollen, mãna, terra samia, myrrha, cochleæ, acacia, opium, cum candido oui liquore. glutinantur autem fronti in quibus humor nõ intra caluariã delitescit, sed extrinsecus fluit.

De Emplastris, & medicamentorum quæ ipsis immittuntur coctione, tum qui ceræ modus cum oleo esse debeat, ex commentariis Antylli.

MEdicamentorũ quæ Emplastra ingrediuntur, alia sunt terrestria, utpote metallica, lapidumq; & terræ

terræ species, fæces, cinis, & conchylia. alia sunt oleamenta, alia lachrymæ, alia liquari possunt: quædã liquores, quædam succi sunt, semina uerò, herbas, & radices pauca recipiunt. *Cæterum ex ipsis emplastris nonnulla sunt uulneraria, quæ enæma, quòd cruẽtis iniiciantur: colletica, quòd glutinent: & catagmatica, quòd fracturis accomodentur, appellamus. Constare autem ex siccantibus non summè, uerùm secundi ordinis absoluti, & tertij incipientis, oportet, cuiusmodi sunt salix, quercus, cupressus, piceæ & tedæ cortices, myrrha, thuris lachryma, bitumen, aloë, aristolochia, cinis sarmentaceus, cerusa, spuma argenti & pleraq; ex metallicis. Coqui debẽt quousq; manus amplius non inquinẽt.* *Porrò quæ cicatricem ducunt emplastra & ipsa ex siccantibus cõponũtur, uerùm efficacioribus quam glutinatoria, quod genus est æs combustum, squama tum eius, tum ferri, ærugo, chalcitis, æris flos combustus, alumen, galla, plumbago, cadmia, pumex, & ostracea.* *Digerentia uerò & calefacientibus & siccantibus modicè fiunt, nempe aristolochia, thapsia, oleo ueteri, & raphanino, melle, opobalsamo, pice, resina terebinthina, galbano, sale combusto, salis flore.* *Quæ emolliunt, ex argenti spuma, adipibus, medullis, oleo ueteri, propoli, ammoniaco, styrace, galbano, bdellio, mastiche, resina terebinthina, uel radice althææ & cucumeris syluestris, præparantur.*

Siccãtia, ex sulphure, nitro, sale, cinere, & bitumine.

Ad extrahendum accommodata, fiunt ex sale, nitro, propoli, ærugine, fermento, stercore, sulphure, terebinthina. *Quæ concoquunt, ex cera, ladano, uua passa,*

anomo,

amomo, croco, thure, pice, masliche Aegyptia, styrace, myrrha, galbano, butyro, hyssopo, adipe, ærugine.

Pus mouētia, ex hydrelæo, pollme, pane triticeo, chō dro, butyro, adipe suillo & uitulino, thure, pice, resina.

Quæ uerò leniunt dolores, argenti spuma cōstant, ce rusa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, cera tracta. Iā uerò enæma dicta, recentibus adhuc uulneribus & fra- cturis inijci debent, adiuuariq; è summa spleniorum par te spongijs posca madentibus simul illigatis, solui tertio quoque die, & rursus eadem splenia non alia accommo- dari oportet. At quæ emolliunt, extrahūt, digerunt, concoquunt, & pus præterea mouent, post cataplasma- tum ceratorumq; usum adhibentur. Quæ leniunt e- tiam, per initia statim, summis potißimum partibus ap- plicantur. Cæterum quomodo coquantur, deinceps exe- quemur.

Quomodo medicamenta quæ Emplastra ingrediuntur coqui debeant.

AERVGO.

AERVGO *uiridibus emplastris post coctionem in- ijcitur. In aliquibus autem neutiquam ollæ inditur, sed cum aceto detritæ ipsi, manentiq; in pila reliqua su- perfunduntur. In melinis emplastris, cùm semicocta est confectio immittitur : nam moderatam consecuta co- ctionem, melinum colorem efficit. At in his, quæ dipro- sopa & dichroma dicuntur, per initia statim æruginem incoquimus.*

Alumen

ALVMEN.

Alumen plerunque post coctionem additur, peculiarem uero coctionis modum nullum habet.

MINIVM, CADMIA & POMPHOLYX.

Minium in fine admiscetur, Cadmia & Pompholyx per initia immittuntur.

ALOE.

Aloë post coctionem inspergitur.

AVRIPIGMENTVM & SANDARACHA.

Auripigmentum, & sandaracha in coctionis fine inijciuntur.

AES crematum.

Aes crematum non protinus ab initio ad coquendum inijcitur, sed ubi emplastrum semicoctum fuerit. finis coquendi est, quum color ipsius, nisi admodum exiguum indatur, superat, & emplastrum rufum efficit.

ARGENTI spuma.

In medicaminum coctionibus argenti spuma cũ oleo decoquetur. conuenit autem læuigatam rursus ex oleo conterere, ut sordium fiat spissitudo. inde leni igne excoquere continenter mouendo. Initio igitur intumescit, & in bullas attollitur: ubi uero iam ferè satis incocta fuerit, colorem fæci similiorem recipit. Modus coctionis est, quum à tumore subsidit, & manus non inquinat.

ATRAMENTVM Sutorium.

Atramentum sutorium in media coctione emplastro inditur, coctum uero uehementiorem eius colorem efficit, & si alia ei non resistant, nigrum.

APO-

APOCHYMA, *pix nauibus derasa.*

Apochyma læuigatum cribroq; ab excremẽtis suis secretum emplastro, postea quàm coctum fuerit, inspergitur. Si autem molle fuerit, cum oleo miscetur. sed prima ratio coquendi exactior est, quòd scilicet in secunda pondus non conseruetur.

AERIS FLOS.

Aeris flos similiter æri coquitur, sed eo modo qui communis esse coctioni solet.

AMMONIACVM.

Ammoniacum circiter mediam coctionem iniicitur: detritum uerò, si potest fieri, & in tenuem redactum puluerem inspergere conuenit: sin minus, cum liquore quodam læuigatum inijcere: si emplastrum cruentis uulneribus adaptabitur, cum aceto, aut uino: si fistulis aut strumis, omnino cum aceto: aut si molle futurũ est, qualia sunt quæ ano accommodantur, cum aqua: inde in sordium spißitudinem coactum alijs refrigeratis infundere, ne efferuescant.

BDELLIVM.

BDELLIVM *in læuorem pertritum, emplastro ab igne iam sublato inspergitur: at si pingue existat, & læuigari non poßit, sagapeno similiter ipsum cõtusum, ac in emplastri figuram coactum, post coctionem simul cum emplastro molliemus.*

BITVMEN.

Bitumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam asperitudines fici granis interioribus simuleis obtinet. Quapropter in crassiores

siores particulas confringendum est, coquendumq́; in aceto, sic ut non agitetur usq; dum ebullire desinat: Ego uero (inquit Timocrates) in oleo decoquens, uoti compos euasi.

CHALCITIS.

CHALCITIS *incoquitur æris modo, coctionemq́; ipsius metimur inde, si emplastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.*

CERVSA.

Cerusa in alba emplastra postremò mittitur, sic enim colorem conseruat, magisq́; albescit: in nigra autem, principio: coacta enim largius, nigrescit.

CERA.

Cera priuatim sola non coquitur, ut quæ aduratur, neq; cum resina liquida, aut pice liquida, non enim coit spissaturq́;, uerùm superinijcitur, uel oleo puro, uel oleoso cuipiam liquori cum quodam metallico incocto, aut resinæ, aut pici prius incoctæ.

GALBANVM.

GALBANVM *neutiquam coctionem tolerat, uerùm emplastro ab igne sublato, ut digitos non inquinet, emollitum inditur.*

LACHRYMA *papaueris.*

LACHRYMA *papaueris pridie in aqua modica maceratur, inde in pila læuigatur, mox etiam emplastrum ei superfunditur.*

LACHRYMA *Thuris, & manna.*

Lachryma thuris & manna, coctione iam absoluta inspergitur, in sordium spißitudinẽ coacta ex melle modico,

dico, aut aceto, aut aqua, aut uino, si emplastrum liquorem recipiat.

MISY.

MISY *postremò adijcitur: quamdiu autem coqui debeat, proprie definitum non est.*

MYRRHA.

Myrrha, ubi iam coctio finita est, inditur.

OLEVM, *& reliqua pinguia.*

OLEVM *siquidem per initia fuerit iniectum, resinæ aut pici liquidæ, emplastrum non spissescit, quare ubi crassa euaserint incocta, rectè indetur, reliqua uerò pinguia infusa, iuxta mediam coctionem adiungere conuenit.*

OPOPANAX.

Opopanax multò post ammoniacum inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino acetóue prius læuigandus est.

PIX.

PIX *ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidæ, dum inspissatur: aridæ, maximè dum non amplius inter coquendum ebullit, neque intumescit.*

PLVMBAGO.

Plumbago similiter argenti spumæ excoquitur, sed eousq;, dum non modo digitos non inquinet, uerumetiam ex igneo colore in rufum, & uehementer floridum elanguescat.

PLVMBVM *ustum.*

Plumbum ustum in media coctione adiungitur.

PROPOLIS.

Propolin emollire & discoquere oportet: siquidem à coctione neutiquam diffunditur. At si & ceram emplastrũ recipiat, propolin cum illa quemadmodum & galbanũ, contusam injiciemus.

RESINA.

RESINA *arida, cum cera immittitur: liquida ante omnia alia ipsa priuatim decoquitur, nisi admodum paululum eius assumatur.*

SAL, NITRVM, SVLFVR.

SAL *& nitrum in medio coctionis: sulfur, in fine adijcitur, coctio autem ipsius emplastra nigrefacit.*

SAGAPENVM.

Sagapenum tunditur in pila, & teneriusculum redditũ cum emplastro ubi ab igne sublatum fuerit, emollitur.

SEMINA, RADICES, & HERBAE.

Semina, radices, & herbæ, nullam coctionem sustinent: læuigatis igitur, & in pila etiamnum subsistẽtibus liquida superfunduntur,

SORI & DIPHRYGES.

Sori & diphryges demittuntur in media coctione lebeti: diphryges autem, sicut & squama, eousq; coquitur dum colore reliqua uincat. Sori peculiarem coctionis finem non habet, sed is omnibus communis est, ut emplastrum spissum reddatur, digitosq; non inquinet.

TERRA & *lapides, pumex, conchylia.*

TERRAM *omnem & lapides plerunq; ad coctionis finem injicimus. item pumicem, & conchylia combusta.*

Thapsia

THAPSIA.

Thapsia inspergitur postrema, uel liquore quodam læuigatur.

VNGVENTA.

VNGVENTVM irinum coctionem quidem fert, sed cyprinum & rosaceum, minus: reliqua neutiquã. quare ad finem coctionis, immittenda sunt.

De malagmatis, & epithematis.

INter ea quæ malagmata dicuntur, alia medijs corporis partibus inijciuntur, longa inflammatione conflictantibus, aut induratis, aut æstu flagrantibus, aut per frictionem, fluxionémue expertis: alia articulis quibus humores sint impacti, uel neruis refrigeratis, uel etiam alijs particulis scirro obsessis congruunt. De his igitur tum in capite de emplastris tractatum est, tum ubi ad acopa uentũ erit differetur. Porrò inter malagmata medijs corporis regionibus accõmodata (epithemata propriè nuncupantur) quæ quidem stomacho & iocineri admouentur, qualiacunq; illa fuerint, roborantẽ ex astringentibus suim postulant. Sine his etenim uitæ aliquod discrimẽ intulerint. cum illa nempe stomachus & iecur communes aliarũ partiũ alimẽti sint officinæ. Quamobrẽ eiusmodi medicamẽta ex aromatis potißimũ conficiuntur. Stomacho igitur inijci debent, si non cõcoquit, aut infirmatur, aut inflatione laborat, malagmata ex seminibus, meliloto, aloë, absinthio, sanpsucho, nardo & mastiche. Iecori autẽ ex myrobalano cõfectã, ammoniaco, adipibus, & chamæmelino. At lieni applicantur, quæ cõstant calce uiua, auripigmento, cappari, salicibus, cardamomo, ærugine,

ammoniaco, & aceto: ijs autem qui alui fluore laborant, ex œnāthe, alumine, melino, & alijs astringētibus præparata. etenim hæc etiam per abusionem communiter malagmata nominãt, & si diuersam à molliendo uim repræsentent. Si uerò ardor uiscera urgeat, ut in febribus ardentibus, ex croco competunt malagmata, rosaceo, succo lini seminis, aut intybi, aut polygoni, adipe suillo, & spuma argenti: si perfrixerunt, ea quæ opobalsamum, phyllum, casamum, & piper recipiunt. Pectori cum sanguis eijcitur, prosunt astringentia, siccantiaq́; ex alumine, salice, & bitumine. In tabe quæ phthisis dicitur, cõducunt ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & lixiuio confecta.

Qui ceræ modus cum oleo esse debeat.

QVOD *si unguina, ut quæ Græci à leuanda laßitudine acopa appellant) cõficere constitueris, oleum ceræ quadruplum immittes: at si liquidum ceratum, ut in fracturis præparamus, duplicatum. Si medicamentum quod emplastri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionẽ olei ceræ æqualem miscebimus, si aer ambiens moderatus extiterit: at si cera uetus aut squallida, aër frigidus fuerit, oleũ paulò copiosius quàm cera erit: quemadmodum & si cera pinguis, aër existat calidus, paulò minor olei portio erit. paulum autem hoc, medij in utrãlibet partẽ excessus duodecima erit portio, etenim aliâs undecim aliâs tredecim olei uncias, ceræ libræ admiscebis.*

De

De acopis, inunctionibus, dropacibus, & sinapismis.

ACOPA inde nomen sortiuntur, quòd præcipuè ad lassitudinis quæ copos Græcè dicitur, puta tensiuæ, ulcerosæ, & eius quæ ossa defatigat, sensum conueniant, quanquam alijs quoque morbis compluribus sint ex usu. Alia siquidem ipsorum calefaciendi uim habent, alia emolliendi, alia ulcerandi. Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, cachry, & consimilibus constant: neruorum uitijs, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore possunt euinci, accommodata. Quæ emolliunt, ad durities, scirros, & infarctos articulorum sinus conueniunt, quorum materies capite de emplastris comprehensa est. At ulcerantibus quæ adarce, cachry, euphorbio, cocco gnidio, & id genus alijs componuntur, in diuturnis affectibus, & qui ægrè possunt elidi, quibus etiam sinapismus congruit, utimur. Porrò spissitudinem uniuersa acopa inter cerata & emplastra mediam habere conuenit. Vnguina uero acopis similia, liquidiorem ferè substantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem: hanc emplastro, illam malagmati consimilem, nonnulli & calidum ipsum illinũt, materiam uerò acopis & emplastris cõfinem. Cæterum usum cataplasmatis exhibet, diuturnis affectibus ijsdem quibus & sinapismus, utilis, ideoq; ante illum assumitur, quo corpus ad sinapi reddatur idoneum: à sinapismo etiã adhibetur, ut affectus reliquias discutiat. Sinapismus materiam quidem uariam non habet, uerùm

diuturnis potißimum affectibus post inutilem aliorum præsidiorum uim efficacißimus est: utilißimè autem applicatur capiti in eius dolore quem cephalæam dicunt, & quum altera duntaxat ipsius pars affligitur (Græci heterocraniam uocant) in morbo comitiali, uertiginibus, & insania: pectori autem in suspirio, orthopnœa, hoc est quum non nisi recta ceruice spiritus trahitur, & tußi longa. At in diuturna humorum è capite in fauceis destillatione, & caput & thorax sinapi oblini debet. Item stomachus & uenter in longis ipsorum morbis eodem obducuntur. Iam conueniens est præsidium sinapi coxendicum & podagricis doloribus, omniq; parti resolutæ, aut alio quodam modo perfrictionem expertæ, ut difficulter excalfieri poßit. Ac tunc profecisse satis id putato, ubi dolor subsecutus fuerit ualidus, & caro liuidior altiorq; euaserit, & postquam ablotũ fuerit mitius pustulæ erupuerint. Quòd si etiam sensus perierit, animum adhibere negotio conuenit, parte quam obleueris sæpius detecta: nam si uel immodicè adurantur ita affecti non persentiscunt. Præterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in somnum delatione, (cataphora dicitur) & catocho, sinapi inducitur, per initia quidem cruribus: ubi uerò materia radices egerit, capiti. Porrò qui ita frigori patuerunt ut uix ullo modo queant incalescere, ijs crura & cubitos sinapi oblinuntur. In his autẽ qui continua febre laborãt, ulcusq; habent, tum in cartilaginosis, tum locis ex carnibus, uitari debet sinapismus, nam partes carnibus uacuæ si obducantur sinapi, uruntur, interim etiam nigrescunt.

Quo-

Quomodo diuersa olei & unguentorum genera conficiantur.

*I*NVNCTIONVM *unguẽtorumq; uel olei generum, quæ unguenta repræsentent, alia sunt simplicia, una olei specie iniecta: alia composita, ex pluribus conflata. Ac simplicium alia ex floribus oleo incoctis efficiũtur, uerbi causa, rosaceum chamæmelinum, susinum. Quædam ex fructibus & seminibus conficiuntur. quædam ex surculis quibusdã, ut rutæ, qui etiam simul cum oleo coquuntur, ideo cum nullus florum coctionem sustineat, insolantur potius. uerùm si ualidam odoris gratiam repræsentent, & constantem, ex insolatu plurium dierum tenuius ipsorum oleum magisq; utile redditur, quemadmodum rosaceum & chamæmelinum. Qui inualidiores sunt, faciliusq; difflari possunt, minus insolatum tolerant, ut quorum uirtus promptè euanescat, utpote lilium & uiola. Ex his quæ fructibus & seminibus constant, nonnulla illis integris oleo iniectis conficiuntur, ueluti melinum. nonnulla contusis uel læuigatis, oleamine ipsorum sequestrato, uel expreßis ipsis in prælis: uel ex aqua calida, sic ut ipsa discernãtur, exempli causa, caryinon, sesaminum, amygdalinum, lentiscinum, laurinum, ricininum, raphaninum, atque eius notæ alia. Porrò quæ ex stirpibus odoratis componuntur, præparari potißimum solent, illis oleo incoctis cum uino uel musto uel aqua, atque eisdem deinde exemptis. Liquoribus autem quibusdam oleo contemperatis interim & adipibus uel medullis, ex huiusmodi aliquo exactam olei spißitudinẽ*

sortita, simplici sermone unguenta uel inunctiones nomi nantur, ut gleucinum, nardinum, sicyonium & cyprinum. Sunt quæ acopa craßitudine repræsentent, ceram aut resinam aut eiusmodi quippiam recipientia, uocanturq; myracopa, ueluti decamyron, amaracinum, atque his similia. Iam uerò aliqua una uice coquũtur, quæ non diuersam recipiunt materiam, sicuti metopion, masticbinum, sicyonium: aliqua duabus tribúsue & quatuor iniectionibus. Primum contumacioribus incoctis, ut aspalatho, palmeo surculo, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, spica nardi, amomo, herba sabina: postremo liquoribus, adipibus & medullis. & si eueniat, cera quoque & resinis inditis. At balsami liquor neutiquam coquitur, sed post absolutam coctionem, unguento mediocriter refrigerato instillatur. imò ex ipsis unguentis sunt quæ nullam coctionem recipiant, sed tantum misceantur, quale est mendesium. Nonnulli uerò uiride unguentum reddere cogitantes, ubi ab igne sustulerunt, in olei sextarium æruginis rasæ in exactum detritæ Leuorem sescunciam immiscent, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterum simplicia quidem unguenta specierum quæ in ipsa mittuntur, naturam, uel eorum ex quibus con tusis facta sunt, obtinent, ut oleum ueluti materiæ rationem obtineat. At quæ uariam magis compositionem sor tita sunt, tota eorum natura ad calidum inclinata est, sed quædam ualide calefaciunt emolliuntq;, ut etiam articulis recenti cicatrice obductis, & finibus eorum infarctis conueniant, ueluti metopium, mendesium, marciatum: mediocrius autem est pentamyron, quemadmodum deca

myron

myron ualentius, ut etiam superficiem rodat. Sunt quæ mediocriter calida, tenuiaq; existunt. ea dolores leniunt, & concoquunt, quale est susinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatum. Alia præter quàm quòd calefaciũt, abundè siccant inciduntq;, ueluti cyprinum & sicyonium. Alia calefaciunt quidem insigniter, sed uires magis confirmant, unde stomacho potißimum & uisceribus resolutis competunt, qualia habentur mastichinum, nardinum, & gleucinum. Valentius adhuc corroborat, quod ex labrusca conficitur. Iam nonnullis unguentis ob gratum duntaxat odorem mulieres utuntur, ut foliato, spicato, commageno, & quæ moschelæa, quasi dicas, ex moscho & oleo confecta nuncupantur.

FINIS.

E primo libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM KATA ΓΕΝΗ.

Quæ præscire conuenit eum qui Medicamenta probè compositurus sit.

XPOSITVM *est alibi, simplicium medicamentorũ uires nõ solum generatim noscendas esse, ut quidam scripserunt, ponentes ea uel calefacere, uel refrigerare, uel siccare, uel humectare: uerùm distinctè, membratímque, & ex quo sint ordine singula, uti nos docuimus.* Quando*quidem igitur nonnulla medicamina obscurè prorsus unumquodq; prædictorum efficiunt, quædam manifestò, aliqua ualide, sicut alia absolute, nõ satis est nouisse pharmacum hoc calefaciendi, aut refrigerandi uirtutem habere, sed quantam habeat, definire oportet.* Recalefaciunt *enim resinæ omnes, idq́; sibi cõmune habent: attamen maioris minorisq́; rationem non exiguam in calore sortitæ sunt.* Item *succi plures non mediocriter, ratione ad maius minusq́; facta differentes, excalefaciunt.* Nam *si panacis succum cyrenæo & medico cõmisceas, uidebitur tibi ille nihil ceu ad hos esse.* At *quorsum attinet sermonẽ ab ijs quibus utimur quotidie, diuertere longius, memores*

adhuc

adhuc illorum differentiæ? Anethum ſiquidem & ruta, cepaq́;, omnia calida medicamēta magno inter ſe uariant diſcrimine. Quapropter in curationibus particulæ admodum refrigeratæ, medicamē quod impenſe calefaciat admouebimus: illi uerò quod paululum à naturali habitu receßit, modico leuiq́; calore præditum, ſicut inſigniter refrigeratæ uehemētißime calefaciens pharmacum adhibebitur. Meritò igitur quatuor nos excalefacientium ordines ſtatuimus: ſeparantes à modicè calidis ea quæ euidenti eiuſmodi qualitate præcellunt: tum quæ magna & uehemēti adeò, ut urere uideantur. In ſingulis autem illis quatuor ordinibus diuerſis quædam uelut incipientis, nonnulla deſinentis, & ei quæ poſt hanc exiſtit, propinquæ differentiæ eſſe dicuntur: alia in illorum medio conſiſtunt. Itaque ſunt ex his quæ propter caloris uim exulcerant: quemadmodum etiam ex illis quæ exedentia Latine, σηπτικὰ Græce nominantur: alia ſimulatque corpora contigerint, poteſtatem ſuam oſtendunt. Quædam duabus tribúſue, aut quatuor horis opus habent: nonnulla diem totum, uel etiam poſt eum noctem, uel maius dein ſpatiū requirunt. Hæc iam ut in calefacientibus, ita quoque in refrigerantibus intelligere eum oportet, qui medicamen aliquod confecturus eſt. Pari modo in ijs quæ humectant exiccantq́;. Cæterum materiæ medicaminū quædam à plantis, quædam à metallis, nonnulla ab animantibus proueniunt. Quas omnes in commentario de ſimplicibus medicamētis definitè expreſſas didiciſtis: nam cum familiaribus hic mihi ſermo potißimum eſt, qui precibus me adegerunt, hæc propter librorum interitum denuò

perſcri

perſcribere. Iam *uerò ut ſimplicium medicaminum uniuerſorum facultates exanuſsim uobis cognoſcēdæ ſunt, quò ubiuis corporibus curationē deſiderantibus idonea ex ijs quæ adſunt, facile poßitis remedia componere: ita etiam omnium præter naturam affectuum ſpecies ad unguem tenere expedit, quas primum quidem libro de morborum, altero de ſymptomatum differentijs, tertio poſt illos de morborum cauſis comprehēſas habetis.* Ad *hæc alijs tribus de ſymptomatum cauſis: uno inſuper de plenitudine, necnon de febrium differentia commentario, poſtremo medendi methodo: in quibus affectiones actionem lædentes didiciſtis.* Item *curationem harum primam eſſe, quemadmodum etiam præſeruationē cauſarum eas parientium.* Do*cti pariter eſtis, primæ curationis conſilium à morbi diſpoſitionibus ſuggeri: cum his unà patientis particulæ naturam indicari.* Præ*terea aëris nos ambientis temperamēta, conſtitutionem, ætatem, tempus, locum, uitæ propoſitum, & mores, plures egregij medici inſpiciunt: de quibus ubi eorum uſus fuerit, aliqua ſimul & hic nobis dicentur.* H*æc itaque in memoria nos omnia ſic exprompta habere expedit, ſi quouis loco medicamentorum, tum ſimplicium, tum compoſitorum copiam habere deſideratis.* In*ſuper quomodo unum interim aliquod pharmacum ſponte natum, ac ſimplex, morbum curare poßit: cur interim cōpoſita nos uſurpemus, rationem deinceps explicabimus.*

Quis compoſitorum medicaminum vſus.

S*I tantum ſimplicibus medicamentis uniuerſos præter naturam affectus curare liceret, nullus utique compo-*

ſiti

siti unquam usus foret. At hoc nunc ita comparatum non est: nam dum corpus subinde aliquatenus calefacere conamur, simplex nullum, quod præstare id queat, habemus. Medicamentũ enim affectioni cui adhibetur, potentia nimirũ respondere oportet. Quòd si affectus sit frigidus, quatuor numeris à naturali habitu recedens, pharmacum totidem gradibus à caloris mediocritate seu symmetria diuersum adhibendum quis ignorat? Porrò cum interim tale simplex non adsit, si duo habeamus, quorum hoc numeris quinq;, illud tribus calidius sit, temperantes ea, medium efficiemus, quatuor numeris symmetron exuperans. Iam quædam simplicia citra alterius mixturam ne in usu quidem esse possunt: ueluti cum emplastrum pharmacon apponere cupiam uolumus: quippe simplex nullum ad talem usum idoneum est, neque bitumen, neque cera, neque resina, sicut neque pix, neque propolis ac ladanum: multo minus ærugo & cerussa, uel spuma argenti, uel molybdæna, uel aliud quoddam metallicum medicamen. Simili modo nec herbæ solæ emplaston pharmacum efficiunt. Quare primi emplastrorum auctores nõ temerè ex oleo quoq; metallica coquere conati sunt, quæ liquefieri possint, liquefacere, ac herbas contusas siccas cribratasq; eis adijcere. Rursus in alijs affectibus unum medicamentum solum ex ijs quæ suapte natura proueniunt, usurpamus. Cui tamen nonnulla adijcimus aliquando uirium ipsius uehementiæ obtundendæ, interim insuauitatis mitigandæ gratia: quemadmodum Hippocrates in libro de Victus ratione in morbis acutis hisce uerbis inquit: Si sub transuerso septo dolor sit, ad

clauic

clauiculam uerò non aſcendat, emolliendus eſt uenter uel nigro ueratro, uel peplio: nigro quidem daucum, uel ſeſeli, uel cuminum, uel aniſum, uel aliud quid odoriferum miſcendo: peplio autem ſilphij ſuccum. Hac ratione manifeſtò Hippocrates uſum quidem pharmaci purgantis eſſe oſtendit, ſed inſuauitatem eius in potu, moramq; in uentriculo condimentum requirere. Multa ſiquidē quæ bibuntur pharmaca tam ſunt aſſumentibus inſuauia, ut ſtomachū peruertant, uomitumq; protinus cieant. Quædam licet paululum in uentriculo manere poßint, poſtea tamen euomantur, prauas eructationes mouentia: quemadmodum ex purgantibus ceu condimēta ſunt eiuſmodi medicamina, quorum Hippocrates meminit: ita ex ijs quæ ἀνώδυνα appellantur Græcis, alia uehementiam mitigant, ut cum papaueris ſuccum, uel hyoſcyami ſemen miſcuerimus, uel mandragoræ radicis corticem. Quare & hic pharmacorum compoſitionis uſus eſt, maximus autem in morbis, qui diuerſas ſimul facultates deſiderāt, expellendi uidelicet & digerendi, uel detergendi ac læuigandi, uel incraſſandi ſimul & attenuandi humores: ueluti multiplicis uſus medicamenta, Græci πολυχρηςὰ uocant, & optima, diuerſas in ſe poteſtates, ut indicabimus, continent. Verùm his medicamēti miſturæ uſus eſt, cum unum aliquot illorum ad multas uenenatas feras, uel exitialia pharmaca efficax habere uolumus: qui uſus etiam theriacam, ut uocant, antidoton comparauit, item mithridation, aliasq; multas. Sunt porrò & aliæ quidem utilitates minores prædictis, attamen quæ crebrò nos ad remediorum compoſitionem deſcendere cogunt:
uniuerſas

uniuersas hoc in opere docebimini. Nunc enim post emplasti medicaminis, & πολυχρηστάτου, id est ad plura utilissimi à me confecti rationem fusius expositam institutum aggrediar.

De emplasto pharmaco. διὰ χαλκίτεως.

QVa ratione seu industria composuerim emplastrũ διὰ χαλκίτεως, quod à palma Græce φοινικίνον appello, medicamen glutinandis ulceribus, cicatrice obducendis, & plegmonis curandis accommodum (quando liquefactum humidi cerati craßitudinẽ obtinet) uos quoque animum exercete, Empiricis ac Thessali sectatoribus cum inscitia ipsorum relictis, qui optima pharmaca à medicis inuenta diuersis constare facultatibus ignorãt. Exercete inquam ingenium, ut eisdem mecum usi methodis medicamenta poßitis conficere: persuasi re ipsa maiores nostros ex ratione omnia illa composuisse: incidentiam uerò Empiricorum, Græci uocant περίπτωσιν, esse nugatoriam. Dicenda itaq; nunc est propositi medicamenti compositionis ratio. Oleum uetus, & adeps digerendi uim obtinent: Chalcitis & palmæ succus repellendi, astringendiq;. Ex his igitur pharmacum cõposui, quo iam cõplures usos esse nouistis: ideo quod omnibus sui generis melius esse usu & experiẽtia comprobarũt. Etenim ratio compositionem inuenit: experientia de inuentorum uirtute decernit, ut etiã rationalium methodorum imperitis artificiose confecta fidem faciant. Porrò cum superioribus medicamentis argenti spumã temperaui, quæ nihil magni adeò momenti adferre potest: neq; repellẽtibus quod influit, neq; digerẽtibus, quod iam parti

culis

culis phlegmone laborantibus infixum est: quippe sic=candi uirtutem habet, sed non ualidam. Quare ipsam ceu aptum medicamen in emplastri compositionem adiun=xi: nam cum prædictis incoquitur, donec substantia eius omnino digitos non inquinet. Adipem uerò insulsum, & quammaximè fieri licet uetustißimum esse cõuenit: tum oleum uetus similiter, quod cũ suillo adipe propinquam uirtutem habere didicistis: licet adeps paulò maiorem emolliendi calefaciendiq; uim obtineat. Audistis autem uetustate ipsa tenuioris substantiæ fieri, & digerere promptius: eoq; phlegmonis, quæ magnum parti dolo=rem inferunt, magis blanda ac mitia sunt ipsa recentia: ijs uerò quæ tales non sunt, commodiora uetusta. Et quò phlegmone diuturnior, & contumacior, hoc magis ue=tera prosunt, ac sola curare ualent: modò postea nihil afflictæ parti influat. Quòd si influxerit, mixtam esse medicamenti quoque uirtutem oportet, cuiusmodi habet à me compositum pharmacum, ac propterea chalcitidem & palmam digerentibus admiscui: non ignarus, paucas adeò phlegmonas diuturnas existere, quibus nihil in=fluat. Nam ob humores in eas confluentes diutinæ esse solent. Porrò dum hæ incipiunt & accrescunt, astrin=gentium refrigerãtiumq; medicamenũ uirtus rectè præ=pollet: ideoq; hoc emplaston pharmacum adusque hu=midi cerati spißitudinem liquefactũ multis utile reddi=tur, interim uino adiecto, uel aceto, uel aqua illiquescẽs: nonnunquam ex oleo crudo, ὠμοτριβὲς appellant, uel alio quodam astringẽte, quale est Hispanum, & Histri=cum: uel ex dulci aliquo astrictionis experte, uel etiam uetusto.

uetusto. Ego quoque myrteo & melino, ubi ualidius astringere res postulabat, medicamentum liquefeci. Hæc ipsius compositio tali temperatura constat.

*Vetusti adipis, quem institores axungiam appellant, sint pondo duo, olei ueteris pondo tria, argenti spumæ tantundem, chalcitidis pondo unciæ quatuor. Hæc ita co quere oportet: Adipis membranulæ omnes eximuntur, reliquum * contunditur, ut liquari poßit: mox ad ignẽ liquefit, deinde per colum distillatur ut purum fiat, nihilq; membranæ habeat, pondo duo prædicta pendens: postea chalcitidis læuigatæ pondo triens cum olei quadrante adipe miscetur: his argenti spumæ pondo tria adijciuntur. Ac omnia ubi simul in mortario coierint, conijciuntur in cacabum, ac rudicula palmæ mouentur. Sufficiet autem ramus unus maiusculus, ut solida ligni parte mouendo utaris in modum spathæ dictæ: uocant enim sic quo confecturas mouent. & nos perspicuitatis gratia similiter nominabimus. Quod autem solidæ rami parti contiguum est, circunciditur, & tenelli procedentes ramusculi decerpti contunduntur, sed cortice prius exuto, ut segmenta iniecta pharmacum succo suo imbuãt inficiantq;. Proinde statim ab initio spatha utendum est, sed tenuia palmæ fragmenta inijcere oportet, ubi medicamentum cerati temperaturam habuerit: nam si prius immittas, succus ipsorum, quem manere uolumus, ex decoctione consumetur. Insuper spathæ, qua medicamentum mouetur, pars intincta postquam inaruerit, ut proprium succũ non amplius seruet, amputata reijcitur, reliqua est usui. Hæc rursus quatenus medicamento intin-*

*cõfringitur

cta ſiccata fuerit, ſimili modo abſecatur. Conſtare autem nobis arbitror, quòd palmæ ramũ non multis diebus an tè abſciſſum arbore eſſe oportet: quippe temporis interuallo areſcit, & ſuccum amittit. Pridie igitur per hyemẽ auferatur, æſtate eodem ipſo die quo cocturus es pharmacum. Vbi iam coctum craßitiem, ut tactum non inquinet, acquiſierit medicamen, illitum facit ad ulcera, quæ cicatricem ægrè ducunt, δυσεπούλωτα Græcè uocantur: ad cructa ualet oleo liquefactum: benefacit phlegmonis, podagris, articulorum morbis, inguinum inflammationibus, phymatis, ambuſtis, pernionibus, fracturis oßium, contuſionibus, omnibus deniq; affectibus, quos appellant rheumaticos. Iam uerò multi qui hernias abſecant, poſt manus operam ſtatim ipſum cum fomentis & cataplaſmatis præparatum imponunt: ſi quidẽ chalcitidis unciæ ſex immittuntur, quæ eſt ſelibra, medicamen ad magna uulnera glutinanda promptius, atq; ad ea quæ cicatricẽ ægrè ducunt, efficacius fiet. Sunt in hoc etiam alia eiuſdem potentiæ medicamenta: ipſi tamen cum oleo liquefacto magis quàm alijs omnibus in rheumaticis affectionibus fidendum eſt. Cum enim plurima eiuſmodi Romæ exiſterent, nullum tam celebre probatumq; fuit. Conducit, ut dixi, podagricis, articulorum uitio laborantibus quolibet tempore, cum dolores intenſi nõ ſunt, qui fotus & cataplaſmata lenientia poſtulent. Incipientibus igitur atq; augeſcentibus etiamnum id genus uitijs, liquefactum pharmacum refrigerare ſinito, ac ſpathomela deradens pilæ inijcito, cui uinum ſuperfundito: quod ut recipiat, manibus ſubigito. Erit autem uinum auſterius, ætate quidem

dem medium, substantia non crassum, sed quàmmaxime fieri potest lucidum. Nam huiusmodi, utpote substantiæ tenuioris, in altum corpus penetrat: tantisper autem liquefacto medicamini ipsum infundito, manibus conterens, dum excipiatur temperetuŕq;: nec humidum restet, quod non cõtrito ac emollito pharmaco mixtum sit. Ad hæc etiam si non prius refrigeratum medicamentum deraseris, liquefacto & adhuc calido uinum superfusum permiscere licet. Itaque in phlegmonũn principijs uim repulsoriam ualidiorem esse oportet. In incrementis uerò hæc nonnihil imminuenda: quæ digerit uirtus augenda est. Porrò cum in statum proprium, seu uigorem phlegmones tumor peruenerit, pares inuicem esse potestates conuenit repellendi & digerendi: nisi quis uehemens dolor pharmacum leniens requirat. Cæterũ inclinante phlegmone digerendi uim augebitis, ut prorsus nihil uini eo tempore misceatis. Præterea dum id liquescit, si quando astrictoriam qualitatem euidenter excellere uolumus, Hispanum oleum, uel Histricum, uel quod omphacinum seu omotribes, Latinè immaturum, seu crudum appellant, inijciendum est. Vbi æquales utrasque facultates habere cupias, oleo dulci, nec recenti, nec uetusto liquandum est. Si ut digerat expetis, uetus oleum, uel cicinum commodè sumitur. Itaque hoc emplastum medicamen dum liquefit, in hunc modum temperatur: Oleum paulò copiosius quàm medicamentum esto, ut pondo uidelicet unum absoluat: medicamenti uerò decem uncias inieciße abundè sufficerit. Clarum est cuilibet, hoc efficacius reddi emplastum, quò plus medicamenti

habuerit: tanto lenius ac mitius, quanto liquidius fuerit ex Rhodino liquefactum. At cerati quod inungi posit, temperamentum recipit, dum medicaminis pondo in olei selibra liquatum fuerit. Tale uerò phlegmonῶn inclinationibus ex usu est. Item sedis, rectiq; intestini tumores phlegmonodas sponte obortos omnibus melius iuuat: atqui tunc liquefactum oportuit cum oleo copiosiore, ut per cornu recti foraminis, cui uesica suis alligata sit, immittatur, uelut in eiusmodi usurpare consueuimus. Ad hæc frequenter ipsum in his ex Rhodino liquefecimus, cacabo uasi in quo liquescit prius subiecto, qui calidam contineat: prunis uerò ardentibus incumbat, aut flammæ fumo carenti. Iam uerò pro superioris temperaturæ modo liquatum, ut liquidi cerati spißitudinem habeat, & naturalium & podicis ulcera persanat, immò & alia omnia, uel etiam ulceratos perniones, & ambusta: etenim uniuersa statim inflammatione liberat, puraq; reddit, & solida implet carne, præsertim ubi plus chalcitidis adiectum fuerit. Insuper nemo ignorat, uinum quoq; medicamento id effecturo admiscendum esse. Quòd si acetum acceperit, ambustis optimè facit, & statim, & postea quolibet tempore impositum: siue illa iam pustulas, siue non habeant. Constat idem facere medicamentum hoc, si quis in aqua feruenti ustus fuerit: qui etiam affectus Græcè πυρίκαυτον, Latinè ambustum igne dicitur. Porrò si pharmacum antè imposueris quàm phlegmone sit orta, nihil adeò ipsius generationem impedit prohibetq;. Quapropter, ut dictum est, nonnulli qui hernias secant, statim eo utuntur, nec prius uulnere madefacto.

Ad

Ad hæc contusionibus, fracturis, & qualibuscunque plagis, si liquidum imponitur, præsens est remedium. Ligamentis autem circundatum fasciarum instar quibus rupturæ deligantur, κατα γματικὰς uocant, œdemata omnia & inflationes mirificè iuuat. Cùm malo succo corpus abundat, uel admodum sensile est, quàmprimum contusis & percußis partibus illud impones, hyoscyamos recens adijcietur: qui si non est propter anni tempus aut locum, nihilo magis desiderabis, si adiungas eum qui uere depositus est, qualis etiam singulis annis ex Creta Romam apportatur. Hoc magis adhuc lene ac blandum medicamen succus mandragoræ mistus efficiet. Non autem uos latet, & hunc à Creta optimum fictilibus poculis huc afferri, cuius unciam unam libræ olei emplastri liquescentis miscere sufficit. Atque interim amplius, interim minus impones, prout dispositio postulat. Conducit etiam in eiusmodi corporibus pharmacum ex Rhodino liquefactum esse. Cæterum ex casu conquassatis partibus, uel ligno, uel lapide percußis, etsi ecchymosis quædam contigerit, protinus ab initio medicamen commodè imponetur ex uino, ut docui, liquefactum. Quod uinum, inquam, die tertio, aut certè quarto, si particula inflammatione careat, auferri oportet: oleo autem ueteri emplastrum liquare. Nam si plenius astringantur ecchymomata, uix queant per halitum digeri. Hoc medicamento etiam utor aduersus erysipelata, præsertim phlegmonode: adhuc longè magis ad phlegmonas erysipelatodēs. Principio igitur impono ipsum liquatum ex Rhodino, quod oleo omotribi, id est crudo & salis experte

constet: cuiusmodi erysipelatis est accommodatißimum. Ita iam liquefacto solani succus per totum accuratè permixtus uniuersus & irriguus mortario superfundatur: qui si non adest, psyllij: si æstas fuerit, etiam uuæ acerbæ cum portulacæ, uel semperuiui succo. Etenim uuæ liquor per se plus quàm oportet, astringit. Tanta autem astrictio erysipelata promouet, ut quæ calorem ipsorum cutem densando includat. Rursus portulacæ succus, neque is solus præ lentore nimio potest exprimi. Optimum igitur est, qui ex uua acerba prius tunsa exprimitur, portulacæ in pila committere, & sic iterum contundere. Deinde ubi mixtorum unitas diligenter facta fuerit, liquorem elicere. Simili modo etiam semperuiui succum exprimes: nam seorsum neque ex hoc, quemadmodum neque ex cotyledone succum copiosum exprimere quisquam potest. At mandragoræ pomorum uirentium succus recens adiectus magis aptum medicamen efficiet: quem si tempus non admittat, illius quæ à Creta, uel alio quopiam loco aduehatur, miscere nõ dubitabis: quin & hyoscyami succum temperare ei consueuimus, interim meconiũ, qui papaueris esse Latinis dicitur. Satius autẽ est, unà cum hoc & glauci quippiã superindere. At his multò imbecillior, sed acquisitu facilis lactucæ succus est, tum agrestis, tum hortensis: quam uniuersi Græci huius tempestatis non θριδακίνην, sed θρίδακα nominãt: agrestem solam θριδακίνην appellantes. His rursus cicorij, polygoni, trifolij, & auriculæ muris succi minus ad refrigerandum efficaces sunt: quanquam & ipsi refrigerent. Sed euidẽtius lenticula palustribus locis proueniẽs.

Horum

Horum omnium penuria miſcebis acetum & aquã, quæ aſcititias qualitates frigidas habeant: uaſis uidelicet admodum frigidæ, aut niui inſiſtentibus, atque ipſum Phœnicinum *medicamentum æquè refrigeratum eryſipelatis admoueatur, donec uehemens ipſorum ardor ſubſidat.* Liquet *autem, ſubinde ea que aduentitia qualitate frigida eryſipelatoſis affectibus ſuccurrunt, immutanda eſſe, maxime, ubi exactum eryſipelas citra phlegmonem fuerit.* Poſteaquam *uerò acris illa inflammatio quieuerit, aut nec perfectum planè eryſipelas afflixerit, ſed uel eryſipelatodes phlegmone, uel phlegmonodes eryſipelas, non adhuc externum frigus admoliemur, uerùm à ſuccis etiam impenſe frigidis abſtinebimus: eos medicamini liquefacto miſcentes, qui mediocriter refrigerant.* Ab *his iam & linoſpermi & chamæmeli ſuccum temperamus, ex eoq́; ſolo poſtea medicamine liquato utemur, nihil aliud præterea immittentes.* At *ſi quando liuidum ex frigefacientium ui eryſipelas euaſerit, non id amplius eryſipelas appellandum eſt: ſed abſtinere non à uini mixtura modò, ſed* Rhodini *quoq; & aſtringentium oleorum oportet.* Nam *ſolum* Phœnicinum *ueteri oleo liquefactum, quod liuorem contraxit per halitum diſcutere poteſt: & tunc affectæ partes aqua calida fouentur, & ſcarificantur.* Vobis *ſi fuerit uiſum hoc interdum facere, protinus* Phœnicini *liquefacti humidum medicamen, cui uinum adiectum ſit, imponere conuenit: altero die uinum auferendum.* Quòd *ſi plus impendiò eryſipelas medicamentorum uiolentia refrixerit, ut iam quoque nigricet, perfuſione & ſcarifica-*

tione utemur. Atque citra hæc calcis uiuæ quippiam liquescenti pharmaco immittemus. Dum uerò laborantes teneri sunt, lotam ipsam usurpabimus: tunc prodest etiã succus coriandri pharmaco inditus, qui sanè cum cerato rhodino iuuat non mediocriter. Ad hæc quæ iam similes affectus alia pleraque medicamenta curant, sequenti sermone dicentur: quædam pari uirtute Phœnicini, nonnulla efficaciore prædita. Porrò aduersus fluxionũ uitia, omnium facilè optimum hoc remedium est, ut quod spe maiora frequenter præstiterit. Cum itaque femur aliquando prope inguen cruda phlegmone totum id affligente suppurasset, crus ita nobis figurabatur, ut sanies ad inguen conflueret. Facto autem ulcere, dum hoc longiore interuallo contingeret, fluxio quæ in femur decubuerat, euacuata est. Sed fistulosa quædam dispositio sub femoris totius cute orta est, ut ipsam iuxta patellam, quæ genu pars ἐπιγονατὶς Græcis dicitur, diuidere cogitaremus, quò saniei utrinque liber esset exitus: medicamentis autem liquidis inditis altius penetrandi uia prōptior. Vbi iã femur soluissem, postero die quo incidere ipsum decreueram, inuenta sunt omnia concocta, arida, madorisq; expertia. Nemo igitur non nouit quod rationi consentaneum erat, & postero die, & sequentibus similiter uti pharmaco: quando quidem particula quotidie coloratior ac sanior quàm antea reddebatur. Curato itaque hoc modo adulescente, postea multas rheumaticas affectiones hoc medicamine sanaui, quæ quidem oras simplices haberent, sed ut committi non possent, & fistulosæ intus essent. Non tamen ab ipsius pharmaci usu desistendum

dum esse suadeo, etiam si multis diebus euidens nullum præsidium afferre uideatur, ut quod postea uno interim die simul uniuersam utilitatem maximam ostẽdat. Quare bono animo hoc semper in rheumatis utamini: in corpore tenero quidem, uel puero, uel muliere ad prædictã mixturam quatuor uncias chalcitidis immittentes, in ualido ac duro pro aliorum portione, uel unciam unam, uel duas apponentes, ut quinque uel sex chalcitidis unciæ sint, tres libræ utriusque, nempe olei ueteris, & argenti spumæ, Duæ uetusti adipis, quem institores axungiam appellare diximus, diluatur in rheumatum uitijs oleo dulci nec nouo nec ueteri: assumaturq; uinum austerum ætatis mediæ. Hoc pharmacum coarguit Thessali nugacitatem, efficacißimum auxilium à contrarijs potentijs compositum ostendens: unde si alteram adimas, nihil prædictorum fiet. Neque enim ex astringentibus solum, siue laxantibus ad rheumaticos affectus magnam commoditatem afferet, uel certè ad phlegmonas incipientes, & augescentes. Neque lenimentum, neque discutiendi uim ex solis relaxantibus sine astrictione confectura nanciscetur: quæ indurata habent emollire. Porrò laxabit perfectè, & mediocriter emolliet, si non admodum uetus oleum & adipem receperit. Quod itaque Mnasæus pharmacum condidit, æqualia inuicem continet, tum oleum, tum argenti spumam, tum adipem, sed maximè phlegmonis incipientibus increscentibusq; est contrarium. Habet & nostrum hoc eadem quæ Mnasæi, argenti spumam uidelicet, adipem & oleum: si nihil ex ijs quæ astringunt acceperit, particulas eneruat, & ro-

bur earum dissoluit: ob quod etiam fluxioni fiunt obnoxiæ. Didicistis *enim, non semper ob calorem immodicum, ut quidam arbitrantur, corporis particulas fluxionibus laborare, sed hoc rarò accidere: imbecillitatem uerò illarum id genus uitij progignere, quæ utplurimũ ex intemperie frigida proficiscitur.* Itaque *si humectet eas quispiam, calefaciatq; medicamentis laxantibus, dissolutæ prorsus & infirmæ fiunt.* Rursus *si tumores in rheumaticis morbis fortiter astringat, initio quidem proficere uidebitur: cæterum qui restat, cõtumacem & scirrosum faciet.* Nam *tales affectus subinde ne quidem ferunt nimis astringentium impositionem, ut à quibus dolore & tensione molestentur.* Atqui *omnis dolor inflãmata exacuit irritatq;, & fluxionibus occasionem præbet: quamuis rheumatica intemperie æger non afficiatur. Sed miri nihil est* Theßalum *medicæ artis operum inexpertum, & qui morbos ratione inuenire nequeat, omnem phlegmonarum curationem ignorare.* Vobis *autem qui crebrò tum* Phœnicini *huius, tum aliorum medicamentorũ, quæ contrarijs constant uirtutibus, efficacißima in multis morbis auxilia uideritis: conandum est interim, ubi iam composita desiderantur, eadem methodo ex illis quæcunque regio præbet, cõficere: cum phlegmonẽ suspicamini futuram, uel incepisse modò, quæ magis astringũt: in augmento, quæ minus: in statu & inclinatione, quæ magis relaxant, & digerũt. Semper tamẽ utraq; nusceatur, & repellẽdi, & discutiẽdi facultas: nisi quãdo fluxio prorsus cõstiterit, et corpus uacuũ fuerit, tũc ad digerẽtẽ, sicut in primis incursibus ad repulsoriã uirtutẽ, tuta est acceßio.*

De em

De emplastris quæ ex argenti spu-
ma præparantur.

Voniam in emplastri mei Phœnicini confectura adipem uetustam & oleum, digerendi potestatem habere dixi, chalcitidem uerò & palmam colligendi repellendiq́; : hæc autem medicamen emplastrũ sine argenti spuma procreare non possunt: ob id uisum mihi est de ipsius spumæ usu deinceps uerba facere. Siquidem Phœnicini uiribus nec eam obesse, nec conducere, sed materiæ ad emplasti pharmaci compositionem idoneæ rationem obtinere putandum est. Non absurdum itaque mihi apparet, si de eiusmodi medicamentis, exempli gratia, de spuma argenti disputationem instituero. Sunt non pauca quæ potestatem aut nullam, aut exiguam admodum pharmaco quod præparatur simul afferunt: commoditatem uerò materiæ præbent, ut uel emplastri, uel cerati speciem referat. Neque enim argenti spuma manifestò calida est, sicut nec frigida, nec humida, sed modicam siccandi habet uirtutẽ in primo abscessu, ab his quæ adamußim media sunt inter humida & sicca. Non tamen uis eius est ferruminare, sicut nec aperire: item nec abstergere, quemadmodum nec expurgare euidenter, sed paulum à medijs ad craßius recesßit. Verùm hoc quoque ex diuturna coctione deponit fusa ob ignis potentiã, & alterata. Porrò sola per se cruda femorum attritus ex itinere iuuat, quo etiam modicè exiccare cognoscitur. Ad hæc neque acrem, uel suauem, neque acidam, uel amaram, uel austeram, uel acerbam, uel omnino astringentem facultatem ipsam habere gustus abundè testis est.

Argenti spumæ vsus & vires.

Quem

Quemadmodum etiam ulcera nec ab ea derodi, nec calefieri, nec refrigerari, nec purgari, nec carne impleri, nec cum caro supercreuerit, tolli percipimus. Licet itaq; nobis in uarium usum administrare argenti spumam, interim ex oleo & aqua coctionem eius adusque emplastri spißitudinem molientibus, interdum ex oleo & aceto, aliquando ex oleo & uino. Porrò in quibuscunque istorum coquatur, melius id medicamenti redditur, quod magis coctum fuerit, quod liquidorum quæ miscentur copia continget. Est enim ex ijs pharmacis, quæ liquefieri possunt, etiam spuma argenti, dum tota funditur, sicut resina & cera: sed non statum ubi ignem contigerit. Vnde multis imponit, qui nullo modo ipsam fundi existimant. Igitur cum oxelæo cocta, liquescit citius perinde ut cum ærugine, quæ & ipsa fundi solet, uti chalcitis & misy. Omnium itaque celerrimè chalcitis funditur: tardißimè argenti spuma. At in horum medio sunt ærugo & misy: funditur & sori, sed lõgiore tẽporis interuallo, ut quod terrestre magis & saxeum sit quàm chalcitis & misy: sed de his iterum dicetur. Argẽti spumam per oxelæum coquens ocyus liquefacies, per hydrelæũ tardius: tamen funditur sic quoq;, si duplum eius sit utrunq; liquidum. Ego certè plus etiam quàm duplum miscui frequenter, ut paulò pòst exponam. Atqui melius est statim ab initio hæc tria in mortario temperare, argẽti spumam, aquam, & oleum. Quòd si candidum medicamen esse cures, oleum purius lucidiusq; inijcito, atque aquam similiter puram ac candidam, coquaturq; in loco sub dio soli exposito: quia nubilus aër pharmacũ denigrat: syncerus magnum

De metallis quæ liquefiũt

gnum ad albedinem adiumentum adfert, ſicut aqua in huiuſmodi aëre aſperſa. Cæterum obſeruato, ut coctionem lignis, aut carbonibus peruri incipientibus moliaris. Nā fumus ei facile nigredinem conciliat. Peruſtis igitur antea carbonibus cum exactè ardent, tunc coctionem auſpicare. Quòd ſi illam protinus non abſoluant, in alio foco ſimili modo carbonibus preparatis cacabum ſuperponito. Quæ ergo medicaminis candidi faciendi gratia obſeruanda ſunt, abundè ſatis indicatum eſt. Iam uerò hoc fit glutinantius, quo plus, ut demonſtratum eſt, liquoris affuerit. Quemadmodum ſi ſingulorum trium pondo libram unam iniicias, firmius adhærebit. At ſi argenti ſpuma non illiqueſcat, cauſa eſt potiſsimum, cur id facile decidat: ſicut diutius adhæret, cum argenti ſpuma cocta funditur, alteraturq́;. Candidius ſanè erit, citiusq́; coquetur, libris duabus aquæ in tres utriuſque, puta ſpumæ argenti & olei iniectis. Atque hoc in paruis ulceribus uti conſueuimus. Medicamenti, quod aqua coquitur, poteſtas nota eſt, ſi meminerimus eorum, quæ in commentario de ſimplicibus medicamentis dicta ſunt.

Vt cādidum fit emplaſtrū

De emplaſtro quod ex argenti ſpuma & hydrelæo conficitur.

Aqua peculiari ſubſtantia ſemper humectat & refrigerat. Aſcititio autem calore aſſumpto, donec ipſum perſeruat, excalefacit: frigida facta refrigerat. Oleum ſanè ſi recens ſit, pharmaco non renititur: permanet enim humidum & modicè frigidum, quali maximè tenera corpora & uitioſis humoribus obnoxia indigēt.

Mulieres

Mulieres itaque & pueri, atq; ex grandioribus mollem corporis habitum sortiti, nempe candidi cute, eius generis medicamenta requirũt. Porrò coctum ostendimus ex oleo copiosiore, & aqua reddi tam glutinans, ut ne quidem à lotis décidat. Etenim ulceribus quæ ad cicatricem ueniunt, multis diebus subsequentibus pharmacũ immanare expedit, quò melius & citius ita cicatrix ducatur. Notum est huiusmodi pharmacum pruritus, desquamata, & ut uno uerbo expediam, praua ulcera persanare, in quibus & subliquidum, ut uocant, ceratum, aliaq; id genus utiliora sunt ijs, quæ ualidam potestatem occupãt, qualia magnis uulneribus imponuntur. De quorũ omniũ simul uirtute in tertio libro de morbis curandis dictũ nobis est: in quo generales communesq́; sermones (uniuersales nuncupant) de quaque ulceris differentia tradidimus, ostendentes, quales medicamentorum, quibus illa curabuntur, uires esse conueniat. Hic uero particulares materias recensemus, temperaturas eorum definientes & modos, quibusq́; in præparatione reddantur optima demonstrantes. Ex hydrelæo itaque argenti spuma, sicuti comprehensum est, præparata, emplastrum tactu blandissimum, & adhærendo pertinax efficit: præterea aspectu album, refrigeratoriam uim habens mediocrem, cuius auxilio exulceratis partibus ne quid influat, impedit, & iam influxũ denuò ad partes extimas retrudit, ut res fiat huiusmodi, qualis cum spongiam aqua frigida humentẽ particulæ cuidam corporis imponimus. Nam illa rugosum contractumq́; totum locum facit, non tantum expellens quod influit, sed etiam quod in eo continetur ad ui-

cina

cina extundens. Atque emplastrum modò commemoratum, non ex prima facultate, sed per accidens exiccare dicetur. Propriè *nimirum & primariò ea quæ digerũt, & temperamenta ad ſicciorem ſtatum perducunt, nominantur ſiccantia: ex accidenti uerò etiam ea, quæ frigoris cauſa id quod influit, remittunt: quod continetur, expellunt. In ſumma, nullum humectans, uel primariò, uel ex accidenti ulceribus commodum eſt, ut in tertio Methodi medendi libro demonſtrauimus.*

De emplaſtro quod ex argenti ſpuma & oxelæo componitur.

DE *argenti ſpuma quæ ex hydrelæo præparatur etiam hæc ſufficiunt.* Digrediendum *modò eſt ad eam, quæ oxelæo cõponitur. Itaq; mediocriter exiccans medicamentum fit, ſi utriuſq;, nempe olei & aceti, duplo maior portio quàm argenti ſpumæ miſceatur. At ſi uetus oleum ſit, multo magis exiccat: copioſior uerò duplo utriuſq; menſura ualentius facit pharmacum. Quapropter fiſtulas, quæ nondum callum durum habẽt, curat. Cæterum ſpumæ argenti una pars inijcitur: illorum ſingulorum duæ s. Quinetiam tripla cuiuſq; parte temperata nonnunquam toto die coxi medicamentum. Vnde quidem reddebatur nigrum, ſed perinde ac bitumẽ probum ſplendeſcebat. Porrò maxima ſiccandi potẽtia pollet, curatq; ulcera perdifficilia, & fiſtulas, quales dixi, iũgit, tũ uulnera cruẽta glutinat: uno uerbo, exiccat ſine morſu. Huius rei gratia etiam alia uniuerſa ulcera ſanat, maiora minoraq;, donec ad cicatricẽ perueniãt. Aequum eſt & alia quædã eius opera cõmemorare, quæ forſan ne quidem*

quidem speraueris, quantū ad materiæ humilitatē attinet. Nam cum febris solutio ex parotide suppurata cuidam accidisset, fistulam fieri suspicati sumus, quam sex mensibus post principium in agro mihi ostenderunt. Erat enim puer agricolæ annos natus circiter quindecim: huic cum ex emplastro illo, quanta tunc mihi copia aderat, imponendum dedissem, ipse in urbem reuersus sum, pluribus negotijs medicis occupatus: interea oblitus sum eius qui pharmacum acceperat: sed à bimestri præter animi mei expectationem uenit incolumis: immittentibus enim nobis suillum pilū per fistulam, ad articuli commissuram usque procedere uidebatur. Non multo pòst, cum alius puer forte fortuna eiusdem cum priore ætatis, eodemq; morbo laborās mihi esset ostensus, emplastrum hoc imposui, quo ille pariter integræ sanitati restitutus est. Ab eo tempore plurimos simili uitio huius medicamenti uirtute liberaui, tum pueros, tum adolescētes, tum mulieres. Vos igitur, si uti eo ad huiusmodi affectus uolueritis, uetustißimum oleum, & acetum quàmacerrimum, ex uino uidelicet solo confectum inijcitote: non ut quidam aqua mixta ipsum præparant: sed purum sit, & quàmmaxime licet pellucidum. Tale siquidē tenuius commodiusq; ijs erit, ad quæ ipsum requirimus. Hoc pharmaco etiam musculos induratos subinde curaui.

De emplastro quod ex argenti spuma & œnelæo præparatur.

Reliquum est, ut de argenti spuma dicam, quæ ex œnelæo componitur, & parem prædictis temperaturam

turam ac uirtutis excessus pro humorum copia respondentes habet. Etenim æquali portione tria mixta præparaui, & duplo maiore utriusque liquidi mensura quàm argenti spumæ: interdum triplo imposita. Confeci autem nonnunquam hoc modo: Per æstatem sole calido argenti spumam ex uino falerno conterebam singulis diebus quindecim continuis, uinum rursus, si fortè primum euaporarat, infundens. Ab eo tempore coctum medicamen exiccans abundè factum est: quo in rheumaticis constitutionibus perinde ac Palmeo, quod φοινίκινον *appellaui, usus sum: ex oleo liquefaciens, ut in illo prædictum est. Ac femur iamdiu induratum, cruentaq́; uulnera eo sanauimus. In summa, ad omnia fuit optimum. Atqui si falernum ad manum non habeas, aliud sumito colore fuluum, sed tenue substantia, ut pelluceat: cuiusmodi est Ariusium, quod in Chio nascitur, & odorum uehementer Lesbium: in Mitylena paucum, in Ereſſo & Methymna copiosius meliusq́; proueniens. Item quod falerno simile est, Tmolites. Est & hoc tenuißimum, fuluum colore, dulce mediocriter, nimisq́uàm odoratum. hoc inueteratum omnibus usui esse potest, quibus & falernũ. Insuper aliud Tmolites uinũ est simile ei colore & substantia: uerùm nec dulce, nec odorum. Habet autem uim quandam astringendi, sed suauitate multò inferius est. Hæc itaque ex cocta spuma argenti fiunt medicamenta.*

De crudæ spumæ argenti vsu.

INcocta quidem per se, ut annotauimus, attritus emendat. Ex oleo autem seu uino trita siccataq́; ulceribus medetur, quæ ob humiditatem uix cicatricem recipiunt.

Quòd si rosionis expertem esse cupis, clota utitor.

Quomodo lauare oporteat argenti spumam, & reliqua metallica.

Facilè eluitur, ut quæ statim propter innatam grauitatem liquoribus, in quibus læuigatur subsidat: unde totam rosionem in aqua lota exuit: acuti uerò sensus homines, parum adeò mordacem percipiunt, si ex aceto uel uino eluatur. Porrò conuenit, diligenter toto die contritam cum liquore per noctem relinquere: postero die mane illum auferre: alium mox superfundere: postea rursus terere similiter: iterúmque sequenti aurora liquorem emittere. Quod faciundum est, donec simul cum liquido argenti spumæ uelut tenuißima quædam portio appareat: cúmque nihil sorditiei amplius inest, nihil etiam magis effundendum est. Attamen conterere diebus pluribus, etsi nihil ei insistat, sole feruenti satius est: ita enim accidit, ut medicamentum exiccet ualentius. Porrò nouerunt omnes id æstate non solum in argenti spuma, uerùm in alijs etiam quæ hoc modo præparantur fieri commodius. Siquidem cadmia, æris squama, æs ustum, item quod uocatur diphryges, cerussa, misy, sori, stymmi, & omnes lapides, præterea calx perinde ut argenti spuma ex liquore aliquo prædicto eluuntur, læuigantúrque: interdum ex marina præparationem ipsorum molior, de quibus in sermonis processu rursus agitabitur. Nunc enim propositum mihi est emplastra percensere, quæ iuniores medici cum ſω̃ in ultima syllaba & scribunt & enunciant: quemadmodum

modum in Centrio, & Milotride facere omnes consueuerunt. Siquidem in his prima nonunum positio uidetur sine ρῶ facta fuisse à uerbo quidem κεντᾶν Centrio nominato, ultima syllaba ρῶ non habēte: Milotride uerò cōposita ex mula & ote. At cùm hoc tēpore propè omnes ea cū ρῶ efferant, non peccaueris, si eodē modo cum illis pronūcies, præsertim in Centrio. Quippe ostendimus in opere quod cōtra illos, qui barbarè loquentes corripiūt, prodidimus, & ipsos Atticos uiros ualescentē usum & consuetudinē secutos fuisse. Nā alij quoq; ante me indicarunt Atticorum linguam permultū à proprietate sua decidisse: ac omnes, quorū eloquentiæ laus ac gloria maxima apud Græcos extat, suæ quenq; tēpestatis morem imitatos fuisse. Et nos itaq; cum nullum non inueniamus nunc medicamentarios libros emplastri nomen cum ρῶ scriptum habere, usum præualentem sequemur.

De medicamētis quæ ex molybdæna cōficiūtur.

RElatum est superius quoq;, molybdænā & argenti spumam in eūdem ferè usum adhiberi. Omnia enim quæ ex argenti spuma componuntur, etiam ex molybdæna fieri possunt: sed facultate inuicem differunt, tantum ut molybdæna substantiæ craßioris frigidiorisq; sit: argenti spuma tenuioris, & inter calidam ac frigidam mediæ. Cæterum colores medicamentorum, quæ inde præparantur, molybdæna nonnihil euariat, quàto magis giluos ipsos efficit. Quare & alborum emplastrorum, quæ non modo cerussam, sed argenti spumam quoque habent, nullum ex molybdæna constat. Cuius mistura color

albus, cinerius redditur: potestas autem ut in albo emplastro, quod ex hydrelæo componitur, melior etiam euadit, præcipuè in teneris corporibus, tantum abest ut pereat. Cũ discutere quid uolumus, argenti spuma quàm molybdæna potior est. Pari modo in reliquis medicamentis, quæ ex argenti spuma compositionis titulum sortita sunt, cum molybdænam adijcimus, color & uirtus immutatur, quantum paulò ante uobis indicauimus.

De emplastris albis quæ ex argenti spuma, & cerussa fiunt.

VEl coloris causa medici cerussam argẽti spumæ ad emplastra alba conficienda miscent, uel ut quãdam astringendi, ac refrigerãdi uim medicamento concilient. Quippe uidentes huiusmodi nigrescere, cum largius coctum fuerit, præsertim lignis, & ijs forsan fumidis, nec in aëre puro, mox ab igne tollere coguntur: ob quod ipsum nec aquam copiosam, nec oleum temperare. Merito igitur resinam ei adiungere considerarunt, quo sequax, ac sibi continuum fiat, uiscosum quid assumens, maximè cum liquida resina immuttitur. at ex tali mixtura deterius efficitur pharmacum: etenim mordax aliquid resina repræsentat: quod siccet nihil adeò generosum: cuius usum priuatim ulceribus esse necessarium didicistis. Quædam itaque resinæ uel insigniter derodunt, de quibus uniuersis iterum sermo futurus est. Mitissimæ uerò duæ inter eas sunt: prima terebinthina, laryx altera nuncupatur. Has igitur miscere satius est, ubi id genus emplastri conficere cogitas. At multò leniora tactu

omnu

omnia fiunt, tum quæ resina constant, si ceræ quid adiectum sit: tum quæ ex cera, si resinæ nonnihil admixtum habeant: quamobrem cera resinæ temperanda est, ut autem color emplastri albus seruetur, albam esse congruit. Est sanè alba, quæ suapte natura prouenit, pontica: sic nominari consueuit, licet aliunde ueniat, quòd plurima in Ponto alba nascatur, alijs in regionibus paucißima. At candida, quæ tyrrhenica nominata est, non sponte crescit, quare nullam euidentem habet acrimoniam. Quæ uerò suo instinctu crescunt, nonnullæ acres sunt, quas prius eluere oportet in hunc modum: Liquantur primũ ad ignem, deinde in aqua fontis pura demerguntur: ubi permouentur expurganturq́;. Simili ratione & pix, & resina, & quod physema dicitur, lauandum est. de quibus iterum exactius commentabimur. In præsentia, quoniam albi emplastri compositionem tradimus, reliquum eorum quæ præcepta sunt deinceps percensebimus. Postea quam ergo cerussæ, spumæq́; argẽti coctis prius usque dum medicamen digitos non inquinans appareat, cera simul cum resina fuerit adiecta, candidum emplastrũ, si placet, habebitis: interim aquam inijcientes, interim oleum duntaxat: idq́; nunc recens, nunc uetus. Prius enim iam audiuistis, quam uirtutem aqua & oleum uetus habeat: Nouistis item, quod omphacinum oleum, & id quod colitur in Hiberia, quæ nunc Hispania dicitur, astringens quippiam pharmaco adijcit. Histricum non modò exiguam astrictionem, sed amaritudinem quoque refert. Proinde different tantum ex astringentibus confecturæ, ab ijs quæ dulci oleo constant, quanto initio ul-

ceris & fini potiora sunt omnia quæ nonnihil astringēs continent: in medijs, dulcia. Nam in principio medicamenta repellentia prosunt ulceribus, ne phlegmone corripiantur. Inde quæ magis relaxent, si non phlegmone adsit, transpiratus gratia: quòd si affuerit, etiam ob illam ut citius dissoluatur. Atqui clarum est, de parua phlegmone uerba fieri: siquidem exigua ulcera, in quibus albis hisce emplastris utimur, magna comutari phlegmone non potest, si error nullus accesserit. Cæterum ulceribus quæ ad cicatricem ueniunt, astringendi qualitatem utilem esse cui obscurum est? Tempus igitur iam postulat, medicaminum quæ emplastrum album utilißimum constituunt, temperaturam exponere.

Pondus emplastri.

Aequa sit portio utriusque metallici, cerussæ & argenti spumæ: & hæc, si uideatur, esto singulorum pondo libra: olei uerò mensura amborum simul pondus absoluat, uel ut Romani dicũt, sint pondo libræ duæ, ceræ pondo selibra, terebinthinæ illius dimidium, hoc est, pondo unciæ tres. Quòd si thus admisceas, primum lenius euadet, seu ut Græci dicunt, ἀνωδυνώτερον, tum parua ulcera, quæ phlegmone infestat, ocyus concoquet: sed ad cicatricem ducendam erit imbecillius. Nam carnem sua percrescentem promouet, quoniam thus σαρκωτικὸν est, ut in tertio libro de morbis curandis legistis. Satius itaque est, inijcere & aluminis paululum, tum ad cicatricem ducendam, tum alterius causa: quandoquidem laxantia medicamenta plethoricis, & uitioso succo obnoxijs corporibus adhibita, affectis partibus fluxũ concitant. Ex his

itaq;

itaq; omnibus cōpositū medicamē, tumores præter natu=ram in molli corpore, qui nec magni adeò, nec dolorifici sunt, discutere poterit: præsertim cū thus abundè assum=pserit. Erit itaq; in prædictis copiosum thus, si æquale terebinthinæ pōdus accipiat: sin eius dimidiū, minorē di gerēdi uim medicamētū habebit. Magis autē cicatrici du cēdæ erit idoneū, q̄ quod duplo copiosius id receperit. Iam si plenius adhuc digerere cupiatis, etiā piperis albi pauxillū adijcitote, quod ulcerū cicatrici obducēdæ ni=hil obesse potest. Sit igitur aluminis pōdo uncia, in pipe ris semūcia: Ratio siqdē est, huius tres denarios, illius sex inijcere. Quoniā uerò præstat alumē, et aliâs quod scißil le nominatur, & colore cādidū est, id immittere expedit.

Quomodo candida emplastra componenda sint aduersus vlcera, cacoëthe, & quæ cicatricē difficulter admittunt.

QVæ dysepulota, id est, uix ad cicatricē uenientia, quæ item κακοήθη, id est, maligna uocē, distinguen=dum modò est: quia non solū in præsentē disputationem, sed etiā in futurā commodū est. Quæ itaq; ex humorum cōfluxu, uel multorum, uel acriū oriuntur, sine eo quòd locus affectus huiusmodi iam dispositionem habuerit, ut licet bonum sit quod influat, tamen ipsum corrūpat, dy=sepulota nomino. Porrò quæ iam dictū obtinent affectū, singulari uocabulo cacoëthe appello. Nunc igitur cum priores me emplastra quædā alba, ut quæ dysepulotis ci catricē probè obducāt, cōscripserint, propterea ego quo que alba scribo emplastra, quæ aduersus dysepulota o=mnia, & cacoëthe nōnulla, quæ nō prauū admodum ha=

bent statum, composui: Nam in illis denuò medicamenta accommoda dicentur. Primum hic methodum dicturus sum, qua id genus emplastra quàmplurima conficere discetis. Duplex enim scopus est: alter omnium quæ ratione componuntur medicamentorum communis: alter peculiaris colore ab his differens. Quæ igitur in commentario de simplicibus medicamentis cognouistis, sine rosione quidem ac morsu, ualidè tamen adeò exiccantia, hæc in memoriam reducite. Omnino autem referebat ea, præterquam quòd non erodunt uel astringunt, manifestò etiam detergere posse. Siquidem caua plurima eius generis ulcera tanquam ab exesione humorum malignorum facta apparent: eiusq; rei gratia carne impleri desiderant. Ostendimus in tertio Therapeutices libro, omnia quæ carnem generant medicamenta detergendi facultatem habere: Multa etiam alia siccam obtinent uirtutem, huiusmodi ulceribus curandis accommodam. Sed age nunc repetamus ea, quæ candorem tueri poßint, aut non adeò lædere. Hoc ex genere est cadmia, pompholyx, calx, ostrea cõcremata, purpura, buccina, & sepiæ pars ossea: parum officiet colori & æris squama, & ustæ chalcitidis non fuluum, sed cinereum, uel subalbidum. Quomodo autem huiusmodi præparandum sit, rursus in theriacæ antidoti sermone dicemus. Porrò dictorum quodq;, si lauetur, totam rosionem amittet: quemadmodum cera quæ medicamini conficiẽdo admiscebitur, tum resina. Cæterum quòd cera tyrrhenica, uel pontica dicta, ad cãdidi emplastri præparationem sit idonea, prius explicatum est: resina uero & laryx, & terebinthina,

ui

uti uocantur, aduersus ulcera maligniora magis ualent. Thuris partem aliquam indere non abs re fuerit, ut ulcerum maleficorum dispositio coquatur, & ad suppurationem ueniat. At non solum ex prædictis medicamentis unumquodque lauandum uenit, sed etiam metallica, tum quammaximè in loco soli exposito, uel aqua, uel aceto, uel marina, uel uino læuigare oportet: pura autem & candida, & perspicua singula erunt, candoris cuiusdam medicamento conciliãdi gratia. De cerussa, oleo, coctionis modo, aëre circunfluo, & igne, quomodo quodque eorum albedinẽ adferat exposuimus. At quemadmodum in alijs, ita in his quoq; facultatis aquæ, aceti, marinæ, uiniq; albißimi peritum id in compositura temperare conuenit, quod insigniter curando morbo profuturum est. Etenim in ulceribus prætumidis, ὀχθώδη appellant, quæ oras crassas, callosas, multamq; attenuationem requirentes habent, ex aceto & marina curiosè læuigata, magis quàm quæ per aquam idonea sunt. In quibus autem acre & mordax est humidum, quod in ulcera fertur, ex aqua terere potius singula metallica necesse est. Quemadmodum rursus ex uino magis, ubi copiosus humor ulceribus influens apparet. Hæc igitur singula quæ dixi, in unoquoq; iam nominato humore læuigata diebus pluribus, inieci frequenter pharmacis, & omniũ cicatricem ducentiũ, quæ cerussa & argenti spuma constant, expertus sum optima. Verùm scriptiones quasdam amicis quoq; dedimus, qui huiusmodi pharmaca desiderarent: à quibus ipsis in usum ac experientiam producta, quod titulo promittunt tueri uidentur. Itaq; argenti

spuma cum cerussa prius cocta, & medicamento ferè ad puram consistentiā perueniente, iniicienda est larix, uel terebinthina resina cum cera candida. His pulchre unitis adde metallica, quæ huiusmodi temperaturam habent. Argenti spumæ & cerussæ pro cōsuetudine singulorum pondo: coquatur cum olei libris duabus, frequēter etiam aquæ selibra addita. Liquescit enim argēti spuma citius, tum coctio aquam consumit, ut nihil ad humiditatē pharmaco apertè prosit: resinæ pondo tres unciæ, ceræ duplū sufficit. Quanquā si duas resinæ indideritis interim, quatuor ceræ, sic quoq; compositiones non adeò differre inuenientur: thuris pondo uncia semis satisfacit post cerā & resinā: deinde tres aliorū iniectæ, quæ drachmæ quatuor sunt ad uiginti: impones autem duorum, trium, plurium, ac omniū quæ numeraui: quorum singulorum tibi copia contingat, ut si omnia habeas, æquam portionē cuiusq; iniicies, cadmiæ dico & pompholygis, buccinorū cineris, uel ostreorum, & æris squamæ, singulorum denarij septē erunt, qui tres uncias absoluunt. Quòd si calcem lotam misceas, singulorum drachmæ quinque ponentur. Si ustæ chalcitidis, singulorū drachmæ quatuor, ut ex omnibus sex counitis tres unciæ fiant. Verùm chalcitis usta sit, clota, & colore cinereo, non qualem multi ex ijs, qui urūt eam, faciūt: ueluti si dicas ex pallido flauā: si duo quædā ex his habeas solum, tres uncias ex ambobus ponito: hoc est utriusq; unā semissē. Hæc in præsentia ad alborū emplastrorū constitutionē ulceribus dyspulotis curādis cognoscere uobis sufficit. Atqui cerata alba et liquida, πάργυρα uocāt, etiā ex ijs ipsis præparātur: differunt

πάργυρα.

rurt

runt tamen ab emplastris, quòd neq; argenti spuma, nec cerussa coquatur. Adeps uerò uel anserinus, uel gallinaceus, uel suillus, uel uitulinus indatur. Quòd si uinum interim habeas, uel acetum, quæ albißima, lucidißimaq; sint, aquæ loco ipsa admiscebis.

E secundo libro Galeni
DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

De colorum in Emplastris uarietate.

EDICAMENTA colore similia tradere non est artificum. Quoniam uerò potentes quidam uiri interdum nos iubẽt emplastrum sibi melinum cõficere, quod ulcera glutinet, uel cicatricem ducat, uel indurata emolliat, uel aliud huiusmodi facere poßit, coacti sunt nonnulli recentiorum medicorum, ubi similia colore seriatim conscriberent, proprias cuiq; appellationes apponere.

De medicis imperitis, & vlcus cauum curandi ratione.

QVòd si affectus cuiuslibet eorum, quos curandos suscipiunt, naturam scirent, methodumq; cognoscerent,

scerent, qua & simplicium singulorum medicaminũ uires, & scopum curationis inuenirent, non utique compositionis modum desiderarent. Exempli gratia: statum cauum ulcus, apertum (nihil enim mali est, ut quidam uocant breuioris disciplinæ gratia, sic nos quoque nominare) quomodo quis sanare queat consideremus: tanquam si nondum aliquod ei curando aptum medicamen inuentum sit. Nam quum docuerimus, à ratione cauorum ulcerum curationem subministrari, nascente alia carne loco perditæ, ex ea uidelicet quæ subiecta est, cogitauimus fieri non posse hoc, si in ulcere sordes, aut copiosa humiditas insit. Verùm sordes medicamina detergentia auferunt, humorem exiccantia discutiunt. Quoniam ulcera carne implenda pharmaco exiccante, & detergente mediocriter sine morsu, indigere demonstrauimus, conuenit eiusmodi pharmacorum materiam quænam sit in memoriam reducere. Indicata est in libro de simplicium medicamentorum facultatibus, insuper conueniens singulorum ordo: Hoc etenim, sicut dixi, admodum utile est, ut si quando fortiore quis pharmaco opus habeat, ad quod digrediatur cognoscat. Verùm cum simplex nullum habemus, composito utimur. Atque primum fingamus nos habere ceram & æruginem, aliud nihil quod cauo ulceri manifestè conducat: thus dico, irim, aristolochiam, farinam eruorum, radicem panacis, & quæcunque ex hoc sunt genere. Quum igitur sciamus, quòd cera sola imposita sordidum ulcus efficiat, quia neque detergere, neque exiccare poßit, ærugo rosionem inferet: præterea exedet, atque phlegmonem excitabit: quæ sanè utraque

deuita

deuitabimus: medium ex ambobus aliquot conficiemus, imbecillius quidem ærugine, ualentius autem cera. Sed quoniã hæc paululo inferior est eo quod commodè queat adijci, ærugo autem multum præcellit, multæ ceræ modicam æruginem admiscebimus. Quantam autem quantæ? Hoc enim deinceps uenit dicendum, exactè quantitatem cuiusq; ante experientiam inuenire posse neminem: conijcere tamen & iudicare, & componere pharmacum, primum adeò nullum insigniter improsperum successum habiturum: quemadmodum ego aliquando feci in quodã uico, ubi neque ipse quod me sequeretur habebam, neque alius ex ijs qui ibidem agebant, copiam mihi facere poterat. Reperi solum ad compositionẽ idoneam æruginẽ & ceram: quibus acceptis, & ad ignem cera liquefacta cum oleo rhodino, ut liquidum ceratum fieret, miscui cerati libræ unciam unam æruginis, hoc est duodecimam partem: statui enim decimam uel duodecimam temperare: suspicatus quidem maiorem, ut acriorem cera futuram, minorem tanquam imbecilliorem. Experiuntibus autem nobis compositionem, uisæ sunt partes decimã & duodecima rectè pro corporum differentia commistæ. Ostendimus enim, quod etiam usus attestatur, ualida corpora ualidiora sustinere medicamina, imbecilliora huiusmodi non ferre. Validiora dico corpora, quæ temperamento sicciora sunt, ueluti agricolarum, nautarum, & uenatorum: imbecilliora, molliora, uel natura, uel uictus consuetudine, cuiusmodi sunt mulierum, eunuchorum, puerorum, & qui naturali temperamento sunt humidi, candido molliq; corpore præditi. Dura igitur ex copiosio

piosiore ærugine cerato admixta carnem recipiunt, mollia ex pauciore. Vnde, ut frequenter dictũ est, unũ pharmacum omnibus nequaquam conuenire potest, sed oportet medium esse, ceu ad mediam temperaturam aptatum: ducere uerò ad utranq; eius medij partem, dum quotidiano usu, & experientia probatur: si ut res postulat confectum sit, in eo manere cõsilium est: si paulum deficiat, augere ipsius uires: quemadmodum etiam adimere, cum præter modum efficax sit, uelut in ipso hoc proposito pharmaco, quod cerato & ærugine constat, considerare prius oportet, ulcúsne carne obductum sit, an nondum, sed sordibus humoreq; madeat, uel præter quòd carne impletum non est, erosionis sensus aliquis laboranti ortus sit, & calidior, uel rubicunda magis pars ulcerata apparuerit. Quòd si igitur imbecillius uideatur, melle uel ærugine admixtis potentiam eius augebis: si ualidius, oleum uel rhodinon miscebis, resoluens pharmacũ, quod linamentis excipiendum est. Commodè quidem ceratum & ærugo sic temperantur, quemadmodum à me nonnunquam esse mixta retuli. Conjectura autem medicantibus hæc esto emplastri compositi (uiride à colore uocant) sanantis quidem recentia uulnera, quæcunq; non adeò magna sunt, sed quod ex rhodino simul ad mediocris pharmaci consistentiam potest liquefieri. Quin & resinæ uel colophoniæ, & phryctæ nominatæ, uel terebinthinæ nonnihil ipsum habere oportebit. Ostendimus autem laricem uocatam terebinthinæ quodammodo esse similem. Porrò quantitas earum mixturæ & hic conjecturari potest: si enim plus resinæ quàm ex usu sit admisceamus,

donec

donec manibus ſubigitur molle apparet: in linteolum uerò illitum paulò pòſt inſtar pellis indureſcit, facile à corpore decidens: Sin minus æquali portione reſinæ cum cera mixtum ſit, non habebit hoc quod glutinet, ἰχόκολλον Græcis appellatur, ut pars ulcerata magis extendatur. Liquet autem, ſi alicui particulæ impoſueris, difficulter fore conglutinans, & protinus ab ipſa relabi. Quæ igitur mediocris temperatura, ceu emplaſtri conſiſtentiæ conueniens? Siquidem mihi fidem adhibes, par utriuſque portio: nec cera, nec reſina ſiccitatẽ uetuſtatemq́; repræſentet. Optimum ſiquidem huiuſmodi mixtionis temperamentum eſt, ſi ambo pinguia & mollia aſſumantur: ſi alterum excedat, reſinam præpollere ſatius eſt: quare nõnulli duplam huius menſuram ſtactæ ceræ admiſcent.

Confectura ſimplicis emplaſtri viridis, & virtutis ipſius explicatio.

VIride nonnulli, ſic enim ipſi nominant, ex dupla reſinæ portione confecerunt: duas quidem eiuſdem libras, unam uerò ceræ, & binos olei cyathos immiſcẽtes. Aeruginis autem alij duas, alij tres uncias huiuſmodi ceræ & reſinæ mixtioni immittunt. Sed etiam in præparatione liquefactis, quæ liquari poſſunt æruginem inſpergunt. Quidam ubi refrigerauerint, mox raſerint, in mortario temperaturam moliuntur. Porrò qui medicamentũ cruentorum ulcerum glutinantius facere ſtatuũt, æruginem in pila prius cum aceto læuigatã inijciunt, ceratũ radentes. Proinde ſi quis ueſtrũm roget, quale horũ uiridium emplaſtrorũ ſit præſtantiſſimũ, ſuccurrat id quod

idem

identidem à me prædicatur, omnia esse optima ei, qui affectus quibus singula offeruntur cognoscat: sicut cos ignoranti omnia peßima. Mei etenim officij est dicere, id exiccare euidẽtius, quod acetum pariter assumit. Constat autem, quod plus æruginis continet, id tum ualidum esse, tum magis exiccans, tum sordida ulcera rectius purgare. Finis ipsius est, ut hæc citra erosionem ac morsum efficiat. Nam adeò ualens, ut iam puris ulceribus impositum erosionem pariat, nec ea tandem carne repleat, sed utroq; modo humida sordidaq; reddat, simile est ijs quæ parum integrè siccant detergentq;. Iam uerò ex acrioribus cauum magis ulcus euadit, & rubicundius calidiusq; est, quum æger etiam ipse morsum eius percipit.

Resinarum differentiæ.

RE*sina strobilina resinarum longe calidißima est: sicut terebinthina ambabus qualitatibus omnium moderatißima. Omnes siquidem calefaciunt & exiccant: sed hæ magis, illæ minus. Validißima igitur est strobilina, moderatißima, ut dixi, terebinthina. Quinetiam siccat celerrimè strobilina, & quæ priuatim pityinon physema dicitur: resina quidem & genere ipsa siccans, & calefaciens: siccando autem à strobilina non superatur: calefaciendo plurimum. Hæ ergo exiccatæ pinguis expertes sunt, ideoq; emplastra bene adhærentia conficere non habent, ut uiscosæ & liquidæ. Inter pityinon physema, id est, piceam & strobilinam media calore abietina est: liquida tamen diutius perdurat: sicut etiã colophonia thuris redolens, quæ nõnullis sola uocatur colophonia,*

nia, odoratu suauitatem quandam referens, calore sicut abietina mediocri prædita, nascitur admodum modica, atque ob id preciosa est. Humidissima tamen omnium est altera Laricis appellatæ differentia: nam hæc quoque duplex est: una quidem similis terebinthinæ: altera hac acrior, calidior, magis liquida, & odoratu grauior, tum gustu amarior. Conditur hæc liquida resina uasis fictilibus, piceam resinam continentibus, consistentia & colore terebinthinæ adamussim similis: odore & gustu diuersa: ingratior quidē olfactu, sicut etiam acrior & gustu mordacior. Quare satius est, terebinthinam omnibus medicamentis, quæ ulcera rectè curabunt, admiscere: quoniā primus præcipuusq; in eis scopus est, ut id quod offertur non mordeat.

De frictione metallorum cum aceto ad solem.

MEminisse uos puto & huius quod toties repeto: fortium medicamentorum, cuiusmodi est ærugo, misy, chalcitis, sori, æris squama, uel chalcanthum, ex aceto diu contritorum, morsus, seu erosionem obtundi, uires augeri. Quoniam uerò metallica ceu crassiorum natura partium potestatem suam in altum usque corporis, quod curatur, non extendunt, ideo ut tenuiora fiant conterere, & ex aceto ipsa dissoluere conuenit, quæ curiosè ita attenuata ad penitiora usque penetrant. Accedit autē & aliud quoddam cōmodum in huiusmodi medicamentorum confectūris, quod diligenter elaborata corporis meatus nusquam inter eundū retenta pertransëunt, eiusq; gratia si calidioris naturæ sint, sine morsu munere suo

funguntur. Quin & inter humores ipsos in corpore generatos, tenues facilè citra erosionem perspirant: crassiores retenti obstructiq; molestant, ubi mordaces fuerint. Eadem ratio est in metallicis medicamẽtis combustis, sed illa ex ignis commercio nonnihil mordax, seu erodens perseruant, quod elota deponunt, ac lenia prorsus redduntur. Quibus autem simule quippiam ustioni ex frictione cum aceto ad solem facta ignis loco accidit, ea ne quidem ex igne calorem consequũtur: læuigata tamen ex aceto & combusta multo præstantiora fiunt. Hæc sanè multorum medicamentorum communia necessariò cognoscenda sunt: tum usus ipsorum similiter: alius quidem in alijs affectibus: in cauis uerò ulceribus quum linamentis excepta imponuntur.

Olei differentiæ.

OLei sanè nomen unum est, qualitas & facultas diuersa: Nam omphacinum frigidius, ex maturis oleis pressum calidius est: temporis autem processu calefaciendi uim auget: sic etiam quod salem habet, quantum ex illo sumpserit, tanto calidius est, magisq; siccat, quàm quod ipsius expers est. Quod surculos oleæ, θάλλους Græci nominant, continet, ualentius astringit. Indicabit autem utilius & ulceris forma, & corporis ægri natura: ulceris quidem sanandi contrarijs, corporis autem ulcerati similibus. Quapropter medicamentum, quod emmoton futurum est, myrteo liquefacies: quum generata caro flaccidior quàm par est appareat, præsertim ulcere ad cicatricem perueniente propemodum. Nam cum pauxillum quiddam phlegmones in ambientibus particulis relinq

relinquitur, optimum est pharmacum ex rosaceo liquore. Rosaceum uerò præstantissimum esse nouisti, quod solis rosis pluribus oleo citra salem præparato plenius imbutis confectum est.

De vsu viridium emplastrorum.

QVatenus medicamentum exiccet detergatq́;, cùm ex simplicium facultate, quæ id constituunt, inuenerimus, inde simul dispositionis naturam cui conueniet indipiscemur. Vbi enim humiditas multa & copiosa sordes est, desiccans euidenter purgansq́; medicamentum applicare oportet. Vbi apertũ (Græci ἀπιγίσατον *uocant) ulcus est, carnis indigum, moderatissimum inter exiccantia detergentiaq́; competit. Verùm minoris maiorisq́; in eo rationem ab ægri natura sumere conducit: Siquidem durioribus uel ex temperamẽto naturali, uel ætate, uel loco, uel studijs corporibus magis exiccantia exhibenda sunt, humidioribus minus. Quapropter primus cuiusque medicaminis linteolis excepti (*ἐμμοτον *appellatur) usus ex prædictis nuper scopis coniecturali artificio sumitur: secundus, ut etiam antea monuimus, ex signis in corpore curando apparentibus. Si nanque cauum ulcus citra phlegmonem & purum inueniatur, nihil nouum tentare oportet, si humidius, uel sordidius intendere desiccans detergensq́; pharmacum ratio postulat, si cauum magis quàm prius existit soluere. Intenditur itaque melis temperatura: mitigatur ex oleo & cerato, uel oleoso quodam, cuiusmodi est rosaceum, myrteũ & cyprinum, simpliciter præparata sine spissamentis,* σύμματα *Græci uocant, quæ addunt odoris gratia, uel ut confecta diu-*

tius ab iniurijs immunia permaneant. Iam *uerò si conten tiosus quispiam nos increpet, tanquam præter institutum initio ad medicamentorum usus orationem deducamus, polliciti nos de eorum compositione uerba facturos, ille considerato, quòd in usu etiam confectura quædam sit, silentium sibi imponat. Prima enim pharmacorum, quæ cerato miscentur, in eo confectio est: altera rosacco, uel myrteo, uel cyprino, uel lentiscino oleo, uel melle apposito constat. Atque de his satis.*

De viridium emplastrorum commixtione, eorumque quibus constant proportione.

VErùm ad emplastra, quæ iam per experientiam abundè probata sunt transeamus. Hæc igitur Andromachus memoratu digna medicamenta usurpare ipsa scientibus præscripsit. Vnde cùm talia sint, ea deligenda ueniunt, quæ paucioribus, paratuq; facillimis simplicibus componuntur, tum quæ ad plura ualent, & proposito maximè scopo seruiunt. Res fiet exemplo ita dilucidior. Finge cauum ulcus apertum in sano corpore: tale uerò ab emplastro uiridi, quod Lite uocatur, liquefacto ex rosacco curabitur. Appellant autem Liten, quod ex ærugine, cera, & resina cōficitur. Ego sanè, ut ostendi, æquam utriusque portionem misceo, æruginis decimam uel duodecimam, uel octauam. Est uidelicet duodecima, si ceræ pondo, & resinæ tantundē, æruginis uncias duas temperemus: decima, si duabus æruginis uncijs, uiginti ambarū resinæ & ceræ, hoc est, utriusq; decem adijcian

tur.

tur. Quinetiam si octauam æruginis partem cerato ex cera & resina confecto apponamus, etiam sic bene habebit. Acrius enim magisq́; detergens huiusmodi medicamentum erit, non tamen inutile: nam duris corporibus percommodè adhibebitur. Melior euadet compositio, ubi octauam portionem æruginis confecturæ ex cera resinaq́; immiscuerimus, ærugine pariter aceto quam acerrimo diebus plusculis antè in leuorem redacta. Præstantior erit, si etiam thuris partem dimidio maiorem, quàm fuit in ærugine, indiderimus. Olei pares cyathos æruginis uncijs adiunges, cū sine aceto & thure medicamē cōficias. Quando autem thus acetumq́; adijcis, si quidē fricta resina pinguior molliorq́; sit, ac æstate pharmacum præparas, miscebis nihil: si uerò dura, idq́; per hyemē, cyathum unum infundes. Quòd si liquidam quandam resinam ceræ temperes, oleo prorsus carere licet: liquidissimæ quidem tertiam ceræ portionem, minus liquidæ dimidiam. Porrò fiet huiusmodi quædam compositio: Ceram resinamq́; liquidā ubi refrigeraueris, æruginis parti nunc octauæ, nunc decimæ, aliàs duodecimæ commisceto: cognoscens duris corporibus primam temperaturam conuenire, mollibus tertiam, medijs mediam. Aeruginem ex aceto læuigabis: si lenius medicamentū uoles efficere, thuris pondus dimidium eius quod continet adiunges: sin hoc minus, thus & æruginem æquali modo committes. Atqui resinam cum cera liquefactam sine rasura refrigerantes, æruginì thuriq́; in pila ex aceto tritis superfundimus. Hæ igitur primæ compositiones sunt uiridis emplastri, quod cruenta quædam uulnera non adeò magna

glutinat, & reliqua adusque cicatricem sanare potest, & carnem in eis producere, ex humido quodam oleoso liquatum. Voco autem oleosa, rosaceum, quo maximè ad illum quem retuli modum confecto utendum est: statim myrteo, cyprino, & lentiscino. Sed ipsum oleũ, ubi medicamento liquescenti caloris quippiã adijcere cordi est, commune hoc miscebis, in quibus refrigerare studes, id quod omotribes appellatur: ubi astringere, myrteum: ubi mixtæ facultatis aliquod, concoquens puta & repellens, rosaceum: in quibus modicam astringendi uim cum maiore caliditate desideras, cyprinum & lentiscinum. Porrò pleræq; *aliæ compositiones erunt, dum medicamentis simplicibus iam cõmemoratis uel incarnãtia, uel emollientia, uel astringentia, uel quæ difficilia ulcera curant, temperantur.* Nonnulli uerò digerentia *miscuerunt, sicut etiam cicatricem ducentia: alijs quidem omnia cõmiscentibus, uel confecturam inutilem, uel medicamentum uarijs accommodum præparare contigit: quorum materias cognoscentes, tum inuentis iam uti, tum similia componere ipsi potueritis.*

Quomodo viridia fiant.

A*Erugo non modica immuttitur, ut & aliorum colorem uincat, & omnia in suum permutet.* Porrò *conijcere oportet eum qui tale emplastrum confecerit, præter æruginis quantitatem, & colorem illorum quæ ipsi commiscentur, ad hæc coctionis rationem, in simplicibus quidem colores pertinaces obseruare: cuiusmodi flaua & nigra, & rufa medicamenta occupãt.* Dico au*tem flaua & rufa, qualia sunt melitites, chalcis combu*

sta,

sta, auripigmentum, sandaraca. Nigra uerò, quod genus sunt pix, bitumen, terra ampelitis, lapis gagates. At inter coquendum non oportet æruginem super ignem coeuntibus committere: uerùm ubi in mortario unitas facta est admiscere, si colore uiride medicamentum permanere desideras: sin autem melinum uoles emplastrum cōficere, intelligito in coctione æruginem primum in hunc colorem perducendam, postea in rufum, ut emplastrum, quod bicolor, Græcè διχρωμον appellāt, euadat. Etenim à coctionis tempore paucis diebus pòst, in summo quidē fuscū magis redditur, in imo rufum simul apparet. Quoniam uero de ipsorum colore abunde satis diximus, rursus ad facultatis sermonem reuertemur, memores unde primum hoc in libro exordiū sumpserimus. Egimus autem in eo, nisi me fallat memoria, de medicamentis carnem generantibus: quorum potestatis scopus est, ut mediocriter & sine morsu detergāt exiccentq́; . At speciales confecturæ pro diuersa simplicium pharmacorū materiæ differunt. Cæterum nemo ignorat, ea quæ propriè & primariò σαρκωτικὰ nominantur, aperta ulcera carne implere, hoc est, quæ caua quidē sunt, non tamen sordes, aut inflammationem coniunctam habent: insuper nec prauorum humorum influxionem, neq; carnem in cauo ulcere intemperatam. Nam prædictorum aliquo cauitati imposito prius illud curandum est. Consilia curationis ipsorum sunt, sordidis detergentia pharmaca adhibere, profluentibus exiccantia, atque id quod influit repellentia. At si copiosum & contumax existat, fluoris causa prius amputāda est. Constat autē inflāmatis phlegmonē

sanandam esse, carnem intemperatam ad temperiem reducendam. Porrò intemperatæ iam factæ, quatuor sanè modis simplicibus, quatuor item compositis, per contrarias qualitates succurretur. Sed de his postea: nunc autem de medicamentis uehementer detergentibus agemus.

De pharmacis valde abstergentibus.

QVòd hæc ex prædictorũ genere sunt, quæ ob moderatam detersionem cauis ulceribus puris, apertis sine omni morsu admouebantur, antea comprehendimus. Intensam uerò detergendi uirtutem obtinent, quæ copiosas sordes auferunt. Quare nonnulla ex prædictis uiridibus medicamentis una re solũ, nempe æruginis copia, ab ijs quæ simpliciter carnem producunt, euariant. Quædam & aliorum insigniter detergentium mistura, sicuti uocatum Isis, & Machærionis emplastrum, quod nos pro more usurpamus: oleosum ex usu nuncupant. Vbi enim sinũ implere proponimus, copiosiore oleo iam liquefaciẽtes, per cornu rectum modo clysteris porcinæ uesicæ cõiuncti ipsum infundimus. Quin & piulcis, hoc est, pus trahentibus, in eo utimur. Etenim inter clysteres etiam, quibus latius foramen est, ad huiusmodi administrationem commodi sunt. Cũ uerò non est perspicuum, sinus oppletos sordibus, ex meraciore hoc medicamento purgari, id est, oleo pauciore adhibito? rursus puriores effici ex humẽte magis olei uberioris tẽperatura? Itaq; si paruæ adhuc phlegmones sinũ infestãtis suspicio quædã existat, medicamẽtũ ex rosaceo prorsus liquefiat: Sin à phlegmone fuerit liber, ex oleo: et si citra erosionẽ

ueteris

ueteris misturam sustinuerit, illo pharmacum liquatur. Cæterum in huiusmodi usum non solū hoc, sed Machærionis quoque emplastrum & Isis, tum alia faciunt, quæ maiores nostri perscripsere, cerato mixta, cauis ulceribus carnem inducere. Omnia nanq; huius notæ sine cerati mistura ex oleo & rosaceo liquefacta sinibus immittuntur, eò quòd consistentia, quæ linamento excipitur, emmoton uocant, sinibus illini non potest. Pari modo & medicamentum siccum, quod combusta charta constat, rosaceo copiosiore diluentes, ipsis infundimus. Quemadmodum uerò sinus liquidioribus pharmacis indigent, dum crassiora imponi nequeunt, ita quæ in summo caua ulcera affligunt crassius medicamentum desiderant, hac uidelicet occasione, quòd liquida statim ab eis decidunt, & linamēta sicca relinquuntur. Merito igitur in id genus uitijs ceratum ualidè abstergentibus admiscemus: in sinibus oleum, uel rosacei plurimum. Atqui hæc in eum modum abstergentia pharmaca omnino etiam digerunt, ideoq; uehemēter exiccant, ac commune quoddam ipsorum genus efficitur, quod Græci πολύχρηστον appellant. Accedunt huic generi emplastra euidenter acria, qualia sunt διὰ ἁλῶν, quæ non offerenda sunt, ubi carnē quampiam progignere cogitamus. Nam præter alia hoc quoque sal eximium habet, ut astringat magis quàm purget: siccare uerò nihilominus quàm nitrum, ac eius spuma potest. Sed illa astringendi facultatem non agnoscunt, sicut nec Asiæ petræ flos. Atque huius rei gratia discutere, & ceratis admixta ulcerum sordes tollere nata sunt: Sal propter astringendi potestatem hoc efficere non potest.

Proinde cum hæc in memoria habeatis, & methodum compositionis, usúsq; omniũ eiusmodi medicamentorum audiueritis, deinceps illa, quæ à clarißimis medicis propter optimorum medicaminũ cognitionem usu atque experimentis cõperta sunt, enumerabo. Primum sanè Mantiæ, atque eius discipuli Taranthini Heraclidis sectatorũ permulta pharmaca, que subsequentibus annis per experientiam probantes distinxerunt, & præstantißima ipsorum denuò literis mandarunt: quæ uerò minus efficaciæ habere uidebantur omiserunt. Iure igitur & ego maiorem facio mentionem eorum qui illis successerunt. Sunt autem inter hos, qui in medicaminũ experientia rectißimè se gessisse uidentur, Petronius Musa, Heras, Andromachus, Asclepiades, & Criton. Iam uerò Archigenis & Philippi studiosi non pauca medicamenta prodidere. Quinetiã liber unus est Menecratis, cui nomẽ inditum est, Insigniũ pharmacorũ αὐτοκράτωρ ὁλογράμματος, id est quasi dicas, Imperator (nam ei dicatus est) integris literis descriptis. Quæ ergo pulcherrima ipsis tradita sunt medicamina, & cõmendantur, quorumq; nos inter omnia relata experientiã habemus, & quibus præceptores nostri usi sunt: ad hæc, si quod nobis inuentũ sit, deinceps adducã, quo singula genere cõtineantur exponens. Nunc autẽ uiridibus relatis melina protinus subiungam.

Melina emplastra.

QVemadmodum uiridium emplastrorum plurima propter æruginem præpollentem talia fiunt, præsertim quæ sunt ex ipsis coloratiora, ita quoque melina. Sed uiridia æruginem incoctam habent, melina uerò co-

ctam,

ctam, sed mediocriter: Nam si largius coquas, ambigui coloris emplastra quibusdam appellata, quibusdā rufa, efficies. Solent medici uiridia simpliciter melina, & rufa nominare, quæ non adeò magna uulnera glutinant, & ulceribus cicatricem obducunt: quæ mos est medicis appellare ἀπόδεσατα, quasi dicas aperta. Item ex rosaceo liquefacta cauis carnem gignunt. Multiplicis usus sunt inter ea, quæ plura pollicentur. Quædam multa non promittunt, sed unum mentione dignum, uidelicet uel ulcera cacoethe bene curare, uel pus digerere, uel meliceridas, uel duritias emollire, uel huiusmodi quid non contēnendum, aut curatu facile. Andromachus itaque quatuordecim melina conscripsit: ex quorum numero quinq; æruginem habent, reliqua sine hac confecta sunt. Porrò ex his quæ ærugine constant, unū quidem primū inter quatuordecim positū est: alterū uerò quartū, post hoc aliud sextum, inde septimum & decimum. Quibus ergo nihil eximij apposuit, omnia simul & conglutinant ulcera, & cicatricē inducunt. Quòd si ex rosaceo liquefeceris, carnem procreāt. Quin & mediocribus phlegmonis medētur, sicut etiā duritias emolliunt: atq; hoc euidētius, quæ guttā ammoniaci cōtinēt. His adhuc magis, quæ copiosiorem q̄ pro reliquorū portione æstimetur, eā asſūpserūt: in quibusdā uerò apposuit ipse tenerū, hoc est, teneræ cuti cōueniens: cui præfixit ἀνωδύνικον, & ἐπιπόνικον, innuit membrorū doloribus synanchæ & lateri beneficere, uel interiores abscessus discutere magis quoddam testimonium his adferens, quàm simplici sermone scriptis. Igitur omnia ipsa deinceps subijciam:

Melina diuersa promittunt.

Argenti

Argenti spumam, ac oleum coquito, cum inalterata sunt, ammoniacum, deinde ceram, postquam deposueris cacabum, galbanum, æruginem, & reliqua addito, atque molliter incoquito. Huiusmodi coquendi modos melinorum emplastrorũ me priores tradidere, iuxta quorum similitudinem etiam alia melina coquere potueritis.

In Melino Serapionis, Argẽti spumam sanè primum iniicere conuenit, mox resinas & ammoniacum, deinde galbanum & æruginem, postea si uel thus, uel myrrhã, uel aloën capiat: hæc immittenda sunt, cum medicamentum ab igne tollitur: quippe coctionem non ferentia. Prædiximus autem, lentè coquenda esse, præsertim cum ærugo indita fuerit: quin & ipsam miscendam, dum cacabum in terram deponis, ac modicè refrigerabis, idq; magis, si uas paruum sit in quo coquitur: Nam efferuescenti immissa ærugo, frequenter ex ipso uase diffundi medicamentum cogit. Porrò in Menœti primo melino, πύκτικον uocat, ideo quòd pugiles eo utantur, ammoniacum ex aceto læue in mortario fieri posse, alijs omnibus in cacabo mixtis, deinde ipso affuso, prius instituti sumus.

In Melinis emplastris dixi neque æruginem crudam esse oportere, ut in uiridibus, neque nimis coctam, sicut in his quæ incerti coloris & rufa nominantur. Verùm ubi iam cacabus ab igne auferendus propemodum est, iniici ærugo debet. Deinde cum mutet colorem, & melinum redditur, medicamentum tollere iam ab igne tempus est, quatenus pirum iam euaserit. Sin minus, paululum super ignem lentum remorati sic tollemus. Nam in

uehe-

uehementi admodum flamma facilè in rufum degenerat.

De rufis emplastris quæ λίχρωμα, id est, incerti coloris dicuntur.

QVædam ex eadem materia prodeunt qua melina, sicut prius quoque diximus, hoc solo discrimine, quòd diutius coquantur: Omnia siquidem propter crudam æruginem uiridia fiunt melina, ubi mediocriter ipsa cocta fuerit: rufa, ubi liberalius. Manifestum igitur, melina rufaq; oleum copiosius quàm uiridia necessariò habere: etsi reliqua omnia eadem recipiant. Atque huius gratia primum spuma argenti cacabo inijcienda est, in quo tantisper coquetur, dum sordium craßitudinem consequatur: mox ærugo. deinde si metallicum aliquod, ceu æs combustum, eiusq; squama immittatur: ac quando spißitudinem acceperint, tunc ceram & resinam (si hæc etiam medicamentum recipiat) indere conueniet: postremo thus, myrrham, aloën, aliaq; id genus. sicut celeberrimum rufum, quod διὰ ἰτεάμου uocatur, sacrum & ipsum appellatum: uelut Isis, quoniam aiunt ea ex sacris Aegypti locis adferri: polychreston igitur hoc est, quod interpreteris licet, usus multiplicis, eoq; in sequenti sermone inter ea quæ sic nominantur adnumerabitur. Impræsentiarum de alijs rufis omnino simplicibus, quæ inter hæc & polychresta consistunt, uerba facturi sumus. Vt igitur uiridia emplastra ex cera, resina, oleo, & ærugine conficiebantur, iuxta dictam illic temperaturã, sic rufa ex argẽti spuma, & oleo copiosiore quàm in uiridibus sumpto componuntur. Itaq; si emplastrum

διὰ ἰτεάμου Isis.

Largius uoles coquere, augeasq́; oleũ, medicamen habitu rus es quod magis siccet, ideoq́; uulnerũ cruentorũ gluti nãtius: sin autẽ mediocriter, tantũ olei mẽsuram, quantũ argẽti spumæ põdus esse sufficit: libram enim olei mensu ralẽ Romanorũ in argẽti spumæ librã ponderalẽ inijcie mus. Iã si pharmacũ plenius incoquere placet, nõ unã li bram s, sed etiam duas & plures temperabimus. Porrò inter hæc rufa emplastra sic præparata, plus siccant quæ nec resinam, nec ceram omnino habent, sed ex solis, ut uocãt, metallicis conficiuntur: quemadmodum alij quo= que nonnulli ex prioribus huiusmodi scripserunt.

Rufum Galeni.

Cæterũ quo ego semper mea industria cõposito utor in hunc modũ coquitur: Argẽti spumæ cũ oleo prius co ctæ metallica ex aceto læuigata immitto, & sic coquo, do nec purũ fiat. Addo his olei libras quatuor. hoc aũt quan to uetustius, tãto erit melius: magisq́;, si id fuerit Sabinũ. argenteæ spumæ libras tres, aceti quàm acerrimi libras duas. Horũ triũ metallicorũ, squamæ æris nigri, ærugi= nis, chalcitidis uncias duas, hoc est, denariũ põdo sede= cim. At quum uetus oleũ existit, crassumq́; ex uetustate, quatuor libras s immittito. nos quinq́; interim, idq́; per hyemẽ indidimus, non ignari, hyeme plus olei quàm per æstatẽ immiscendũ. At argenti spumã prius uidelicet co= ques, donec sordiũ craßitudinẽ recipiat. Quòd si oleũ ci cinũ habeas, id pro uetere usurpato, certe medicamentũ hoc cruẽta uulnera facilè glutinat, magisq́; in duris cor= poribus q̃ mollibus, cuiusmodi sunt mulierum & eunu= chorũ, dilutũ potius ex oleo cicino quàm ueteri. Itẽ quũ

linteo

linteo exceptum imponitur, mirũ est quàm ulcera curatu difficillima cõcoquat, quæ pus nequaquã reddũt. Ad hæc sinus cõglutinat, & fistulas implet, exiccat, & prorsus claudit. Vbi iam ipsum hæc pulchrè uelis efficere, metallica pluribus diebus aceto lõgè acerrimo conterito, ac potius in sole: pari modo argenti spumã tritam exiccatamq́;, & oleo postea mixtã, eo quo dixi modo incoquito. Attamen ad ulcera, quibus cicatrix difficulter induci potest, metallica sic elaborari, & argẽti spumã cõterere nõ est necessum. Etenim sine his ἐπουλωτικώτερον, *quasi dicas, cicatrici ducẽdæ prõptius illud euadit. Adijciatur autẽ tunc ei diphrygis & chrysocollæ singulorũ uncia. at hæc nõ simul cũ squama & ærugine cõmittuntur, uti nec ubi iã coctũ medicamentũ fuerit omnino, sed eo quod intercedit tẽpore. Tantã enim huiusmodi pharmaca coctionẽ requirũt, ut exactè cum prioribus in unũ coẽãt: quod mediocri interuallo accidit, neq; multo antè, nec paulò minus q̃ cacabus ab igne tollatur. Solum itaq; hoc emplastrũ fistulas, sinus, & magna uulnera glutinare potest. Iuuat ipsum spõgia recẽs, nõ dura, ueteri uino respersa. Deligatura in finib. ab imo fiat, ligamẽto ad orificiũ perueniente, sicut in sermone de fistulis clarius ostendetur.*

De iis quæ cicatricem obducunt.

EMplastra cicatricẽ inducentia, siue synulotica, siue epulotica nominare uelis, sicut etiã alia medicamẽta epipasta, & quæ linamentorum usu apponuntur, nihil ad curationes eorũ differẽtiæ adferret, si qualis quodq; facultatis medicamẽtũ esse debet memineris: quam simul cũ reliquis omnibus in Therap. lib. explicauimus. Quanto

enim

enim glutinantia ſarcoticis ſiccare magis dicta ſunt, tanto glutinantibus epulotica. Nam ipſorum beneficio carnem cauis ulceribus generatam, cutem reddere ſtatuimus: ob quod tale pharmacorum genus, ſiue ἐπίχριστον, ſiue ἐπίστατον ſit, aſtringere oportet. Hic autem illorum duntaxat emplaſtrorum mentionem facere cogitamus: ſiquidem ea quæ linamentis excepta imponuntur pharmaca, ex his roſaceo uel myrteo liquatis fiunt. Atque myrteum roſaceo hoc magis conducit, quo uehementius aſtringit: at ſi neutrum habeas, ex cyprino, lentiſcino, & melino liquanda ſunt: ſi his quoque careas, ex omphacino, uel eo quod ab Hiſpania portatur, σπανὸν Græci nominant: ubi nec huius copia adſit, teneros oliuarum ſurculos contuſos, alij cuipiam uulgari oleo admiſcebis: quòd ſi hos etiam deſideres, præſtat oleo uetere liquefacere: hinc enim medicamentum ſiccandi uirtute augebis. Proinde pleriq; medicorum à pharmacis, quæ optimi quiq; auctores longi temporis experientia ſatis probarunt, eoq; nobilia reddiderunt, hac ratione ſolum abſtinent, ut ipſi melius quippiam præter maiores habere uiderentur. Attamen ex medicamentis celebribus cognoſcenda ſunt quæ commendantur omnibus, nempe quod διὰ καδμίας, & διὰ λαδάνου inſcribitur, ad cicatricem ducendam utrunque præſtantiſſimum. Quanquam apud omnes mixturæ ſimplicium temperaturam eandem non ſit inuenire.

De catagmaticis & cephalicis emplaſtris.

QVi plurima ac optima pharmaca prodiderunt (antea omnes nominatim citauimus) genus aliquod emplaſtro

plastrorum cephalicum & catagmaticum uocant, à caluariæ fracturis potissimum nomen eis imponentes. Sunt autem talia astringendi, digerendi, & siccandi potestate prædita. Plerique paululum ex astringentibus pharmacis eis admiscuerunt, idq; duplicis usus gratia, sicut diximus: nempe ut id quod affectis partibus influit repelleretur, & abstergentium facultas in altum usque penetret: docuimus nos antea, nisi astringentia frictione in pulverem redigantur, noxam magis quàm præsidium allatura ijs, qui trahendi uim occupant. At optimè elaborari ostendimus, si ex aceto acri læuia fiant.

De emplastris quæ propriè Cephalica nominantur.

CApitis fracturarum, quæ ad laminam usque peruenere, emplastra cephalica dici consuerunt. Eorum uirtus est, ut ossium squamas regenerent, nutrimenta in caluaria, & alijs corporis ossibus reducant. Nonnulli communi genere hæc etiam uocant catagmatica, quibus propriè nuncupatis fortiora sunt. Siquidem catagmatica ab eis dicta, purgandi siccandiq; facultatē habent: hæc autem acrimoniam quandam sortita sunt, ut ex alto in superficiem extimam non ossa modò, sed his multo magis humorem crassum aliquem & uiscosum, uel omnino deprauatum extrahāt. Meminit huiusmodi emplastrorum Asclepiades in tertio libro de exteriorum medicamentis, quæ sanè in quarto huius operis libro tractamus. Quoniam uerò ad cacoëthe ulcera, & chironia quædam ipsorum conuenire dixit, tum quod ad Delcontem auctorem

refert cephalicum, tum ex nigro uiride cephalicum, tum Philoti cephalicum, tum Isin, quod & ipsum simul cephalicum appellat, aliaq; nonnulla huiusmodi, quæ huc pertinere putandum, ideo nunc quoque ipsa non apposui, sed ad catagmatica & cephalica ab alijs medicis memoriæ mandata transgrediar, ubi generalem utriusque potentiam exposuerim. Quæ uero & antea in hoc libro protulimus, tum in opere de simplicium medicamentorum facultate in memoriam reducentes cognoscere uos expedit, cephalica nempe catagmaticis esse nobiliora, eoq; cum cerato carnem producere. Quapropter & sarcoticis alio quodam modo similia sunt. Nam ubi ex cerato uim remiserint, sarcotica fiunt, quæ linamentis excipiuntur: adiecto uidelicet interim oleo, aliâs rosaceo, nonnunquam alio quodam huiusmodi.

De emplastris glutinantibus.

QVidam hæc ἔναιμα & τραυματικὰ nuncupãt. Opus eorum est, coniungere, & diuisas partes conglutinare, ut in pristinam unitatem particula reducatur. Verum non modò cruenta protinus glutinantur, ubi sanguinem ex diuisione profluentem adhuc spongia deterserimus, deinde suturis, aut fibulis coarctauerimus, sed etiam sinus ueteres, cum ab omni inflammatione immunes, & puros medicamentis appositis effecerimus, cõmittuntur, coëuntq;. dictum est in Therapeutices libris, medicamentum primariò, atque ex sese, sordis detersorium appellari: altero significatu sarcoticon, id est carnem producens & glutinans. Non enim tanquam ipsum sarcoticon, aut uniens, neque tanquam hæc naturæ solius opera non sint,

sed

sed quòd talibus impositis medicamentis ulcera carne repleantur ac coëunt, appellationem hanc sortita sunt. Opus ipsorum proprium est, affectam partem recrementis uacuare, ne uidelicet sanies carnis generationem, glutinationemq; impediat. Indicatum est, glutinatoria sarcoticis esse sicciora: item sarcotica detergendi uim omnis rosionis seu morsus expertem referre. Glutinantibus autem non abstersorijs prorsus, uerum desiccantibus solum esse licet. At cum cicatricem ducentia pharmaca multò his (præter quàm quòd abundè astringunt) sicciora sint, statuamus demum & quæ glutinant, & quæ coniungunt, moderatius istis exiccare. Finis autem glutinantium est, nullam inter coitura subnascentem humiditatem permittere: epuloticorum uerò non hanc tantum impedire, sed etiam nunc consistentem in ijs quæ mox cicatricem ducent, consumere: ad hæc callo obducere, & astringendo indurare. Sarcotica sanguinem ad refectionem idoneum, tum pro quantitate, tum pro qualitate tuentur: ac tantum talemq;, quanto natura & quali ad carnis generationem indiget. Cæterum lenissimum medicamen purum ulcus seruat, siquidem tale acceperit: sordidum uerò necesse est illud tantum pro sua ipsius potestate detergere, quantum crassitudinis sordes habuerit: quinetiam carnem recens iunctam mordere & exedere debebit. Vnde palam colligitur id, cum tale existat ulceri carnem non esse inducturum, nec cauitatem repleturum, sed quòd potius ipsa colliquabit, imminuetq;. Atque huius rei causa medicamentum quod sordibus copiosis repurgandis est, quo de antea dixi, non semper carnē potest gignere, nisi

uel ex uberiore oleo, uel rosaceo liquatum, sicut quod ἐλαιῶδες & διὰ χάρτου inscribitur, detersionis uehementiam remittat, uel ex cerati mistura rosionem deponat. Huiusmodi multa multiplicis usus uires ostendunt, quemadmodum Machærionis emplastrum, tum Isis. Scopus igitur singulorum id genus in Therapeuticæ libris declaratus est: simplex facultatum materia in alio opere priori composita, in præsenti tractatur. At primum in eo meminisse oportet naturæ corporum, quæ curanda susceperis. Nam humida, eoq́; mollia, quemadmodum mulierum, puerorum, eunuchorum, & qui muliebriter degunt, imbecillioribus medicamentis indigent: uirorum corpora, potissimum qui ex uirilibus munijs & sole durum corporis habitum conciliarunt, ab imbecillibus nihil præsidij sentiunt. Quapropter nec glutinantia utriusque sexus corporum communia sunt, sed quæ ex argenti spuma, oleo, & aceto præparantur (in priore libro de ipsis egimus) imbecillam mollemq́; carnem glutinant. Quæ bitumine, ærugine, squama, aloë, & myrrha constant, robustam & duram. Itaque bitumen ipsum per se in harum uirtutum scopo continetur: at nulla ratione solum ex oleo liquatum usurpare poteris, ut quod friabilius sit, quàm medicamento emplastrodi faciendo conueniat. Vt igitur emplastrum fiat, ceram & resinam ei admiscemus, à quibus denuò uirtutẽ eius solutam iri sciẽtes, interdum æs, uel eius squamam, sæpe aloën, uel myrrham, uel in summa siccans aliquod medicamentum non inepte adijcimus.

Nigrum

Nigrum EMPLASTRVM *quod inter glutinantia recensetur, hæc recipit: Ceræ, picis, bituminis, pityinæ, singulorum pondo libram, mannæ pondo uncias sex, cerussæ pondo uncias quatuor, chalcanthi pondo uncias quatuor, opopanacis pondo uncias duas, olei semunciã, alij selibram, aceti heminas duas. Ceram, bitumen, oleũ, acetum paululum relinquens in olla recenti liquato: deinde picem & resinam adijcito: in minima frusta diligenter concidito. Vbi semucoctum fuerit, tollito ollam, & aliquandiu refrigerato: inde atramentum sutorium percolatum, læuigatumq; ex duabus aceti heminis paulatim inspergito, ne effcruescat: effusum leuiter suburito mouens: cum tactum non inquinat, cacabum deponito: opopanacem antea in reliqui aceti parte madefactum infundito, ut dissoluatur: mox cerussam, mannam unà pariter trita inspergito: & paululum tepefaciens, ut in unum coëant, obserua, ne opopanax & manna adurantur: refusa in mortarium, ibi refrigerari sinito: ac rursus subacta reponito, atque utitor. Porrò manifestum est, etiam alia barbara, quæ tum Andromachus, tum reliqui tradiderunt, eodem modo confici oportere. Quidam opopanacem cacabo non inijciunt, sed læui ex aceto facto liquata in mortario superfundunt. Cum eo nonnulli miscent mannam, & cerussam, quemadmodum ego quoque sæpius feci, in mortario terens ex aceto, & quæ liquari possunt, liquefaciens. Subinde uerò atramentum sutorium duntaxat cum opopanace læue factum cacabo indidi, mannam cerussamq; inspergens.*

Emplastrum nigrum.

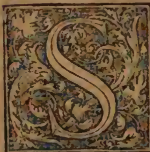
Coctionis modus.

E tertio libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

Quis cõmunis uulneratorum neruorum curationis modus, & quæ medicamenta ſpecialia.

Præceptorũ Galeni error in neruorum curatione.

PECTAVIMVS omnes præceptores noſtros præſidio, quod iam recentiores medici ἔναιμον & glutinatorium appellare ſolent, uti. Nam initio medicamentum aliquod ex enæmis imponentes, uulneris oras committere ſiu glutinare moliebantur. Si uerò phlegmone eas obſederat, calida aqua liberaliter fouebant, ac tritici farinam ex hydrelæo decoctam, cum oleo applicabant. Quare etiam gladiatores in patella uulneratos, ſupraq́; hanc in lato tenuiq́; tendine, pari modo ab ipſis curatos uidi: forſan melius dicas non curatos, ſed perditos. pauciſſimi enim illorum, & ij claudi ſuperuixerunt. Quid? quod permultos in manu ſumma tendones, per quos digiti flectuntur extenduntur q́;, uel contuſos, uel minimo puncto læſos, putreſcentes adeò conſpexi, ut coctis diutius in aqua ſimules apparerẽt. Non enim ſecus exoluuntur

tur & substantia emollescunt superiorem sanandi modum experti, ut quo uulneratam partem ueluti putrefieri perceperim. Quoniam uerò omnia ex humiditate & calore putrescere cognoscebam, curationem per siccantia refrigerantiaq; moliendam esse deprehendi. Rursum apud me contemplatus, frigidum ferè ab Hippocrate neruis inimicum dici, optimum fore neruorum uulneribus medicamentum intellexi, quod & siccaret, & caloris frigorisq; particeps esset, uel parum ab horũ medio ad calorem recederet: calidum tamen esse satis posse, modò siccandi potestate polleat. Etenim calor citra humiditatem putrefacere nihil habet. Insuper illud quoque præmeditatus, multum referre, nudæ parti affectæ medicamentum offeras, an per alia corpora ei præposita, conuenire aduerti alijs in nudato neruo uti pharmacis, alijs cum punctus fuerit, partibus, quæ ipsi præiacent, illæsis. Vbi etenim nudo neruo medicamentum adferas, ibi prædictam auxiliorum integram indicationem assumi ratio est. Præpositis autem partibus saluis, tenuius pharmacum inueniendum est, cuius uirtus interiacentes particulas permeando non dissoluatur, sed in altum penetret. Quod efficere tale pharmacum potest, si ualidè siccet: & si nõ calore & frigiditate medium sit ac symmetron: non offendere, dum efficacia ipsius calefaciendi uel refrigerandi in particulis, quæ neruoso corpori præpositæ sunt penetrandis imbecillior est reddita. Atqui inuento iam præsidiorum scopo, quàm uidelicet tenuia esse conueniat, deinceps materiæ mentionem facere oportet. Plurima igitur quæ calefaciunt tenuiorum esse partium,

Enumerat ... nuiũ partiũ medicamenta.

permulta rursus quæ refrigerant craßiorum, in simplicium medicamentorum speculatione didicimus: quippe una solum qualitas acris cum tenui substantia nonnunquam ipsis accidit, eoq; inter omnia, quæ refrigerandi um obtineut, tenuiorum partium acetum est quam acerrimum, quod etiam caloris modici particeps esse demonstrauimus: calefacientium uerò liquores probi tenuißimam habent substantiam: & apud omnes iam homines Cyrenæus primas tenere cognoscitur, quo non præsente etiam medico utimur: & ijs quæ cum ipsis ab orientalibus plagis afferuntur: cuiusmodi est, quod Sagapenum appellamus. Hoc genere comprehenditur & liquor euphorbij iuxta occiduas orbis regiones natus, siue liquorem ipsum, siue aliud quid nominare uelis, nobis in præsenti commentario euphorbium hoc medicamentum uocare sufficit, quemadmodũ iam omnes consuerũt. Quinimò in nostra regione prouenictes, & panacis, & tithymalorum liquores subtili facultate præditi sunt, & quidem omnes nominati liquores generosi calefaciunt, opobalsami uerò subtilis, & ipse non admodum calefacit. Atque ex terrestribus nitri spuma tenuem substantiam habet, item quod ex aqua facile soluitur aphronitrum, si ad corpora terrestria uidelicet relationem fieri inaudiamus. Subsequitur nitrum nonnunc beroniceum, & asia petra, cuius flos etiam omniũ terrestrium est subtilißimus. Porrò ex metallis auripigmentum, & sulphur, tum subtilia, tum calida sunt: quibus succedit misy, æris squama, & chalcitis, paululum simul astringentia. Quare usta quoque chalcitide frequẽter in subtiliorum medicamentorum

torum compositionibus utimur. Citra calorem uerò manifestum tenuis essentiæ metallica sunt, spodium, & pompholyx: adde quod uocatur psoricum: subtilis abundè est & chrysocolla. Cæterum inter succos laurinum simul cum eo quod calefaciendi uirtute ualida pollet, quæ sensibus percipi queat, tenuem esse didicimus. Nihil enim minus eo cedrinus excalfacit, calore tamẽ qui sensibus subijcitur, propter substantiæ tenuitatem, illi cedit. Huius generis est lixiuia, quæ stacte dicitur: atque hanc ipsam, quæ ex materia subtili usta fit, cedrinum oleum uirtute superat. Ex malo igitur & ficu, eaq́; magis agresti, quã ἐρινεὸν Græci uocant, item ex tithymalis combustis, huiusmodi lixiuiam conficimus. Præstantißimus est ex tithymalis, qui χαρακίας nuncupatur. Cæterum ex seminibus frumẽtarijs, σίτηρα nominãt, subtilißimus est eruus sine insigni calefaciendi potestate: lolium uerò cum insigni: hordeum nequaquam calfacit. Mediam interea materiam obtinent, qualitatibus amara, quæ multum tenuibus substantia cedũt, craßi licet nihil habẽtia. Nonnulla ipsorum à medijs tantillum declinarunt: alia ad calorem, alia ad frigiditatem: quarum omnium materias in opere de simplicibus medicamentis executus sum: quemadmodum etiam omnium fructuum (Græcis ἀκρόδρυα dicuntur) in quorum numero sunt amygdalæ amaræ, & pistacia: at stirpium materiæ in præsentia non memini: redire enim ad principium cogito, atque exponere, quando, quoq́; modo singula per rationem nobis inuenta usurpauerimus. Hinc enim puto bonæ indolis iuuenes incitatum iri, ut medicamentorum materiam cognoscant,

ipſimet inſpiciētes, non ſemel aut bis, ſed frequēter: quoniam ſenſibilium rerum cognitio ſedula inſpectione confirmatur: cuius rei indicium eſt euidentiſſimum, quòd didymi per omnia ſimiles eſſe nobis uiſi ſint, differentes autem ijs, qui ipſos inſpicere conſueuerant. Itaq; herbarum, fruticum, & arborum materiam priuſquam e terra eximantur, contemplari pulcherrimum eſt, dum fructus uidelicet futuri ſunt, dum æduntur, dum augeſcunt, & dum uigent. Hæc ſiquidem cōtinua ſpeculatio docebit te, quando potiſſimum ipſos commodè decerpas, ac in ſiccis domunculis repoſitos cuſtodias, ne à ſolis radijs exurantur, neq; ab humiditate ex tecto uel muris madeſiant: id optimè fiet, ſi domus neque ſubterraneæ ſint, neque alijs uicinæ, neque ſub tegulis, ſed oſtia ad meridiem ſpectantia habeant, prope quæ tamen medicamenta reponi non debent. Amici hic quoque uos admoneo, ut me ſequamini, ſi artis opera pulchrè obire uolueritis: nouiſtis enim, quomodo ex omni natione præſtantiſſima quotannis medicamenta mihi adferantur, eò quòd perditi illi omnigenarum rerum coëmptores uarijs modis ea contaminant. Præſtiterat forſan non hos ſolum, ſed multò magis etiam mercatores, qui illa aduehunt, incuſare, atque his multò magis ipſos herbarios: item nihil minus eos, qui radicū liquores, ſuccos, fructus, flores, & germina extra anni tempus in urbes conferunt: hi ſiquidē omnium primi in eis dolum exercēt. Quiſquis igitur auxiliorum undique copiam habere uolet, omnis ſtirpium materiæ, animalium, metallorum, tum aliorum terreſtrium corporum quæ ad medicinæ uſum ducimus, expertus eſto, ut

ex eis & exacta, & notha cognoscat: deinde in cōmentario meo, quem de simplicium medicamentorum uirtute prodidimus, sese exerceat. Nisi enim hoc modo instructus ad præsentis operis præsidia ueniat, uerbotenus quidem medendi modum sciet, opus uerò nullū ipsa dignum perficiet. Finge nanque ipsa, quæ de neruorum uulneribus prædixi, quædā te cognoscere: adulterata uerò medicamēta per ignorantiam compositioni inijcere, uel neque omnino exactè facultates ipsorum intelligere, an nō erit necessarium, frequentius hic te errare, quàm rectè agere? Mihi quidem admodum uidetur. Iam uerò ad plenum uirtutes cognoscere ab eo multum differt, quod est cognoscere. Etenim solum cognoscere scire est, an medicamentum siccare, uel humectare, uel refrigerare, uel calefacere nos poßit: accuratè uerò cognoscere, præter hoc etiam uirtutis quantitatem sciuisse est. Quædam enim pharmaca calorem tepidum generant, corporibus nostris admota: quædā moderatum, quemadmodum alia hoc paulò ualidiorem, nonnulla iam sic feruentem, ut urere poßint. Conuenit igitur, medicum non modò affectus qualitatem, sed etiam ipsius quantitatem, ut ita dicam, coniecturare: nam haud ita propriè quantitas in qualitate dicitur, quanquam dicatur tamen, ut febris magna & parua: ac tantus usus est eorum quæ sic dicuntur, ut iam proprij uim obtineant ipsa, perinde ac pyxis, æs, pictor, quercus incisor: in totum, quæ ex grammaticorum, ut aiunt, abusu inceperunt: deinde uerò propria dici credita sunt. Hæc quidē attulimus propter eos, qui parum opportuno tēpore de

ser

sermonis proprietate argutantur. Quod autem dicere desij tale est, nempe quod exiccari desiderat, non simpliciter siccante indiget medicamento, sed conuenienti mensura. Copiosa quidem humiditate auctum, insigniter exiccante: parua, modicè hoc faciente, quemadmodum multa, admodũ resiccante: non tamen extremè, neq; in summo: siccitatis enim quantitatẽ humiditatis copiæ responđere conuenit. Ego itaque dum communem neruorum uulnerum curationis modũ immutare primũ ausus sum, conieci in quantam humiditatem caloremq́; affecta pars recidisset. Et cum adulescens quidam mihi ostendisset in primo articulo medij dextræ manus digiti, totum in ea circa neruum locum humentem adeò ex contusione habentis, ut iam computresceret, partem sanè putridam lixiuia stacta & cataplasmate ex hordei farina (ὠμὴν λυκὸν Græci nominant) foui: non putrescentem, sed tensam dolentemq́; oleo calente liberaliter perfudi: inde quum lana sicca madorem exhausissem, ceratum tam humidum illeui, quàm in fracturis utimur, cui euphorbium sit admistum. Confectum autem mihi est hoc quoq; mea industria, huiusmodi occasione: Profectus ad me quispiam hyeme uehementi, ostendensq́; genu facile dicebat rigore se affici: statim uerò calefacientibus iuuari. Volebam igitur huiusmodi aliquod medicamentum acciperet, ut qui profectus in frigore inalgeret doleretq́; uehementius quàm aliâs. Nunc igitur, inquit, loturus discedo: mitte à balneo medicamentum: hæc cùm dixisset, abijt. At ego cum tale nullum medicamen ad manus haberem, euphorbium cum oleo triui, & ceram liquatam immiscui:

pauló

paulo pòst cùm amicus pharmaco ferendo puerum mi=ſiſſet, exhibui. Dolore protinus ceſſante, inde in alijs par ticulis ſimuliter affectis uti præcepimus, de quibus mox dicetur: nunc ad nerui uulnerati ſermonem redeo, pro=pter eos, qui nihil à me nunc dictam intelligunt: incre=pant autem interpretes, quos deprehendũt (ut uaticinor) perperàm nominare νευροτρώτους in tendonibus uulne=ratos. Tendones enim ipſos puto uocari, qui extra ma=num toti uolæ, & digitis circuntenſi ſunt. Quanquam ſanè non ignorem, manifeſtius magìsque propriè *τε=νοντοτρώτους ipſos nominari: tamen cùm omnes neuro=trotos nuncupare ſoleant, & ego, ne quis innouare me appellationem dicat, conſuetam pro uera ſuſcepi, etſi nec illa ſine ratione fieri potuerit, pleriſque medicis tendo=nes etiam neruos uocitantibus. Verùm ſiue neurotrotos, ſiue tenontotrotos appellaſſe mauis, neque ob has uoces incolumes erunt, neque conuulſione laborabunt, quem=admodum neque mancifient, nec morientur. Appellatio ſiquidem nec ſeruauit hominem unquam, nec perdidit, ſed medicamentorum facultas utrunque efficit. Atq; ego hæc immutans, putreſcentes, conuulſos, mancos, nonnul los etiam pereuntes, ſanos uiuoſq́; reddo: neruos enim contuſos habentes ſicut illum neurotrotos, non neuro=thlaſtos nuncuparunt. Cæterum curatio communis eſt, & periculum ſimule amborum, nempe contuſorum & uulneratorum, uel neruis, uel tendinibus. Itaque homo il le putredine iam circa primum medij digiti articulum or ta, tenſus doloremq́; ex ſuperiacentibus concipiens, mul tò melius habere cœpit die poſtero, quo uice bordei fa=

*νευροτρώτους

rinæ

rinæ cruorum farinam stactæ lixiuiæ commiscuimus. Vnde triduo similiter curatus est: iam quidem in alijs quoque particulis dolorem omnino non percepit, ex contusione uerò neruosum quoddā corpus crassæ membranæ persimile inclinauit: quod mediocriter me commouente facilè totum semputriaum excidit. Videbatur omnibus contemplantibus hoc corpus neruus totus esse putris, ut qui ignorarent, quo pacto tendones hi neruosis membranis conuelati, per uolam procedunt, & in totam seriem digitorum extenduntur. Mihi uerò putridum ex contusione attollenti tendo saluus apparuit. Cum igitur uel pastillo uno, uel trochisco, uel utcunq; uocasse libet, quorū in numero est & polyidæ, ex epsemate soluto, uel syræo, id est sapa (nam & hoc pro arbitrio nominare liceat) apparentē nerui particulam prius inunxissem, rursus eodē modo & cataplasmate, & unctione ex euphorbio in ijsdem locis sicut prius utroque usus sum. Quarto iam die omnia commissa circa contusum quidem antea, ulceratum uerò tunc primum digiti articulum intuitus, considerabam quorsum à cataplasmate transgrederer. Visum igitur est, si neruus inflammatione prorsus uacaret, ad cicatricem ducentia transire: si uerò phlegmone ipsius scirrhosus tumor remanserit, abundè siccantia exhibere. Quoniam uerò nōnihil ex ea reliquum esse uidebatur, medicamentum ex dracunculi radice confectum usurpaui, quòd præter alia, eadem cum Aegyptio pharmaco Iside continet: assumpsit autem dracunculi radicem. Ab hoc Athena dicta usus: inde ad ea, quæ cicatricem ducunt, perrexi. Ex altero pastillo sapa diluto nu-

datas

datas uulneris partes illinens, euphorbium extrinsecus imponebam, tantum ceræ ac resinæ temperans, unde emplastri craßitudo simul fieret, & euphorbij uires conseruarentur. Cæterum quomodo his scopis consideratis medicamentum componas, postea declarabimus. Etenim aliud ex aceto pharmacum confecimus, hoc spectantes, uti ipsius spißitudo, & subtilis aceti uirtus, cum refrigerandi uis interim exoluitur, incolumis permaneat. De his sané quomodo præparata sint, pòst paulum tractabitur. Nunc quia neruis uulneratis medendi modum ex rationali indicatione, nugatoria illa Empiricorum periptosi repudiata, inueni, totam cogito ipsam dicere, sed ita, ut nullam distinctionem præteream, sermonem ab initio rursus repetens. Quando igitur uulneratum aliquem protinus offendero, interim per liquida pharmaca curationem molior, interim emplastris, lanam extrinsecus quàmmollißimam oleo calente imbutam applicans. Quòd si medicamẽtum ex aceto usurpem, aceti modicum oleo admiscẽs, bis térue quotidie soluo, & oleo calente foueo. Si noctes longæ fuerint, etiã in his * soluere consueui, idq; magis dum ulcus à medicamẽtus eroditur. Nam ubi initio tali medicamento utẽti æger nec se morderi, nec dolere, nec tẽsionẽ percipere mihi dicat, die soluo, & foueo, mane semel, & uesperi iterum: oleũ uerò, quo fouemus, satis calẽs esto, uerùm ita ne uulneratã partem offendat. Sicut enim frigida huiusmodi affectib. maximé est contraria, sic tepens non omnino utilis. Quoniã in primo de Simplicib. Medic. uolumine didicimus, ut aqua calens aut frigida maximé cõtraria facere nata est, ita

* λούειν.

ita quoque oleum. Nam frigidũ corpori admotum, perspiratum ipsius obstruit, imò prohibet: calidum uerò digerit, ac extenuat: quod tibi etiam ex carnibus in eo coctis licet condiscere: similiter enim pridie decoctis, friabiles efficit: etsi protinus cum animans mactatum est, coquas, aut in sartagine frigas: propter quod & ego fomentum ex oleo calente satis usurpare malui, tepidũ semper uitans: hoc autem magis frigidum. Porrò aquæ usum in tota curatione ita tempero, ut ne attingat quidem ulcus: proinde cum sanguis initio statim à uulnerata parte detergendus est, ex oleo id facere expedit. Vbi iam ægri mediocriter habentes, lauacro utuntur, neque tunc affectum locum in aquam demergere ipsis cõcedendum: magna siquidẽ ex parte nerui in manibus uulnerati sunt. Memini cuiusdam ex huiusmodi uulneratis, qui cùm diẽ quartum citra omnem dolorem ageret, partemq; affectã absque phlegmone uideret, multo in frigore domo egressus ad opus quoddam necessarium, eiq; diu immoratus domum rediit, membro uniuerso ad ceruicem usque tenso, idq; cum ingenti ipsius dolore. Postquam uerò quodam me accersente, profectus ad eum, uidi quibus in malis esset: oleum ex itinere refrigeratum à particula auferri iussi: calente uerò totum membrum foui, deinde ceruicis partem rectam lanis oleo respersis, & medicamento liquido ex euphorbio, simul cum castoreo hominem statim mitigaui: & somno accedente usque ad uesperam omnia cessarunt symptomata. Plurimùm igitur confert, lanam permanere calidam, siue oleo tãtum, siue oxelæo, hoc est aceto & oleo quoque imbuta fuerit: fiet hoc, si

aliæ

aliæ lanæ ſiccæ extrinſecus circumponantur, & æger in tra tectum, modò hyems fuerit, ad quintum uſque uel ſeptimum morbi diem ſeſe contineat: nam ſi eouſque nec phlegmone quadam tentetur, uacetq; prorſus dolore, & nullam ſentiat tenſionem, in poſterum tutus erit. Curabis autem ne in aceto uinoſum aliquid appareat: quemadmodum oleum quoque, ut omni aſtrictione uacet. Neque igitur crudum, quod ὠμοτριβὲς, uel ὀμφακίνον duplici nomine Græcè dicitur, adhibebis: neque id quod ab Hiſpania uehitur, imò nec aliud quodlibet ex his quæ oleæ ſurculos habent. Optimum oleum eſt tenuiſsimum, quale in Italia Sabinum: alibi uerò in nationibus Romano imperio ſubiectis, quæ nullam obſtringendi uim occupant. De oleo.

Iam uerò qualis res ſit rationalis indicatio, & quanto potior nuda experientia citra methodum hinc condiſces. Cùm permultis neruorum uulneribus ſæpe in itinere, in nauigio, in agro, uel in ciuitate, ſed procul à meis ædibus incidiſſem, nec medicamẽti ex euphorbio copia adeſſet, nec illius quod ex aceto cõficitur, nec alterius, pharmaca, quorum eo loco facultas erat, uulneri imponentes, id quò tendimus ſemper ſumus aſſecuti. Noui etenim me in agro propolim recentem, liquidã & pinguem, quam agricola habebat, uulneri impoſuiſſe: interim fermentum ſolum, interim ambo commixta. At fermentum quàm uetuſtiſsimum eſſe, propolim uerò ſecus habere conuenit, quantum ad tempus attinet. Sin autem uetuſtior ſit, ex oleo iuxta ignem, uel in ſole emolliatur. Rurſus in alio quodam ruſtico ſuccum tithymali fermento mixtum impoſui, quem prope ipſius aulam ſuccreuiſſe conſpexe-

O

ram: quippe fermentum ut recens deprehendi: nonnunquam propolim ex oleo liquefactam fermento immersi, sed prius aceto quamacerrimo dissoluto. Præstat oleum esse uetus in huiusmodi temperaturis, puta ex oxymelite & fabarum farina, uel eruörum, uel lolij, uel ciceris, uel lupinorum amarorum, uel tenuiori polētæ puluere, uel hordeacea farina: quibus in urbibus usus sum cataplasmatis, non solùm in his, quos iam phlegmone prehenderat, sed etiam protinus ab initio. In agro cum picem liquidam apud fabrum inuenissem, fermento temperatam imposui: item apud alium eruörum farinam illo imbutā, cuius penuria etiam prædictorū quoduis misceri potest. Quinetiam oxeleum solum quod caleret lana exceptū, statim dum aliud nihil haberem obtuli, confisus aceto abundè acri & uetusto. In alio refrigerato, quod ante horam unam, uel longius etiam tempus neruus contusus esset, quousque aliud quoddam idoneum medicamen dilutum adferretur, partem oleo foueri præcepimus, interim aceto prius admixto: cum aer per æstatem calidissimus erat, temperatura ex utroque diutissimè foui, donec aliud medicamentum asportaretur. Singulis autem prædictis farinis permistam stacten sæpe illeui, & mox à principio, & postea cum homo medicamine quodam enæmo non probè usus esset. Hæc itaque omnia quomodocunque applices, calida qualitatibus offeras. Ego sanè cùm nullum domi meæ aliquando medicamentum compositum in promptu haberem, festinabundus dedi cuidam familiari uetus euphorbium, iniunxiq; læue factum ex oleo ueteri, donec humidi cerati spissitudinem haberet,

tendi

tendinis punctura in manu admouere. Reuersus igitur, interrogaui uulneratum, multúmne caloris in parte affecta sentiret: ille mediocrem aliquem respondit se percipere. Rursus igitur quærebam, an rosionem à medicamento iuxta uulnus sentiret: ille cùm se non rodi, sed ueluti pruritum quendam sentire dixisset, pharmacum ad noctem usque adhærere permisi. Quoniam uero dum imposita auferrem, calor in affecto loco mediocris mihi apparuit, neque punctus hians, satius uisum est eodem uti medicamento: & cum uulneratus altero die prosperè haberet, item tertio & quarto, ad finem usque idem pharmacum usurpaui: quod contemplatus aliquis in alio uulnerato similiter recenti euphorbio in eundem modum usus est. Quare necessariò calor ægrum multus, & commorsus, & dolor in ulcere subsecutus est, adeò ut homo ad me deductus sit, tanquam hoc præter omnium opinionem accidisset. Ego statim re intellecta, quod impositum erat abieci: fotum autem per oleum ipsi adhibito, medicamentũ ex aceto imposui: quod si non in procinctu fuisset, pharmacũ ex euphorbio copiosioris ceræ particeps admouissem. Quapropter non oportet, uti paulò antè diximus, probatorum medicamunum facultates ac species ignorare, nec quæ celeriter uirtutem mutant: tum quæ rursus diutino tempore conseruant. Nam ex his, quæ caducum ac statim euanescentem calorẽ occupant, euphorbium est. Id autem cognosces, etiam si non manduces colorem contemplatus: quippe non ut ab initio cinerium, uerum suppallidum & subflauũ redditur inueterascẽs. Statim etiam siccum abundè uidetur tunc, & uix inter

O 2

læuigandum ex oleo recenti protinus imbibito dissoluitur. At subitò ipsum oleo miscendum non est, sed prius in mortario sensim terendum, ne dilatescat. Quid uerbis opus est? quod etiam gustanti tibi recens percipitur feruentißimum, ut linguam adurat, uetus autem modicam efficere caliditatem? Iam alijs multis pharmacis exilem adeò potentiam pauculis annis retinere contingit, attamē euphorbium tapsiam excellit: hæc enim ab anno admodum imbecillis redditur, ut bimula prorsus expiret: euphorbium sanè cùm principio bonum fuerit, & probè urat, etiam anno tertio adhuc uim aliquam retinet: interim anno quarto: quinto autem & sexto iam exoluitur: deinde procedente tempore in totum elanguescit. Sic ego dixi, oleo me nonnunquam usum esse uetusto sine cera, quod annos ferè quinq; uel sex natum esset. Vnde usum ipsius euphorbij mensura comprehendere nemo potest. Nam recens oleo decuplo cum cera tripla commiscetur, ueterascens copiosius ei immittendum est: trimum uerò & quadrimum, uel duplicatum prioris pondus, uel æquale ceræ. Cum igitur pharmacum consistentia simile acopis dictis unctionibus habere uolueris (quæ spißitudo liquidi etiam cerati est) oleum ceræ quadruplum esse curabis. Vbi uerò emplastri speciem referret, cerā omnino æqualem oleo temperare oportet, maximè si sicca fuerit, & uetusta: sicut recens & pinguis pauciore oleo indiget, ut ceratum emplastrodes efficiat, idq; magis adhuc per æstatem. Itaque si ceratum emplastrodes facere statuis, ceræ ex oleo liquefactæ, qua dixi temperatura sextam recentis euphorbij partem admiscebis, ut illius una

sit drachma, ceræ sex, olei item sex, uel quinq;. Sed quoniam cera glutinans ac uiscosa non est, quemadmodũ resina & pix, ideo hanc, uel illam, uel utriusque partem cerato admisceo. Clarum igitur est, dum hæc miscentur, non amplius oleum pari illis portione affundendum. Etenim cera ad liquiditatem multo pingui indiget: resinæ quæ quidem aridæ prorsus sunt, modico: liquidæ & siccam quandam substantiam ad emplastri craßitudinem assumere postulant. In cera igitur non magna humiditatis ac siccitatis differentia est: inter resinas, sicut etiam in picis genere contrario modo habet: aridæ præsertim ab humidis permultum differunt. Omnium uero siccissima est, quam nonnulli frictam, alij colophoniam appellant. Huic succedit, quæ ex figulinis impura, nec despumata sumitur: quam si purges, in frictam mutabitur. His ambabus siccior est, quæ dicitur pityinon physema, ac si dicas, picea germinatio. Hanc sane eousque allidã, in præsentis emplastri compositionem non esse idoneam ratus, abieci. Vsus autem sum fricta & liquidis. Iam uerò ex his nonnullæ diutius liquidæ permanent, quemadmodum terebinthina: aliæ citò inarescunt, sicut strobilina: media utriusque est abietina. Quinetiam facultate calidior est quidem strobilina, mox uerò abietina, deinde terebinthina: cupreßi resinam miscere non ausus sum, ut quæ nonnihil astringeret. Putabit forsan aliquis nobiscũ dissentire Dioscoridem Anazarbeum in sermone de resinis hunc in modum scribentẽ, primo de medica materia commentario: Ex omnibus resinis principatus terebinthinæ datur, post eam lentiscinæ, tum ei quæ de picea raditur,

Resinarũ differentiæ.

& abiete: ultimũ locũ pinea, strobilinaq; obtinet. In his enim Dioscorides tanquã de infima strobilina, optima uero terebinthina sentire uidetur. Verùm ego ex his tribus resinis, strobilina, abietina, terebinthina, principem certè strobilinã calore, secundã abietinã, postremam terebinthinã esse diximus. Quẽadmodũ igitur, qui inter Italiæ uina austera optimum ponit uinum Italicum: alius ad qualitatem unam sermonem referens, alius absolutè de tota ipsius substantia pronuncians, uerus deprehenditur: eadem ratione etiam inter resinas optimam tanquam medicamentum in multiplices usus accommodatum, meritò terebinthinam affirmaueris, non tamen caliditate primas obtinere. Itaque, ut aiebam, licet tibi quamlibet resinam ceræ miscenti simplex ceratum glutinantius efficere, quod ex oleo & cera duntaxat componimus. Hic uerò experientiæ quoque utilitas est, quæ de coniectura nostra decernat: potes enim, ubi triplicatam ceram terebinthinæ commiseris, intelligere, emplastrine spißitudinem medicamentum acceperit, an ea adhuc siccius, copiosiorem insuper resinam desideret. Quapropter ubi hunc in modum experienti tibi mediocriter habere uideatur, miscebis tunc medicamento, quod conficis, duodecimam partem euphorbij. At si ignores euphorbium exactè sit calidum, an nonnihil ab eo discedat, post confectionem linteo paululum medicamenti illitum tuæ ipsius tibiæ uel cubito horis aliquot imponito: postea si modicè calefacere deprehenderis, temperatum esse medicamentum arbitraberis. Quòd si uel nullum sensilem calorem edat, uel iusto feruentiorem, integrum est aut pharmacum

remit

remittere, aut intendere: remittere quidem mistura cerati, intendere apposito euphorbio. Atqui si propolim pinguem habeas, eam omnibus resinis aptiorem fore tibi intelligito, ut quæ uaporosam spiritus craßitiem, humoresq; superfluos elicere, ac ex alto foras ductitare soleat. Siquidem resinæ cum cera emplastri spißitudinis gratia non tanquam curationis consilio assumuntur, propolis autem curationis ipsius scopo continetur, atque hac sola, ut dixi, recenti, quantum ad humiditatem attinet, usus sum in agricola quodam duro corpore: ac mirum est, quomodo sola adusque finem adhibita adiuuerit, adeò ut nullius pharmaci præterea uenerit neceßitas. Alteri qui puncturam nerui profundiorem haberet, tithymali cuiusdam modicum admiscui: mollioribus uerò corporibus medicamentum tactu durius apparet, nisi olei mistura uehementer ipsum mollias. Quin & alia medicamenta omnia, quæ neruorum uulneribus adhibentur, liquida & mollia esse conuenit. Molliciem igitur quoduis oleum conciliare, robur uerò medicamenti uetus oleum tueri potest: sicut propolim in agro nonnunquam accommodaui, tanquam melius pharmacum ijs, quæ tum affuerant, eligens: ita fermentum rursus admoui alterius medicamenti inopia, quoniam hoc quoque in alto fixa extrahere & discutere sciebam: quanto autem uetustius, tanto est præstantius. Porrò huiusmodi non solum facilè in agris reperiuntur, sed etiam sulphur uiuum, quo nonnunquam & ipso sum usus, temperans cum tetrapharmaco. Huic igitur & aphronitrum, & beronicium litrum, & aphrolitrum non lapidosum, sed uerè

aphrolitrum, quod spumæ consistentiam habeat, adijciens frequenter usurpaui, non modò in agris aliorum penuria, sed etiam præsentibus enumeratis medicamentis hoc nomine, ut animi sensum experientia explorarem, probaremq́; : ac uulneratus talis rei solo usu conualui, fotus uidelicet oleo. Hoc enim commune tibi esto in omnibus medicamentis, quæ hic dicuntur, neruorum uulneribus cōducere. Iam uerò quod à medicis uocatur arsenicum, ab his qui Atticè omnia uolunt proferre arrenicum, adiunxi tetrapharmaco, rationem experientia uolens confirmare: rursus cum id non adesset, sandaracam, uti uocant, sicut calcem restinctam & uiuam, lotam & illotam, minus autē uiuæ, plus restinctæ, & hac plus adhuc lotæ adieci. Cæterum de exacta cuiusque compositionis quantitate paulò pòst dicemus, ubi hæc simplicia omnia, usúsq; ipsorum distinctiones retulerimus. In hoc enim sermone propter Empiricos, qui ex periptosi, id est incidentia, seu casu plurima compositorum medicaminum inuenta esse putant, uisum mihi est commemorare, neruorum uulnera curandi rationem à me citra illam periptosin repertam, inde quòd sanationis ipsorum scopū, & simplicium pharmacorū facultates cognoscerē. Etenim ex casu unum aliquod simplex medicamentum inuenitur: rationalis autem methodus plurima simul inuenit, & uarias ipsorum compositiones. Quæ iam ex alto humores educere digerereq́; possunt, neruorum uulneribus ex usu sunt. Quandoquidem uerò nonnulla caliditatem immoderatam, uel mordacem uehementer acrimoniam, uel acutiem coniunctas habent, alia ipsis pharmaca admisce

admisce

admiſceri ratio eſt, quæ prædictos exceſſus ſine uirtutis offenſa temperare queant. At hoc fieri non poteſt, niſi cuiuſque medicamenti non modò qualitatis genus, ſed etiam quantitatem in ea cognoſcas. Quædam nanque, ut oſtendimus in commentario de ſimplicibus medicamentis, in primo calefacientium ordine collocantur, à temperatis paulum abſcedentia, alia in ſecundo magis inde declinantia, alia tertio, nonnulla quarto, quæ urere iam queant. Igitur ex uehementiæ uirtutis cuiuſque pharmaci portione miſtorum facultas inuenitur, modò ſimplicium omnium temperamenta intelligas. Empiricorum hæreſis ſola homogenia propter uniuſcuiuſque medicamenti naturæ ignorantiam temperat: & qui hanc nouerunt, ſola homogenia miſcent, quia exceſſus quantitatem certò non cognoſcunt. Quod itaque ipſe primum præparaui medicamentum, ex multis eiuſdem generis compoſitum eſt, quoniam nondum cuiuſque uirtutis quantitatem exactè pernoſcebam. Inieci etenim nonnihil arſenici, ſulphuris, miſyos, calcis lotæ & illotæ, & pompholygis, ſimiliter ſpody, item ſquamæ æris, chalcitidis uſtæ, lotæ & illotæ: ad hæc non uſtæ. Hæc igitur prius in aceto quàmacerrimo diebus multis ſole æſtiuo læuia reddidi. Quæ fundi ex his debebant, cera erat neceſſariò, & mellis nonnihil prius expurgati: reſinæ propemodum omnes, propolis, pix, & ladanum. Liquida, oleum cyprinum, ſuſinum, opobalſamum, amaracinum, gleucinum, cedrinum, ricininũ & uetuſtum. Ex ſingulis autem liquoribus, quos non multo antè recenſui, paulum aliquid: poſtremò aliâs aliud auferens experientiæ gra

tia, nihil simpliciora singula, quibus in hunc diem utor, à uirtute pristina abscedere animaduerti: atqui temperaturæ ipsorum mox ponentur. Itaque ex aceto, & liquoribus talia confeci, ceræ, resinarum, propolios, & picis nonnihil adiungēs, pari modo ex columbarum stercore & herbis tenuium partium. Minus ergo molesta sunt liquida pharmaca cum alijs, tum neruorum maximè uulneribus, quibus utimur etiam emplastri modo compositis, propter eos qui se lauare uolunt. Lanis enim ablatis, ac tali pharmaco solo adhærente, lauant minus duriter, sed liberius. Prædictum est, neque tunc læsam partem aquis respergēdam, si in manu uulnus contigerit, pedem uerò si is læsus sit, non madefieri qui potest? sed tūc à balneo primis quatuor diebus abstinendum est. Quoniam uerò omnium huius tempestatis hominum, & eorum etiam qui ruri degunt fortitudo perijt, qui lauare se quotidie consueuerunt. Equidem qui non adeò delitijs affluunt (sunt hi maximè pauperes) ut plurimum obtemperantes nobis habemus: diuites uerò, & præsertim potentes illos, uel ægrè obtemperantes, uel prorsus immorigeros experimur. Optimum igitur fuerit, nec ipsis mederi: uerùm cum, nescio quo modo, alius ob aliam causam, quidam nostrûm inuiti, quidam ultro ipsorum molliciem tolerare coguntur, tale quippiam factitare consueui: uulneratæ parti pharmacum aliquod emplastum imponens, extrinsecus iterum multiplices pannos oleo tinctos plures superinijcio: quibus rursum extrinsecus fasciam ex linteis accommodo, quam deinde in ipso balneo, cum æger in solium ingredictur, oleo prius perfundo: &

do: & loto iam omnia imposita aufero, utorq; prædicto totius curationis genere. At uerò patet omnibus, eum qui pulchrè neruorum uulneribus prospecturus est, etiã particularum naturæ peritum esse oportere. Nam antea comprehensum est, tendines pariter in quos musculi com plures desinunt, non mediocriter condolescere, primum quidem conuulsione tentatos, dein putrescẽtes & ipsos, uicinas simul partes uniuersas inficere. Nonnulli eorum ceu membranæ tenues latiq; sunt, quales in femorum terminis ad genua spectantibus, tum intra manus, infraq; pedes subtensi sunt. Omnes enim qui in manibus pedibusq; cernuntur, satis quidem coëuntes cutem contingunt: qui uerò in patellam perueniunt, à circunposita cute iuxta tarsum abscedunt.

Confectiones medicamẽtorum ex metallicis, ad neruorum vulnera.

EX *metallicis medicamẽtis astringentia uitare consultũ est, præsertim ubi cõpositi pharmaci usus in punctura eueniat: quæ uerò detergendi uim occupant, sicut æris squama, ex usu sunt. Cæterum omnia metallica, cum craßiorum partium existant (multũ enim terrestris substantiæ in se continent) artificij nonnihil in præparando requirunt, quo tenuiora fiant. Hoc igitur ex aceto fieri quàmacerrimo cõsideraui, præsertim quòd ex uino non austero confectũ est: at si ex tali non sit, sed uetus, eo utitor. Attende tamen diligenter in gustu, ne tibi uel minimam uini qualitatem referre uideatur: tale quippe acetum ualidam exedẽdi, secandiq; uicina potestatem habet.*

Iam

Iam uerò metallica ex acerrimo, & quàm fieri potest ue tustißimo, substantiaq́; tenuißimè læuigare oportet, quò felicius spißitudo auferatur. Præstiterat id in sole æstiuo perficere. Quædã enim ex metallis ne uel scindi possunt, nec comminui, in aceto ad dissolutionem facilia, sicut chalcitis, & misy. Nonnulla & contundi, & concuti, & postea læuigari desiderant, quemadmodum æris squama. Cum igitur primum præparasse ẽ medicamentum, immiscui ei & arsenicum appellatũ, postea superfluum esse putaui: etenim ex æris squama & misy, & chalcitide medicamen compositum iri abundè satis uidebatur: temperaui autem prima confectione etiam æruginẽ combustam: nam quæ ignem experta non erat, tanquam iusto mordaciorem suspicatus sum: deinde tamen non ustæ pauxillum simul adieci, quantum aliorum portio ferebat. Pari modo chalcitidem, crudam sanè paucißimam, ustam uerò æqualem misy & æris squamæ indidi. Præstantius autem omnibus compositus fore speraui, imò etiã usu deprehendi, in quo copiosa æris squama inesset, dein chalcitis combusta, postea misy. Quocunque igitur miscebis pharmaca, ad solem, ut donu uerno tempore, multis diebus in puluerem ex aceto quàm acerrimo rediguntur: quanto enim longiore tempore trita fuerint, hoc tenuiorem substantiam consequentur: ideoq́; angustis uulneribus aptiora: sicut in neruis carne denudatis, admodum tenuia excedentiaq́; cauenda sunt: ob quod prædicti pastilli omnibus id genus conueniunt: siquidem nonnulli astringentia quoque assumpserunt. Porrò celebres ex illis sunt, qui ad Andronem, Polyidam, & Paßionem au

ctores

ctores referuntur. Sunt & alij quidam, quartus, & quintus, illis ualentiores, quibus ego subinde utor. Temperaturæ uerò ipsorum perfectæ sermonis processu dicentur, nunc de eorundem usu tantum explicasse sufficiat, quod tritos ipsos aridos, postea rursus siræo (id est sapa) adiecto ita terere conuenit, donec sordium spißitudinem recipiat medicamentum, & æqualiter læue fiat. Vocant autem nunc omnes siræon, ex musto decocto natum: id autem nihil uini habeat, quale nõ ex austerarum uuarum, sed quàmmaxime dulcium musto præparatur, neque ex primo fluente, sed postremo. Si igitur tale mustũ extiterit, coquendum est, dum ad dimidiam partem mensuræ consumatur: sin minus, ad tertias concoquendum est. Huiusmodi quidem decocto pastillos soluere expedit, ut mellis craßitudine linamentis excepti, neruis denudatis imponantur, maximè temperatiores, qualis Polyidæ est. Atque hoc multò magis, si corpus sit tenerum ac molliusculum, in quo prorsus à pastillorum usu te abstinere tutius est, alijs utẽtem pharmacis, de quibus iam sermo factus est, iterumq; fiet. Neruo autem cooperto, qui nudus erat, linamentis extrinsecus unum aliquod ex ijs, quæ ad angusta uulnera conueniunt, superdandum est. Sunt huiusmodi quatuor genera, unum quod ex metallicis conficitur, alterum ex liquoribus: inter quæ refertur & illud, quod ex euphorbio constat, tertium ex columbarum stercore, & quartũ mute à nobis appellatũ, quo etiam ad neruos tenerorum corporum omnino denudatos utimur. Ex his quatuor unum quoddam toti affectæ particulæ circundandum est, ita ut sanas quoque

par

*partes unà comprehendat, præsertim superpositas: quas bis die, uel ter, si necessitas incidit, fouere oportet. Quin etiam nocte interim linamentis quidẽ denudato neruo impositis: cæterum eo quod extrinsecus admotum erat ablato. Porrò cum permagna humanorũ corporum sit differentia, tum in temperamentis, tum ætatum mutationibus, insuper uitæ studijs, nulla ratione quodque medicamentum omnibus conuenire potest: quamobrem duo in promptu habeto, alterum ualentius ex similibus genere confectum, alterum mitius, quæ inuicem mista dum usus postulat, permulta inter hæc iuxta misturæ quantitatem constitues. Si nanq; parem utriusq; portionem temperaueris, mistum exactè medium amborum erit: quòd si altero plus adijcias, tantum à medio ad illud summum recedet, quanto mistura superauerit. Esto igitur ualentissimum metallicum ex his constructum: unam partem crudæ chalcitidis habeat, duas misyos similiter crudi, tres æris squamæ: inualidissimum unam itidem misyos & chalcitidis, sed utriusq; combusti, squamæ quatuor. At uerò amborum medium, quo subinde usus sum, tale esto: Misyos, chalcitidis, æruginis, cuiusq; usti partem unam, æris squamæ partes tres: his, sicut prædixi, contritis, ceræ inualentissimo duplum, in altero duæ partes & s misceantur: in medio, quod intra hæc consistit, partes duas & quartam, sicut in primo trium, quod ualentissimum esse dixi, omnes partes numero senæ ex misy, chalcitide, & squama collectæ nascũtur, quibus ergo duodecim ceræ partes adijcientur. At in medicamẽto inualidissimo si metallicorum sex partes existant, ceræ * duodecim*

Aliâs * octodecim.

appo

apponas, in mediocri amborum medium. Sunt autem inter octodecim & duodecim media quinque & decem. Quòd si denarium unum statuas, unã omnium esse partem, tot denarios adijcito quot partes, siue unciam, siue libram: Sic enim apud Romanos consuetudo est nominari, tot uncias uel libras. Porrò mẽsura apud ipsos est, qua oleum metiuntur, insecta discretaq; lineis, totam in duodecim partes diuidentibus: atque integra mensura ab eis libra nominatur: duodecima eius portio, uncia. Metallica igitur & cera in lance alijs uncijs consistunt: oleum cornu metiuntur. Itaque prædictis pharmacis omnibus iuxta ceræ portionem oleum immittatur, superetq; in singulis dimidio: ut si cera uncias octo cõpleat, oleum duodecim, hoc est integrã libram pẽdeat. Esto autem id sabino simile, essentiæ tenuioris, minimeq; astringens: si uetus sit, præstat. Crudũ uerò, & quod ex oleæ surculis confectum est, nequaquã conuenit. Cæterum omnibus medicamentis cõmemoratis, ubi metallica ex aceto pluribus diebus in mortario trita fuerint, thus candidißimum & pingue admisceatur: deinde rursus unà cũ metallicis diebus aliquot læuigetur, priusquam ceratum eis temperes. Quanta uerò ex omnibus metallicis copia colligitur, huius partẽ dimidiam thus cõtineat: si mollius medicamentum facere postulas, amplius quàm dimidiã: sicut ubi acrius expetis, minus dimidio adiũgas. At uerò ceræ cum oleo liquatæ resinam quandam misceas licet, sciens acrius ipsum adiecta strobilina fieri: mollius terebinthina, mediũ utriusq; abietina. Ex harũ genere larix quoq; est, prædictis planè humidior: substãtia uerò simi-

lis li

lis liquidæ piceæ, quam loco terebinthinæ institores uendunt ignorantibus eas discernere: est autem talis odore, gustu, & facultate quàm terebinthina acrior: cum hac igitur & terebinthina larix persimilem potentiam obtinet, sed tenuiori substantia, maioreq́; discutiendi uirtute prædita est. Miscebis igitur ceræ sextam superiorũ resinarum partem uolens medicamentum emplastri figuram induere. Nam uni ceræ pondo resinæ uncias duas adijcies: sin autem liquida insigniter fuerit, uel unam tantum miscere satis est. Attamen si ut emplaston pharmacum fiat nihil curas, resinam addere non admodum opus est: galbani uerò æquale thuri pondus indes, ubi mitißimum reddere statuis: dum ualentius, dimidium: quando ipsorum medium, id quod inter æquale & dimidium est. Verbi gratia, si quatuor thuris denarij fuerint, duas galbani impones, ualidum permanere medicamen postulans: mite quatuor, medium tres. Vt enim molle & anodynon quippiam habet, ita quoque σηπτικὸν, hoc est exedens: quod sanè plurimis mollientibus accidit. Quare cum neruo denudato pharmacum adhibes, non adeò galbanum esse commixtum oportet. Quòd si nudus ille non est, haud mediocriter ipsius temperatura dolore auferendo conuenit: ideoq́; tale etiam medicamentum acuto sensu præditis, teneris & cachochymis paratum habere expedit, in quo plus galbani adiectum sit. Omnia siquidem metallica aspera sunt, doloremq́; concitant, ex liquidis acetum: unde meritò ex illis confecta pharmaca aspera uidentur, & dolorifica: ob quam rem fotus ex oleo & galbani mistura similiter ipsis idonea est: nihil

autem

autem minus tenuium partium adeps galbano lenis est. Quare uelim aliud quoque medicamen ex his præparatum habere, quod ex metallicis composito temperare poteris, tum in dictis corporibus, tum in his quæ asperum & dolorificum quandoque medicamentum percipiunt: deligendus autem adeps, qui tenuioris essentiæ existat, cuiusmodi sunt agrestium animantium, maximè leonis, pardi, apri, & ursi: ad hæc uolatilium, maxime anserũ: horum inopia agrestium gallorum gallinarumq;, ita uerò anserum quoque syluestrium. Nam animalium, quæ in urbibus aluntur, & tanquam in ocio conclusa sunt, humidior est adeps & crassior. Quando pharmaci substantia cerati spissitudinẽ habebit, ceræ tertia uel quarta pars admisceatur: uel si adeps humidus nimium esse tibi uideatur, licet & ceræ dimidiam adijcere: quemadmodum ubi sicca fuerit, quartam: cum mediocriter habet, tertiam. Quod iam ceratum multis utile futurum est, διὰ στεάτων, id est, ex seuis nominetur.

De medicamento δι' εὐφορβίου.

D*Ictum mihi est & antea, uetus euphorbium recentiori multo inferius: si igitur anniculum sit, etiam cyrenæo magis liquore excalfacit: præsertim eo, quem nunc habemus: ex quo per aquæ irrigationem stirpes augent, & ad liquoris copiam generandam conficiunt. Nam post annum unum abundè calidum est: deficit autem non mediocriter à recenti: bimum adhuc magis à nouo degenerat, quemadmodum trium aut quatuor annorum etiam hoc magis. Vetustioris uirtus omnino resoluitur. Cognosces autem, ut dixi, quam ætatem, quamq;*

uim obtineat, & colorem, & substantiam eius respiciēs. Colore quidem uetus nouo flauidius, pallidiusq; apparet: substantia durius & siccius. Iam si gustu uoles discernere, non coniecturalem eius dinotionem, sed firmā habiturus es. Quod uerò dixi calfactoriam unctionem ex eo me confecisse, exactißimè pharmaci facultatem tibi indicabit. Constat hac temperatura: Vna pars est euphorbij, tres ceræ, olei duodecim: ceram quidem euphorbij triplicatam, oleum uerò ipsius ceræ quadruplum esse conuenit. Vbi igitur in hunc modum medicamentū composueris, fricata quadam eius parte manifestò licet dinoscere, quantam uirtutem obtineat, maxime autem in balneo innotescit. Siquidem ab aëre moderatur, sed magis adhuc ualidè ab aqua, cum euphorbium sit calidum, recens, & forte. Tale igitur consecutus, & hanc ipsam cō memoratam unctionem audacter pūcturis imponito, ubi oras hiare metus est. Si imbecillius fuerit, auge mensurā euphorbij pro imbecillitatis ratione, interim partem dimidiam inijciens, interim duas nonnunquam pares ceræ, & plures, si uetus nimium extiterit. Primus sanè usus in puncto neruo, uel tendone, ad secundum te deducet. Si nanq; uulneratus ipse erosionem sensisse dicat, tibiq; partes puncturam ambientes calidæ appareāt, tum ipsa punctura magis ac par est elata, & oræ inflammatione nonnulla afficiantur, uel olei copiosioris mistura uim medicamenti remittes, uel compones aliud ad priorem temperaturam, aut euphorbio uetustiore moderatum ita efficies. Quòd si è contrario quàm dixi, eueniat, uirtutem pharmaci adaugebis. Si mediocriter omnia habere uidebuntur,

buntur, seruabis. Itaq; *confectura ceram euphorbij triplicatam continens, aliarum est ualentißima: cum illud (quemadmodum diximus) recens additur: quincuplam habens, inualidißima: quadruplam capiens, medio inter utrasque ordine consistit: at si unguenta proponis efficere, qualia à medicis* ἄκοπα *nuncupantur, oleum ceræ quadruplum immiscebis. Si uerò, ut in fracturis, liquidum ceratum parare, duplum: quando cera & sicca & pinguitudinis expers fuerit, duplo etiam amplius: plerunque uerò sufficit unius partis dimidium duplo apponere, ut tota ceræ mensura duarum pondo partium & s. fiat. Atqui emplaston medicamen cupiens componere, oleum pari mensura ceræ miscebis, si quidem ambiens fuerit calore temperatus: si cera uetus & arida, & illud frigidum est, paulò amplius: sicut cum cera est pinguis, ambiens calidum, paulò minus.* Id *autem minus duodecima in utriusque medij portio est: etenim & undecim, & tredecim nonnunquam olei uncias ceræ libræ temperaui, pro eius consistentiæ quantitate, tum aëris circumflui caloris frigorisq;: rarò autem paulò plus, uel minus: uerum ut deligari posset, pinguitudinem uiscositatemq; haberet, nec friabile esset, aut facilè solueretur, aut à cute decideret, adiunxi resinam ei, potißimum, si aderat, terebinthinam ueram: sin minus, paratißimam ubiq;, quam frictam & colophoniam appellant, eamq; pari cum cera pondere: conseruat enim medicamentis, quibus iniecta est, priorem consistentiam, ubi & ipsa mediocriter habeat: quippe notum est, ut in omnibus alijs, sic in resina quoque, maioris minorisq; rationem consistere.* Itaque

si pinguior, liquidiorq; nonnunquam appareat, sciẽdum est, ceratum quod ex cera cum oleo liquata proueniet, liquidius multo quàm erat euasurum. Summatim, in neruorum uulneribus, cum interim ab exacta mediaq; medicamentorum emplasti modo confectorum substantia errauerit, ad molliorem potius tendere, etiam si inquinaturum sit: simili ratione & quod substantia mediocri est. Pix autem cerati consistentiam seruat: optima uerò, sicut dictum est, in talem mixturam pinguis conuenit, quẽadmodum & resina. Si liquidam resinam inijcias, quali substantia est terebinthina, tertiam ipsius partem ceræ esse oportet. Atque ipsa terebinthina recens ueteri longe est liquidior. Cogitate igitur, quod de cera & resina audiuistis, id in omnibus obseruandum esse: nec enim ex siccis, & aridis, uel tempore, uel ex primaria natura, uerùm ex mediocribus consistentia, tantum cuiusq; miscendum est in medicamentorum compositione, quantum à me scriptum inueniatur. Fingamus iam, quòd uim & substantiam prædicti medicamenti mediocrem habeat, ceræ, resinæ frictæ, & olei pares portiones continere, ipsius euphorbij sextam: ut singulorum sit libra, euphorbij unciæ duæ. Quòd si mollius reddere uoluerimus, octauam euphorbij partem inijcere sufficit, hoc est unciã s. in recente & calidißimo, uelut præcensui, euphorbio temperatura hac definita: nam si uetustius sit, eoq; imbecillius, copiosius hoc aliorum portione esse debere, prius indicauimus. At si non resinam duntaxat, imò etiã picem inijcere est animus, selibram utriusq; miscebimus, ut modus ceræ sit æqualis: quanquam multo præstat medica

dicamentum, si resinæ picisq; loco propolim ceræ parē
adiungas. Quòd si ipsa pinguitudinem nou habeat, simi-
liter resinis, si adhærēs pharmacum, ut fascijs ligari non
opus sit, esse curemus, terebinthinam, uel laricem nomi-
natam, uel etiam synconūsten pineam indemus: uoco syn
comisten, quam ex fodinis & figulinis accipiunt, ligna
multa, ac lapidosa corpora in se habentem: quæ liquata,
dum percolatur, pura tunc sicut colophonia & fricte di
cta redditur: quin & resinas αὐθεῤῥύτους *quasi spōte flu-* De resinis.
entes admiscere licet, nominant ipsas in Lacedæmone, ac
plerisq; alijs regionibus πρωθεῤῥύτους *: in Cilicia uerò*
nuncupant talem capnæleon, omnibus resinis tum liqui-
diorem, tum calidiorem, tum substantia tenuiore prædi-
tam: quare potentiæ medicamenti, quod componis con-
feret, tum maximè inijcienda, cum euphorbium roboris
expers fuerit. Porrò inter alias resinas odoratior est, si-
cut terebinthina, & abietina: ostendimus antea terebin-
thina abietinam esse calidiorē, hac strobilinam. Differt
autem strobilinum physema, & pityinum, siccum, pin-
guedinis expers, arescēs utrunq; celeriter, ut in pila con
tundatur, & cribro secernatur, quale ad propositi me-
dicamenti compositionem neutiquam conuenit: usus ta-
men sum frequentissime, cum euphorbium anniculum
existeret. Porrò dum componitur, olei, ceræ, resinæ fri-
ctæ, singulorum pondo libram misceo, picis pinguis se-
libram: & his liquefactis, euphorbij pōdo uncias duas:
si imbecillius sit, tres: si terebinthinam ceræ adijcere uo-
les, unam: mediocrem pharmaci consistentiam facies,
si cera terebinthinam liquidam & recentem triplo su-

peret: huius exiccatæ temporis spacio dimidium pondus oleo tribues. Totum autem ex tribus mixtum, oleo, inquam, cera & terebinthina, cum fit, libræ unius semissis, euphorbij anniculi unciam unam accipiet: si tale nõ extiterit, unam semissem: unde, sicut iam subinde dictitauimus, euphorbium pro temporis ratione augere nobis est integrum. Quinetiam si uulneri impositum pharmacum primo usu uidetur imbecillius, euphorbium oleo læuigatum, medicamini emplasto, manibus antè subacto licet admiscere: sic enim nobis facientibus, promptè unitatem accipit. Cæterum iuxta primam pharmaci compositionem satius est ceratum rasum seorsim ubi præparaueris ita læui facto euphorbio cũ oleo admiscere. Quippe ijs, quæ liquata sunt, ipsis superfusis in mortario, plerunque fiunt encerides, præsertim ambiente frigido. Aquã uerò ceræ liquefactæ cum resina cõmittere non est necessarium: sicut ego ab initio factitabam, tantum ei temperans, quantum in ipsa coctione consumendum erat.

Medicamentum ex liquabilibus confectum.

Liquabilia uoco medicamenta, quæ ignis commercio colliquantur, tum quæ ex humidis quibusdam, uelut aqua, aceto, & uino constant: ex aceto itaque citra ignẽ liquescit gutta ammoniaci, sagapeni liquor, & panacis, quem appellatione composita opopanacem uocant. Igni uerò liquescunt propolis, cera, resina, ladanum, seuum, galbanum, quæ in duplici uase colliquare melius est. Nominamus autem sic, cum in cacabo, qui aquam calidam habeat (prunis enim incumbit) uas alterum consistit, præ-

ter

ter liquabilia etiam galbanum continens. Habeto autem *tale quoddam medicamentum saltem unum, etsi duo habere præstaret: inter quæ ualidius erit huiusmodi:* Opopanacem ex aceto dissolutum diutius conterito, postea liquefacto super ignē propolin, galbanum, resinam terebinthinam misceto: singulorum itaque pars una esto, propoleos recentis pinguisq; sex: si uerò sicca uetusq; contigerit, præstat omnino ea non uti. At si aliam non habes, duas portiones, non unam miscebis: sin absit propolis, eius loco picem pinguem, qualis est brusia, & quæ ex regionibus circa Pontum asportatur: pinguis simul & odorata, quam in nigrum amaracinum inijciūt, quale prius totum conficiebatur: nunc etenim subalbidum amaracinum componunt: quo si careas, alia utitor, terebinthina, sicut prædiximus, duplicata. Ego nonnunquā uel solum medicamentum ex pingui pice confectum imposui, quo etiam ad canum morsus utimur: hoc nanque solam picem pinguem ex aceto acri coctam huiusmodi symmetria continet: sextarium unum Romanum aceti, libram unam picis, opopanacis trientem, quod est uncias tres. Hoc pharmacum ulcus ex rabiosi morsu cicatricem ducere non sinit, sed punctis in neruosa quadam particula idoneum est: quippe quod puncturæ oras conniuere nequaquam permittat. Quoniam uerò durum est, in duris solum corporibus eo utemur, qualia sunt aurigarum, & messorum. Sin autem puero, uel muliere, uel molliore corpore puncto, hoc tantum quispiam uestrûm præsens habeat, idem cum unguento aliquando discussorio, amaracino maximè & opobalsamo, colliquare licet, de-

inde cum irino & comageno : hæc si non adsint, leucino, susino, & cyprino : his quoque desideratis, oleo ueteri liquefaciat : & si in Alexandria degat, ricinino & raphanino : hæc siquidem copiosissima in illa ciuitate habentur, sicut etiam in uniuersa Aegypto. Atqui in illis regionibus sinapinũ oleum haud facilè reperiri potest : cuius & ipsius parte mixta pharmacum longè acerrimũ fore, nemo ambigit : ut ad puncturas conniuentes aperiendas conducat. Patere autẽ cuilibet arbitror ex prædictis, si loco opopanacis sagapeno prius in pila ex aceto trito liquefactam resinam, propolim & adipẽ quampiam acriorem adijcias, eiusdem generis medicamen futurum : alterum uerò mollius est genus pharmacorum liquabilium, sed acetum non habet, quod propoli & seuis tantum præparatur, cera quoque propter spißitudinem adiecta, ex cuius mistura pharmacum tactui blandius redditur. Adeps tenuium partium acrisq́; esto, sicut leoninus & pardalinus, hyenæ & ursi. Sed de anserino quid attinet dicere, præsertim cum anseres rusticæ fuerint? Quin & tauri uetustus adeps & hircinus huc conuenit: nam mustæ naturæ tum facultatis adipes temporis interuallo (quia terrestres acresq́; sunt) in maiorem acrimoniam declinant, similiter uidelicet plurimis quæ uetustescunt : sic nanque & ipse porcinus adeps omnium cum sit mollißimus, temporis processu acrimoniam acquirit. Idem uino, aceto, & melli accidit: in horum genere sunt etiam medullæ: longe uerò præstat ceruina, & uitulina: coagulum his acrius, & iam uehementioris pharmacorũ generis propemodum existit. Itaque & huiusmodi ali

quod

quod pharmacum habere uos consulo, ut cũ à forti quodam medicamento supra modum morsam partem offendas, oleo prius eam fotam huiusmodi quodam contegamus: sic nanque placata rursus ad acrem curãdi modum redire poteris. Ego itaque dum partem in neruo uulneratam quandoque soluissem, uulnus irritatum contemplatus, pharmaco liquido fortè fortuna præsenti, quod ex adipe constat, ad aures inscriptum, eoq; in uase duplici calfacto illeui, ac subitò inde auxilium ægrotanti accedere percepi: quippe statim omnis dolor quieuit, ac deinde uulnus soluenti secundum naturam habere uisus est.

De pharmaco ex columbarum stercore confecto.

COlumbarum in turribus rusticorum agentium stercus acre est, quo interim ruri usus sum in adolescente nerui uulnere affecto: atque hoc agricola cum uidisset, loci consideratione (erat enim non imprudens) imitatus semper usurpat, & neruis uulneratis medetur. Porrò compositio, tum usus idem omni medicamini ex euphorbio, & alijs qui similem confecturam habent: sed euphorbij loco stercore indito. Verùm stercus hoc subtilitate euphorbio cedit, eoq; duris corporibus ex usu est. Temperaui aliquando ipsum metallicis simul, experiundi gratia, statim à principio cum eis terens ex aceto ad solem, sicut nuper docui, multoq; acrius medicamentum euasit, quemadmodum & cum æruginem uiuam acceperit.

Aliud est Actuario ἐκ βοτανῶν.

De pharmaco ἐκ βοτανῶν, id est, ex herbis composito.

INsuper ex subtilibus herbis ad neruos uulneratos medicamentum composui: initio quidem ex dictamno, amaraco & malo terræ, id est, aristolochia tantum, postea uerò ex alijs, mei ipsius periculum faciens, an rectè compositionem ipsorum coniectura assequerer: atque omnia, quò uolebam, perduxi. Idoneæ uerò ad id herbæ amaritudinem sine astrictione gustu referant, uel acrorem, non tamen immodicum: tales sunt præter prædictas, maron, amaracum, polium, argemone, chamæpitys, centaurium, quæq; eius notæ in simplicium medicamentorum doctrina commemoratæ sunt: quemadmodum etiam radices omnium aristolochiarum, dracunculi, ficus agrestis, bryoniæ, altheæ, iridis, acori, mei, asari, phou, gentianæ, & panacis. Omnium siquidem id genus materiam in simplicium pharmacorum commentarijs exposui: at radices, herbasq; totas non modò intelligere oportet, sed etiam accuratè contusas tenuibus cribris secernere, imò etiam denuò exactè læuigare, ut arida collyria usque in puluerem redigantur: nam crassa essentia neruos uulneratos nihil iuuat, qui subtilia, ut diximus, pharmaca requirunt. Cæterum percolatum medicamen, læuigatumq; cerati modo excipiatur ea temperatura, quæ in euphorbio prius indicata est. Quantum enim in illo bimuli euphorbij, tantum ijs dictamni, mei, & acori inijciẽdum est, tum quæ his similiter calida gustu percipiũtur: quantum uerò illis trimuli, tantum ijs aristolochiæ, iridis, dracunculi, gentianæ, aliorumq; id genus, quæ perinde ac illa ama

la amara sunt, immittemus.

De pharmacorum confecturis, quas Græci πολυτελῆs, hoc est, sumptuosas vocāt, ad neruos vulneratos.

Non abs re fuerit, etiam eiusmodi pharmaca cognoscere: usus enim ipsorum quandoq;, sed rarius incidit, quemadmodum simplicium frequenter. Vbi enim quispiam pharmacorum medicorumq; studiosus, nō plura quingentis myriadibus haberet, nullo simplici putabat uti: multò magis uel diues aliquis, uel monarcha, odoratum simul & quod multa constet pecunia, uolet habere pharmacum. Porrò diuitis, quem citaui in primo de pulsuū prænotione, suppreßo nomine memini, quemadmodum & nunc: qualis autem erat, ex duabus ipsius actionibus eiusmodi condisces. Vlcus famuli malignum ipse sanare conabatur: ubi autem nihil promoueret, mihi hominem tradidit: ac cum uideret curatum, medicamenti scripturam postulabat, nesciens multas quidem malignorum ulcerum esse differentias, multas item medicamentorum, sed arbitratus unum pharmacum omnibus posse mederi. Cum igitur qui offerebat, neque artificiose ipso uteretur, postquam audiuit, quibus constaret, essentq; omnia uilis precij, hoc, inquit, mendicis serua, me autem sumptuosius aliquod doceto: quinetiam puello diu ex auribus laborante, ubi ipse multis, quibus usus erat medicaminibus citra methodū, nihil attulisset præsidij, nobis illum quoq; curandum adduci præcepit: posteaq; audiens ex quodam sibi obuio puerum sanatum, non pos-

siula

ſtulauit pharmaci ſcripturā accipere. Hic igitur *ipſe con templatus, multis, quibus nerui uulnerati erant, digitos & abſciſſos, & putrefactos: quoſdam uerò perijſſe, uel mancos redditos: deinde intelligens nullum ex eis, qui à me curati eſſent, periclitatum, omnes uerò celeriter ſanos euaſiſſe, pharmacum cupiebat aliquod à me accipere odoratum ſimul & ſumptuoſum, quo neruorum uulnera poſſet ſanare.* Ego *ſanè multas iam ſæpe tum familiaribus, tum amicis medicis ſcripturas iuxta prædictam methodum ex tempore compoſitas tradideram, ut experimentis compoſitionis ipſorum ratio confirmaretur: ſumptuoſum uerò, cuiuſmodi ille uolebat, pauperculis hominibus nullum utiq; dedi, ratus melius eſſe remedia ex paratu facillimis componi.* Cum *igitur diues ille odori ſumptuoſiq; medicaminis compoſitionem aliquā accipere petijſſet, plures ei ſcripturas donaui prædicta methodo factas: quas cum experiri feſtinaret, tum liberis, tum ſeruis neruis uulneratos ſibi conquirere iniunxit: medicamentis autem ſupra omnem ſpem operatis, primum ſanè me laudauit, ut qui citra inuidiam ſcripturas ei communicauerim, poſtea etiam donis proſecutus eſt: etenim ad huiuſmodi officia promptus erat.* Por*rò medicaminum, quæ ei dederam, confectura eſt talis:* C*inamomi, dictamni, mari, ſingulorum denarium pōdo quadraginta: hæc nanque odorata ſunt, & ſubtilia: at amaracum quaſi non boni odoris nequaquam miſcere cogitaui: deinde quoniam* Romæ *ægrè poterat inueniri, ſicut & marum, uidebam autem illum ægrè parabilibus gaudere, quemadmodum & ſumptuoſis, appoſui ſcri-*

pturæ

pluræ etiam illius pauxillum quiddam partis unius, ut puto, quartam uel quintam portiunculam: hæc contusa, cribroq; subtili secreta temperare iussi, cerato ex opobalsamo optimo, & cera tyrrhenica facto: temperatum uerò esse coniecturaui, si ceræ partes octo, opobalsami decem receperit: at ne friabile medicamentum foret, sed sibi cohærens unitumq;, etiam resinæ terebinthinæ, quæ & ipsa odorata, modò sit optima, partem unam adieci. Verùm si generosius, ut dixi, medicamẽtum facere proponas, non unam cuiusque herbæ commemoratæ partem immittas, sed amplius, ut una & semissis fiat. Hoc igitur *ab experientia probatum est medicamen: alterũ ex eodem cerato, & liquore cityneo compositũ, mistura pro portione euphorbij facta, tertiumq; aliud ex utrisque temperatis confectum: quartũ deinde, quod stacten myrrham accepit: in quibus autem neruus nudus est, ibi ceratum ex cera, quæ uocatur* μυρεψική, *& unguentis apud* Romanos *dictis spicato & phuliato cõposui: duodecimam partem pompholygis ei admiscens, siue eloti masculino genere, siue elotæ fœminino malis dicere: nihil enim, quomodocunque dicas, uel præsidij, uel nocumenti pharmaco adferes: licet autem & ex tyrrhenica cera ipsum præparare: nec prohibet quicquã, sine prædictis unguentis tyrrhenicam ceram ex nardo usto lique facere, in duplici nẽpe uasculo, quod in omnibus unguentis commune est: at raso cerato spicæ nardi, amomu, folij malabathri, & põpholygis eloti pares singulorum portiones miscebis. Etenim in puncturis, sicut præceptum est, acriora pharmaca prosunt, quæ uulnus apertũ perseruent:*

seruent: denudatis autem mediocri astrictione, cum dige rendi uirtute absque morsu prædita offerre conuenit. Quanquam & amomum astrictionis sit particeps, magis autem ipso nardi spica & malabathri folium.

E quarto libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM

ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

RIMVS *sanè liber in alborũ emplastrorũ confectiuris, aliisq́;, tum eorum quæ ulceribus cicatricem ægrè ducẽtibus conueniunt, finitus est: ubi distinximus communiter appellata dysepulota, id est cicatricem difficulter admittentia, ab iis quæ propriè cacoëthe, hoc est maligna dicuntur, & ipsa nimirũ dysepulota. Quoniam uerò quædam saniei humorumq́; ulceratis partibus influentiũ uitio cicatricem ægrè admittunt, quædam ipsa affecta sede influentem succum quamlibet probum corrumpente, secũda ratione ulcera dysepulota & cacoëthe propriè nominant: in quibus interim totam partem affectam excindere, uel adurere nonnulli coguntur, aut medicamentis crustam inducentibus, aut igne utentes. At cum ampla sit latitudo utrinque in eo, quod alterum altero magis minúsue*

núsue dyſepulotum,malignumq́; eſt, tantũ medicantium pharmacorum eſſe numerum oportet, quantus ipſorum quoque ulcerũ extiterit. Meritò igitur omnes,qui unum duntaxat medicamentum ulceribus malignis cicatricem inducere promittens habẽt, ſucceſſu crebrò fruſtrantur. Nam duo(minimum)quæ idem pollicentur,eandemq́; facultatem oſtendunt, diuerſa alioqui inter ſe, non ſimpliciter maioris minorisq́;,uerùm ut apertißimè dicam, maximi ac minimi ratione in promptu adeſſe illi conuenit, qui omnia id genus uitia curare propoſuerit. Quemadmodum commentario Therapeutices in uniuerſis affectibus primam omnium communem auxiliorum potentiam inueniri docebamus,dein materias,quibus illa cõtinetur: ita nunc quoq; in ulceribus dyſepulotis generalem pharmacorum,quibus illa curabũtur,facultatem,quæ tandem ſit,uel prius inuentam eſſe oportet. Indicata mihi eſt & hæc in illo opere,cum quidẽ nullus uitioſus habitus uulneratas partes infeſtat,duos ſcopos habens: unum, ut id quod influit,repellat: alterum,ut quod affectæ parti inhæret,infixumq́; eſt,diſcutiat. Atq; hæc contrariæ uires præſtant: ſiquidem influxum reprimunt,quæ ſunt aſtringentia pharmaca: digerunt impacta iam exceptáq; trahendi poteſtate prædita. Porrò quæ aſtringunt ut plurimum exaſperãt,atq; hac occaſione moleſta ſunt. Trahentia uerò,ac digerentia ex alto humiditates,non citra acrimoniam id efficiunt. At acrimoniam dolor aliquis neceſſariò ſequitur, ulceratam partem erodens: atq; ſic propter dolorem, quam exaſperantia erodẽtiaq́; concitant, humores ulceratis partibus influentes irritari contingit:

unde quoq; ulcus phlegmone obsideri exediq́;. Ex quibus dictis colligitur, ulceribus dysepulotis præsidia inueniri non posse, multò minus adhuc malignis. Quare talis pharmacorum materia, quoad eius fieri poßit, inuenienda est, unde ulcus citra dolorem siccescat: quod accuratè fieri nulla ratione licet, medico ignorante, quem affectum medicamen exhibitum ostenderit. Quippe ex ambobus compositum, erodente puta & astringente, necessariò ualidum existit. Verùm sordes & humiditatis copia id genus ulceribus incumbens, ueluti propugnacula quædam ulceratis particulis factà rosionem ualentibus pharmacis adimunt soluuntq́;. Itaque attendendum est, quantum primus usus humiditatis in ulcere desiccauerit: uel si etiam sordes habeat, quantum inde absterserit. Ac ita secundum, tertiumq́; uti illo debemus, donec purum & siccum ulcus apparuerit. Vbi uerò id tale conspexeris, ad aliud medicamentum te conferes, eiusdem quidem speciei, sed priore imbecillius. Nam ualidiora, dum mordendo ulcus dolorem inferunt, fluores mouent, & phlegmonas concitant. Quòd si rursum aliquod multò imbecillius priore pharmacum adhibeas, ulcus humidum, sordidumq́; euadet. Hac igitur parte artificio utens medicus, eo qui experimento innititur melior est, quòd sciat ulcus non alia medicamentorū uirtute curari, quàm dum affecta pars eam siccitatem consequatur, quam in naturali statu sita poßidebat. Quod factum intelligimus, ubi neque tenuis amplius sanies influat, neque pus producatur. Hanc dispositionem ulcera nanciscentur, quo dixi modo siccescentia, hoc est astricta, discussaq́;: dein ubi

ſicca quidem fuerint, uerùm ſordida adhuc appareant, deterſorijs pharmacis repurgantur, quæ & ipſa in opere de ſimplicibus medicamētis commemorauimus, in quo prius exercitatum eſſe conuenit, qui hinc omnino frugem reportaturus eſt. Hoc uobis amici, quibus iſta ſcribuntur, conſtare manifeſtò admodum noui: itidem rationem ſine operum exploratione probabilem non eſſe, dicta iam mihi demonſtrant. Etenim uidiſtis ſubinde medicos quoſdam, illis ipſis pharmacis ſine uia ac ratione uſos, nihil promouiſſe: me uerò multa eius generis ulcera perſanaſſe. Quamobrem in memoriam reducite medicamenta citra demorſum exiccantia: qualia ſunt permulta metallica. Atqui hoc etiam memineritis, quòd combuſtis elotisq; eroſio, quæ prius abfuit, edomatur ac interit. His igitur impræſentiarum uti uobis licet: elotis quidem in pueris, eunuchis, mulieribus, & qui molli natura carne ſunt præditi: item qui ad ſentiendum habiles admodum ſunt, & uitioſo ſucco laborant. In alijs corporibus etiam illa uſurpare potueritis, mane primum ipſa partibus, quæ curantur, probè difflatis adhibentes. Si uerò corpus totum præparationem quandam requirat, & hanc prius factam eſſe oportuit, præcipimus de his in commentario de morbis curandis. Nonnullis ſiquidem uel purgatio ſola ſufficit, quibuſdā ſanguinis detractio, alijs utraque hæc adhibere profuerit. Sunt in quibus ſuperiacentem uaricem excindere ſatis eſt: uel lieni, uel iocineri proſpicere: aliquibus ambiētes ulcus partes præſcindere: quemadmodum interim labrorum callos amputare. Si horum quid experiri oportet, humoris copia ſi-

mul cum fordibus infpicienda eft: atque ita ad idoneum medicamen ueniemus, rurfus fimplicium memores, quæ deficcant, non tamen ulceris fordes abftergunt: item quæ abftergunt quidem, non tamen probè deficcant. Porrò quæ utrunque poffunt efficere, profpiciemus ex quoto quodq; ordine exiftat, quod maximum inter ea cenfeo, quæ ad curationem pertinent, neglectum tamen medicinalis materiæ fcriptoribus. Nam hi folas uniuerfales ipfius uires dicere ftuduerunt: ficut etiam Diofcorides, quem nulli eorum qui in eadem quafi arena defudarunt, fecundum effe quifquam dixerit. Ego igitur deinceps omnia pharmaca recenfebo, quæ ulcera citra demorfum & manifeftum exafperationem exiccare poffunt. Incipiam à metallicis, quibus etiam terræ fpecies adnumerantur. Porrò cum uariè inter fe differant, in eo quod magis minusq; ficcent, à medijs orfus ad uehemētia, uel obfcurius exiccantia me conferam. Siccant igitur modicè lemnia fphragis, & cadmia, præfertim quæ fua fponte nafcitur, præter quod in torrentibus aut riuis quæritur, ac in Cypriorum montibus, alijsq; locis inuenitur, maximè ubi metalla funt. Confueui eam magis ficcantem reddere per æftatem in fole, pluribus deinceps diebus terens ex aceto, aut uino colore giluo, fubftantia pellucido. Cuiufmodi eft in Italia Falernum, in Afia Tmolites, quod multo maximè ficcare natum eft. Hoc genere comprehenditur & Ariufium in Chio natum: item odoratū Lefbium in Ereffo & Mithymna. His fuccedunt omnia uetera, cum ex albis & aftringētibus inueterata funt. In Italia Signinum, Tiburtinum, & Marfum: in Sicilia uo

catum

catum ab incolis Aminæum: in Asia Aphrodisieum, & Misyum. Sufficit enim mihi horum facultates uniuersales ueluti exempla exposuisse. Iam uerò cadmiam ex aceto acri, similiter multis per æstatem diebus in sole præparo, siccatamq́; repono, ut ulceribus malignitatem assumentibus inspergi posit. Valentius hoc pharmacum est, chalcitis combusta eodem modo prius in puluerem redacta: post hanc ignem non experta tam ualens medicamẽtum est, ut crustas faciat. Lotam igitur ipsam, deinde tunsam habere satius est. Minus enim lota, quàm usta desiccat, tum lõgè melior est, minusq́; mordax. Persimile medicamentum est etiam ærugo cõbusta, quæ ignẽ non experta est, fortißimum medicamen est, sicut chalcitis. Verùm hæc nonnihil etiam astringit, & ea multo magis chalcanthum, quod inter metallica maximè siccat. At ærugo huius potentiæ omnino particeps non est. Misy autem & sori chalcitidi genere cognata sunt, ex una, ut dicam, radice producta: tenuius tamen misy apparet, tum minus mordax & urens: craßius sori est, & utrisque siccat imbecillius: quemadmodũ & stibi maiorem astringendi siccandiq́; uim ac sori poßidet. Porrò diphryges appellatum pharmacum, ulceribus ægrè humiditatis uitio ad cicatricem uenientibus aptißimum est: ualidè nanque siccat, etsi modicè mordax. Ad hæc, præter acrem tum qualitatem, tum potentiam, uim habet astrictoriam: quas tamen utrasq; fortiores & chalcitis cruda, & chalcanthum repræsentat: siue id masculino genere, siue fœminino, siue neutro appellasse quis malit. Nam hoc uobis interim succurrat, de nominibus contendendum non esse,

ubi speculationem ipsius artis usui necessariam ediscere statueritis. Porrò alumen quodlibet ulcera satis exiccat, generosè astringit: unde nemo solis his ad ulcera utetur, sicut nec cruda chalcitide, & ærugine: usta uerò & hæc & misy utilia sunt, ut elota morsum quidem remittunt, uerùm minus siccant. Itaque lotis uti tutius est: quoniam permulta corpora, quibus mederi cogimur, unam quandam dispositionem habent, qua uehementem commorsum ferendo non sunt. Audiuistis hæc frequenter, & nunc iterum commētationis gratia in toto subsequenti sermone repetere conabor. Quæ igitur plethora uitiosoq; succo laborant corpora, ad hæc quæ tenera carne prædita, & ad sentiendum insigniter habilia sunt, facilè ex morsu, seu rosione phlegmonem recipiunt. In horum numero continētur mulieres uidelicet candidæ, pueri, eunuchi, uiri cute alba: insuper qui regionem frigidam incolunt, humidi hi quoque & pituitosi, eoq; molles & albi: quemadmodum ij, qui calidum tractum inhabitant, ut Aegyptum & Arabiam, duros corporum habitus, & siccos sortiuntur. Itaque hæc ueluti in mentem reuocādo, appositurus sum & aliā pharmacorum simplicium materiem, quæ malignis ulceribus curandis sit idonea. Sarcocolla igitur & ichthyocolla, his magis adhuc chrysocolla tali facultate prædita est. Huc optimè facit & plumbum combustum: post hoc sori, stibiq;, eaq; combusta: insuper plumbi recrementum, Græci σκωρίαν μολύβδου uocant, probè siccat: quemadmodum & ferri squama, euidentius tamen stomomatis. Porrò æris squama, præter quòd siccat, etiam abstergit purgatq;. Vnde

pura

pura quoque ulcera efficit, quod reliquæ squamæ non possunt. Quare si hæc omnia medicamenta arida ulceribus malignis ac contumacibus inspergis, mirificè uidebis citra erosionem ea desiccari sicut ubi buccinorum testas concrematas, purpurarum, ostreorum, aliorumq; id genus adhibueris. Quin & lapis specularis, græce σέλφα-νις, Romanis olim specularium dictus, ex ijs est quæ leniter ac sine morsu exiccant: qui ustus ulceribus dysepulotis, non item malignis ac rebellibus conducit: quippe minus exiccat, quàm illa requirunt. Idem potest uitrum ustum, ac ignitum illud quod in uasis æreis calefactorijs adhæret. Cæterum ægyptiæ spinæ fructus, galla omphacitis, hoc est, immatura, rheon, malicorium, tum radices, tum herbæ non paucæ ultra siccādi etiam astringendi potestatem habent: nam & malum terræ, iris, acorū, arthemisia, panacis radix, argemone, chamæleontis nigri radix, ciperum, dracunculus, & gladiolus affatim exiccant. His euidentius adhuc centaurium, & polium: quibus paulò imbecillior est terra nomine erythrias, uti ualentior est ampelitis. Talis sanè medicamentorum simplicium ad ulcera maligna ac contumacia materies existit: extrinsecus autem nonnulla ipsis apponuntur, quæ quidem per se uehementis potentiæ gratia non admoueri, sed alijs temperari solent, ueluti ærugo ignem nondū experta, calx uiua, & illota, & molle aphronitrum, quod reuera aphronitrum est. Quanto enim spumantius, tanto præstantius est utraq; facultate, tum quòd minus mordet, tum quòd magis digerit. Didicistis enim in opere de simplici medicina, subtiliora craßioribus

hac uirtute inter omnia, quæ simili specie comprehendun tur, præcellere. Porrò nihil tam nobis euitãdũ est, quàm pharmaca generis oleosi, quæ Hippocrates μαλθακώδη, id est mollia nominat: cuiusmodi sunt omnes adipes, præ sertim porcorum, dein resina, postea cera: alia uerò ra tione & quæ indurata remolliunt, μαλακτικὰ dicuntur, non conueniunt, galbanum, bdellium, gutta ammoniaci, styrax, medullæ. Item alio modo acria, piper, zingiber, sinapi, canchri, multaq; eius generis alia.

Quomodo medicamẽtis siccis modò commemoratis, in vlceribus ad cicatricem ægrè venientibus & malignis, vtendum sit.

HViusmodi ulcera uitioso plena humore necessariò existunt: pleraq; uerò ipsorum etiam sordes copio sas sustinẽt. Quoniam ergo siccum aliquod pharmacum ipsis sumus inspersuri, conuenit prius ea linteolo molli, puro & sicco exprimere: ubi ulceris cauitatem medica mento impleueris, platysma labris attenuandis accommo datum extrinsecus superdandum est: hinc rursus linamen tum undique æquale foris inijciendum, cui spongiam, ex aqua aut uino tinctam applicabimus. At permultum re ferre existimabis, ut spongia frigida maneat: quod ex fa cili fiet, si frigida continuè citra deligaturæ solutionem foueas: sed hanc ei imponere, ac circundare debes, ut Hippocrates in commentario de fracturis edocuit, maxi mam offẽnsam fore ratus ex deligatura, quæ ad elegantẽ formam, non usum conducit. Si igitur fascia una fuerit, sursum

ſurſum tendet, ſiue ſura, ſiue genu, ſiue talus, ſiue cubitus, ſiue manus ſumma, ſiue alia quæuis pars laborauerit. Quòd ſi duabus uti uelis, ut in fracturis, altera à parte affecta ſurſum feretur, altera deorſum prius, mox in ſuperiore parte deſinet, dum ipſa priori coniungatur. Quamobrem haſce faſcias ex linteis, non laceros panniculos eſſe, ut omnes nouiſtis, expedit. Tertio quoq; die, non ſingulis ſoluendum membrum eſt, ſic ut aqua non adhibita, quo dixi modo nuper, molli, puro, & ſicco linteo ſaniem ulceri abſtergas. At ſi ambientes ulcus partes phlegmonodes quippiam repræſentent, humidum medicamen latum extrinſecus platyſmati ſuperaccommodandum eſt ex meo phœnicino, non ſimpliciter liquefacto, ſed cui plurimum uini aſtringentis adiectum ſit: non tamen cum refrigerante oleo liquare ipſum conuenit: uerùm ſi rubor quiſpiam, uel omnino calor in circumpoſitis ulceri partibus exuperet, aſtringente, & refrigerante id faciendum eſt. Sunt huiuſmodi, myrteum & melinum: ſi hæc non adſint, adhibeto quod omphacinum, & omotribes nominãt. Si durities maior extiterit, oleo ueteri, uel ricinino ipſum phœnicinum liquefacies. Sed tutius fuerit, ſi nihil in ambiente ulcus loco uitioſi appareat, ſuperpoſitæ regioni liquidum medicamentum admouere, quod repellat, ſi quid prius uel prauum, uel plus quàm par eſt, influat: maximè cum in crure ulcus obortum ſuperpoſitam uenam uaricoſam habeat: quæ dum magna eſt, ac colore nec rubrum, nec probum ſanguinem, ſed atriorem, magisq; melancholicum continere uidetur, excitanda uenit. Interim uerò contigit, ut ue-

na tali excisa ulcus statim ad cicatricem ueniret, etsi iam annum durarat: uerùm ipsius loco iuxta diuisionem, ubi erat excisa, ulcus malignum ac contumax oriretur, cui cicatrix induci non potuerit. Igitur in id genus uitijs præstat, uiribus ægri consultis, à uenæ incisione auspicari: deinde pharmaco purgare melancholicum humorem, & cum hoc etiam pituitosum educente: quoniam is quoque unà nonnunquam cum melancholico influit, dum uarices generantur. Postea ipsam uenam ulceri supraposítam in longum scarificare commodum est: ubi abundè uacuaris, ei ipsi uenæ sectæ prius medendum: postquam exactè iam cicatricem ducere uidetur, tunc maligni ulceris curationem, ut prædictum est, aggredere. Iam uerò lien interdum malè affectus uitiosi talis humoris auctor est, sicut & iecur: quibus antea prouisis, sic tandem ad ulcus curandum uenire oportet. Pari modo si uniuersum corpus cachochymum, uel plethoricum existat, prius expurgare uacuareq; expedit, quàm medicamentum ulceri admoueas. Porrò intra ulceris per arida medicamenta curationem, quotiescunq; solueris, aduertendum est, qualémnam in particula effectum ediderint: sciendúmque, ac in memoria habendum, nonnulla desiccare, non autem detergere, cuiusmodi sunt illa, quæ astringendi qualitatem obtinent, ulcus purum non efficiunt. At quæ præterquam quòd siccant, adhuc etiam detergunt, ea non modò siccam, sed puram quoque totam partem exulceratam efficiunt. Præterea notandum uenit, pura ulcera ab ijs medicamentis, unde prius cum essent sordida nihil rosionis percipiebant, nunc erodi,

di, morderiq́;. Quæ causa est, ut à ualentioribus abstersorijs pharmacis ad mitiora leniora q́; digrediamur, ubi ulcus adamußim purum inuenerimus. Quemadmodum rursus in sordidis ad magis abstergentia transimus, nisi ex rosione sordida apparuerint. Hoc siquidem medicis etiam bonis existimatis nonnunquam imposuit, ut ad abstersorium ualentius acriusq́; se conferrent: unde iterũ ulcus erosum, ex æquo sordidum, uel etiã magis adhuc, altera solutione uisum fuerit, carne quæ id fœdat à medicamẽto colliquata: nam ita in prauam saniem degenerat. Cæterum quicquid in his ipsis tenuioris substantiæ est, à pharmaco difflatur, reliquum ibidem ulceribus infixum sordes ipsis redditur. Quare animum attendere oportet, utrum ulcus carne quæ subest exesa ac colliquescente sordidum euaserit, an quia medicamen sordidis auferendis aptum requirat, impositum uero tale non sit. Quod indicat ulceris maior facta cauitas, tum oræ rubentiores calidioresq́;, cum medicamenti acrimonia abstergentur. Forsan igitur superuacaneum fuerit, in præsenti commentario compositorum medicaminũ usus, rationẽ, modumq́; adscribere: quippe in methodo curandi explicatũ. Quæ uerò necessaria sunt, & magnam noxam adferunt neglecta, satius est bis térue, ut fidelius memoriæ inhæreãt, eadem repetere. Ponamus igitur & hoc in talium ulcerum curatione, si quidem citra totius corporis offensam fieri poterit, ægrum à balneo abstinere, perfricari linteis largiter, mox oleo, deinde ferulis exerceri, si crus fuerit affectũ: uel cursu, si partes superiores malè habeant. Quòd si à balneo temperare sine totius corporis noxa non po-

terit, ſoluere deligaturam non oportet: uerùm ut ligatum eſt membrum lauare, & aquam calidam ex ſpongia exprimere, aliamq; mox frigidam infundere, ut nullus in deligatura calor ſit reliquus. Iam ſi curatio ſuccedere uideatur, etiam abſque ſpongia alligata ſanari poteſt, ſi phœnicinum liquefactum, ut dixi, extrinſecus imponas, uel citra ſpongiam, quæ faſcijs comprehenſa uelut in fractis, ægrotæ corporis parti orbiculatim circundatur.

Compoſitio emplaſtrodis medicamenti.

QVoniam malignorũ, & difficulter cicatricem recipientium ulcerum curationis ſummus eſt ſcopus, ut medicamentum citra morſum exiccet: aqua uerò & oleum maximè omnium humectent, ab eis abſtinendum eſt ita, ut nec per ſe adhibeãtur, nec alijs ſiccis temperentur. At cera deligẽda eſt, neq; natura, neq; uetuſtate ſicca, uerùm recens & pinguis: quam in ſole emollitam aridis medicaminibus dictis, quibuſcunq; uoles, excipere licebit: ſin autem ſol abſit, apud ignem calefacta ſubigatur, & in calidam aquam demergatur. Non enim aqua per tota miſcetur, ſed ſtatim ab ea emolleſcente defluit, antequam ulceri fuerit impoſita. Symmetria uerò mordicationis eſt talis.

Mediocre medicamentũ hoc modo efficitur.

Quarta pars metallicorum ceræ adijcitur: ualentius erit, ſi tertia ſumatur. Porrò cum ipſa metallica minus magisq; lenia ſiccaq; exiſtant, uirtus in ijs que magis ſiccant, intendetur: quæ minus, remittetur: quemadmodum

rurſus

rursus tutior leniorum usus est, mordaciorum periculosior. Dictum nanque frequenter est, nonnullas naturas corporum, tum cutem, tum carnes magis sensorias habere, quibusdam has minus esse sensiles. Item pro maioris minorisq; sensus ratione doloris etiam affectus sequitur, ut & phlegmones. Accedit huc non mediocris differentia, quòd quis molli sit carne, uel duriore, boni maliq; succi, uel plethoricus, uel uacuus, uel medio quodam modo inter enumeratos affectus: unde colligo, unum omnibus medicamentum præparari non posse: sed qualecunque ex similibus specie cōfectum fuerit, hoc uti sciet ille, qui methodum isto libro traditam artificiose didicerit. Exempli gratia in subiecta materie: si pares utriusque, æruginis & æris combusti partes misceas, aluminis scissi partis unius dimidium, ut totum tribus uel duobus denarijs s, uel uncijs totidem constet, sufficiet ceræ denarios adijcere denarijs: decem uerò uncias uncijs, in temperati & medij facultate pharmaci compositionem: melius fiet, minúsque mordebit, si loco aluminis scissilis diphryges accipiat: cuius uno denario integro iniecto, erit præstantius: & si æruginem mordacius facturam suspicati, lene prorsus ipsum fieri postulemus, combustam apponimus. Insuper si expurgare sordes statuerimus, æris squamæ denarij dimidium addetur, ut tota medicamenti temperatura talis euadat: æris, æruginis ustæ, diphrygis, singulorum partes æquales, hoc est, cuiusque denarij pondo unius, æris squamæ denarij dimidiū. Hæc pingui cera, ut dixi, excipiantur: ubi siccior paulò fuerit, quàm ut cōmemorata excipiat, temperan

perandum est oleum myrteum quo mollescat, uel melinum, uel lentiscinum, uel ricininum, uel cyprinum, uel omotribes uetus, uel recẽs hispanum, uel quod apud nos ex oleæ surculis conficitur. Aut si omnino nihil oleosum medicamento adhibere placet; laricem resinam admisceto: cuius si copia non est, terebinthinam in locum restituito. Cæterum hoc semper in memoria tenẽdum est ijs, qui hæc legunt, maximè ad primum nuper dictum, tanquam præstantißimum ueniendum esse, mox ad secundum & tertium, deinde ad alia, ceu pro pharmacorum uirtutis, & potentiæ portione, sermonis ordinem nobis usurpantibus.

Quæ medicamenta Crito scripserit. Medicamentum διὰ λαδάνου, hoc est, ex Ladano.

OPtimum medicamen epuloticum, quod διὰ λαδάνου inscribitur: conuenit prætumidis ulceribus, & cauis: deligatum uerò membrum in diem quartum continendum est: Picis aridæ denarium pondo centum, æruginis rasæ denarium pondo uiginti quatuor, æris combusti denarium pondo quindecim, squamæ rubræ denarium pondo uiginti quatuor, ladani põdo uncias nouem, argenteæ spumæ pondo libras tres, olei sextarium s, uini optimi sextarium unum s. Hoc emplastrum præparaui & ego, materia, quæ nullum μαλθακῶδες, hoc est, mol le pharmacum contineret. Sic enim uocat Hippocrates omne genus medicaminum, quæ connatam humiditatem habent, qualis in pingui est, singulisq; oleosis medicamentis, & quidem in ipso oleo & aqua. Quin & resina, ceraq;

Quæ uocet μαλθακώδη.

raq́; molle quippiam occupant. In medio ipsorum, dico autem siccorum temperamento & mollium, pix consi= stit: eoq́; ambobus generibus citra offensam admisce= tur, quemadmodum tum argenti spuma, tum arida phar maca, quæ circa mediam materiē uersantur, etiamsi non= nihil ad utrumuis excessum interim declinent. Hoc gene re comprehenditur pix quoque, secundum siccitatis ac humiditatis oppositionem manifestò iam à medijs rece= dens, secundum alteram oppositionem calefaciētium & refrigerantium non item: calefacit enim modicè, atque ideo medicamentis quæ pus mouent, admiscetur. Quam= obrem in proposito medicamine arida pix medijs attri= buitur, atque hac magis argenti spuma, tum alia quæ sic= candi uim obtinent.

De indicationibus ad vlcera curanda.

OStensum est in medendi methodo, præsidia ex indi catione ab ipsis affectibus contrariæ illis tempera= turæ inueniri: item à tota animantis cuiusque figura, tum à singularum rursus partium propria & simuli: unde si ulcus simplex, cauum habeat quis, ab ipsis generalibus, sed quæ non mediocrem differentiam in particularium speciebus habent, curatio sumetur: atque ob id demon= strauimus ulcerum omnino simulium quædam à medica= mentis, quæ ad plenum siccent, persanari, puta, radice pa nacis, aristolochia, acoro, iride: nonnulla à solo thure, licet hoc carnem non inducat, sed illas naturas ad suppu rationem perducat, quas aristolochia carne replet. Sicut autē in corporibus curandis differētia particularis per= magna

magna est, ita quoque in ulceribus: nam cauum & purum ulcus à mediocriter siccantibus curatur: sordidum uerò, & malignum, & oris prætumidis quidem, sed carne cutis fluida, ualidißimè siccantia requirit. In his igitur ulceribus, quoniam de ipsis uerba facimus, thus est imbecillum medicamen, ut ne pus quidem concoquere, uel mouere poßit: argenti spuma hoc est ualidius, sed medijs tamen & ipsum inferius. At pix arida mediorum gregi annumeratur: quemadmodum hanc superat exiccando æs combustum, chrysocolla, & diphryges. Euidenter siccat & chalcitis combusta, ærugo, misy, & æris squama: atque alio modo acerba, quæ Græci ςρυφνὰ uocant, galla omphacitis, malicorium, alumen. Exedunt autem non usta, chalcitis, ærugo, misy, & calx. Quæ iam fortißimas facultates habēt, in omnibus corporibus eandem actionem ostendere uidentur. Imbecillia manifestam differentiam indicant: insuper si mentem adhibeas, neque minus in ualentibus pharmacis magnum actionis discrimen deprehendes, quàm in mollibus & duris corporibus obeunt. Etenim mollia citius accendunt, uehementius molestant, & maiores phlegmonas concitant.

E se

E sexto libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

QVINTVS *enim quòd particularia solum tractet omissus est.*

VPERIORE commentario emplastra dicta Græcè πολύχρηστα, quòd multis conueniant affectibus, distinguentes, ea potissimum collegimus, quæ præter alia ipsorum pollicita etiam ulceribus ægrè ad sanitatem peruenientibus mederi queant: in præsentia uerò ad aliud emplastrorum genus πολύχρηστον digrediar, quæ tum ad alia multa singulatim faciunt, tum ad particulas putrescentes, aliter affectas, quàm ulcera propriè δυσθεράπευτα à curatione difficili nuncupata. Etenim illas putrilago depascitur, eoq; turba medicorum hos affectus nomas appellat: illa uerò uno loco sine putrilagine circunscripta sunt, ut & phagedenæ dictæ, uicina quidem depascunt, non tamen ea putrefaciunt, febresq; inferunt, quòd ijs quæ depastionem cum putrilagine sustinēt accidere consueuit. Summa curationis erat in prædicto ulcerum ægrè curabilium genere (chironia quoque uocant) medicamenta inuenire, quatenus licet rosionis expertia, ualidè autē

exiccan

exiccantia. Porrò hæc quæ nunc ſcribentur omnia, mordacia ſunt, ſi quis ipſis ſolis, non cerato temperatis utatur. Quæ cerato miſcentur, purgare quidem ulcus ſordidum & carne replere poſſunt, atq; etiam duritiem quandam & tenſionem diſcutere, non autem difficilia curare. Indicant ipſorum uirtutem affectus, quibus bene adhiberi credita ſunt. Quod iam ſuperius admonui, & nunc dicturus ſum: meminiſſe uidelicet oportere illorum quæ in opere de ſimplicibus medicamentis prodita ſunt. In cuius primo libro methodum ſeu rationem expoſui, qua medicaminum facultates inueniantur: tum pluribus exemplis eius exercitationem propoſui: in ſequentibus ſingulorum nominatim mentionem feci. Nam illorum memor, ex facili rationem eorum qui hæc pharmaca à nobis modò propoſita compoſuerunt, aſſequeris, & uidelicet ipſe alia conficies, quocunque tempore prius expertorum inopia laboraueris: multa ſiquidem huiuſmodi non paucis contingunt in itinere, cum alio, tum maximè nauali. Quandoquidem etiã in patria quidam manentes, pharmacorum ſtructuram, unde ægros curabant, amiſerunt, ut præ triſtitia ipſi tabefacti, perierint. Optimum igitur medicamenta iam explorata ſecũdum dictam methodum uſurpare: ſin autem, ut dixi, nonnunquam hæc deſideremus, habitum talem nos habere, quo ſimulia iam abundè compertus, poßimus componere: quemadmodum me ſæpe agentem & in itinere & alibi uidiſtis. Nonnulla ſiquidem quæ proprio marte in huiuſmodi temporum occaſionibus condidi, poſtquam experiẽtia probaſſem, nihilo peiora uel celebratißimis apparuerunt. Nam primum

mum ipſorum compoſitionem ex coniectura artificiali molimur: poſtea uerò cum nonnulla poſt experimentum probatiſsima uiſa fuerint, nonnulla à ſcopo abſint, denuò rurſus corrigimus, & tertio nonnunquam ad perfectionem eius quod præſtare uolumus, ipſa redigimus: at ſine methodo, & in prioribus, & in Therapeutices libris expoſita uti prædictis rectè nemo poteſt: tantum abeſt ut ſimilia ipſis conficiat.

Emplaſtra ad digerendum & extrahendum, quæ Græcè διαφορητικὰ & ἐπισπαστικὰ nominantur.

QVi compoſitorum medicaminum uirtutes deſcripſerunt, emplaſtra quædam ab extrahendo ἐπισπαστικὰ, ſicut alia à diſcutiendo διαφορητικὰ nominarunt: alijs utranque extrahendi, & digerendi facultatem adeſſe teſtati ſunt. Etenim uicinæ ſibi uirtutes ſunt, eorum quæ in alto latent, attractrix, & attractorum digeſtrix. Nam quæ trahunt etiam nonnihil planè diſcutiunt: & quæ diſcutiunt, pariter trahunt: Verùm in digerentibus medicamẽtis diſcuſſoria uirtus, in trahẽtibus attractrix præpollet. Conſtant itaque attractrices ſimplicibus pharmacis, quæ humorum ſuperfluitates in cutem extimam poſſunt extrahere. Diſcuſſoriæ ex his conflantur, quæ attractum poſſunt digerere. Vt autem emplaſtrum fiat, quemadmodum ſuprà dictum eſt, huic argenti ſpuma, illi reſina, alij cera, alij oleum, reliquo pix temperatur. quæ nec inſignem digerendi potentiam, nec extrahendi continent, ſicut uel propolis, uel calx, uel medulla, uel

galbanum, uel asiæ petræ flos, uel spuma nitri, uel aphro nitrum, uel acetum, uel lixiua stacte, piper, sinapi & struthium, salesq; tum qui edi possunt, tum ammoniaci. Ad hæc pleraq; alia, de quorum facultate in commentario simplicium dictum est. Nunc autem emplastra, quæ iam experimēto satis probata sunt, exequar: tantum adhuc ipsis adijciens, quòd nonnulli etiā astringentia pharmaca extrahentibus miscuerunt, ueriti quod accidit, ubi humorum superfluitas fuerit: trahunt siquidem plus interim ac conuenit, ut non solum ex particula quæ curatur, attractionem in alto, sed etiā ex omnibus uicinis moliantur. Comprehensum est & antea, cum de sarcoticis ageremus, extrahentia & digerentia, uelut omnia quæ magis quàm oportet detergunt, sarcotica fieri cerati mistura. In quibus uirtus quidem ualida, copiosioris: in quibus imbecilla, paucioris. Quòd si uerò compositum extrahendi uel digerendi medicamentū, astringens quoque aliquid habeat, tali pharmaco ad carnem generandam, propter uim astrictoriam utendum non est, quæ ad uulnera glutinanda & sinus, tum ad ulcerum cicatricem ducendam utilis est, ad carnis productionē non ita. Dictum mihi est abundè iam de hoc.

Hæc in Aegyptia Andromachi scribit
Galenus libro sexto.

SVbinde audiui medicamenta, quæ simul cum digerentibus etiam astringentia capiunt, tutiora fieri: quæ uerò sine astringentibus digerant, efficaciora quidem, sed non perinde tuta: sæpe enim fluxiones attrahunt, dū corpus quod curatur, plethoricū est, uel prauo

ſucco obnoxium. Si autem uacuum corpus eſſet, ac ſuperfluitatibus liberum, prõptius medicamenta, quæ diſcutiuntur, ſola ſine aſtringentibus aſſumpta, ad finem peruenirẽt. At cum pauca id genus corpora quibus medicamenta offeruntur, reperias: ſecurius eſſe uidetur, miſcere etiam nonnulla repellentia. Ita ſane & emplaſtro digerenti, quod ex ſale conficitur, quidam adiecerunt chalcanthi paululum, quamuis ſal ipſe aſtringens quippiam poßideat.

E ſeptimo libro Galeni

DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM ΚΑΤΑ ΓΕΝΗ.

ALAGMATA uocant medici, quæ partes ſupra naturam induratas emolliunt, calido omnia tẽperamẽto mediocri prædita, non tamẽ exiccantia, quemadmodum nec manifeſtò humectantia. Nam cum exactè malactica medium quendam ordinem inter humectantia ſiccantiaq; ſortiantur, indureſcentium ſubſtantiæ ueluti fuſionem quandam moliuntur. Nominantur autem malactica, licet in alijs paululum ad ſiccandi humectandiq; uirtutem inclinent, ſi modò ſubiectam partium, quas con

tingunt, substantiam queant diffundere: quod nimirum propter moderatum in eis calorem accidit. Ac quòd, ubi durities diffusa discussaq; fuerit, digerentium medicamentorum usus ueniat, in tertio de simplici medicina, tum in decimoquarto Therapeutices libro comprehensum est. Indurescentia igitur, quæ ex methodica, seu rationali arte non curata scirrum contrahunt, optimè curabuntur, si medicus spectet, quãtum ægri corporis substantia à mediocri humiditate ac siccitate recesserit, quẽadmodum si affectus ipsius incrementum inspiciat: præterea consideret, inter ipsa pharmaca alia magis, alia minus emollire: Huc nanque spectanti primus usus emollientis medicamnis, coniecturalis quidẽ erit, sed cum artificio. At post unum aut alterũ diem siue intendere medicamenti uirtutẽ, siue remittere conueniat intelliges, ut in prioribus & medendi methodo dictum est. Quapropter medici digerẽtia pharmaca cõposuerũt, ceu scopos ambos sibi proponẽtes, tum ut partis duritiem, quæ iam in scirrum degenerat, diffunderent: tum ut per halitum digererent, non uicißim utroque utentes, quemadmodum me frequenter facere conspexistis: uerùm duo ipsa composito medicamune molientes. Notum est omnibus, in mistura uel emollientia, uel digerẽtia esse copiosiora, tum maioris minorisq; rationẽ in ipsis esse nõ exiguam. Cæterum constat subinde uaria facultatibus misceri: ac necesse est, sicut in alijs medicamentis, ita in his, si probè mederi cupias, plura eiusdem generis pharmaca, uel certe duo temperari, ualidißimum puta totius generis & moderatißimum, ut ex ipsorum mistura conuenienti mul

ta quæ

ta quæ intra summa contineantur medicamina efficias. Non enim pingue eandem uirtutem obtinet quam bdellium, styrax, & gutta ammoniaci: quemadmodum nec inter ipsos adipes anserinus, & gallinaceus, uel pardi, uel leoninus, uel hyenæ, uel alterius cuiusdam animalis: Nam secundum animalis temperamentum etiam adeps calidiorum magis excalfacit, sicciorum uerò euidentius siccat. Ac uulgus medicorum nouit leoninum adipem in utroque, calfaciendo dico & digerendo, longè esse ualentißimum. Proximum locum habet pardi adeps, ut qui modicè emolliat: pari spatio ab hoc recedit adeps gallinaceus. Hi igitur omnes tenuiorum partium substantiam inter quadrupeda animantia occupant. At differentia prorsus permagna in illis est, cum suillus quidem mollißimus ac humidißimus, eoq; aliorum imbecillimus sit, ut teneris corporibus conueniat, cuiusmodi habent mulieres, pueri, eunuchi, & uiri delicatiores, in umbra, ocio, & frequentibus potabilis aquæ balneis effœminati. Caprarum uerò & boum pingue quãto suillo est ualidius, tanto magis corporibus & natura durioribus, & inter duriora scirro opportunioribus conuenit: taurorum hircorumq; in ualidioribus, tum corporibus, tum affectibus proficit. Eadẽ uerò & alijs in minoris maiorisq; ratione inter se est differentia. Porrò ab imbecillioribus auspicabor, si prius de duritiei, ac scirri affectu quædam prælibauero: nam cum phlegmone laborantibus & indurescentibus commune sit, digitis prementibus reniti, distinguuntur affectus, doloris sensu & indolentia: hæc enim nondum utrisque communia sunt. Quemadmodum

uerò in alijs omnibus, quæ sibi mutuo possunt accidere, inest uicinitas utriusque aliquatenus particeps, ita quoque ulcerum phlegmone laborantium, cum scirris absq; phlegmone, quales induratis accidunt, media quædam est dispositio, doloris quidem expers, si non digitos imprimas, dolens autem si id facias, quàm clarioris breuiorísque disciplinæ gratia, uel phlegmonem scirrosam, uel scirrum phlegmonodem dicemus, non hic tumoris magnitudini animum attendentes: Nam *phlegmone & scirrhus formæ affectuum, non quantitatis in altero ipsorum nomina sunt:* Nam *phlegmone uel propter partis inflamatæ magnitudinem, uel ob tumorem præter naturam magna euadit: parua autem quum aut paruum locum possidet, aut exiguum tumorem habuerit.* Dicetur *nunc mihi paruæ phlegmones, scirríque parui curatio, sicut & magni utriusque, pro affectuum figura.* Hinc enim *& aliorum, quæ magna & parua dicuntur, curationis notio sumetur.* Itaque *magna phlegmone cataplasmatis ac humidis quibusdam medicamentis sanatur: parua, cum scirrosa durities mista fuerit, itidem cataplasmatis: interim uerò medicamentis cerati modo confectis, & liquidis, insuper emollientibus emplastris: talibus autem & parua durities tollitur.* Atqui *in hoc quidem simplex scopus, quemadmodum & phlegmone consistente est: cum uerò durities phlegmonodes quippiam habuerit, ad composita quoque animum dirigimus.*

De

De medicamento, quod quia liquidum est, πάρυγρον Græci appellant.

AC ideo medicamen quodammodo compositum est, ueluti & hoc quod πάρυγρον nominant, omnibus cognitum: magnificè uerò cum ab alijs quibusdam, tum Hera commendatũ. Medetur autem id particulæ parua adhuc phlegmone conflictanti, non multo pòst confectionem tempore, sed protinus impositũ: ubi uerò duritiem à dolore alienam pars affecta acquisierit, paulò recenti uetustius utile est: quemadmodum si phlegmonodi affectu omnino sit libera, melius in ea uetustius medicamentum proficit: uerùm medicamenti tempus pro duritiei intentione uidelicet æqualiter augere conuenit, etsi partem ual de induratã ne uetus quidem pharmacũ emollierit. Quippe uaria hoc πάρυγρον dictum medicamentum & promittit, & potest: quoniam materiem mistam quoq;, seu uariam obtinet: siquidẽ adeps suillus & cera mollientium sunt imbecillima: argenti spuma uerò & cerussa nihil habent malacticum, quemadmodum antea didicimus. Porrò Heras, qui pharmacum hoc omnium maximè laudauit, ex hisce ipsum ita conficit: Adipis suilli recentis curati pondo uncias quadragintaquatuor, ceræ pondo uncias uigintiquatuor, cerussæ pondo uncias sex, argenti spumæ tantundem: quæ liquari possunt siccis superfunduntur: temporis autem spatio medicamentum consistit spissaturq;. Sicut ceram & adipem suillũ imbecillæ molliendi uirtutis esse dixi, ita si oleo pauxillũ ceræ misceas, id quod à medicis cerælum dicitur efficies. Atqui oleum uidelicet esse conuenit, nec quod uocant omphacinum

& omotribes, quasi dicas, immaturum & crudum, nec quod oleæ surculos in confectione assumpsit. Itaque tam *imbecillia malactica etiam paruis medicantur inflammationibus.* His *autem fortiora modicam duritiem sine phlegmone persanant: his adhuc ualidiora maiores, quemadmodum & quæ duritiem in scirrum propè degenerantem curant, efficacißima sunt, cuiusmodi est medullarum genus, in maioris minorisq; ratione inter se differẽtium, ut deinceps explicabo.* Item *bdellium utrunq;, arabicum & schythicum: insuper styraces: siquidem horum efficacißimus est colore pallidus, qui etiam optimus in* Pam*philia nascitur: qui uerò hoc magis fuscus est ubiq; prouenit, potentia multò pallidiore inferior: at temporis processu aureum colorem acquirit.* Hoc *itaque in antidotis propter caritatem utimur: ac tu propterea principi quodcunque ex styrace præparans semper hoc uteris: item si familiarium quis in pharmacorum sumptibus magnificus existat, illi quoque ex huiusmodi styrace medicamentum compones: in alijs optimum ex fusco genere deliges, & odore potißimum, & colore iudicium eius sumens: nam niger deterior est.* Cæter*ũ his quæ indurescẽtia ualidè emolliũt, gutta ammoniaci adscribitur, eaq; magis pinguis & noua.* His *minus, sed tamẽ & ipsa efficacia sunt, caprarũ boumq; pinguia: interea ipsa hircorum ac taurorũ ualidiora sunt: boũ uerò & caprarũ his quidẽ imbecilliora, quanquã nec ipsa actionis sint expertia: hœdorum autẽ & uitulorum his ipsis adhuc imbecilliora sunt, porcillo tamen efficaciora: porrò leonis, pardi, hyenæ & anseris euidentius his digerunt, non magis emol*

Styracis differentia, & electio.

De adipibus.

emolliunt: quanto etiam subtiliorem substantiam caprino & bubulo seuo habent. Caeterum gallinaceum mediam intra anserinum & suillum sedem occupat: quemadmodum & medullarum optima est uitulina: ac resinae, quae Medullae. *non acrem odorem habent, si dictorum cuipiam misceantur, glutinandi uim, quae Graecis* ἑλκτικὸς *dicitur, medicamentis compositis apponũt, emolliendi uirtutem non auferunt. Aptißima est quae Chia uocatur & larix: post has picea, inde abietina: strobilina uerò uehementer acris est, pityinea, seu pinea, quam proprie physema nominant, pinguitudinis expers admodum exiccat. Has igitur fugere, chia uerò & abietina uti oportet, non ipsis per se, uerùm cum cera & quodam alio, quod affectui conducere uideatur. Caeterum pix non miscenda est, sicut nec bitumẽ, utpote iusto sicciora: quippe ea quae exiccant mollientibus esse contraria: quoniam uere piceam & frictam resinam, & colophoniam appellare consueuerunt, sciendum uenit, aliam quandam esse colophoniã, Chiae mastichae persimilem, molliens aliquid habens, quemadmodum illa & thus: insuper aegyptia mastiche nonnihil emollit, sed maior uirtutis ipsius portio concoquit, digeritq́;: item thus modicam molliendi uim obtinet: uerùm hoc quidem coctum ex usu est, ueluti & foenigraeci semen: etenim & hoc probè coctum emollit, ac magis adhuc pingui temperatum. At quae citra coctionẽ ob consistentiae siccitatem dilui, liquari, mergiq́; desiderant, oleoso quopiam indigent, cuiusmodi sunt, oleum ipsum, cum nihil astrictionis habet: item balneorum strigmenta, praeterea quod uocatur susinum: ad haec*

De resinis, & cur malagmatis misceantur.

Colophonię duplex nota.

multo magis commagenum: huius ordinis est butyrum, tum altheæ & fœnigræci decoctū. Porrò inter tam mollia & ualidißima, quod genus sunt bdellium & styrax, gutta ammoniaci idem potest quod & propolis: atqui hoc in bdellio distinguendum est, quòd scythicum altero arabico multo ad hæc sit præstantius, præcipue nouum & molle, quod etiam pingue nominant: consuetudo siquidem hæc est inter recētiores medicos, in huiusmodi pharmacis quod mollius est, idem uidelicet humidius quoque appellasse. Cæterum galbanum, & quæ opopanax dicitur, præterquam quòd digerunt, etiam quid molliens occupant: opopanax autem digerendo, galbanum molliendo coquendoq́; præcellit. Talis sanè mollientiū pharmacorum facultas est. Tu cum uel scriptum aliquod in libris medicamentorijs discutias & examines, uel ipse componas, auditis nuper pharmacorum secundum maioris minorisq́; rationem differentijs, intellectis item corporum affectuumq́; diuersitatibus, ualida ualidis, imbecillia imbecillibus adhibebis. At ubi post primam medicamenti impositionem denuò ipsum applicas, oleo pingui partem affectam fouere conuenit. Porrò ex ijs quæ à glutinatione ἰχῶρα nominantur, nullum auferendum est priusquam sua sponte abscessus proueniant: atqui si laueris permittenda sunt. Vitanda autem medicamentosarum aquarum lauachra, præsertim quæ auripigmentosa, aluminosa & sulphurosa sunt. Hæc quidem sufficiūt uiris cordatis ac prudentibus, tum in medicinæ operibus quodammodo exercitatis. Quoniam uerò omnes eiusmodi non sunt, & proposuimus hoc commētario, non ut in

opere

opere de morbis curandis methodum solam exponere, uerùm simul cum particularium uno atq; altero exẽplo pharmaca usu comperta subiungere oportet, quæ maiores nostri, in medicatoria artis parte celebres, literis mandauerunt, ad speciales mollientium pharmacorum differentias perueniemus, à mollißimis, quæ & paruis inflãmationibus medentur, exorsi. Ex compositis malacticis alia quidem, ut ita dicam, imbecilliora primo ordine statuuntur, quædam non multo his ualidiora, secundo, & quædam alia tertio, ad hæc nonnulla quarto. Cæterum primi ordinis malacticis ad exiguas durities, & in mollibus seu teneris corporibus uti, sicut prædictum est, expedit: ad fortiora his corpora & affectus, secũdi: quemadmodum & tertij & quarti, pro illorum qualitate. Subscribunt autem singula illorum ordinum separatim.

Malactica, id est, emollientia medicamina primi ordinis.

BVtyrum uel resina colophonia, & cera candida non uetusta, singula pondere æqualia, inuicem liquata, primi ordinis malactica sunt. Et liquidum medicamen, quod πάρυγρον *appellatur, eorum numero adscribitur, cum recens fuerit: uetus autem maiorem digerendi uim repræsentat. At emolliẽtium imbecillimum est, cera cum butyro liquefacta, aut ex susino, aut commageno. Atque his imbecillius est quod dicitur Græcè* κηρέλαιον*, quasi ex cera oleoq; confectum, cum in libram olei laxantis nulla astringẽdi uirtute præditi, ceræ uncias duodecim, uel sedecim miecerint. Iam ex ouis cerata facta, exiguam*

quandam relaxandi potestatem poßident: ualentiora his, uerùm imbecilla adhuc & ipsa, cerata ex œsypo, resina & cera pari pondere liquefactis: Sin autem uetustiora quodammodo ipsa fuerint, olei cuiusdam laxantis, uel susini, uel commageni, uel adipis suilli, uel gallinacei, uel anserini misturam requirunt.

Malactica medicamenta secundi ordinis.

QVemadmodum in simplicibus medicamentis factitauimus, quarti ordinis homogenia pro maioris minorisq; ratione distinguentes, aliquorum ambiguam esse uirtutem diximus, siue ad primum ordinem, siue secundum initio ipsorum facultas locanda sit: Ita de secundo, tertio, & reliquis deinceps. In quibusdam uerò audacter pronuncians, alia in principio huius, alia in termino huius ordinis consistere dixi: sicut nonnulla citra appositionem uel primi, uel secundi, uel tertij, uel quarti ordinis esse retuli. Atqui multum experientiæ particularis in uarijs & corporibus, & uitijs seu affectibus huiusmodi pronunciata desiderant. Quare si quis post me æquè studiosus, & ueritatis uehemẽs amator extiterit, non temere ac subito, ubi bis térue usus expertusq; sit, ferat sententiam: frequenter enim ex longa experientia, quemadmodum & ego, deprehendet uidebitq; in secundo ordine dicta, in tertium incipientem transponi oportere, uel mixta in principium tertij absolutè. Cùm enim corpora, quibus medicamenta adhibentur, ipsiq; affectus non exiguum differentiæ excessum in maioris minorisq; ratione obtineãt, difficillimum est de omnibus eadem pronunciare.

ciare. Accedit huc, quòd ipsa simplicia medicamenta non paruo diuariant discrimine. At ego cùm in præstantißimis uirtutem pro unaquaq; specie ac genere ostenderim, si quis in deterrimo per experientiam examinationẽ moliatur, examinabit quidem falsò, non autẽ facultatis ipsorum ordines distinxerit. Itaque longè tutißimum est, medicaminum ipsorum inter se differentiam secundum maioris minorisq́; rationem accuratè scribere, quemadmodum & in alijs feci, & nunc facturus sum. Sanè quidem emplastrũ Mnaseo auctore compositũ, rectißimè secundo malacticorum ordini adscripseris, omnibus certe qui eius meminerunt, conuenientibus, ex oleo ueteri, argenti spuma, & adipe suillo componi: in quantitate uerò singulorum discrepantibus, tum eo quòd nonnulli ex recenti adipe, quidam ex ueteri, quem iam omnes uocare solent axungiam, composuerint. In his quidem imbecillimum fiet ex argenti spuma, suillo adipe, & oleo, neutro ueteri ualidius: oleo quidem inter ea ueteri, altero autem recenti addito: his ualidius ex ambobus uetustis. Ex eo igitur quòd recens, aut uetus oleum adepsq́; immittitur, quatuor differentiæ prodibunt: aliâs quidem ambobus recentibus, aliâs uetustis: nonnunquam oleo quidem ueteri, adipe uerò recenti: uel contrà, oleo quidem recenti, uetusto autem adipe indito. At ex trium ipsorum simplicium medicamentorum mutua temperatura aliæ plu-

ſiori, uel tribus imparibus temperatis: unde clarum euadit, multas fore differentias: Copioſa ſiquidem argenti ſpuma iniecta, medicamen poteſtate mollius fiet: pauciore, ualidius: ac magis emolliet, ſi plus adipis immutamus: digeret fortius, ſi oleum augeamus. Præterea aliud quidem accedit copioſiore oleo impoſito, quod magnā uim ad medicāmen, ut magis digeret, efficiendum occupat: eſt autem hoc, ſicut primo libro diximus, ſi magis incoquas. Si igitur ſolam argenti ſpumam in oleo copioſiore coquas, medicamentum euidentius exiccabit: in uberiore uerò oleo coques, ubi plus indideris, ſi emplaſtri ſpiſsitudinem habiturum ſit: quòd ſi id non cures, ſed æquali tempore tum id quod nūnus olei continet, tum quod plus habet incoquas, liquet poteſtate mollius futurum, cui oleum uberius temperatum fuerit, quemadmodum ſi & cruda argenti ſpuma oleo commixta acopo uti uelis. Quare quod ian ſæpæ dixi, ſemper ipſius meminiſſe uolo: non ſicut quidam ſententias abſolutè de pharmacis ferunt, & ſic nos facere: abſolutè dicentes, hanc medicamenti compoſitionem illa eſſe potiorem. Nam utraq; ad diuerſos ſpecie affectus componi poteſt: interim ad eoſdem diuerſis temporibus.

De relaxantibus medicamentis.

V*Ocantur medicamenta quædam relaxantia, Græcè* χαλαστικὰ, *familiari omnibus propè recentioribus medicis uocabulo: inde nimirum, ſicut & nomen ipſum indicat, quòd tenſas laxant particulas: quippe relaxari, ac intendi contraria inter ſe dicuntur: quinetiam* Hippocrates *hūc in modum ſcriptum reliquit: cuti duræ emollitio,*

litio, intensæ relaxatio cōuenit. Si igitur propriè quis di ctionibus uti uelit, nonnulla medicamina induratorum corporum malactica, id est emollientia esse dicet, ea nimi rum quæ ipsorum soluunt duritiem, quemadmodum & relaxantia quæ tensioni medentur. Porrò in phlegmonis cutem tendi contingit, interim à subiecto tumore sym ptoma hoc capientem, interim ipsammet inflammatione laborantem, non tamen phlegmones substantia partis inflammatæ durities est, sed è conuerso planè, sicut in libris de ipsa ostendimus, humiditas: atqui in his quæ scirro conflictantur, non præpollens in affecta parte hu miditas est, uerùm durities: attamen utriusque affectus similis quodammodo generatio est, & curatio: nascitur enim ex confluxu humorum: curantur iisdem euacuatis, quanquam euacuationis modus in utrisque idem non est, sed uti in Therapeutices commentario declaratum est, in quo etiam aliorum omnium affectuum sanandi rationem explicuimus, inflammatis quidem particulis, tum repulsoria medicamentorum qualitas, morbi initio, tum discussoria semper ex usu est: scirris autem sola discussoria sine repellente: itaque summè indurata scirro, summè insanabilia sunt. Porrò dignoscere ea oportet, eo nempe signo, quòd nullus affectis partibus sensus superfit: at in quibus sensus quidem est, sed obscurus, hæc curantur pharmacis humorem incrassatum uidelicet di=

cum simul & confluens humor sit craßior & liquidus, & curatio medicamentis ualde exiccantibus administretur: quemadmodum & in exterioribus permulta corpora, quæ ipsum ignem contingunt, torrentur, ex aqua rursus emolliuntur: ita in inflammatis affecti loci humiditas, à calefacientibus & exiccantibus ualidius pharmacis, reliquum aliquid uiscosum crassumq́; retinet, tenui discusso. Et hac ratione in morbis articularibus calli proueniunt, & in renum uitio calculi. Quòd si uerò fluxio quæ phlegmonem committit substantia sit tenuis, & curatio eius siccantibus & calefaciētibus pharmacis adhibeatur, nihil scirrosum relinquitur: imò refrigerantia uehementer astringentiaq́; scirros procreare solent: ac multos ex erysipelatis immodicè refrigeratis scirrosos humores habere conspicimus medicorum qui eos sanandos susceperunt inscitia. Prima ergo medicaminum, quæ phlegmonis & quæ scirris medentur, differētia est prædicta: altera propter dolorem inflammantis coniunctum. quæ non sustinet ualens medicamentum affectæ particulæ offerri. Quippe hæc cum dolore actionem edunt, inflammatis ob affectum statim dolentibus, eoq́; mollißima remedia desiderantibus. At uehementiora præterquam quòd dolores non soluunt, uel mitigant, adhuc etiā exacuentia maiores phlegmonas concitant. Itaque primus usus in dolentibus phlegmonis est, qui medicamentis abundè humidis simul & modicè calidis administratur. Alter pauló craßioribus siccantioribusq́; constat. Tertius relaxantibus nominatis, quæ nonnulli malagmatis adscribunt. Sunt autem inter ea mollißima sanè, quæ cerati

rati

rati speciem consistentia referunt, cum ex butyro, cera, adipibus, oleoq; relaxante componuntur. Temperatur ipsis œsipi, resinæ & picis modicum, sicut & thus, & galbanum, præterea nonnihil iris illyricæ. Porrò Menecrates ut ipse ait, & alij quidam ei attestantur, medicamentum διὰ χυλῶν, id est ex succis appellatum, phlegmonis nondum uehementer dolentibus esse remedio.

De Acopis.

QVid acopa medicamenta promittant, etiam nomen ipsorũ ostendit. At copos, id est laßitudines Græci homines uocant affectus ex multo uehementiq; motu, corporibus uel totis, uel particulis amplius exercitatis oborientes. Porrò molesti sunt potißimum ijs qui agitantur, mouenturq;: uehementiores autem, iam & conquiescentibus negocium facessunt. Cæterum postea medicis in usu fuit, etsi non ad laßitudines medicamen ab ipsis sit compositum, sed uel ad dolorem diuturnum in alto corporis latentem, uel motum difficilem, uel particulæ duritiam, uel tensionem, uel tumorem scirrosum appellare acopa, & id genus omnia, modò humidam consistentiam acopis simulẽ habeant: quæ liquidis ceratis, cuiusmodi & in luxatis, fracturisq; utimur, est propinqua. Quippe talem consistentiã habet, humidißimum quod à iunioribus medicis ceræleõ appellatur: deinde illitus acopi: post hos liquidorum ceratum, craßiore substantia præditũ: mox Medicaminũ consistentiæ ordo.

mediocrem obtinent differentiam. Quare nonnulli medicorum quædam nomine à sola consistentia ita desumpto, ceratomalagmata nuncuparunt: medicamenta, inquam, inter ea quæ corpori imponuntur: nondũ quidem humida, duritiem uerò necdum consecuta, qualem emplastra occupant. Cum igitur omnes citatæ differentiæ non medicamentorum uirium, sed consistentiæ formæ sint indices, acoporum appellatio quondam sanè medicaminũ facultatem, postea consistentiã significauit: huiusq; rei causa cũ distinctionibus ea nominare coacti sunt: hoc quidẽ acopon relaxans, illud emolliens, uel calefaciens, uel à dolore tollendo anodynum, uel metasyncriticum appellantes: sicut ad huiusmodi quendam affectum conferre: uerbi gratia, paralysin, coxarũ laterumq; dolorem: uel communiter ad uniuersos dolores. Natiuum igitur est medicamen simplex, omnium laßitudinum præsidium, oleum uidelicet, quod & citra adiectionem nominatur: quoniã uetustis temporibus solum quoque erat: posteri cicinum apud nos ei apposuerũt. In Aegypto enim hoc simul uetustum erat: & rursus raphaninum, sinapinum, & sesaminum, tum alia eius generis, quẽadmodum etiam apud nos crininum, mastichinum, & lentiscinum, quæq; his magis uaria sint, ut unguenta, propè accedant. Itaq; neminem latêre arbitror, medicamenta acopa dicta, omnia liquidæ consistentiæ esse necessariò: quippe oleum solum laßitudines externis partibus ingruẽtes curat: in alto affligentes uehementioresq; temperatũ alicui laxanti pharmaco, & mediocriter calefacienti, ueluti galbano, resinæ terebinthinæ: adhæc colophoniæ cuidam nominatæ

Ceratomalagmata.

Oleum simplex acopõ.

Acopis quæ misceantur.

& frict

& frictæ. Quibus calidiores sunt abietina & strobilina: terebinthina uerò larix paulò calore præcellit. Cæterum id genus omnia relaxãtibus oleis miscentur, quale est sabinum, iniecta interdum & cera. Iam uerò ἄκοπον unguen est in his qui iam in corporibus alto dolent medicamẽ ex semine abietis, chamæmeli, aneti, & floris populi, quorũ mox dicemus confecturam: præterea susinum, & gleucinum, & comagenum ex acoporũ unguinum grege est, quæ tum ex medulla, tum pingui componuntur, suillo quidem moderatißimè relaxãti, gallinaceo autem his uehementius, & hoc adhuc magis anserino. Atqui pingue leoninum, & pardi ualidius est, ut iam uehementer calefaciat, eoq; insigniter discutiat. In medio horum cõsistunt, bubulum, caprinum, uulpis, & hyenæ. Hæc sanè in uniuerso genere sunt, quæ propriæ ἄκοπα dicuntur, hoc inuicem discrimine uariantia, quòd alia magis, alia minus calefaciant. Quapropter nonnulla genere toto acoporum unguinũ excidisse uidebuntur, si in mollibus ea corporibus examines, etsi durioribus, cuiusmodi agrestium sunt, utilißima appareant: nam subinde diximus, dura corpora ualentiora pharmaca sustinere, mollia uerò & humida, uelut puerorum, mulierũ, & eunuchorum eiusmodi medicaminum potentiam ferendo non esse. Insuper cuiius notum est, & quæ uocantur myracopa, ex acoporum cum unguentis temperatura fieri, ni-

Lugduni
Excudebant Ioannes
& Franciſcus Frel-
lonii, fratres.
1 5 4 2